stichtingjoz.nl

"STRIJDERS"

Een verkennend onderzoek naar de rol van meiden binnen de straatcultuur van Delfshaven

Uitgevoerd door: **Stichting JOZ**

Auteur: Jeroen van den Broek

In opdracht van: Directie Veiligheid, gemeente Rotterdam

Met bijzondere dank aan:

Krista Schram (Hogeschool Inholland)

Tineke Hendrikse (Hogeschool Inholland)

Habtom Ghebresellasie (Stichting JOZ)

Iliass Tajdirti (Stichting JOZ)

Asena Cakir (Stichting JOZ)

SAMENVATTING

Vrijwel alle Nederlandse en internationale literatuur over straatcultuur gaat over mannen. Niet alleen ligt de focus van deze onderzoeken op de gedragingen van mannen, ook zijn zij degenen die worden geïnterviewd, geobserveerd en geanalyseerd. Op basis van recent wetenschappelijk onderzoek (Roks & Van den Broek, 2020) en de werkpraktijk van Stichting JOZ lijken echter ook jonge vrouwen een belangrijke rol te vertolken binnen het leven van de Rotterdamse straat. In dit onderzoek komen daarom nadrukkelijk de meiden – en de professionals die met hen werken – aan het woord. Centraal binnen deze studie staat de vraag welke rol meiden innemen binnen de straatcultuur van Delfshaven. Om antwoord te geven op deze vraag hebben we achtereenvolgens gekeken naar de manier waarop meiden zich presenteren, de positie die zij innemen en de manier waarop zij betrokken zijn bij zorgwekkende thema's. Aan de hand van deze verkennende studie hopen we een eerste indruk te geven van de rol die meiden innemen binnen de context van de straat.

De straatcultuur van Delfshaven door de ogen van meiden

De geïnterviewde meiden herkennen alle elementen van de *performance van straatidentiteit* die uit de literatuur naar voren komen bij jongemannen in hun eigen wijk. Volgens de geïnterviewde meiden proberen jongens in Delfshaven zich te presenteren als iemand die er niet voor terugdeinst geweld te gebruiken, de weg kent binnen de illegale economie, een zekere antipathie jegens de overheid koestert, zijn eigen buurt *represent*, seksueel masculien is en opzichtig consumeert. Aan de hand van hun levendige beschrijvingen van deze geldende gedragsverwachtingen, kunnen we voorzichtig stellen dat er in Delfshaven sprake is van een straatcultuur. Uit hun verhalen wordt bovendien duidelijk dat het online domein – en meer specifiek social media – een belangrijke rol vertolkt in de vorm en invulling die deze straatcultuur krijgt. Uit de manier waarop meiden in dit onderzoek on- en offline bevindingen door elkaar heen presenteren, valt op te maken dat het onderscheid tussen deze beide werelden door jongeren veel minder wordt ervaren dan door de gemiddelde volwassene.

De manier waarop meiden de performance van jongens beschrijven, geeft ook inzicht in de manier waarop zij deze interpreteren. In de eerste plaats twijfelen meiden aan de echtheid van de performance van jongens en hebben zij het gevoel dat zij zich stoerder voordoen dan ze in werkelijkheid zijn. In de tweede plaats maken de geïnterviewde meiden duidelijk dat zij de presentatie van de mannen verre van stoer vinden. Tijdens de interviews deden zij regelmatig lacherig over de indruk die jongens proberen achter te laten. Het feit dat de meiden weinig ontvankelijk lijken voor deze presentatie is enigszins ironisch omdat de literatuur stelt dat deze performance er juist in grote mate op gericht is om in de smaak te vallen bij vrouwelijke leeftijdsgenoten. Tot slot zeggen meiden een groot verschil te zien tussen hoe jongens zich los van elkaar gedragen ten opzichte van wanneer zij zich in een groep begeven. Groepsdruk lijkt een belangrijke rol te spelen in de manier waarop jongemannen in Delfshaven zich presenteren.

De presentatie van meiden binnen de straatcultuur van Delfshaven

Hoewel de performance van straatidentiteit voor jongemannen in Delfshaven een belangrijkere rol lijkt te spelen dan voor meiden, wordt uit de gesprekken duidelijk dat ook laatstgenoemden beïnvloed raken door de aanwezige straatcultuur. Ook voor jonge vrouwen is overduidelijk sprake van een 'apenrots', waarop zij proberen zo hoog mogelijk te geraken door te voldoen aan geldende gedragsverwachtingen. Een aantal van de elementen van de performance van straatidentiteit van jongemannen worden door de respondenten herkend in de manier waarop meiden zich binnen Delfshaven presenteren. Ook meiden blijken zich binnen hun presentatie een gewelddadig imago aan te meten, hun antipathie jegens de overheid te etaleren, hun buurt te 'representen' en opzichtig te consumeren. Hoewel deze elementen door meiden op een andere – vaak meer vrouwelijke – manier worden ingevuld, vallen op een hoger abstractieniveau overeenkomsten te ontdekken met de manier waarop mannen zich presenteren. De meer masculiene elementen als het claimen van hun betrokkenheid bij de illegale economie, het afschilderen van hun eigen buurt als een gevaarlijke plek of het zinspelen op hun seksuele activiteiten blijven in de performance van meiden grotendeels achterwege. Deze blijken uit de woorden van de meiden met name statusverhogend te werken voor jongemannen, en niet zozeer voor meiden. Hoewel de performance van straatidentiteit van meiden dus wel degelijk overeenkomsten vertoont met die van jongens, zijn er ook nadrukkelijk verschillen te ontdekken.

Bovendien wordt duidelijk dat er voor meiden – in tegenstelling tot voor de jongens – niet per se één stereotype performance geldt. In de manier waarop meiden in Delfshaven zich presenteren vallen overduidelijk drie stereotype performances te herkennen die we kennen uit de literatuur. Verreweg de meeste meiden lijken zich te presenteren als 'rustige meid', wat betekent dat zij zich zo kuis en vrouwelijk mogelijk presenteren en dat zij bijzondere aandacht besteden aan hun fysieke voorkomen. Deze meiden schikken zich naar de klassieke genderrollen die binnen straatculturen prominent aanwezig zijn. Naast de identiteit van 'rustige meid', blijken meiden zich ook op een andere manier te kunnen presenteren om mee te tellen binnen de straatcultuur van Delfshaven. Een aanmerkelijk kleiner deel van de meiden presenteert zich als 'one of the guys', waarbij zij zich zoveel mogelijk proberen te presenteren naar de gedragsverwachtingen die voor mannen gelden, en de meer esthetische stijlelementen die daarbij komen kijken omarmen. Deze meiden weigeren zich te schikken naar de rol van 'good girl' en streven ernaar een gelijke positie in te nemen ten opzichte van de jongens. Een eveneens klein gedeelte van de meiden presenteert zich als 'hard to get', waarmee niet zozeer wordt bedoeld dat zij enkel onbereikbaar zijn voor jongens, maar dat zij zich uitdagend profileren om eventuele avances van jongemannen vervolgens af te wijzen. Binnen het onderzoek kwamen ook meiden naar voren die zich presenteren als 'promiscue', maar die hiermee – ondanks het feit dat het hen wel degelijk iets kan opleveren – niet per se stijgen op de sociale ladder.

Belangrijk is om in de eerste plaats nogmaals te benadrukken dat we hier te maken hebben met stereotypen. Deze vallen weliswaar overduidelijk te herkennen in de woorden van de respondenten, maar geven geen limitatieve opsomming van de manieren waarop meiden zich binnen de straatcultuur van Delfshaven (kunnen) presenteren. Sommige meiden zullen in zijn geheel niet onder een van deze categorieën kunnen worden geschaard, terwijl andere meiden binnen hun performance wellicht elementen uit verschillende stereotypen combineren. Hoewel het uitlichten van stereotypen van waarde is voor de analyse van dit onderzoek, zouden deze categorieën daarom nadrukkelijk geen eigen leven moeten gaan leiden (vgl. Harding, 2010: 186). In de tweede plaats wordt uit de beschrijving van de stereotypen duidelijk dat deze met name zicht geven op de frames die jongemannen in Delfshaven hanteren voor het categoriseren van de presentaties van vrouwen. Hoewel we in dit onderzoek nadrukkelijk de meiden aan het woord hebben gelaten, valt uit de manier waarop zij de verschillende gedragsverwachtingen bespreken op te maken dat deze in grote mate door de jongemannen zijn bepaald.

De positie van meiden binnen de straatcultuur van Delfshaven

Op basis van de interviewgesprekken blijken meiden binnen de straatcultuur van Delfshaven – in lijn met de literatuur – een complexe en overwegend ondergeschikte positie in te nemen. In de eerste plaats blijken meiden elkaar veelvuldig te beconcurreren. De manier waarop meiden elkaar naar het leven staan leidt volgens de respondenten tot veel onzekerheid, bezorgt meiden een negatief zelfbeeld en veroorzaakt veel onderling wantrouwen. In de tweede plaats nemen meiden op basis van de gesprekken overduidelijk een achtergestelde positie in ten opzichte van hun mannelijke leeftijdsgenoten. Meiden krijgen te maken met andere gedragsverwachtingen en hun positie is absoluut niet gelijkwaardig aan die van de jongemannen in Delfshaven. De sociale onveiligheid die hieruit voortkomt wordt door meiden niet alleen in de fysieke buitenruimte, maar ook nadrukkelijk in het online domein ervaren. Meiden lijken deels als gevolg van deze sociale onveiligheid de publieke (on- en offline) buitenruimte te vermijden, waardoor zij zich in grote mate onttrekken aan het zicht van professionals.

Tot slot werd uit de gesprekken duidelijk dat sommige meiden met een Marokkaanse achtergrond een lastigere positie innemen dan andere meiden, omdat zij – behalve met de mores van de straat – te maken krijgen met sterke gedragsverwachtingen vanuit een deel van hun eigen gemeenschap. De bewegingsvrijheid van deze meiden lijkt op basis van de interviews niet alleen aanmerkelijk kleiner dan die van meiden met een andere achtergrond, maar ook dan die van hun mannelijke leeftijdsgenoten.

De betrokkenheid van meiden bij zorgwekkende thema's

Als we de betrokkenheid van meiden bij zorgwekkende thema's bekijken, vallen een aantal zaken op. In de eerste plaats blijken de geïnterviewde meiden – op een enkeling na – ontzettend terughoudend in het delen van informatie, voornamelijk wanneer het gaat om gevallen waarbij meiden als dader in beeld zouden zijn – zoals bij 'drugs' of 'vermogensdelicten'. Met name meiden met een Marokkaanse achtergrond tonen zich in de gesprekken bijzonder gesloten.

In de tweede plaats blijken meiden op veel verschillende manieren betrokken bij thema's als drugs, prostitutie en geweld. Uit de verhalen van zowel professionals als meiden blijkt het idee dat meiden met betrekking tot zorgwekkende thema's alleen als slachtoffer in beeld zouden komen achterhaald. Met betrekking tot de verschillende thema's zagen we voorbeelden van vrouwen als facilitator, toeschouwer, opstoker, medepleger en nadrukkelijk als dader. Enkel bij het thema seksuele straatintimidatie lijken vrouwen (vrijwel) uitsluitend betrokken als slachtoffer. In de gevallen waarin vrouwen bij de verschillende zorgwekkende thema's als dader naar voren kwamen, werd uit de beschrijvingen van respondenten wel duidelijk dat zij vaak een ondergeschikte positie innamen ten opzichte van mannen.

Daarnaast valt op dat met betrekking tot de meeste thema's het beeld van professionals grotendeels overeenkomt met wat de meiden in de interviews vertelden. Uitzondering hierop vormt het thema 'seksuele straatintimidatie', dat in de gesprekken met meiden veel prominenter naar voren kwam dan in de gesprekken met professionals.

Zoals ook op andere plekken in deze studie naar voren kwam, blijkt het digitale domein binnen alle zorgwekkende thema's een centrale plaats in te nemen. Social media beïnvloeden de manier waarop thema's als geweld, roddelen en pesten, prostitutie en seksuele (straat)intimidatie tot uitdrukking komen in de dagelijkse levens van de meiden in Delfshaven.

Overkoepelende conclusies

De vraag die in deze studie centraal staat blijkt geen eenduidig antwoord te kennen: de rol van meiden binnen de straatcultuur van Delfshaven is divers en bovendien complex.

In de eerste plaats wordt duidelijk dat meiden een prominentere rol vertolken binnen straatcultuur dan in eerste instantie zichtbaar is voor professionals. Meiden zijn niet alleen vanaf de zijlijn betrokken, maar maken met hun presentatie, hun positie en hun betrokkenheid bij incidenten een belangrijk onderdeel uit van de straatcultuur in Delfshaven. Het idee dat meiden binnen deze cultuur alleen een rol hebben als lijdend voorwerp of slachtoffer lijkt op basis van de bevindingen in dit onderzoek achterhaald. Met betrekking tot zorgwekkende thema's zagen we voorbeelden van vrouwen met een rol als facilitator, toeschouwer, opstoker, medepleger en nadrukkelijk als dader.

Net als hun mannelijke leeftijdsgenoten proberen meiden zo hoog mogelijk in de pikorde te geraken door zo goed mogelijk te voldoen aan de gedragsverwachtingen die binnen de setting van de straat gelden. Net als bij de mannen is opwaartse mobiliteit daarbij niet alleen mogelijk door zelf in aanzien te stijgen, maar ook door anderen naar beneden te halen. Respondenten beschrijven hoe deze concurrentiestrijd onder meiden in Delfshaven in alle hevigheid woedt, met grote persoonlijke problemen tot gevolg. Veel meiden geven aan dat er veel roddel en achterklap plaatsvindt en dat dit veel impact heeft op de sociale vrijheid die zij ervaren. Als gevolg hiervan heerst er in Delfshaven veel onderling wantrouwen.

Hoewel meiden een belangrijkere rol spelen dan we tot nu toe wellicht aannamen, blijken zij in de hiërarchie echter wel degelijk onder hun mannelijke leeftijdsgenoten te staan. Jongemannen lijken in Delfshaven grotendeels te bepalen welke gedragsverwachtingen gelden en blijken ook met betrekking tot zorgwekkende thema's eigenlijk altijd als 'meerdere' van jonge vrouwen te fungeren. Waar meiden dus een belangrijkere rol lijken te hebben dan we aannamen, lijken de meeste meiden nog steeds een ondergeschikte positie in te nemen ten opzichte van mannen. In de rol die meiden vervullen valt heel sterk de invloed van klassieke man/vrouw-verhoudingen te herkennen die kenmerkend zijn voor straat- en volksculturen (Ilan, 2015). Uit de gesprekken bleken deze verhoudingen in de eerste plaats van belangrijke invloed op de binnen Delfshaven geldende gedragsverwachtingen voor meiden: zij zouden zich zo kuis en vrouwelijk mogelijk dienen te gedragen. Bovendien lijkt de onderschikte positie van vrouwen seksuele (straat)intimidatie in de hand te werken. Meiden worden in de (on- en offline) buitenruimte veelvuldig lastiggevallen door (jonge)mannen. Opvallend is dat de geïnterviewde meiden zowel de specifieke genderrollen als de intimidatie in grote mate lijken te hebben genormaliseerd. Hoewel zij aangeven er in hun dagelijkse doen en laten veel last van te ondervinden, schetsen zij dat 'het wel te doen' is en bovendien 'niet beter te weten'.

De rol van meiden binnen de straatcultuur van Delfshaven lijkt in grote mate het gevolg van bredere onderliggende structuren die niet van de ene op de andere dag gaan veranderen. Hoewel een enkele respondent zich hoopvol en strijdbaar toont, lijken veel meiden geen vertrouwen te hebben in dat hun rol in de nabije toekomst anders zal zijn. Meiden in Delfshaven lijken vooral hun gedrag aan te passen om negatieve consequenties te vermijden. De on- en offline buitenruimte van Delfshaven geldt op basis van dit onderzoek voor veel meiden als een sociaal onveilige omgeving, die zij om deze reden in grote mate ontlopen.

De rol die meiden innemen lijkt ook te worden beïnvloed door hun culturele achtergrond. Sommige meiden uit Delfshaven met een Marokkaanse achtergrond lijken niet alleen te worden beïnvloed door straatculturele gedragsverwachtingen, maar – meer dan andere meiden – ook in sterke mate door de opvattingen vanuit een deel van hun eigen gemeenschap. Deze meiden lijken meer in de gaten te worden gehouden, zich meer 'gepast' te moeten gedragen en worden volgens respondenten ook meer lastiggevallen. Bijkomende lastigheid is dat deze meiden aangeven in zekere mate zelf te worden gezien als schuldige als zij worden lastiggevallen en dat zij eventuele intimidatie minder goed kunnen bespreken met familie.

Meiden met een andere dan de Marokkaanse achtergrond geven aan zich in sommige gevallen – vooral wanneer zij met Marokkaanse vriendinnen zijn – ook aan te passen naar de gedragslijnen van een deel van de Marokkaanse gemeenschap in Delfshaven.

In deze conclusie dient ook het belang dat het online domein vertegenwoordigt voor meiden te worden benadrukt. Social media lopen als een rode draad door de leef- en belevingswereld van meiden in Delfshaven, wat gevolgen heeft voor de rol die zij innemen. Hoewel specifieke genderrollen binnen straatcultuur op social media weliswaar in stand blijven, stelt Lane dat meiden binnen het online domein meer controle ervaren in sociale interacties (2019: 38). Op basis van de interviewgesprekken lijkt deze controle voor meiden in Delfshaven echter slechts gedeeltelijk op te gaan, omdat het gevaar van *exposing* of andersoortige *shaming* voortdurend op de loer ligt – zoals uitvoeriger wordt beschreven in het rapport van hogeschool Inholland (Schram, Eysink Smeets & Hendriksen, 2021). In de praktijk blijkt de voorname invloed van social media meiden met name kwetsbaarder te maken.

Tijdens het onderzoek werd ook duidelijk dat er in Delfshaven in grote mate sprake is van een zwijgcultuur, die ook van invloed is op de meiden in het gebied. Waar een aantal respondenten zich open toonden, bleken veel meiden bijzonder terughoudend in het delen van informatie, met name wanneer het aankwam op criminaliteit. Hoewel dit onderzoek een eerste waardevolle inkijk geeft in de rol van vrouwen binnen de straatcultuur van Delfshaven, leeft bij de onderzoekers daarom het gevoel dat we pas net een tipje van de sluier hebben opgelicht over de daadwerkelijke betrokkenheid van meiden bij verschillende zorgwekkende thema's.

Al met al vervullen meiden binnen de straatcultuur van Delfhaven – in lijn met wat hierover eerder is beschreven door andere onderzoekers – een complexe en overwegend ondergeschikte rol. Het beeld over de rol van meiden en de beperkingen die zij ervaren in hun sociale leven dat op basis van dit onderzoek naar voren komt is zorgwekkend en verdient aandacht. Opgroeien binnen de straatcultuur van Delfshaven is op dit moment voor veel meiden een strijd. Om deze conclusie evenwel te besluiten met een positieve noot, eindigen we met een hoopvolle quote van een van de respondenten over de meiden in Delfshaven, waaraan dit rapport zijn titel ontleent.

> "Het zijn *strijders* man. Hoe dan ook; ze laten het gebeuren. En dat vind ik iets heel knaps. Ze hebben allemaal doorzettingsvermogen. En als ze de energie die ze in het negatieve steken, zouden steken in het positieve, zouden hier nu allemaal bazen zitten, CEO's en weet ik veel wat." *(Jongedame Delfshaven, 22 jaar)*

Inhoudsopgave

1. Inleiding 12

2. Wat weten we al? 14

3. Methodologische verantwoording 21

4. De straatcultuur van Delfshaven door de ogen van meiden 24

4.1 De performance van straatidentiteit van jongemannen in Delfshaven 24

4.2 Meiden over de performance van straatidentiteit van jongens 37

4.3 Resumerend 41

5. De presentatie van meiden binnen de straatcultuur van Delfshaven 42

5.1 De performance van straatidentiteit van meiden in Delfshaven 42

5.2 Stereotype performances van meiden in Delfshaven 70

5.3 Resumerend 77

6. De positie van meiden binnen de straatcultuur van Delfshaven 79

6.1 De positie van meiden ten opzichte van elkaar 79

6.2 De positie van meiden ten opzichte van jongens 81

6.3 Meiden in een hybride werkelijkheid 83

6.4 De (on)zichtbaarheid van meiden 87

6.5 Leven in twee werelden 91

6.6 Resumerend 95

7. De betrokkenheid van meiden bij zorgwekkende thema's 97

7.1 Meiden en geweld 97

7.2 Meiden en drugs 104

7.3 Meiden en vermogensdelicten 108

7.4 Meiden en roddelen & pesten 111

7.5 Meiden en prostitutie 117

7.6 Meiden en seksuele (straat)intimidatie 124

7.7 Resumerend 130

8. Conclusies & aanbevelingen 132

8.1 Overkoepelende conclusies 132

8.2 Aanbevelingen 134

1. Inleiding

Het begrip straatcultuur wordt in het publieke discours veelvuldig gebruikt om de waarden, gedragingen of uitingen van een bepaalde groep (met name) jonge mensen aan te duiden. De term valt terug te lezen in kranten en andere nieuwsmedia, wordt gebruikt in de werkpraktijk van het jeugdveiligheidsdomein en ook in beleidsstukken wordt melding gemaakt van het bestaan van een straatcultuur. Opvallend genoeg gaan de uitspraken over straatcultuur vrijwel zonder uitzondering over mannen en is het onderzoek dat zich richt op de manier waarop vrouwen zich binnen deze setting bewegen en gedragen zeer beperkt. Ook eerder onderzoek naar straatcultuur in Delfshaven richtte zich expliciet op jongemannen (Van den Broek, 2013; Van den Broek, 2017). In de praktijk zijn echter Zo blijkt uit onderzoek van Roks & Van den Broek (2020) dat meiden een belangrijke rol spelen binnen het steekwapengeweld onder jongeren in Rotterdam. Uit de analyse van politiedossiers blijken ruzies onder jongeren in veel gevallen te draaien om meiden, maar ook vaker dan verwacht blijken zij zelf als dader betrokken bij steekpartijen. Voorbeelden hiervan zijn de afgelopen tijd breed uitgemeten in de media. Ook in de online drillcultuur zagen de onderzoekers dat meiden een rol speelden, bijvoorbeeld omdat de vriendinnen van drillers via social media (met de dood) werden bedreigd. Bovendien lijken meiden invloed te hebben op de dynamiek binnen straatcultuur doordat jongens aangeven specifiek gedrag te vertonen om indruk te maken op vrouwen, maar ook omdat meiden online aansluiting lijken te zoeken bij de gedragsverwachtingen die binnen Rotterdamse straatcultuur gelden – en die we tot nu toe vooral meer als "mannelijk" beschouwden.

Ook Stichting JOZ signaleert binnen haar werk in Delfshaven een toename van de problematiek waarbij meiden betrokken zijn. Een groot deel van de meiden groeit – net als veel jongens – op in een kwetsbare omgeving. Hierdoor is ook deze groep vatbaar voor negatieve invloeden van 'de straat'. Jongerenwerkers pikten het afgelopen jaar een aantal specifieke signalen op. Zo blijken structureel groepen meiden op straat te worden aangetroffen "die om groepen overlastgevende en criminele jongens heen hangen". Jongerenwerkers beschrijven hoe zij in deze samenstelling "door middel van negatief gedrag om aandacht roepen". Verder schetsen professionals dat een groeiend aantal meiden te maken krijgt met seksueel grensoverschrijdend gedrag of dat zij betrokken zijn geweest bij (ernstige) geweldsincidenten. Ook vanuit het onderwijs hebben de jongerenwerkers zorgsignalen ontvangen over diverse meiden die om verschillende redenen voortijdig dreigen uit te vallen. In vrijwel alle gevallen speelden de problemen zich niet alleen op straat of op school, maar ook nadrukkelijk in het online domein af. Op platformen als Instagram, Snapchat en Telegram treffen de jongerenwerkers van JOZ veel negatief gedrag aan waarbij meiden betrokken zijn, zoals pesterijen en vormen van chantage. In het bijzonder benoemen zij het voorkomen van 'exposing' en 'sextortion'. Parallel aan dit onderzoek heeft het lectoraat Publiek Vertrouwen in Veiligheid van Hogeschool Inholland daarom een onderzoek uitgevoerd naar het voorkomen van dit specifieke fenomeen binnen Delfshaven, omdat hierover specifieke zorgen bestaan (Schram, Eysink Smeets & Hendriksen, 2021). Op basis van de andere voorbeelden die

hierboven worden genoemd, rijst echter het vermoeden dat de rol die meiden spelen binnen de context van de straat veel diverser is dan we tot nu toe aannamen. Bovendien geven verschillende professionals aan handelingsverlegenheid te ervaren en tools te missen met betrekking tot het signaleren en aanpakken van meidenproblematiek in bredere zin. Waar de focus van het onderzoek van Inholland ligt op de betrokkenheid van jonge vrouwen bij sexting en exposing, richten we ons in dit onderzoek daarom op de bredere rol die meiden innemen binnen de straatcultuur van Delfshaven.

Met dit verkennende onderzoek hopen we een eerste indruk te geven van deze rol. In hoofdstuk 2 werpen we een blik op de bestaande literatuur omtrent straatcultuur, waarna we in hoofdstuk 3 verantwoording afleggen voor onze methodologie. Om vast te stellen dat er in Delfshaven sprake is van een straatcultuur en om de contouren van deze arena te schetsen, vervolgen we met een beschrijving van de manier waarop meiden theoretische aspecten van straatcultuur terugzien binnen hun wijk (hoofdstuk 4). Om de rol die meiden binnen deze setting innemen zo volledig mogelijk te kunnen beschrijven, geven we achtereenvolgens zicht op de manier waarop zij zich presenteren (hoofdstuk 5), welke positie zij innemen (hoofdstuk 6) en op welke manier zij betrokken zijn bij specifieke zorgwekkende thema's (hoofdstuk 7) binnen de straatcultuur van Delfshaven. In hoofdstuk 8 sluiten we af met overkoepelende conclusies en een aantal praktische aanbevelingen.

2. Wat weten we al?

In onderstaand hoofdstuk geven we een beknopt overzicht van een aantal belangrijke bestaande inzichten met betrekking tot straatcultuur, de performance van straatidentiteit en de rol van vrouwen binnen de context van de straat.

De straat als hybride werkelijkheid en symbolische ruimte

Jongeren die zich in zekere mate buitengesloten voelen door de bredere samenleving, blijken in sommige gevallen binnen een straatcultuur op zoek te gaan naar het gevoel erbij te horen en belangrijk te zijn. Deze straatcultuur kan worden gedefinieerd als *het geheel van normen, waarden, attitudes, opvattingen en uiterlijke verschijningsvormen die worden gedeeld en overgeleverd onder jongeren die zich in meer of mindere mate associëren met bepaalde gemarginaliseerde delen van de samenleving* (Van den Broek, 2021). In het publieke discours lijkt overeenstemming te bestaan over de opvatting dat straatcultuur iets zorgwekkends is waartegen wij ons als bredere samenleving dienen te wapenen. Als we de media moeten geloven hangt straatcultuur in grote mate samen met overlast, onveiligheid en criminaliteit. Hoewel zorgen over straatcultuur wellicht begrijpelijk zijn, is het is echter goed mogelijk dat straatcultuur in de kern ook positieve aspecten omvat en dat het in meer of mindere mate behoren tot een straatcultuur ook prima kan zonder het vertonen van negatief gedrag of het omarmen van negatieve waarden. Bovendien lijkt op basis van onderzoek veel verschil te zitten in de mate waarin jongeren zich associëren met deze straatcultuur. Ilan (2015: 8-12) meent daarbij dat straatcultuur moet worden gezien als een spectrum met verschillende gradaties, waarbij het niet per definitie gelijk moet worden gesteld aan criminaliteit en geweld, maar aan de zwakkere kant van het spectrum ook louter expressieve, performatieve aspecten kent zoals specifieke kledingstijlen ('urban' of 'streetwear'), straattaal, (rap)muziek, 'street food' of 'street sports' (straatvoetbal of 'free running'). Deze praktijken ('street cool') liggen volgens Ilan (2015: 102-125) in het verlengde van meer conventionele jongerencultuur en -stijlen en gaan hier na verloop van tijd ook onderdeel van uitmaken.

In klassieke benaderingen van straatcultuur staat zonder uitzondering de buitenruimte van de verschillende stedelijke contexten centraal. Straatcultuur gaat volgens de auteurs over jongeren die veel tijd met elkaar doorbrengen *op de fysieke straat*. Deze straat heeft in onderzoeken naar gang- en straatculturen altijd een centrale rol gespeeld, omdat jongeren mede als gevolg van kleine behuizing en afwezige alternatieven vaak veroordeeld zijn tot de openbare ruimtes van hun buurt. De cultuur die in deze context ontstond werd om voor de hand liggende redenen gedoopt tot *straat*cultuur. Waar het oorspronkelijke ontstaan van straatculturen daarmee ontegenzeggelijk samenhangt met fysieke publieke plekken als straten, pleinen en buurthuizen, is het de vraag of straatcultuur en de fysieke straat vandaag de dag nog noodzakelijkerwijs verbonden zijn (Van den Broek, 2013). Uit onderzoek van Ilan (2015) wordt duidelijk dat veel van de normen, waarden, attitudes, opvattingen en uiterlijke

verschijningsvormen van straatcultuur veel breder worden gedragen dan alleen op de fysieke straat(hoek). "Straat" heeft betrekking op culturele noties die weliswaar hun oorsprong vinden in gemarginaliseerde stedelijke contexten, maar inmiddels in veel gevallen zijn losgezongen van de daadwerkelijke straten van deze steden (Ilan, 2015: 11). Naast specifieke lokale straatculturen is er een meer universele straatcultuur ontstaan 'that exists at the level of ideas and concepts' (Ilan, 2015: 5). "De straat" dient als gevolg hiervan in toenemende mate te worden beschouwd als een symbolische in plaats van een fysieke ruimte.

De digitalisering van onze samenleving lijkt van belangrijke invloed te zijn geweest op dit proces. De afgelopen jaren verschijnen steeds meer onderzoeken waarin niet zozeer offline settings, maar platformen als Twitter, Instagram en Snapchat een belangrijke rol spelen in de ontwikkeling en verspreiding van straatcultuur (zie voor een overzicht Roks & Van den Broek, 2021). In 'The Digital Street' (2019) beschrijft Jeffrey Lane hoe de opkomst van social media en smartphones de context van de straat – en daarmee ook de vorm en inhoud van straatcultuur – wezenlijk hebben veranderd. Centraal in het werk van Lane staat dat straatcultuur de afgelopen decennia onder invloed van deze digitale technologieën is losgezongen van zijn geografische locatie en tegenwoordig zowel een fysieke als een digitale component kent. Volgens de auteur moet de door hem beschreven 'digitale straat' daarbij nadrukkelijk niet worden gezien als een nieuwe context, maar veeleer als een uitbreiding en bewerking van de klassieke, fysieke straat (Lane, 2019: 164). Lane stelt dat beide settings 'op elkaar lijken, elkaar vormen en naar elkaar verwijzen' (2019: 2), waarmee zij kunnen worden aangemerkt als twee kanten van dezelfde medaille. Door de constante wisselwerking tussen de fysieke en de digitale component, kan worden gesteld dat straatcultuur in grote mate is gehybridiseerd. "De straat" dient daarmee niet alleen te worden beschouwd als een symbolische maar ook nadrukkelijk als een *hybride* ruimte, een context met wortels in de on- en offline werkelijkheid.

De performance van straatidentiteit

Er is de afgelopen decennia in binnen- en buitenland veel wetenschappelijk onderzoek verricht naar straat- en gangculturen (zie voor een overzicht Roks & Van den Broek, 2017). Aan de hand van al deze onderzoeken hebben we inmiddels een redelijk goed beeld van welke gedragsverwachtingen er binnen de setting van de straat gelden. In de manier waarop jongeren zich binnen deze context presenteren valt op dat zij vooral bezig lijken een bepaald beeld van zichzelf neer te zetten. Hun identiteit lijkt niet zozeer te draaien om wie ze daadwerkelijk zijn, maar vooral om de indrukken die zij aan anderen weten te wekken. Hierin valt een theoretisch perspectief op identiteit ('identity as performance') te herkennen, dat schatplichtig is aan het werk van Erving Goffman. In The Presentation of Self in Everyday Life (1959) analyseert Goffman de manier waarop het individu in alledaagse situaties zichzelf en zijn activiteiten presenteert aan anderen en hij gebruikt hiervoor een tot in detail doorgevoerde analogie van een theatervoorstelling (Goffman, 1959: 9). In de manier waarop jongeren zich binnen de setting van de straat presenteren valt op dat zij zo *straat* mogelijk willen overkomen.

Meer specifiek vallen in hun presentatie een aantal prominente thema's te herkennen aan de hand waarvan zij hun *performance van straatidentiteit* vormgeven (Roks & Van den Broek, 2017: 38-45)[1]. Het belangrijkste doel van hun performance is het verkrijgen van respect (Anderson, 1999; Bourgois, 2003; Hallsworth, 2013: 11; Sandberg & Pedersen: 2011: 4). Aan dit respect wordt binnen straatculturen een beduidend grotere waarde toegekend dan binnen onze bredere samenleving. Waar het begrip in het dagelijks spraakgebruik zoveel betekent als "eerbied" of "ontzag", vertegenwoordigt respect binnen straatculturen een onmisbare vorm van sociaal kapitaal (Anderson, 1999: 66). In omgevingen waarin andere vormen van kapitaal grotendeels afwezig zijn, is dit 'respect' nauw verbonden aan een gevoel van eigenwaarde (Anderson, 1999: 66). In de literatuur vallen zes verschillende thema's te onderscheiden aan de hand waarvan jongeren hun performance van straatidentiteit vormgeven in de 'zoektocht naar respect' (Bourgois, 2003).

Centraal binnen de performance van straatidentiteit staat geweld (Anderson, 1999: 72; Wilkinson, 2001: 240; Bourgois, 2003: 24; De Jong, 2007: 144; Sandberg & Pedersen, 2011: 29; Hallsworth, 2013: 149; Ilan, 2013: 8; Roks, 2016: 179). Binnen straatculturen – waar andere vormen van gezag in mindere mate voorhanden zijn – geldt geweld als een algemeen geaccepteerd middel voor het claimen van statusposities (Wilkinson, 2001: 240; De Jong, 2007: 154; Ilan, 2013: 8). Jongeren streven ernaar een gewelddadige reputatie te construeren door aan anderen de indruk te wekken dat zij (goed) kunnen vechten, maar vooral door te communiceren dat zij er niet voor terugdeinzen geweld te gebruiken. Het (re)construeren van gewelddadige reputaties blijft in veel gevallen beperkt tot het actief of passief dreigen met geweld. Naast het claimen van een gewelddadige reputatie, is er jongeren binnen een straatcultuur veel aan gelegen te zinspelen op hun betrokkenheid bij de illegale economie. Hoewel straatcultuur niet per definitie samenhangt met deze vormen van criminaliteit, kunnen kennis en knowhow van delicten als drugshandel, diefstal of oplichting van invloed zijn op de statusposities die jongeren op straat innemen; betrokkenheid bij de illegale economie werkt statusverhogend (De Jong, 2007: 205). Een belangrijk derde onderdeel van de performance van straatidentiteit vormt het tentoonspreiden van een zekere antipathie jegens de overheid, die wordt gezien als vertegenwoordiger van het systeem waardoor jongeren zich buitengesloten voelen. Deze afkeer is lang niet altijd het gevolg van daadwerkelijke negatieve interacties met de overheid, maar neemt veel meer de vorm aan van een performance: voor een groot deel van de jongeren die zich associëren met straatcultuur vormt de haat tegenover overheidsinstanties met name een pose en een manier om hun identiteit te construeren (vgl Roks, 2016: 125-126). Ook het benadrukken van de (achtergestelde) lokale context waarin zij zich begeven, blijkt voor jongeren een belangrijk onderdeel te vormen van hun performance van straatidentiteit. Het belang van lokaliteit wordt duidelijk uit het feit dat zij hun wijk, straat of plein *claimen* en uitdragen deze plaats te *representen*. In veel gevallen lijken de jongeren het negatieve stigma dat op hun lokale omgeving rust te omarmen, uit te vergroten en te

[1] In eerdere onderzoeken bleken deze thema's ook voor jongeren uit Delfshaven een belangrijk onderdeel uit te maken van hun performance (Van den Broek, 2013; Van den Broek, 2017).

gebruiken om een geloofwaardige context te creëren voor hun performance van straatidentiteit. Ook seksuele masculiniteit speelt een belangrijke rol binnen de performance van straatidentiteit. Binnen straatcultuur is succes op seksueel gebied een belangrijke manier om te *scoren*. Het communiceren van seksuele veroveringen en seksuele prestaties vormt voor straat georiënteerde jongeren een voorname manier om hun mannelijkheid te bevestigen. Hoe meer een jongere kan opscheppen over zijn succes met vrouwen, hoe groter zijn status als 'heteroseksuele "player"' (De Jong, 2007: 164-165). Tot slot speelt ook het openlijk etaleren van rijkdommen een belangrijke rol binnen de performance van straatidentiteit. Jongeren die zich binnen straatculturen begeven hechten bovengemiddeld veel waarde aan het wekken van de indruk dat zij veel geld bezitten en dit zonder problemen kunnen uitgeven. Zij ontlenen status aan het aanschaffen en etaleren van luxeproducten als dure merkkleding, sieraden of voertuigen, of door veel geld te verbrassen aan activiteiten als gokken of uitgaan.

De performance van straatidentiteit van vrouwen

Het doorgronden van zowel straatcultuur als straatidentiteit is cruciaal om te begrijpen welk belang "de straat" voor jongeren vertegenwoordigt. Omdat binnen onderzoek naar straatcultuur en straatidentiteit vrijwel zonder uitzondering wordt gesproken over de gedragingen van mannen, wordt de rol van vrouwen slechts mondjesmaat belicht. Volgens sommige onderzoekers is dit een logisch gevolg van het feit dat straatcultuur in grote mate geslachtsgebonden is en nauw verwant is aan – zoals we hierboven al zagen – noties van masculiniteit (Sandberg & Pedersen, 2011: 29-30). Deze belangrijke rol van mannelijkheid binnen straatcultuur past in de traditie van volksculturen, waarin klassieke man/vrouw-verhoudingen in veel gevallen de boventoon voeren[2]. Volgens Ilan (2015: 48) kan de nadruk op masculiniteit binnen straatcultuur zelfs gezien worden als een overdreven vorm van deze patriarchale hegemonie, die ervoor zorgt dat vrouwen binnen straatculturen structureel een ondergeschikte positie innemen (El Hadioui, 2011: 37; Ilan, 2015: 44). Zowel Anderson (1999: 154) als El Hadioui (2011: 37) stellen daarbij dat het (seksueel) gebruiken van vrouwen bevorderlijk is voor de masculiniteit en daarmee de straatidentiteit van jongemannen die zich binnen deze context begeven. In veel gevallen komen vrouwen binnen de literatuur naar straatcultuur dus aan bod wanneer wordt beschreven hoe de performances van mannen tot doel hebben indruk te maken op vrouwen of hoe (seks met) een vrouw kan dienen als trofee voor mannen (Anderson, 1999: 150; Ilan, 2015: 48). Op basis van de literatuur kunnen we stellen dat vrouwen binnen straatculturen complexe en overwegend ondergeschikte posities innemen (Ilan, 2015: 46).

Kritische onderzoekers stellen echter dat de voorname rol van mannen binnen straatculturen het gevolg is van de focus van criminologische studies. Hun kritiek richt zich op het feit dat de criminologie in grote mate wordt gedomineerd door mannelijke onderzoekers, maar

[2] Volgens Ilan (2015:9) kan straatcultuur zelfs in brede zin worden gezien als 'volkscultuur anno nu'.

voornamelijk op het gegeven dat criminologisch onderzoek voor het leeuwendeel is gericht op de rol van (jonge)mannen. De kern van hun betoog is dat door de context van de straat te benaderen als een mannenwereld – en deze ook nog eens door de ogen van mannelijke onderzoekers te beschouwen – men hoogstwaarschijnlijk ook een mannenwereld zal aantreffen (vgl. Sandberg en Pedersen, 2011: 29). De critici wijzen erop dat het negeren van meiden als een relevante onderzoekspopulatie een goede doorgronding van criminologische thema's in de weg staat. Om straatcultuur beter te kunnen beschrijven en begrijpen is het volgens hen daarom belangrijk 'to move beyond the traditional focus on males' (Heimer & De Coster, 1999: 278).

In ieder geval kan worden gesteld dat de focus van studies naar straatcultuur tot op heden in grote mate is gericht op de gedragingen van (jonge)mannen. Toch komt in de literatuur de identiteit van vrouwen binnen deze setting wel in de kantlijn aan bod. Waar de nagestreefde performance van straatidentiteit voor mannen in vrijwel alle gevallen gelijk is – en draait om de zes eerder besproken thema's – lijkt de ideale performance van vrouwen minder eenduidig. In de literatuur vallen drie verschillende stereotype performances te herkennen waarmee vrouwen respect kunnen afdwingen binnen de setting van de straat. De eerste van deze performances komt voort uit de hierboven beschreven traditionele genderrollen die binnen straatcultuur nog sterk van kracht zijn. Binnen de literatuur wordt deze klassieke stereotype performance betiteld als 'good girl' (Harding, 2010: 166). Van een good girl wordt verwacht dat zij goed is in het huishouden, kinderen kan opvoeden, dat zij fysiek aantrekkelijk is voor mannen en dat zij zich op seksueel gebied kuis gedraagt (El Hadioui, 2011: 37; Ilan, 2015: 45). Uit deze laatste gedragsverwachting blijkt meteen de aanwezigheid van een dubbele moraal, aangezien we eerder zagen dat binnen de performance van mannen promiscuïteit juist geldt als iets positiefs. Uit onderzoek van Harding (2010: 166) blijkt het voor een good girl verder van belang dat zij gefocust is op de toekomst, zich inzet op school en bij voorkeur ook een baan heeft. Ook hierin wordt een belangrijk verschil zichtbaar ten opzichte van de performance van mannen, aangezien laatstgenoemden in hun presentatie met name gericht zijn op korte-termijngenot, en associaties met conventionele bezigheden als school en werk juist inbreuk maken op hun performance van straatidentiteit (Roks & Van den Broek, 2017: 46).

Uit de literatuur blijken echter niet alle vrouwen bereid zich te schikken naar deze ondergeschikte rol. De tweede stereotype performance wordt opgevoerd door vrouwen die tot doel hebben binnen straatculturen dezelfde positie in te nemen als mannen (Sandbergen & Pedersen, 2011: 29). Binnen de literatuur wordt deze performance wel betiteld als 'she-male' – niet te verwarren met 'shemale' (Hallsworth, 2013: 75). Om deze performance vorm te geven, bedienen deze vrouwen zich van kenmerken die over het algemeen meer worden gezien als 'mannelijk'. Met andere woorden: vrouwen die deze rol aannemen proberen zich meer te profileren als mannen, met als doel dezelfde positie te kunnen innemen als mannen. Dit betekent dat vrouwen binnen hun performance zinspelen op hun bereidheid tot het gebruik van geweld, hun betrokkenheid bij de illegale economie en in sommige gevallen hun seksuele veroveringen (Bourgois, 2003: 231; Sandbergen & Pedersen, 2011: 28; Ilan, 2015: 46).

Bovendien bedienen zij zich binnen hun performance van meer esthetische elementen die worden gezien als mannelijk, zoals een specifieke houding, kledingstijl of taalgebruik (Sandberg & Pedersen, 2011: 28-29; Ilan, 2015: 46). Vrouwen die zich langs deze weg presenteren als *one of the guys*, lopen vaak het risico door andere mannen ook zo behandeld te worden. Met het claimen van deze identiteit lopen vrouwen daarmee meer risico om in (gewelddadige) confrontaties te belanden (Sandberg & Pedersen, 2011: 28). Het lijkt erop dat vrouwen om geaccepteerd te worden in de pikorde zich niet alleen als een man dienen voor te doen, maar zich zelfs nog een tikkeltje stoerder dienen te gedragen dan hun mannelijke evenknieën.

Tot slot valt er binnen de literatuur nog een derde stereotype performance van vrouwen te onderscheiden, waarin beide bovengenoemde archetypes samensmelten. Zogenaamde 'bad girls' combineren binnen hun performance de vrouwelijke stijlelementen van 'good girls' met de meer masculiene gedragingen die we terugzien bij 'one of the guys' (Ilan, 2015: 45). Deze vrouwen voldoen in hun houding, taalgebruik en vooral voorkomen volledig aan het plaatje van 'sexy vrouw' dat past binnen de performance van good girl, maar zullen er niet voor terugdeinzen op een meer masculiene manier te reageren op ongewenste toenadering of provocaties van mannen. Door zich uitdagend uit te dossen kunnen 'bad girls' aan anderen de indruk wekken dat zij zich deze performance kunnen permitteren binnen de (gevaarlijke) setting van de straat. Hiervan gaat de boodschap uit dat zij zelf stoer of gewelddadig genoeg zijn om zichzelf te verdedigen, of dat zij door sociale, familiale of romantische connecties zich geen zorgen hoeven te maken (Ilan, 2015: 47). Kortom: 'bad girls' presenteren zich als stoere, gevaarlijke, sexy vrouw die niemand iets kan maken.

Belangrijk om te benoemen is dat bovenstaande stereotypen met name zicht geven op de frames die jongens hanteren voor het categoriseren van meiden die zich binnen straatculturen begeven. Los van het feit dat deze frames subjectief zijn en vaak niet gebaseerd op persoonlijke ervaringen van de jongens die ze hanteren, is het evident dat de manier waarop meiden zich presenteren niet een-op-een valt onder te brengen in deze drie categorieën (Harding, 2010: 167-168). Met andere woorden: geen enkele jongedame die zich binnen de setting van de straat begeeft zal volledig voldoen aan een van de hier besproken stereotypen. Bovendien moet volgens verschillende onderzoekers het aandeel van vrouwen dat zich presenteert als 'one of the guys' of 'bad girl' niet worden overschat en zijn stereotype beelden van dergelijke performances enigszins een eigen leven gaan leiden (Hallsworth, 2011: 169; Ilan, 2015: 45). Door de sterk aanwezige traditionele man/vrouw-verhoudingen binnen straatculturen lijken verreweg de meeste vrouwen zich te bedienen van de performance van 'good girl'.

Hoewel verschillende onderzoekers stellen dat de rol van vrouwen binnen straatcultuur niet overschat dient te worden, zijn er binnen (onder andere) Delfshaven concrete aanwijzingen te vinden voor de overtuiging dat vrouwen wel degelijk een belangrijke rol spelen binnen het leven van de straat. Bovendien zijn bovenstaande inzichten omtrent de positie van vrouwen binnen straatcultuur alle afkomstig uit studies die een sterke focus kennen op (de gedragingen

van) mannen. Om straatcultuur als geheel van een goede duiding te kunnen voorzien, is het belangrijk onderzoek te verrichten waarin juist deze jonge vrouwen en de rollen die zij innemen centraal staan. In dit onderzoek hopen we daar een eerste stap op te zetten.

3. Methodologische verantwoording

Zoals uit de inleiding naar voren kwam, maken verschillende ketenpartners binnen Delfshaven zich zorgen om de rol die meiden innemen binnen de straatcultuur van Delfshaven. Tegelijk geven zij aan onvoldoende zicht te hebben op wat er precies speelt en een zekere handelingsverlegenheid te ervaren. Meer inzicht in de rol die meiden innemen is om die reden vereist, in het bijzonder ook om ketenpartners beter toe te rusten op de uitvoering van hun werkzaamheden. Omdat er nog maar weinig bekend is over de rol van vrouwen binnen straatcultuur, betreft dit een verkennend, exploratief onderzoek met een brede focus. Het doel is om een eerste beeld te geven van de rol die meiden innemen binnen deze context. De volgende onderzoeksvraag staat in dit onderzoek centraal: *welke verschillende rollen spelen meiden van 10 tot 23 jaar binnen de on- en offline straatcultuur in Delfshaven?*

3.1 Onderzoeksmethoden

Om deze onderzoeksvraag te beantwoorden is er tussen december 2020 en september 2021 een verkennende, kwalitatieve studie verricht. We hebben hierbij gebruik gemaakt van verschillende onderzoeksmethoden- en bronnen. In de eerste plaats is een literatuurstudie verricht naar de beschikbare nationale en internationale literatuur met betrekking tot straatcultuur, met bijzondere aandacht voor de rol die meiden binnen deze setting innemen. De bekende literatuur over straatcultuur en straatidentiteit bood belangrijke input voor de andere onderzoeksmethoden en gaf richting aan de dataverzameling. Bovendien speelde de literatuur een belangrijke rol in de analyse van de bevindingen.

De belangrijkste pijler van deze studie bestaat uit het afnemen van semigestructureerde interviews met zowel meiden uit Delfshaven als professionals die werkzaam zijn in het gebied. Er zijn in totaal 16 meiden geïnterviewd en 19 professionals. De interviews met meiden zijn afgenomen door Stichting JOZ, terwijl onderzoekers van Hogeschool Inholland de professionals hebben geïnterviewd. De selectie van de meiden is verlopen via de jongerenwerkers van Stichting JOZ, die respondenten uit hun eigen professionele netwerk hebben benaderd. Tijdens vrijwel alle gesprekken met de meiden – en in ieder geval die met minderjarige respondenten – is naast de onderzoeker steeds een jongerenwerker aanwezig geweest. De meiden zijn meestal alleen, maar in sommige gevallen boelbewust met zijn tweeën en in een enkel geval met zijn drieën tegelijk geïnterviewd. Deze manier van interviewen – die gezien kan worden als mini-focusgroep – heeft belangrijke inzichten opgeleverd met betrekking tot de bereidheid van respondenten om te praten over specifieke onderwerpen en heeft met name licht geschenen op de invloed van specifieke groepsdynamieken. In de gesprekken hebben we de respondenten theoretische begrippen uit de literatuur over straatcultuur en straatidentiteit voorgelegd om vast te stellen in hoeverre en op welke manier er in Delfshaven sprake is van een straatcultuur, en welke rol zowel jongens als meiden hierin innemen. De gesprekken met de meiden zijn met toestemming opgenomen, verbatim

uitgewerkt en geanalyseerd. De bevindingen zijn in anonieme vorm verwerkt tot deze rapportage.

Naast het literatuuronderzoek en de diepte-interviews, is binnen deze studie ook een beperkt netnografisch onderzoek verricht. De term netnografie werd geïntroduceerd om te verwijzen naar een manier om de centrale principes van etnografisch onderzoek toe te passen op het bestuderen van digitale gegevens die openbaar op het internet worden gedeeld (Kozinets, 2002; Kozinets, 2015: 79; Costello, et al., 2017). Voor de netnografie binnen deze studie heeft een junior-onderzoeker van Hogeschool Inholland twintig instagrampagina's geanalyseerd die volgens medewerkers van JOZ populair zijn onder jongeren die zich binnen de straatcultuur van Delfshaven begeven. Voorbeelden van deze pagina's zijn @paraat.nl, @gaande en @cestmocro. De onderzoeker heeft op deze pagina's twee weken lang geanalyseerd op welke manier vrouwen reageerden op content, hoe er op hen werd gereageerd en hoe de positie van vrouwen in de content zelf ter sprake kwam. Dit heeft geresulteerd in 560 screenshots van interacties waarin meiden een rol spelen. Deze zijn geanalyseerd en hand in hand met de bevindingen uit de diepte-interviews verwerkt in de rapportage. Als onderdeel van de analyse zijn op verschillende momenten tijdens het onderzoek tussentijdse bevindingen voorgelegd aan een aantal meelezers met expertise in meidenwerk in Delfshaven.

3.2 Respondenten

De kwalitatieve interviews vormen de belangrijkste methode van dataverzameling binnen dit onderzoek. In totaal zijn in het kader van deze studie 35 personen geïnterviewd, waarvan 16 jonge vrouwen uit Delfshaven en 19 professionals die werkzaam zijn in het gebied.

De 16 meiden die in het kader van dit onderzoek zijn geïnterviewd waren tussen de 12 en 22 jaar oud en hadden een Marokkaanse, Turkse, Antilliaanse, Kaapverdiaanse, Spaanse, Nigeriaanse of deels Nederlandse achtergrond. In overleg met de opdrachtgever zijn tijdens het onderzoek een aantal respondenten met een specifieke achtergrond toegevoegd aan de onderzoeksgroep, omdat er sprake was van een oververtegenwoordiging van meiden met een Marokkaanse achtergrond. Uiteindelijk hebben 9 van de 16 respondenten een Marokkaanse achtergrond, wat representatief is voor de doelgroep die jongerenwerkers in de praktijk van Delfshaven signaleren. Om de herleidbaarheid van de antwoorden van de respondenten te minimaliseren, is bij de quotes in dit rapport alleen de leeftijd van de respondenten vermeld. Alle respondenten zijn meiden die de jongerenwerkers van JOZ direct of indirect kennen aan de hand van hun werk in de wijk. Van de 16 interviews zijn er uiteindelijk 14 gebruikt in deze studie omdat een van de meiden geen raakvlak bleek te hebben met de straatcultuur in Delfshaven (en de bevindingen uit dit interview daarmee vrijwel geen waarde hadden voor de studie) en een andere jongedame na afloop van het interview haar medewerking introk.

Ook met betrekking tot de professionals zijn de eerste respondenten geworven via het netwerk van Stichting JOZ. Vervolgens is aan de hand van de sneeuwbalmethode door Hogeschool Inholland contact gelegd met nieuwe respondenten. Als gevolg van de corona-pandemie zijn naast 14 face-to-face interviews ook 2 telefonische en 3 online interviews afgenomen. De geïnterviewde professionals zijn vanuit verschillende functies werkzaam voor de (vreemdelingen)politie, jongerenwerk, gemeente, Openbaar Ministerie, handhaving of in het onderwijs. Om de privacy van de professionals te waarborgen hebben wij hun specifieke functie of de instantie waarvoor zij werken niet benoemd in het rapport. Deze gegevens zijn bij de onderzoekers uiteraard bekend en kunnen in overleg in sommige gevallen worden gedeeld.

4. De straatcultuur van Delfshaven door de ogen van meiden

Vrijwel alle Nederlandse en internationale literatuur over straatcultuur gaat over mannen. Niet alleen ligt de focus van deze onderzoeken op de gedragingen van mannen, ook zijn zij degenen die worden geïnterviewd, geobserveerd en geanalyseerd. De rol van vrouwen komt vaak slechts zijdelings aan bod en bovendien wordt vrouwen vrijwel nooit gevraagd naar hún kijk op wat zich binnen de setting van de straat afspeelt.

In dit hoofdstuk komen daarom nadrukkelijk de jongedames uit Delfshaven aan het woord. Om vast te stellen dat er überhaupt zoiets bestaat als een straatcultuur in Delfshaven, hebben we de respondenten als eerst een aantal theoretische inzichten voorgelegd over dit fenomeen met de vraag of zij deze herkennen uit hun lokale context. Omdat cultuur – en dus ook straatcultuur – zich moeilijk laat omschrijven, hebben wij hun elementen van de eerder besproken performance van straatidentiteit voorgelegd. Deze elementen vallen namelijk concreet te herkennen in de zelfpresentatie van jonge mensen. Doordat cultuur en identiteit in grote mate samenhangen – de cultuur waartoe mensen behoren beïnvloedt namelijk de manier waarop zij zich presenteren en deze presentatie heeft andersom invloed op de cultuur waarbinnen dit gebeurt – kunnen we langs deze weg toch zicht krijgen op bepaalde culturele noties. Door de wisselwerking tussen (straat)identiteit en (straat)cultuur wijst de aanwezigheid van de elementen van de performance van straatidentiteit op een bredere straatcultuur waarbinnen deze presentatie tot stand komt. Met andere woorden: indien de geïnterviewde respondenten deze elementen herkennen in het gedrag van jonge mensen in hun buurt, is het aannemelijk dat er binnen Delfshaven sprake is van een bredere straatcultuur – hoewel deze op zichzelf moeilijk valt aan te wijzen.

In dit hoofdstuk worden de inzichten uit de interviewgesprekken de meiden hand in hand gepresenteerd met de bevindingen van ons netnografisch onderzoek. In paragraaf 4.1 beschrijven we de contouren van een straatcultuur in Delfshaven door de ogen van meiden en in paragraaf 4.2 besteden we nadrukkelijk aandacht aan de manier waarop de meiden uit ons onderzoek de performance van jongens binnen deze setting aanschouwen, waarderen en interpreteren.

4.1 De performance van straatidentiteit van jongemannen in Delfshaven

De thema's die in deze paragraaf achtereenvolgens besproken worden, maken op basis van eerdere onderzoeken onderdeel uit van de performance van straatidentiteit. Dit houdt in dat straat georiënteerde jongemannen proberen aan de hand van deze thema's respect af te dwingen binnen de setting van de straat. Zoals eerder benoemd kent respect hierbij niet de meer klassieke betekenis van eerbied of ontzag, maar vormt het veel meer een onmisbare vorm van kapitaal die nauw verbonden is aan de eigenwaarde van deze jongemannen. Met andere woorden: het is voor jongeren die zich binnen deze setting begeven ontzettend belangrijk dat

zij van anderen dit respect genieten. De straatcultuur waarbinnen deze jongeren dit respect najagen, laat zich typeren als een soort apenrots, waarop verschillende jongeren zo hoog mogelijk proberen te geraken. Hoger in de pikorde belanden kan door het opvoeren van een geloofwaardige performance van straatidentiteit, maar ook nadrukkelijk door de performance van anderen binnen deze setting in twijfel te trekken, te ridiculiseren of aan te vallen.

Belangrijk om nogmaals te benadrukken is dat straatcultuur anno 2022 zowel on- als offline vorm en invulling krijgt (Lane, 2019). Voor jongeren zijn digitale technologieën – en de mogelijkheden die deze hun bieden – niet meer dan een vanzelfsprekend onderdeel van het leven in een gedigitaliseerd tijdperk (boyd, 2014: 14). Als gevolg hiervan blijken jongeren in veel gevallen maar weinig onderscheid te ervaren tussen on- en offline. Dit werd ook duidelijk uit de interviewgesprekken met jongeren, waarbij (feitelijke) on- en offline casuïstiek veelvuldig door elkaar heen ter sprake kwam. Om recht te doen aan deze dynamiek worden ook in onderstaande paragrafen on- en offline bevindingen bewust door elkaar gepresenteerd.

Geweld

Volgens de literatuur streven jongemannen binnen straatculturen ernaar een gewelddadige reputatie te construeren door aan anderen de indruk te wekken dat zij (goed) kunnen vechten, maar vooral door te communiceren dat zij er niet voor terugdeinzen geweld te gebruiken. Alle geïnterviewde meiden geven aan deze presentatie te herkennen in het gedrag van de jongens in Delfshaven. Een aantal meiden schetst dat deze gewelddadige reputatie vooral vorm krijgt aan de hand van een specifieke houding van de jongens.

> "Ik denk ook dat ze geen emotie tonen tegen hun vrienden toe. Zichzelf stoerder, groter laten lijken. Te laten zien dat ze alles kunnen hebben." *(Jongedame Delfshaven, 16 jaar)*

> "Ja dat ze snel aangevallen voelen, dan gaan ze gelijk in de zelfverdediging." *(Jongedame Delfshaven, 20 jaar)*

> "Ik denk ook gewoon de manier, de blik die ze bij het lopen hebben. Gewoon wat ze uitstralen." *(Jongedame Delfshaven, 19 jaar)*

> "Ze hebben heel erg een muur om zich heen gebouwd. Als iemand onbekend komt dan hebben wel gelijk een reflex naar je toe. Dus het wel meteen zo van: Pas op, het is mijn wijk. Kijk uit, jij komt hier niet vandaan. Snap je? Dat is hoe ze zich opstellen. Kijk bij mij zullen ze dat niet doen want ik woon hier. Maar anderen moeten oppassen wat ze doen." *(Jongedame Delfshaven, 20 jaar)*

> "Ja dat ze hun ogen bedekken en dat ze heel erg gevaarlijk eruit wilt zien. Met hun muts op, ogen bedekken, met hun handen gebaren maken" *(Jongedame Delfshaven, 18 jaar)*

> "Gewoon hoe ze lopen en dat ze zeggen van 'Ja pass die bal nu' ofzo. Ze doen gewoon een beetje alsof zij de baas zijn." *(Jongedame Delfshaven, 12 jaar)*

Tezamen geven bovenstaande quotes een beeld bij de houding waarmee jongeren zich binnen de context van de straat presenteren aan anderen. Uit de laatste quote wordt bovendien duidelijk dat de performance van geweld niet alleen terug te zien is in deze kenmerkende houding, maar ook vorm krijgt aan de hand van een specifieke manier van praten. Een andere respondent illustreert dit aan de hand van een voorbeeld.

> "Nou gewoon, soms zijn er gewoon kleine voorvallen bijvoorbeeld. Sta je in de rij of zo. Of toen ik in een winkel werkte. Als je dan zei 'je mag dit niet doen', dan gelijk – terwijl je gewoon normaal tegen ze praat – helemaal gewelddadig op je afkomen zo van 'wie denk je wel niet dat je bent'. Dat is altijd standaard het begin; openingszin. Dan komen ze agressief op je over terwijl je gewoon een hele normale vraag stelde, of je kwam voor jezelf op. En er was niets aan de hand. En dan ga je als meisje zijnde ook voor jezelf opkomen en dan is het weer van: 'ze had een grote mond, ze zocht mij'. Terwijl jij alleen jezelf probeert te beschermen. Doe effe normaal, waarom praat je zo. Op straat precies hetzelfde. Iedereen komt agressief over in hoe ze praten. Er wordt meer straattaal gesproken dan gewoon normaal Nederlands. En veel met k [kanker], dat komt ook een beetje agressief over. Maar ook gewoon dingen die ze plaatsen. Er is iets gebeurd en dan plaatsen ze een filmpje en dan zeggen ze van ja bijvoorbeeld een quote en dan 'ik ga je slaan als je dat doet'. Veel dreigen." *(Jongedame Delfshaven, 21 jaar)*

Volgens deze respondent draagt niet alleen de toon waarmee wordt gesproken bij aan een gewelddadige performance, maar kan ook het gebruik van straattaal en meer specifiek het gebruik van "kanker" als scheldwoord agressief of dreigend overkomen. Het gebruik van taal om het gewelddadige karakter van hun performance kracht bij te zetten bleek op basis van onze netnografie ook online veelvuldig voor te komen. Waar jongeren online minder mogelijkheden hebben om zich agressief te presenteren aan de hand van hun (fysieke) houding of toon, staan de reacties op de door ons onderzochte kanalen bol van agressief taalgebruik. We zagen dit terug in de vorm van kortaf, directief en uitdagend taalgebruik, maar ook in de vorm van scheldwoorden – waarbij ook het woord kanker veelvuldig werd gebruikt. Een van de respondenten bevestigt dit beeld.

> "Ja heel eerlijk, ik ken er wel een paar die zich zo gedragen ook. Online zie ik dat soms bij comments, onder een post of zo. Dan zie ik dat jongens heel stoer proberen uit te komen. Bijvoorbeeld ze zijn het ergens niet mee eens, dus dan gaan ze heel gewelddadig praten zo van: 'je weet niet wie ik ben, je moet echt oppassen' dit en dat." *(Jongedame Delfshaven, 20 jaar)*

Uit onze online etnografie bleken agressieve reacties opvallend vaak gericht aan vrouwen, die online van jongens maar weinig ruimte kregen om hun mening te verkondigen. Onderstaande *comments* illustreren dit beeld, waarbij opvalt dat de dame in kwestie wordt uitgemaakt voor "hoerenzoon".

Volgens een van de geïnterviewde jongedames is de agressieve houding van de jongens overduidelijk het gevolg van onzekerheid. Volgens haar maken de jongens zich met het aannemen van deze houding groter dan ze daadwerkelijk zijn.

> "Dit gedrag herken ik wel. Ik heb wel een aantal dingen meegemaakt en met mijn eigen ogen gezien. Ik zie heel veel onzekere jongens. Heel erg onzeker. Zoekende naar 'wat wil ik? Wil ik erbij horen of wil ik gewoon toekomst'. Dat is wel heel erg te zien ja. Ze uiten het op die manier ja. Het is lastig om met die gasten te communiceren. Je wil ze niet beledigen, maar je wil ze ook wel helpen eigenlijk. In eerste instantie zag ik jongens van 20 jaar en ouder die zich zo gedroegen, maar ik merk wel dat het steeds jonger wordt. Het gaat nu naar 15, soms 14. [...] Ze willen heel graag hun mannetje staan. Ze zijn allemaal haantje de voorste. 'Ik ben *het* en jij niet', 'ik ben de leider en jij niet', 'ik kan dat en jij niet'. Terwijl je 1 op 1 in gesprek gaat en dan zijn het hele intelligente jongens. Het heeft veel te maken met onzekerheid." *(Jongedame Delfshaven, 20 jaar)*

Volgens een van de andere meiden heeft de houding echter ook een belangrijke functie binnen de setting van de straat. In lijn met de literatuur over straatcultuur wijst zij op de manier waarop deze houding een belangrijk middel is in het voorkomen van daadwerkelijk fysiek geweld.

> "Ja zeker, ik denk dat ze altijd, ja altijd, altijd gewoon zo zouden blijven. Dat je moet laten zien dat er niet met je gespeeld kan worden, anders gaan mensen over je heen lopen." *(Jongedame Delfshaven, 18 jaar)*

Andere respondenten wijzen erop dat in sommige gevallen deze houding juist kan leiden tot fysiek geweld, doordat jongeren worden uitgedaagd de daad bij het woord te voegen.

> "Ehm, hoe de mensen spelen op pleintjes bijvoorbeeld. Ze vechten ook snel. Als je voetbalt met iemand en je geeft per ongeluk een duwtje, gaan ze gelijk vechten." *(Jongedame Delfshaven, 19 jaar)*

> "Ik ken ook jongens die dat online doen. Dat ze zeggen van 'je moet niet fokken met mij' en van 'ja jongens willen *biggie* praten' en zo. Ik heb ook weleens gezien op WhatsApp dat iemand op z'n status had gedaan van 'iemand gaat vandaag geshankt

> worden bij dat park' en zo. Dan gaan ze helemaal afspreken alles." *(Jongedame Delfshaven, 12 jaar)*

Uit deze laatste quote wordt wederom duidelijk dat social media een belangrijke rol vertolken in de levens van jonge mensen en hoe het on- en offline domein in dit soort casuïstiek in grote mate vermengd raken. Op basis van de gesprekken met de jongedames uit Delfshaven blijkt niet alleen een gewelddadige houding, maar ook het plegen van daadwerkelijk fysiek geweld, statusverhogend te werken.

> "Het is niet dat er door vrouwen in Delfshaven wordt opgekeken tegen een vrouw die een steekpartij heeft gepleegd. Maar voor de mannen is het bijna een beloning, dan is het: 'jij bent de man!'" *(Jongedame Delfshaven, 20 jaar)*

Illegale economie

Op basis van de literatuur kunnen we stellen dat het binnen de setting van de straat statusverhogend werkt je te presenteren als iemand die in meer of mindere mate betrokken is bij de illegale economie. Vrijwel alle respondenten herkennen dit bij de jongemannen in Delfshaven, al valt op dat zij hier niet allemaal evenveel over kwijt willen. Een van de respondenten bevestigt dat betrokkenheid bij de illegale economie voor jongemannen binnen Delfshaven statusverhogend kan werken.

> "Je creëert een bepaalde status. Misschien omdat ze gewoon onzeker zijn denk ik. En dan vinden mensen je stoerder, als je met zulke dingen bezig bent. Dat denk ik. Ik denk dat sommige mensen het gewoon alleen doen voor de status." *(Jongedame Delfshaven, 21 jaar)*

Om door anderen gezien te worden als iemand die betrokken is bij de illegale economie, blijken jongeren – in lijn met de literatuur – een aantal manieren te hebben. In de eerste plaats komt uit de gesprekken naar voren dat jongeren zowel on- als offline proberen de indruk te wekken dat zij omgaan met mensen die zich binnen het criminele milieu begeven.

> "Iemand zit vast voor een klein dingetje, bijvoorbeeld ruzie met de politie. En dan gaan al zijn vrienden schrijven 'free die, free die' terwijl er helemaal niets aan de hand is. Gewoon zulke dingen. En gewoon hoe ze praten van, ja ze hebben dingen gezien of gehoord van anderen en ze gaan er dan over praten alsof ze het echt weten, terwijl je hebt het alleen gehoord van mensen, misschien gezien. Maar je hebt het niet eens gedaan. En dan doen ze zeg maar alsof ze erin zitten." *(Jongedame Delfshaven, 21 jaar)*

Jongeren proberen aan de hand van hun zijdelingse betrokkenheid bij criminaliteit of aan de hand van connecties die zij onderhouden met mensen die actief zijn binnen dit milieu zich aan anderen te presenteren als iemand die de weg kent binnen de illegale economie. Waar jongeren in de bovenstaande voorbeelden proberen status te ontlenen aan het criminele cv

van anderen, zinspelen zij in andere gevallen op hun eigen betrokkenheid bij de illegale economie. Volgens een van de respondenten maakt dit een belangrijk onderdeel uit van de performance van de jongens in het gebied.

> "Het lijkt bijna van: als je geen strafblad hebt, hoor je er niet bij. Je moet wel iets crimineels hebben gedaan." *(Jongedame Delfshaven, 20 jaar)*

Een van de respondenten schetst dat ook het moment waarop jongeren gedetineerd raken – of eigenlijk het moment dat zij vrijkomen – zich nadrukkelijk leent voor het claimen van criminele betrokkenheid.

> "Vaak van die jongens bijvoorbeeld ze zaten effe vast een paar dagen en gaan dan gelijk doen van 'ja ik zat vast'. *(Jongedame Delfshaven, 21 jaar)*

Ook het onderhouden van een goed crimineel netwerk kan volgens een van de meiden bijdragen aan de performance van straatidentiteit van jongeren.

> "Beste connecties met drugs-gerelateerde dingen. Ik denk dat ze dan zelf heel veel bezig zijn. Want dat hoor ik ook best wel veel van andere meisjes dat ze zeggen: 'ja hij is echt een goede drugsdealer, want hij heeft veel connecties'." *(Jongedame Delfshaven, 19 jaar)*

Twee respondenten illustreren aan de hand van hun ervaringen als winkelmedewerker hoe jongens in Delfshaven hun betrokkenheid bij de illegale economie ook proberen te etaleren aan de hand van ogenschijnlijk criminele inkomsten.

> "We zien het op werk, ze pronken er wel mee. Ze doen alsof. Ze zijn misschien een loopjongetje, maar doen alsof ze een beetje hoog zitten. Dat merk je met geld. Je merkt duidelijk het verschil tussen jongens die in de shit [criminaliteit] werken en jongens die een normale baan hebben. Dat merk je gewoon aan de manier hoe ze dat showen, hoe ze er uitzien, hoe ze uitstralen, dat merk je echt. Ze proberen indruk te maken met geld, merk ik. […] Wij werken als caissières en dan komen ze iets kleins halen en dan halen ze even een stapeltje eruit. Dan doen ze dat weer terug en betalen ze met kleingeld. De meeste jongens die netjes gewoon goed werken, die pinnen gewoon toch?" *(Jongedames Delfshaven, 19 en 20 jaar)*

De meest directe manier voor jongeren om te zinspelen op hun betrokkenheid bij de illegale economie is door in beeld of woord te refereren aan de criminaliteit die zij gepleegd (zouden) hebben. Dit gebeurt bijvoorbeeld door online beelden te plaatsen van handelswaren of criminele oproepen.

> "Ja, jongens plaatsen dan op social media foto's van drugs of van geld. Softdrugs. Blokjes en dan maken ze het zo klein. Je kunt zien dat het bedoeld is om te verkopen." *(Jongedame Delfshaven, 20 jaar)*

> "Ja ik weet niet echt iets. Dat ze pakketjes aan het brengen zijn, of 'ik ga nepgeld ergens halen' of zo. Ik heb wel eens Snaps gekregen van gasten met stapels geld of zo. Het gaat meestal om drugs of pasjes toch, hoe noem je dat? Ja zoiets, ik heb dat ooit gehoord. Dan doen ze geld naar een bankrekening toch? Spa's of zo? Sappie's?" *(Jongedames Delfshaven, beiden 18 jaar)*

Volgens verschillende respondenten gebeurt het zinspelen op hun criminele betrokkenheid hoofdzakelijk op social media, waarbij met name Snapchat wordt genoemd als podium voor deze performance. Een van de respondenten schetst een voorbeeld van hoe het online domein jongeren mogelijkheden biedt om hun criminele betrokkenheid te betogen.

> "Ik denk online dat dat het meeste wordt gedaan, vooral met filmpjes. Van 'hee kijk eens wat ik heb geflikt. Iemand in elkaar geslagen'. Of als we het hebben over criminaliteit, dan zag ik in mijn vroege jaren altijd screenshots van AD-berichten. Van 'Huppelepup is overvallen'. En die gooit hij dan op zijn snapchatverhaal en dan gaat iedereen vragen 'oh was jij dat?' en dan gaat hij aan iedereen trots vertellen dat hij dat was. Of als ze ergens medeplichtig aan zijn. Soms zijn het hele kleine visjes, soms stond hij er alleen bij. Maar hij wil gewoon laten zien van: 'ik ben daar ook geweest!' Of hij heeft alleen een verhoor gehad als getuige en hij gaat zeggen: 'nee ik heb me beroepen op m'n zwijgrecht!' Er komt een heel verhaal bij kijken…dus dat merk ik wel, maar vooral online, want dan is het beetje safe. Dan kunnen ze nog erger pronken dan in het echt. De oudere generatie kijkt niet zo snel mee, er zal niet zo snel gelekt worden omdat het een beetje in die kringen blijft. Het zal niet heel snel bij zijn moeder terechtkomen, of bij zijn broer, of zijn vader." *(Jongedame Delfshaven, 20 jaar)*

Ook offline blijken jongeren op te scheppen over hun betrokkenheid bij criminaliteit. Volgens een van de respondenten zijn de jongens – hoe graag ze ook willen worden gezien als crimineel – hierin echter niet roekeloos, maar passen ze goed op bij wie deze info terechtkomt. Op de vraag of zij het beeld herkent dat jongens zich graag associëren met criminaliteit, antwoordt zij als volgt.

> "Ja tuurlijk. Als zij iets hebben gedaan… wat ik heb gemerkt is dat ze altijd eerst een beetje terughoudend zijn, want ze schamen zich ergens wel een beetje. Maar misschien is dat naar mij toe. Maar als ze het vertellen, willen ze zo min mogelijk dat het bij de families terechtkomt. Dus als ze het hebben over hun stoere gedrag, dan moet dat ook echt in hun kringen blijven, binnen die straatcultuur blijven. Want als je dan vraagt aan een familielid of aan een moeder; die weet niet wat haar zoon doet. Die denkt misschien gewoon dat hij naar school gaat. Dus ze hebben een bepaalde schaamte, dat ze denken 'ik heb liever niet dat mijn familie wordt geassocieerd met mijn daden, maar ik wil wel gezien worden als crimineel'. Dus ze pronken er wel mee." *(Jongedame Delfshaven, 20 jaar)*

Op de vraag welke vormen van criminaliteit binnen deze context statusverhogend werken, noemen respondenten met name drugs-gerelateerde delicten, maar ook high impact crimes als straatroven en overvallen blijken op basis van de gesprekken bevorderlijk voor de performance van straatidentiteit.

> "Overvallen, steekpartijen vinden ze geweldig. Drugs. Drugs dat tonen ze niet zo erg, daar praten ze heel graag over. Zo van: 'ja ik heb dat', 'ik loop hiervoor', 'ik kook dit uit' en 'ik doe dat en zus en zo'." *(Jongedame Delfshaven, 20 jaar)*

Antipathie jegens overheid

Een belangrijk derde onderdeel van de performance van straatidentiteit vormt volgens de literatuur het tentoonspreiden van een zekere antipathie jegens de overheid – vaak de politie –, die wordt gezien als vertegenwoordiger van het systeem waardoor jongemannen zich buitengesloten voelen. Ook dit derde onderdeel wordt door veel meiden herkend in de presentatie van de jongemannen in Delfshaven. In sommige gevallen blijkt de moeizame relatie met bijvoorbeeld de politie het gevolg van eigen ervaringen met dienders. In de gesprekken kwamen specifiek de gebeurtenissen rondom de avondklokrellen en het bekend worden van de Whatsappgesprekken naar aanleiding van de dood van Hümeyra Öz naar voren. Waar de dynamiek tussen jongeren en de politie met betrekking tot de avondklokrellen kan worden getypeerd als rivaliteit, nemen de signalen met betrekking tot de racistische appjes zorgwekkendere vormen aan.

> "Ik denk wel dat veel jongeren nu wel denken van 'ja fuck hun, we hebben niets meer aan hun. Als zij zo over ons praten. Wat moeten wij nog respect voor hun hebben.' [...] We hebben dingen gehoord wat er met zeg maar met getinte mensen is gebeurd, dus ik denk wel dat de meerderheid van de jongeren nu denken van, 'wat moet ik nu respect naar jou toe tonen als jij geen respect voor mij hebt'." *(Jongedame Delfshaven, 16 jaar)*

In het overgrote deel van de gevallen lijkt de antipathie richting de overheid echter geen oorsprong te hebben in daadwerkelijke negatieve ervaringen. Volgens de geïnterviewde meiden vinden jongens het vooral belangrijk hun antipathie jegens met name te politie te etaleren, omdat ze hiermee voldoen aan specifieke gedragsverwachtingen die gelden binnen de setting van de straat.

> "Bij mij in de buurt is veel politie, want er zijn vaak spanningen. En dan zie ik jongens bijvoorbeeld als er één politie aan komt – niet eens voor hun – dan zie ik ze al wegrennen soort van. Of als de politie met hun aan het praten is, dan komen er andere jongens voorbij en dan hoor ik ze 'free mn matties' en zo schreeuwen en zo. Ja dat zie ik wel heel veel voorbij komen in de buurt. En op Snapchat ook eigenlijk. Dan zie ik heel veel jongens die dan staande worden gehouden die dan allemaal domme dingen zeggen tegen de politie en die dat dan ook filmen en ook plaatsen. Bijvoorbeeld als 'ie

> wordt staande gehouden dan zegt ie 'ik word weer deze mongool staande gehouden terwijl ik helemaal niks heb gedaan, ze haten op mij' dit en dat." *(Jongedame Delfshaven, 19 jaar)*

> "Ik weet van mijzelf als ik niets verkeerd heb gedaan dat ik ook niet zo afschuwelijk tegen de politie ga doen. Maar ik weet wel van vrienden die groot gaan praten, gaan uitschelden, schreeuwen." *(Jongedame Delfshaven, 16 jaar)*

> "Maar kom op, niet elke wijkagent die langs fiets ga je uitschelden of uitlokken. Je lokt het zelf uit. Hij loopt gewoon langs, hij vraagt jouw ID. doe je niks geef je gewoon je ID. Het is kut misschien 10x op een dag maarja als je niks te verbergen hebt. Ook heel vaak; dan vragen ze je ID en dan rennen ze weg. Maarja, voor wat. Voor wat ren je weg?" *(Jongedame Delfshaven, 20 jaar)*

In lijn met de literatuur schetst een aantal respondenten dat de afkeer tegen de overheid niet altijd zulke expliciete vormen aanneemt als uit bovenstaande quotes naar voren komt. In sommige gevallen uiten jongeren hun antipathie tegen de overheid door bijvoorbeeld het rechtssysteem af te wijzen. Dit wordt mooi duidelijk aan de hand van de zogenaamde 'free'-uitdrukking, waarmee jongeren hun gedetineerde vrienden vrij wensen – zoals we ook zagen in de vorige paragraaf. Naast dat deze uitdrukking gezien dient te worden als een steunbetuiging aan iemand die vastzit, kan deze worden opgevat als een aanklacht tegen het systeem. Degene die de uitspraak doet, pleit er namelijk voor een veroordeelde delinquent op vrije voeten te stellen. Een van de meiden schetst hoe deze free-boodschap met name online regelmatig voorbijkomt.

> "Ze kennen elkaar niet eens, maar ze zeggen gewoon 'free'. Als je gewoon op insta gaat scrollen en je gaat kijken naar de jongens van Delfshaven, iedereen heeft wel 'FREE' in z'n bio staan. Ze willen heel graag laten zien van: 'ik ken die gast in de bajes, dus ik ben ook crimineel.' [..] En wat betreft zwijgrecht, volgens mij zijn ze nog nooit op verhoor geweest, kennen ze het artikel nog niet eens, maar toch roepen ze het overal. Heel veel wordt zwijgrecht ook als *nickname* gedaan." *(Jongedame Delfshaven, 20 jaar)*

Het belang dat het tentoonspreiden van een zekere antipathie jegens de overheid vertegenwoordigt voor straat georiënteerde jongeren wordt ook duidelijk uit onderstaande quote. Los van dat het afzetten tegen de politie statusverhogend werkt, kan iemands straatidentiteit volgens een van de respondenten namelijk zelfs in twijfel worden getrokken wanneer diegene zich níet afzet tegen de politie.

> "Iedereen heeft tegenwoordig problemen met de politie. Ik denk dat het echt veel komt door de invloed van muziek en films, van wat ze zien van Amerika en zo. Ik snap sommige mensen hebben wel echt erge dingen meegemaakt, maar sommige mensen zeggen ook 'ja fuck politie', terwijl ze nog nooit in aanraking zijn geweest met politie. Het is gewoon een ding, iedereen haat de politie. En als je dat dan níet doet, dan krijg

> je meteen veel mensen tegen je. Zo van: 'waarom zeg je dat, zeker omdat jij braaf bent?' Zulke dingen." *(Jongedame Delfshaven, 21 jaar)*

Lokaliteit

Volgens de literatuur hechten jongemannen die zich binnen een straatcultuur begeven veel waarde aan het communiceren van een connectie met hun eigen buurt en het afschilderen van deze plek af als een gevaarlijke en achtergestelde omgeving. De geïnterviewde meiden gaven zonder uitzondering aan de trots van jongens voor Delfshaven te herkennen. Deze trots krijgt volgens de meiden met name gestalte op social media, waar jongens op verschillende manieren – en op verschillende niveaus – aan hun lokale context refereren.

> "Ja op Insta hebben ze wel vaak namen met 'Delfshaven' daarachter. Of 'Driehoek', 'DHK'." *(Jongedame Delfshaven, 19 jaar)*

> "Op foto's op social media doen ze ook tekens. Van die Driehoeken. En drie vingers voor West." *(Jongedame Delfshaven, 15 jaar)*

> "Ze promoten hunzelf wel heel erg, ze willen wel laten zien waar ze vandaan komen. Met bijvoorbeeld 'DHK'. Meestal gebruiken ze gewoon postcodes; 3026, 3025, dan weet je ook waar ze vandaan komen. 'DHK' zie je ook wel vaak, 'Spangen', maar ook 'West'. Op de nicknames van hun social media accounts. Of in hun bio. Zo van: 'ik kom van Rotterdam West; kijk uit'." *(Jongedame Delfshaven, 20 jaar)*

Uit de laatste quote blijkt dat de trots voor hun buurt in veel gevallen samenhangt met het afschilderen van deze context als een gevaarlijke plek. Hoewel niet alle meiden dit zeiden te herkennen in de performance van de jongens in Delfshaven, geeft een aantal respondenten zicht op hoe dit proces in zijn werk gaat.

> "Ik denk het wel, want dat is ook status van waar je vandaan komt. Dan laten jongens gewoon zien dat je uit een gevaarlijke buurt komt, hij heeft daar gevaarlijke connecties, ik moet met hem geen grappen maken. Maar ik denk dat mensen het ook doen om zichzelf een beetje te beschermen tegenover andere mensen. Zeg maar 'met mij kun je geen grappen maken, je kunt niet met mij spelen'." *(Jongedame Delfshaven, 21 jaar)*

> "Wanneer er wat gebeurt, dus een inbraak of zo, dan zeggen ze: 'ja heb je dat gezien? Dat was in mijn straat he. Weet je hoeveel geld hij had en dit dat.'" *(Jongedame Delfshaven, 15 jaar)*

Los van dat jongeren het belangrijk vinden hun connectie met de buurt te communiceren, blijken zij volgens de geïnterviewde meiden ook druk te concurreren met andere wijken in Rotterdam. Jongens uit verschillende wijken blijken zowel on- als offline tegen elkaar op te boksen om wie de gevaarlijkste buurt is. Volgens een van de respondenten leidt deze strijd uiteindelijk ook tot daadwerkelijke vechtpartijen.

> "Ja bij mij op school hebben we ook verschillende wijken, dus van over de brug tot aan de andere kant. Ze zeggen dan 'heb je gezien wat ze bij ons op het pleintje hebben gedaan?'. En zegt een ander: 'Nee man mijn pleintje was lauwer dan dit'." *(Jongedame Delfshaven, 15 jaar)*

> "Ja, dan is het gelijk: 'het is mijn buurt'. Ja, wat je online heel erg veel vindt is de discussies onderling. Dus als bijvoorbeeld jongens van Zuid dan iets plaatsen, dan móet iemand van West er iets op tegen zetten. Zo van: 'oh nee wij kunnen dit beter'. En dan komt er onderling een discussie over 'wij zijn beter' en 'wij zijn gevaarlijker' en 'kom maar naar mijn buurt!' en zo komen die gevechten ook onderling. *(Jongedame Delfshaven, 20 jaar)*

In opvallend veel gesprekken kwamen de recente en inmiddels beruchte avondklokrellen ter sprake. Een aantal respondenten geeft aan dat de jongens in Delfshaven het feit dat zij niet (groots) hebben kunnen rellen ervaren als een nederlaag ten opzichte van Rotterdam Zuid. Op de vraag of zij herkent dat jongeren hun wijk graag als 'slecht' of 'gevaarlijk' afschilderen, antwoordt zij als volgt.

> "Zeker, zeker! Vooral als het gaat wat er de afgelopen tijd is gebeurd, met de rellen. Delfshaven kon er niet tegen dat Zuid helemaal ondersteboven stond. Daar balen ze van, want Zuid is nu wel de *hood* van Rotterdam. Want na wat er daar de laatste keer is gebeurd; daar wil je niet dood gevonden worden zeg maar." *(Jongedame Delfshaven, 20 jaar)*

Een andere respondent wijt het feit dat het in Delfshaven niet uit de hand is gelopen aan de trots van de jongens voor hun eigen buurt.

> "Ik heb dat één keer gemerkt. Toen de rellen een beetje actief waren. Toen wel. Toen wilden ze Delfshaven 'erger' maken. Uiteindelijk hebben ze toch niks gedaan, ik denk dat dat komt omdat ze toch trots zijn op de buurt." *(Jongedame Delfshaven, 19 jaar)*

Seksuele masculiniteit

Op basis van de literatuur vormt het communiceren van seksuele veroveringen en seksuele prestaties voor straat georiënteerde jongeren een voorname manier om hun mannelijkheid te bevestigen. Wanneer de onderzoeker in de interviewgesprekken schetste hoe in de literatuur over dit onderdeel van de performance van straatidentiteit wordt geschreven, maakten veel van de respondenten in woord en gebaar duidelijk dit volledig te onderschrijven. Een van de geïnterviewde meiden schoot in de lach. Op de vraag waarom zij moest lachen antwoordde zij met de volgende veelzeggende quote.

> "Ja ik vind het grappig dat u een jongen gewoon zó kan omschrijven. Echt! En het is ook nog waar." *(Jongedame Delfshaven, 16 jaar)*

De respondenten gaven in de gesprekken veel voorbeelden van de manier waarop mannen in Delfshaven zich binnen de setting van de straat hypermasculien presenteren. Veel van deze ervaringen van jongedames vallen triest genoeg aan te merken als seksuele (straat)intimidatie en worden zelfstandig in hoofdstuk 7 behandeld. Uit de overige voorbeelden wordt duidelijk dat seksuele veroveringen voor jongens een belangrijk onderdeel uitmaken van hun performance. Volgens veel meiden openbaart deze houding zich dan ook voornamelijk wanneer jongens onder elkaar zijn en anderen hun presentatie kunnen aanschouwen. Op de vraag hoe zij deze hypermasculiene houding terugzien bij mannen, antwoordde een van de geïnterviewde meiden als volgt.

> "Ja zoals ik al zei gewoon een meisje aanspreken. En dan als hij haar *Snap* krijgt bijvoorbeeld dan voelt hij zich gelijk als een koning, weetje. Dan denkt hij: 'ik heb het gedaan'. Hij doet dat niet alleen maar omdat hij dat meisje leuk vindt, maar ook om zichzelf uit te sloven." *(Jongedame Delfshaven, 16 jaar)*

Het belang dat het 'fixen' van meiden voor de performance van jongens vertegenwoordigt, wordt nog duidelijker uit de volgende quote.

> "Soms doen ze ook wedstrijden van 'wollah ik ga haar eerder fixen als jou…' en dan gaan ze ook echt wedden voor geld he! Dan zeggen ze van 'oké probeer dan, wollah je krijgt 50 euro als je doet'. Echt! En dan doen ze echt hun best om haar *Snap* te krijgen." *(Jongedame Delfshaven, 15 jaar)*

In veel gesprekken komt naar voren dat jongens er niet goed tegen kunnen als hun avances door meiden worden afgewezen. Volgens een van de geïnterviewde meiden vormt dit zelfs een wezenlijk onderdeel van hun presentatie als macho.

> "Ze kunnen er gewoon niet tegen als je ze afwijst. Sommige jongens weten niet wat 'nee' betekent. Als ze het niet kunnen fixen dan schelden ze je gewoon uit, dan ben je een 'hoer'. Of dan ben je een 'negerlover'. " *(Jongedames Delfshaven, 19 en 20 jaar)*

> "Dat machogedrag herken ik. Je herkent een jongen die macho is, als hij 'nee' hoort. Want als hij nee hoort dan is het: 'je bent een hoer'. Of 'je bent helemaal niet interessant'. Of 'ik wou je gewoon even regelen'. Dat zijn meestal de gasten die denken dat ze iedereen kunnen krijgen. Afwijzing in Delfshaven is een zwaar geval voor jongens… je moet bijna accepteren anders word je uitgescholden. Dus dat is wel heftig. En ook jongens onderling: 'ik heb haar geregeld'. 'Oh je hebt haar ook op Snap? Ik heb haar ook'. Drie gasten hebben haar op Snap; oh dan is ze vast wel makkelijk." *(Jongedame Delfshaven, 20 jaar)*

Ook binnen onze online etnografie kwam de door de respondenten geschetste werkelijk overduidelijk naar voren. Jongemannen presenteren zich op social media als heteroseksuele 'players' die zonder moeite veel meisjes kunnen krijgen. Ook op social media blijken zij zich agressief op te stellen wanneer deze performance in twijfel wordt getrokken door andere gebruikers of wanneer zij afwijzing ervaren.

Opzichtige consumptie

Tot slot speelt ook het openlijk etaleren van rijkdommen een belangrijke rol binnen de performance van straatidentiteit van jongemannen. De geïnterviewde meiden herkenden dit element zonder uitzondering bij de jongens in Delfshaven. In de eerste plaats speelt het tonen van cashgeld hierbij een belangrijke rol, zoals we eerder ook zagen in het voorbeeld van de caissières.

> "Altijd als ze contant geld hebben dan doen ze altijd al zo van alsof ze geld met iets hebben verdiend, terwijl ze het gewoon hebben gepind of zo. Dan pinnen ze heel hun salaris en gaan ze contant betalen, dat is ook imago zeg maar. Ik denk dat dat bedoeld is om te doen alsof ze dat met criminaliteit verdiend hebben. Je weet toch, ook om aantrekkelijk gevonden te worden bij meisjes, stoer doen. Zo van: 'ik heb geld'." *(Jongedame Delfshaven, 21 jaar)*

Niet alleen het geld zelf, maar ook het uitgeven ervan vormt een belangrijk onderdeel van opzichtig consumeren. Een van de geïnterviewde meiden geeft twee voorbeelden van hoe dit op social media valt te ontwaren.

> "Je geld showen online. Gewoon filmpjes. Of bijvoorbeeld dat mensen ergens gaan eten en dan zetten ze de bon op *Snap*. Van een bedrag van 500 euro of zo dat ze dat gaan betalen, maar eindstand zijn ze daar met veel mensen en dan delen ze de rekening. Waar niets mis mee is, maar dan gaan ze stoer doen van 'ik ga dat nu betalen'. Maar je gaat dat niet betalen, want iedereen gaat het betalen. Dus doe rustig. [...] Dat soort dingen, zo van 'ik heb geld, ik heb 500 euro aan eten besteld'. Terwijl dat misschien de enige keer is in 5 maanden dat je uit eten gaat. En iemand gaat iedere dag uit eten en betaalt rustig 20 euro, uiteindelijk komt hij op hetzelfde bedrag uit." *(Jongedame Delfshaven, 21 jaar)*

> "Ook op *Snap* de hele tijd laten zien wat ze aan hebben. Of dat ze gewoon op bepaalde plekken zijn waar meisjes zich toe aangetrokken voelen. Van 'oh hij heeft geld', daar gaan meisjes ook lekker op de laatste tijd; als ze zien hij heeft geld, een groot huis. Of een goede auto, dan worden ze daar ook door aangetrokken. En ik denk dat ze het daarom posten." *(Jongedame Delfshaven, 21 jaar)*

Zoals duidelijk wordt uit de laatste quote, speelt ook het etaleren van luxeproducten een belangrijke rol bij opzichtig consumeren. Volgens de meiden concurreren de jongens hierin met elkaar en vinden ze het belangrijk de nieuwste, de mooiste of de duurste producten te bezitten. In de gesprekken hebben we de meiden gevraagd welke producten hierbij status opleveren binnen de setting van de straat in Delfshaven. Volgens de respondenten geldt met name (dure) merkkleding als een belangrijk statussymbool.

> "Ze willen gewoon laten zien dat ze geld hebben door dat soort dingen te dragen. Louis Vuitton bijvoorbeeld. Die vind ik echt lelijk. 'Koelkasttas' noemen mensen die wel eens, die van Louis Vuitton haha. Maar de helft draagt ook neppe. Of ze dragen een muts en

dan een sjaal en dan die tas, allemaal van Louis Vuitton." *(Jongedame Delfshaven, 19 jaar)*

"LV, Louboutins, jasje, broek, misschien schoenen, riem, tasjes, vooral tasjes. En schoenen en ik weet niet gewoon zulke dingen, maar bij meisjes is dat precies hetzelfde. Als ze aangetrokken willen worden door zulke jongens moeten ze ook er zo uitzien." *(Jongedame Delfshaven, 21 jaar)*

"Ik denk toch wel schoenen, merkjas. Bij mij op school moet een winterjas wel echt een merkjas zijn. Dus Canada Goose, Monclair, Parajumper. En de schoenen gewoon van Nike. Ik denk dat schoenen en jassen in de winter toch wel het belangrijkste is waar ze naar kijken. En daarna trainingspakken. En dan als ze een keer in een spijkerbroek komen en dan zo'n mooi truitje erbij dan zeggen ze: 'Hé je bent met spijkerbroek gekomen!' Dat vinden ze dan sjiek." *(Jongedame Delfshaven, 15 jaar)*

Hoewel het dragen van kleding van merken als Louis Vuitton, Canada Goose en Louboutin bijdraagt aan de performance van straatidentiteit, wordt uit bovenstaande quotes ook duidelijk dat niet altijd duidelijk wordt of de kleding die jongens dragen wel echt is. Volgens een van de respondenten heeft dit ertoe geleid dat kleding niet langer geldt als de beste manier om opzichtig te consumeren, maar dat jongeren inmiddels naar andere artikelen grijpen voor het neerzetten van een geloofwaardige performance.

"Ja je ziet het natuurlijk aan de kleding. Iedereen wil merk aan. Vooral Louis Vuitton, Gucci, Louboutin, de grote merken die je niet haalt met een vakkenvullersalaris. Als je daar iemand mee zag, dan dacht je een jaar of drie geleden; 'oké, dikke schoenen'. Maar de laatste jaren is het 'oh hij draagt vast 1 op 1, dus vast nep'. Dus als je nu echt wil scoren is het met auto's, zo van: 'ik kan een huurbak huren'. Want je kan geen neppe Audi huren, snap je? Maar je kan wel een nep Louis Vuitton tasje hebben. Dus auto's zijn wel echt het belangrijkste nu. Het is gewoon patsergedrag." *(Jongedame Delfshaven, 20 jaar)*

Een aantal andere geïnterviewde meiden geeft aan dat veel van de jongens in Delfshaven zich absoluut geen (huur)auto kunnen veroorloven en dus wel degelijk aan de hand van kleding proberen te scoren.

4.2 Meiden over de performance van straatidentiteit van jongens

Zoals duidelijk wordt uit voorgaande paragraaf, zien de geïnterviewde meiden de elementen van de performance van straatidentiteit uit de literatuur in grote mate terug bij de jongens in Delfshaven. Uit de manier waarop de respondenten deze performance beschrijven, komen een aantal belangrijke inzichten naar voren.

“Ze praten gewoon over zulke dingen, terwijl ze twee uur later bij hun oma slapen”

In de eerste plaats wordt uit de gesprekken met de geïnterviewde meiden duidelijk dat zij de presentatie van de jongemannen zien voor wat het is: een performance. Door de gesprekken heen geven de meiden geregeld aan te twijfelen aan de echtheid van de manier waarop de jongens zich presenteren en stellen ze dat de jongens vooral bezig lijken met het wekken van indrukken aan anderen. Volgens verschillende respondenten is er de jongens vooral veel aan gelegen aan te sluiten bij de gedragsverwachtingen van ‘de groep’.

> “Ze willen erbij horen, bij het groepje zeg maar. Ook al is hij niet deel van dat groepje, dan wil hij het zo laten lijken en geaccepteerd worden. Hij wil net als zij zijn. Door de zelfde dingen te doen, door hetzelfde te zeggen, of bijvoorbeeld zelfde kleren, uiterlijk, zelfde kapsel of houding” *(Jongedame Delfshaven, 16 jaar)*

Met name als het aankomt op het schermen met criminele betrokkenheid, benadrukken de meiden het performatieve karakter van de verhalen van die de jongens over zichzelf vertellen. Uit de woorden van de meiden blijkt dat de performance van de jongens soms ver afstaat van de werkelijke situatie.

> “Ja ja ja! Ja ze sloven zich daarmee uit weet je. Ja ze scheppen op over wat ze zouden doen, en als je dat echt zou doen zou het niet iets zijn om over op te scheppen. Ja, het slaat nergens op. Ze praten gewoon over zulke dingen, terwijl ze twee uur later bij hun oma slapen” *(Jongedames Delfshaven, beiden 18 jaar)*

> “Drugs, daar praten ze heel graag over. […]Terwijl ze volgens mij niet eens weten wat ze moeten doen haha, maar ze praten erover. Ze doen altijd alsof ze alles weten, maar als je tegen ze zegt: hoe vouw je dan zo’n pony pack, dan zeggen ze: dat weet ik eigenlijk niet.” *(Jongedame Delfshaven, 20 jaar)*

> “Maar kom op, niet elke wijkagent die langs fiets ga je uitschelden of uitlokken. Je lokt het zelf uit. Hij loopt gewoon langs, hij vraagt jouw ID. Doe je niks; geef je gewoon je ID. Het is kut misschien tien keer op een dag maar ja, als je niks te verbergen hebt. Ook heel vaak; dan vragen ze je ID en dan rennen ze weg. Maar ja, voor wat. Voor wat ren je weg? Dat showtje dat erbij komt kijken, dat vinden ze heerlijk.” *(Jongedame Delfshaven, 20 jaar)*

Ook in de gesprekken over opzichtig consumeren valt op dat de geïnterviewde meiden niet zonder meer meegaan in de indrukken die de jongemannen proberen te wekken.

> “Bij mij persoonlijk werkt het niet. Want je kan die stacks hebben, maar dat is misschien het enige geld dat je hebt en op je bankrekening heb je precies niks. En iemand kan betalen met 5 euro en die heeft misschien 10.000 euro op zijn bankrekening. Dus het zegt niets. Dat stapeltje zegt precies niks. Misschien is dat je enige geld dat je nog hebt en heb je niet eens een baan meer.” *(Jongedame Delfshaven, 21 jaar)*

Met betrekking tot de seksuele masculiniteit schetsen de vrouwen eveneens dat de indrukken die jongens in Delfshaven proberen te wekken soms ver afliggen van hun werkelijke identiteit. Onderstaande casus die door een van de meiden tijdens de gesprekken naar voren werd gebracht, illustreert deze performativiteit uitstekend.

> "Ik wil daar wel wat over vertellen, over dat al die jongens zich voordoen als super hetero. Ik ken een jongen die zelf homo is en ik kan je zeggen dat hij de meerderheid van jongens op straat wel een *blowjob* heeft gegeven. Zeker zes of zeven jongens uit Delfshaven. Maar al die jongens zijn wel super hetero. Ik kan je dat garanderen. Die jongens die blowjobs van hem krijgen die schelden op straat homo's uit als ze die zien. Ze voldoen helemaal aan dat plaatje van seksuele masculiniteit. Dan denk ik: 'en jij zelf dan?' Ik denk niet dat de meiden hier in de wijk dat [het verrichten van seksuele handelingen] zouden doen en dat weten die jongens heel goed. Die jongens benaderen hem, want het is in Delfshaven bekend dat hij dit doet. Hij wordt dan geappt met 'Op deze tijd ben je hier, en zoveel geld krijg je. Zorg maar dat je er bent.' Ze maken ook video's, zowel die jongen zelf als zijn 'klanten'. Dat vind ik wel apart. Want de jongens weten het onderling van elkaar niet. Veel meiden in Delfshaven weten het wel, via die andere jongen. Hij laat mensen video's en berichtjes ervan zien." *(Jongedame Delfshaven, 16 jaar)*

De jongens uit het bovenstaande voorbeeld presenteren zich naar hun vrienden toe – en binnen de bredere straatcultuur van Delfshaven – als (overdreven) hetero jongemannen, terwijl de in dit voorbeeld geschetste seksuele handelingen daar niet bepaald op aansluiten. Opvallend genoeg valt in de directieve manier waarop zij de jongen benaderen voor het verrichten van seksuele handelingen weer wel een masculiene houding te ontdekken. De casusschets maakt inzichtelijk hoe het voor de jongeren dus met name belangrijk is welke indruk zij aan anderen wekken, meer dan hoe zij zich daadwerkelijk gedragen.

Terwijl uit de literatuur naar voren komt dat de performance van straatidentiteit van jongemannen er deels op gericht is om in de smaak te vallen bij vrouwen, lijken de jongens uit Delfshaven op basis van de interviewgesprekken ironisch genoeg het tegenovergestelde te bereiken. Waar we al zagen dat meiden de performance van mannen niet altijd even serieus nemen, maakten zij in de gesprekken ook duidelijk dat zij de manier waarop de jongemannen zich presenteren verre van stoer vinden. In de gesprekken kwamen termen als 'kinderachtig', 'nietszeggend' en zelfs 'walgelijk' naar voren wanneer werd gesproken over de manier waarop jongens zich presenteren. In veel van de gesprekken deden meiden lacherig over de manier waarop jongens hun best doen om te voldoen aan de gedragsverwachtingen die binnen de setting van de straat gelden. Deze houding van meiden kwam ook naar voren binnen ons online onderzoek, bijvoorbeeld wanneer beelden werden gedeeld waarop jongens pronkten met (ogenschijnlijk) criminele inkomsten.

“Wanneer ze alleen zijn, staan ze stoeptegels te tellen”

In veel van de gesprekken werd door de geïnterviewde meiden gerefereerd aan het verschil tussen de manier waarop jongens zich presenteren in een groep, ten opzichte van wanneer ze alleen zijn. Volgens de meiden valt de besproken performance van straatidentiteit vrijwel uitsluitend waar te nemen wanneer de jongens zich in een groep bewegen en zijn de jongens 1-op-1 ‘bijna niet terug te herkennen’. De invloed van groepsdruk op de performance van staatidentiteit lijkt op basis van de gesprekken met de meiden enorm. Een van de respondenten vertelt over een jongen die haar op haar werk benaderde.

> “Ja hij was wel aardig en hij zei niks verkeerds of zo. Het was ook gewoon een jongen van de buurt. Soms denk ik van wanneer je zo’n jongen ziet, je zou echt denken dat die brutaal is, maar wanneer hij zo met jou praat is het een hele andere jongen. Als hij met zijn vrienden is, is hij heel anders. Dan is hij zo een beetje de baas van die vriendengroep, dit dat. Maar wanneer die met mij praat dan herken ik hem niet gewoon als die jongen. Hij praat ook geen straattaal meer. Gewoon nette woorden.” *(Jongedame Delfshaven, 15 jaar)*

Op basis van de door de meiden geschetste ervaringen met mannen – en met name het grote verschil in de manier waarop zij zich in verschillende situaties presenteren – rijst het vermoeden dat jongemannen binnen Delfshaven zich wellicht op een andere manier zouden willen gedragen richting vrouwen dan dat ze onder druk van de groep nu vaak doen. Deze stelling raakt aan eerdere bevindingen van Anderson (1999: 153) die in zijn klassieke werk over straatcultuur stelt dat veel jongemannen wel degelijk goede intenties richting vrouwen hebben, maar hier vaak niet naar handelen omdat deze haaks staan op de geldende normen binnen hun groep van *peers*. Deze normen hebben niet alleen betrekking op de manier waarop jongens vrouwen aanspreken, maar ook nadrukkelijk op het aangaan van liefdesrelaties. Een van de geïnterviewde meiden schetst hoe zij verwacht dat dit ook geldt voor de praktijk van Delfshaven .

> “Ik denk als een jongen alleen op straat loopt en als hij je aankijkt dan glimlacht hij maar als hij met zijn vrienden is, is hij een ander persoon. Ik denk dat het ligt aan met wie je bent op dat moment en dat ze zich daarom zo groot en sterk willen laten zien. Meer dan wanneer ze alleen zijn. Bijvoorbeeld een jongen en een meisje hebben een relatie en die jongen is van de wijk en het meisje ook. Ik weet zeker dat die jongen naast zijn vrienden anders is als dat hij alleen is met dat meisje. Hij wil niet aan zijn vrienden laten merken dat hij een relatie met haar heeft.” *(Jongedame Delfshaven, 15 jaar)*

De manier waarop de jongens omgaan met meiden wanneer zij met hun vrienden zijn, werkt niet alleen op dat moment verstorend. Meerdere meiden geven aan de jongens door wie zij eerder op een respectloze manier (vanuit een groep) zijn benaderd, in eventuele volgende situaties ook niet meer serieus te nemen – ook al is hun gedrag op dat moment ‘normaal’ en respectvol.

> "Vooral in groepen doen jongens heel stoer. Zodra ze individueel lopen, is er niets aan de hand. Er hoeft er maar één bij te staan en heel zijn gedrag verandert. Want wanneer ze alleen zijn is het poeslief en dan kijken ze je niet eens aan, staan ze stoeptegels te tellen. En wanneer 'ie met zn vrienden is, is het psst psst psst. Dan lach ik jou uit hoor! Het is heel erg groepsdruk." *(Jongedame Delfshaven, 20 jaar)*

4.3 Resumerend

Al met al herkennen de geïnterviewde meiden alle elementen van de performance van straatidentiteit van jongemannen die uit de literatuur naar voren komen. Volgens de geïnterviewde meiden proberen jongens in Delfshaven zich te presenteren als iemand die er niet voor terugdeinst geweld te gebruiken, de weg kent binnen de illegale economie, een zekere antipathie jegens de overheid koestert, zijn eigen buurt *represent*, seksueel masculien is en opzichtig consumeert. Aan de hand van hun levendige beschrijvingen van deze geldende gedragsverwachtingen, kunnen we voorzichtig stellen dat er in Delfshaven sprake is van een straatcultuur.

Uit hun verhalen wordt bovendien duidelijk dat het online domein – en meer specifiek social media – een belangrijke rol vertolkt in de vorm en invulling die deze straatcultuur krijgt. Uit de manier waarop meiden in dit onderzoek on- en offline bevindingen door elkaar heen presenteren, valt op te maken dat het onderscheid tussen deze beide werelden voor jongeren veel minder wordt ervaren dan door de gemiddelde volwassene.

De manier waarop meiden de performance van jongens beschrijven, geeft ook inzicht in de manier waarop zij deze interpreteren. In de eerste plaats twijfelen meiden aan de echtheid van de performance van jongens en hebben zij het gevoel dat zij zich stoerder voordoen dan ze in werkelijkheid zijn. In de tweede plaats maken de geïnterviewde meiden duidelijk dat zij de presentatie van de mannen verre van stoer vinden. Tijdens de interviews deden zij regelmatig lacherig over de indruk die jongens proberen achter te laten. Het feit dat de meiden weinig ontvankelijk lijken voor deze presentatie is enigszins ironisch omdat de literatuur stelt dat deze performance er juist in grote mate op gericht is in de smaak te vallen bij vrouwelijke leeftijdsgenoten. Tot slot zeggen meiden een groot verschil te zien tussen hoe jongens zich los van elkaar gedragen ten opzichte van wanneer zij zich in een groep begeven. Groepsdruk lijkt een belangrijke rol te spelen in de manier waarop jongemannen in Delfshaven zich presenteren.

5. De presentatie van meiden binnen de straatcultuur van Delfshaven

In het vorige hoofdstuk zagen we dat meiden de uit de literatuur afkomstige elementen van de performance van straatidentiteit in grote mate herkennen in de manier waarop jongemannen in Delfshaven zich presenteren. Omdat in de literatuur betrekkelijk weinig bekend is over de performance van straatidentiteit van meiden, hebben we tijdens de interviews respondenten ook nadrukkelijk gevraagd in hoeverre deze elementen opgaan voor jonge vrouwen. Met andere woorden: in hoeverre werkt het ook voor meiden uit Delfshaven statusverhogend om zich naar deze gedragsverwachtingen te presenteren? De zes elementen van de performance van straatidentiteit dienden op deze manier als leidraad voor de interviewgesprekken. Op basis van deze gesprekken bespreken we in paragraaf 5.1 de manier waarop meiden zich presenteren binnen de straatcultuur in Delfshaven. In paragraaf 5.2 behandelen we een aantal stereotypen performances die vallen te herkennen in de bespreking van deze bevindingen.

5.1 De performance van straatidentiteit van meiden in Delfshaven

In paragraaf 4.1 deden we verslag van hoe meiden in Delfshaven de performance van mannen beschrijven en interpreteren. Binnen dit onderzoek zijn we echter vooral geïnteresseerd in de presentatie van deze meiden zelf. Omdat maar weinig bekend is over de manier waarop jonge vrouwen zich binnen de setting van de straat presenteren, hebben we de respondenten gevraagd in hoeverre deze elementen van de performance van straatidentiteit van jongemannen opgaan voor de meiden in Delfshaven. We presenteren steeds eerst de bevindingen uit de gesprekken met professionals en daarna die van de meiden uit Delfshaven.

Geweld

Volgens de literatuur streven jongemannen binnen straatculturen ernaar een gewelddadige reputatie te construeren door aan anderen de indruk te wekken dat zij (goed) kunnen vechten, maar vooral door te communiceren dat zij er niet voor terugdeinzen geweld te gebruiken. Hoewel de professionals aangeven dat het aannemen van een gewelddadige houding voor meiden aanmerkelijk minder van belang lijkt dan voor jongens, stelt het grootste deel van de respondenten deze houding wel degelijk te herkennen bij meiden in Delfshaven.

> "Bij vechtpartijen in en rond de school zijn steeds vaker meiden betrokken. Ik heb het gevoel dat meiden een inhaalslag maken en dat die vooral is gelinkt aan de urban cultuur." *(Professional Delfshaven)*

> "Ik zie dat minder dan bij jongens. Maar ik denk wel dat er zulke meiden rondlopen. Die stoer willen zijn, dat soort gedrag willen vertonen. Intimidatie, iemand anders pesten of neerhalen om zelf beter naar voren te komen. Ik denk dat het met name in groepsverband is. Of dat ze het individueel doen weet ik niet, maar wel in groepsverband. Dus in je eentje intimideren om stoer te doen voor de anderen." *(Professional Delfshaven)*

> "Meiden zijn vaak onderdeel van een grotere groep en in die groep moeten ze laten zien dat ze niet over zich heen laten lopen. Ze sturen dan dus die dreiging naar die andere meiden, maken hier screenshots van en sturen die screenshots naar de rest van de groep. De groep gebruikt dit vervolgens als bewijs naar andere, rivaliserende groepen dat niet met hen te sollen valt." *(Professional Delfshaven)*

Een van de professionals geeft aan dat meiden niet alleen zelf gewelddadig presenteren, maar dit imago ook met een specifieke reden 'extern' zoeken in een vriendje.

> "Meiden vinden het fijn om te weten als jongens hun mannetje staan en als ze weten dat iemand hen kan beschermen. De ene 'gek' kan tegen de volgende 'gek' op. Dus ze hebben vaak niet de meest 'normale' ex-en. Het is dan fijn als je nu een vriendje hebt, die jou kan beschermen van je ex." *(Professional Delfshaven)*

Als we professionals vroegen naar of meiden binnen de manier waarop ze zich presenteren plaats inruimen voor geweld, beginnen opvallend veel professionals over de vermeende messenproblematiek onder jongeren. Zo vertelt een van de respondenten dat er op Instagram filmpjes rondgaan van meiden die ruzie hebben en messen tonen. Ze stelt dat deze video's moet worden gezien in het licht van 'de onveilige cultuur'.

> "Meiden plaatsen zulke filmpjes uit zelfbescherming. Ze willen daarmee laten zien: 'Met mij valt niet te fokken'. Daadwerkelijk geweld onder meiden is minder voorkomend, al is het door corona ook relatief rustig op straat." *(Professional Delfshaven)*

Ook een aantal andere respondenten begon uit zichzelf over de zorgen omtrent messengeweld. Het tonen en dragen van messen lijkt daarbij niet alleen een manier om een bepaald imago aan te meten, maar moet volgens de professionals vooral worden gezien als een vorm van zelfverdediging.

> "We zien bij preventief fouilleeracties dat meiden meer messen dragen. Het is normaler om een mes te hebben, zeker bij meiden die meer op straat rondhangen. Ze zeggen dat ze dat doen omdat iedereen het doet, omdat ze zichzelf moeten kunnen verdedigen: 'Als een ander het heeft en ik raak in de problemen, dan sta ik 1-0 achter'. Vaak zeggen ze wel van 'ik ga het niet gebruiken, maar heb het preventief bij me'. Deze redenen worden door zowel jongens als meiden genoemd. Op sommige scholen is het dragen van een mes min of meer normaal geworden. Er zijn ook meiden die zelf

> conflicten hebben en dan denken van 'ik neem ook een mes mee'. *(Professional Delfshaven)*

Dat de zorgen omtrent het bezit en het etaleren van messen niet beperkt blijven tot het dreigen met geweld, wordt duidelijk uit de woorden van een van de professionals.

> "Pasgeleden was er een situatie in Delfshaven waarin een meisje werd neergestoken door een ander meisje. Er is helaas messengeweld. Het is een trend om een mes op zak te dragen. Ook bij meiden. Ik denk wel dat dat ene incident heel schokkend was, maar ik denk niet dat ze daarom nu geen mes meer op zak dragen. Dus het zou zomaar weer kunnen gebeuren. Dat hoop je niet, daar zetten we ook op in. We hebben voorlichting. Je hoort ze zeggen: 'dat draag ik voor mijn eigen veiligheid', maar dat is natuurlijk niet zo. Het is stoer doen. Ik denk meer dat het te maken heeft met hun imago. Het zou me niet verbazen als ze stoer doen om indruk te maken op jongens. Ik heb de gesprekken niet met die doelgroep gevoerd, maar het zou me niet verbazen." *(Professional Delfshaven)*

Waar de professionals die hiervoor aan het woord kwamen geweld – en in het bijzonder messengeweld – herkennen in de presentatie van meiden in Delfshaven, stelt een aantal andere respondenten opvallend genoeg dit beeld niet te onderschrijven

> "Ik heb nog geen één keer een gewelddadige meid meegemaakt. Er is meer spelletjesgedrag: gek doen, gillen. *(Professional Delfshaven)*

Een van de professionals stelt bovendien met betrekking tot messen dat "meiden zelf niet vaak wapens dragen". Wel spreekt zij van normvervaging met betrekking tot wapens en geweld in bredere zin:

> "Meiden schrikken niet meer zo van wapens. Meiden gaan ook geweld niet uit de weg, het hoort bij het leven" *(Professional Delfshaven)*

Ook uit de gesprekken met de meiden komt naar voren dat geweld in de presentatie van jonge vrouwen in Delfshaven een belangrijke rol inneemt. Volgens een aantal meiden is de manier waarop vrouwen zich presenteren in dezen grotendeels vergelijkbaar met de manier waarop de jongemannen dit doen.

> "Ja ik heb dat ook wel eens meegemaakt. Dat meiden ook zeiden van: 'je weet niet wie ik ben, je moet echt oppassen voor me'. Meestal is er dan een discussie gaande, en als ze dan niets meer weten dan zeggen ze dat." *(Jongedame Delfshaven, 19 jaar)*

> "Ik had wel een vriendin, die woont hier in Delfshaven. Ze had een heel kort lontje. Zij droeg wel altijd messen bij zich. En bij mij probeerde ze daar wel stoer over te doen, van: 'ik heb een mes bij me', 'ik heb broers die in de drugs zitten'. Dat soort dingen. En dat ze ook iemand heeft gestoken. Maar ik weet op zich niet of dat waar is. Ik zag dat ze heel vaak ruzie kreeg met andere meiden en zo. En dat ze dan als ze ruzie kreeg

altijd eindigde met: 'je weet echt niet met wie je te maken hebt!' En toen ik dat zag ik dacht gelijk; ik kan hier niet mee omgaan." *(Jongedame Delfshaven, 19 jaar)*

"Ehm ja tegenwoordig zie je dat het wel letterlijk meer met geweld is en zo. Dat meiden in een keer ook *op* vechten zijn, dat ze met wapens op zak lopen. Dat je toch wel denkt, 'hmm'. Weet je wat het is. We leven natuurlijk nu in 2021, vrouwen hebben zoiets van: 'we moeten ons nu bewijzen, dat we gewoon veel beter zijn dan de mannen. Wat zij kunnen, dat kunnen wij beter'. Ik weet niet hoe dat zo snel ineens is gekomen. Ik moet zeggen een paar jaar terug had ik niet het idee dat het zo heftig was. Maar ik denk dat het ook een stukje komt door wat er vorig jaar natuurlijk is gebeurd met corona. Dat mensen thuis zitten en dat ze gaan beseffen: 'hee ik moet geld verdienen', 'ik moet dit doen', 'ik heb deze plannen'. En dat ze ineens gaan denken van 'hee ik moet die switch gaan maken'. En dan komen ze natuurlijk in een andere lifestyle en daar komen andere dingen bij kijken. Denken ze toch van 'oke nu kan ik snel geld verdienen dit dat' maar daar komt ook een bepaalde status, imago bij kijken, waarvan ze denken die moet ik er nu ook bij betrekken. *(Jongedame Delfshaven, 22 jaar)*

"Ik weet veel meisjes hier die lopen wel met een taser gewoon, omdat daar makkelijker aan te komen is natuurlijk dan een echt pistool. Ik weet van een paar dames die lopen wel gewoon echt met pistool, ja en de jongere meiden lopen nu vaak met mes omdat ze toch een beetje tot die drillcultuur willen behoren. Bij die jongere meisjes heb ik wel gewoon het idee dat het is om bij een bepaald soort groep te horen. Om te laten zien van 'hee wij kunnen ook hierin meedraaien'. Maar bij de oudere dames die ik ken en die bijvoorbeeld met wapen lopen, daarbij durf ik wel te zeggen die doen het voor hun veiligheid. Omdat zij bepaalde dingen hebben gedaan waardoor zij niet meer het idee hebben dat ze op straat zonder iets kunnen rondlopen. […] Maar kijk dat zie je nu bij die jongere meisjes die zeg maar nu met wapens beginnen te lopen, kijk nu doen ze dat om stoer te zijn, maar omdat ze bepaalde dingen gaan doen hebben ze het later wel nodig omdat ze weten dat ze bepaalde dingen hebben gedaan. Ze groeien door naar die andere groep. Dit gebeurt veel meer dan je in eerste instantie denkt. Van wat ik heb meegemaakt in ieder geval: ik vind het een groter probleem dan dat ik in eerste instantie dacht. Want ik wist wel 'mensen lopen hier gestrapped dit dat', maar toen ik met bepaalde mensen om begon te gaan hier dacht ik wel: 'ok, het gebeurt vaker dan dat ik dacht'. Het is wel gewoon bijna iets normaals geworden hier, het dragen van messen of iets van een pistool; iets om mee te schieten." *(Jongedame Delfshaven, 22 jaar)*

"Online doen ze het door zichzelf te filmen en dan gewoon van die gekke verhalen te vertellen en zo. Op openbaar. Het is gewoon grappig eigenlijk." *(Jongedame Delfshaven, 18 jaar)*

"Wat ik had gezien, zo'n meisje had ruzie en ze keek vies naar zo'n ander meisje. Toen werd dat andere meisje gelijk boos en ging ze achter haar aanrennen. En toen volgende

dag kwamen ze met 30 mensen op haar af, maar die nicht kwam op voor haar." *(Jongedame Delfshaven, 12 jaar)*

Een aantal respondenten geeft aan dat deze gewelddadige manier van presenteren zeker niet opgaat voor alle meiden in Delfshaven, maar lijkt voorbehouden aan een specifieke groep meiden.

> "Als je bij jongens kijkt dan is misschien 90 procent van de jongens zo, en graag wilt laten zien dat je geen spelletje met ze kan spelen. En ik denk dat het bij dames ook zo is, maar dat het gewoon 10 procent is ofzo. Denk niet dat je veel van zulke meiden hebt." *(Jongedame Delfshaven, 18 jaar)*

> "Ik denk dat dat meer is bij de dames die al met criminaliteit te maken hebben gehad. Die in dat circuit zitten. Dus ook contact hebben met die jongens. Die zoiets hebben van: ik ga me beter maar zo gedragen, zodat ik bij de jongens hoor. Dan dat ze mij gaan gebruiken. En daar komt dat van 'kom maar niet aan me' vandaan. Het is niet dat er door vrouwen in Delfshaven wordt opgekeken tegen een vrouw die een steekpartij heeft gepleegd." *(Jongedame Delfshaven, 20 jaar)*

Uit de interviewgesprekken wordt duidelijk dat ook bij andere meiden binnen Delfshaven geweld wel degelijk onderdeel uitmaakt van de manier waarop zij zich presenteren, maar dat dit over het algemeen op een andere, meer feminiene manier wordt ingevuld.

> "Ik denk dat het op straat wel hetzelfde is, van gewoon laten zien je kan geen spelletjes met mij spelen (...) Het is eigenlijk hetzelfde, maar dan alleen wat kattiger of zo. Als je ze niet eens hebt aangekeken dan zeggen ze gelijk al wat. Ja, vrouwen zijn gewoon iets kattiger, maar ik denk dat het verder op hetzelfde neerkomt als bij de mannen. Het is iets meer vrouwelijk, meer met woorden. Intimiderend overkomen. Maar ook dat kan gewoon uitlopen op een gevecht." *(Jongedame Delfshaven, 18 jaar)*

> "Meiden zijn bitchie tegen elkaar, zo kun je het omschrijven. Ze glimlachen niet eens. Ik denk dat het komt doordat ze te hoog zijn van hunzelf. Ze denken: 'ik ben hier'. Want dit is niet getto, getto is bij Spangen maar als je hier bent zie je wat er gebeurt. En de meiden die hier lopen denken van 'o, ik word aangesproken dus ik moet HC [high class] lijken tegenover de meisjes.' En als je ze wil helpen bijvoorbeeld door met ze te lopen omdat je weet wat er kan gebeuren, kijken ze je zo aan van 'dat hoeft niet, ik ben goed voor mijzelf'. Dan denk ik 'oke, het was goed bedoeld, maar als het niet hoeft dan hoeft het niet.' Ze willen geen emoties laten zien of niet laten zien zeg maar dat ze onder de indruk zijn van wat mensen van ze zeggen en van ze vinden. Ze willen met een *straight face* op straat lopen omdat ze denken dat er dan niets gebeurt." *(Jongedame Delfshaven, 16 jaar)*

> "Meisjes kijken vooral vies; jaloezie, afgunst. Ik ken die meiden niet. Maar die je wel kent die lachen even nep en dan gaan ze weer door. Die je niet kent die kijken niet vriendelijk,

alsof we ze wat hebben aangedaan. Terwijl we ze niet eens kennen. Ik merk gewoon bij Delfshaven: de één wil beter zijn dan de andere, of het nou meisjes zijn of jongens. De een wil gewoon beter zijn dan de ander. Volgens mij draait het gewoon om stoer doen." *(Jongedame Delfshaven, 19 jaar)*

"Ik had een keer ruzie met zo'n meisje en toen had ze op haar verhaal gezet 'scheld haar uit' en zo. Ze zei zo van 'ja ze wil stoer praten' en toen ging ze dat op haar verhaal zetten met 'voeg haar toe en scheld haar uit'. Dat was via *Snap*." *(Jongedame Delfshaven, 12 jaar)*

"Dames hebben tegenwoordig ook wel gewoon zo'n houding, gewoon een beetje bepaalde schijtfactor. Dat ze laten zien het boeit me niet, en-anders-wat? Ja dat zie je gewoon heel erg, bij sommigen zie je heel erg dat het ze wel iets doet, maar ze proberen te doen van 'eh, ik ben van hier, hier sta ik, dit dat'. Bij dames komt het vaak over als een bepaald soort arrogantie, bij mannen komt het wat sneller als intimiderend over, maar bij dames komt het heel snel over als een bepaalde vorm van arrogantie." *(Jongedame Delfshaven, 22 jaar)*

De gewelddadige presentatie van het merendeel van de vrouwen lijkt op basis van bovenstaande quotes vooral te bestaan uit houdingen, boos kijken, "HC (*high class*) doen" en schelden, wat volgens de respondenten soms wordt verward voor arrogantie – waar het bij mannen meer wordt gezien als intimiderend. In de gesprekken benoemden vrouwen ook een ander concreet verschil tussen de presentatie van meiden en jongens in Delfshaven. Volgens de respondenten leidt de manier waarop vrouwen zich presteren minder vaak tot daadwerkelijk fysiek geweld.

"Ja ik weet niet. Je hebt wel van die meisjes die denken dat ze wat populairder zijn en dat ze dan ze dan gaan zeggen; 'je moet niet zo tegen mij praten anders krijg je echt klappen'. Volgens mij heeft het veel met trots te maken. Trots staat bij ons Marokkanen echt altijd op nummer 1. Maar vaak komt het niet tot echt vechten. Je ziet ze alleen zo schreeuwen tegen elkaar, uitschelden en dan zo met hun handen praten in hun gezicht. Maar echt vechten gebeurt niet veel, dat is dit jaar misschien maar twee keer gebeurd. Veel minder dan bij de mannen." *(Jongedame Delfshaven, 15 jaar)*

"Het gebeurt dat een vrouw je gewoon vies aankijkt, je bijna in je ziel aankijkt. Terwijl er helemaal niets aan de hand is. Je loopt gewoon rustig. Je bent gewoon aan het ademen. Je ademt alleen al en ze kijken boos naar jou. Dat is voor mij wat ik vind dreigend overkomen. Ik kan gelijk kijken van 'wat kijk je'. En dan komt er gelijk weer een ruzie, en andersom. [...] Het verschil met mannen is dat vrouwen veel gaan schreeuwen en praten en niet veel gaan doen soms. Terwijl er niets aan de hand is. Je loopt langs elkaar en dan kijk je elkaar vies aan. Maar ik heb die persoon nog nooit in m'n leven gezien, ik ken jou niet, en je kijkt al vies naar me. Misschien doe ik dat onbewust zelf ook wel, dat zou best wel kunnen. Het kan soms een schild zijn. Maar meer van: als jij vies naar mij kijkt dan denk ik ook: 'wat moet je dan?'. Ik kijk misschien

> ook wel onbewust vies. Ik ken mezelf, ik kan ook een bitch zijn. Dus het zou wel kunnen dat ik vies kijk, maar het zelf niet doorheb. Maar dat kan bij die andere mensen ook zo zijn. Ik denk sowieso dat je een attitude moet hebben hier, want je wil niet dat mensen over jou heen gaan lopen. Mensen in Delfshaven zijn sneller zeg maar *ready* om te vechten" *(Jongedame Delfshaven, 21 jaar)*

Een van de respondenten gaf tijdens de gesprekken zicht op de reden die hierachter kan liggen. Volgens haar liggen de gedragsverwachtingen met betrekking tot geweld voor meiden anders dan voor jongens, waardoor eerstgenoemden zich minder gedwongen voelen aan de hand van groepsdruk fysiek geweld te gebruiken.

> "Ik denk wel dat het bij jongens eerder uitloopt op een gevecht. Vrouwen gaan eerst nog discussiëren. Weet je wat het ook met vechten is; ik denk dat het uitdagen is. Twee personen die tegenover elkaar staan die willen niet vechten, maar ze worden uitgedaagd door elkaar en door de mensen om hun heen en zo. En jongens zijn daar wat gevoeliger voor, die denken van 'ik moet nu vechten anders ben ik een mietje'. En ik denk dat een meisje het langer volhoudt dat bekvechten." *(Jongedame Delfshaven, 18 jaar)*

Tot slot stelde een van de respondenten dat de houding die meiden ten opzichte van elkaar aannemen veel te maken heeft met of mensen elkaar kennen of niet. Volgens haar is dat laatste in Delfshaven aan de hand van familierelaties in veel gevallen aan de orde.

> "Maar ik zeg eerlijk: in Delfshaven heb je ook merendeels familie. Ondanks dat er echt rotte appels bijzitten, is het wel familie. Mensen die elkaar kennen doen niet onaardig tegen elkaar. Als je elkaar kent kom je voor elkaar op en wil je het beste voor elkaar. Dat merk ik wel." *(Jongedame Delfshaven, 20 jaar)*

Illegale economie

Op basis van de literatuur kunnen we stellen dat het binnen de setting van de straat statusverhogend werkt je te presenteren als iemand die in meer of mindere mate betrokken is bij de illegale economie. Over de manier waarop vrouwen binnen hun presentatie verwijzen naar hun criminele betrokkenheid, waren de geïnterviewde professionals eensgezind. Vrijwel alle respondenten gaven aan dat dit meer "een jongensding" is en dat zij zelden meiden criminaliteit zien gebruiken om aan anderen een bepaalde indruk van zichzelf te wekken. Volgens een van de respondenten zijn het name de jongens die opzichtig posten over criminaliteit en "posten meiden meer quotes en foto's van zichzelf". Wel tonen de professionals zich bewust van het feit dat de meiden in Delfshaven vaak niet het achterste van hun tong laten zien; "ze zijn gewiekst in wat ze wel/niet vertellen". Het zou hierdoor kunnen dat meiden hun vermeende betrokkenheid bij de illegale economie vaker naar voren brengen dan door professionals kan worden waargenomen. Een van de professionals stelt dat het ontbreken van

zicht op meiden niet alleen geldt voor hun presentatie, maar ook in grote mate voor hun daadwerkelijke betrokkenheid bij criminaliteit.

> "Ik heb nog in geen enkel gebied gehoord dat er een meisje naar voren komt bij criminele activiteiten. Ook niet in groepsaanpakken. Er zit geen enkele meid tussen. Dat moet dan wat zeggen, namelijk dat de meiden niet echt crimineel actief zijn. Zoals beroving, inbraak, diefstal. Ik heb het in nog geen enkel gebied gezien dat daar een meid tussen stond." *(Professional Delfshaven)*

Uit de interviewgesprekken met meiden uit Delfshaven komt een vergelijkbaar beeld naar voren. Hoewel de respondenten aangeven dat meiden wel degelijk betrokken zijn bij criminaliteit, stellen zij dat zij hier in ieder geval niet mee pronken.

> "Meiden niet echt, maar meer jongens denk ik. Ik heb nog nooit gezien dat dames dat doen. Vooral hier niet in Delfshaven. Maar bijvoorbeeld wat ik wel pas heb gezien waren meiden die online lachgas verkopen. Dat ze daar stoer over doen, met alleen maar meiden. Lachgasqueen of zoiets. Ze zochten ook nieuwe mensen en zeiden daarbij dat alleen meiden mochten reageren." *(Jongedame Delfshaven, 19 jaar)*

> "Bij meisjes heb ik dat eigenlijk nog nooit meegemaakt. Ik weet wel dat zulke dingen gebeuren, dat meisjes zich daarmee bezighouden, maar ik zie meisjes er niet over opscheppen. Je hoort wel eens wat, maar ik heb nog nooit een meisje gezien dat zegt van 'he ik ga even..'. Meiden doen er in ieder geval niet stoer mee." *(Jongedame Delfshaven, 18 jaar)*

> "Ik denk dat sommige meisjes dat wel doen, maar ik denk dat het bij veel meiden schaamte is. Dat mensen gaan zeggen van 'huh je bent een meisje, waarom doe je dit'. Dat ze het misschien wel doen, maar er niet zo open over praten. Misschien naar jongens die ook in dat wereldje zitten, maar naar de buitenwereld niet. Je moet doen wat je moet doen, maar het is niet stoer om erover te praten. Ik vind het bij een jongen stoerder dan bij een meisje, maar het is gewoon.. ik vind het een afknapper als je ermee gaat opscheppen. Als iemand het doet die het er niet over heeft dan denk ik nog: 'iedereen z'n eigen ding, het is goed dat je er niet mee opschept'. Als je er stoer over gaat doen, is dat echt een afknapper." *(Jongedame Delfshaven, 21 jaar)*

> "Ik heb dat nooit gehoord dat een meisje zoiets heeft gedaan. Ik denk dat jongens het echt raar zouden vinden. Ze zouden haar niet serieus vinden." *(Jongedame Delfshaven, 15 jaar)*

Waar we zagen dat geweld zowel in de performance van mannen als van vrouwen een belangrijke rol lijkt te spelen, lijkt het pronken met betrokkenheid bij de illegale economie binnen de presentatie van jonge vrouwen in Delfshaven in zijn geheel afwezig. Het claimen van criminele betrokkenheid vormt voor jonge vrouwen in Delfshaven – in tegenstelling tot voor hun mannelijke leeftijdsgenoten – geen manier om te *scoren*.

Antipathie jegens overheid

Een belangrijk derde onderdeel van de performance van straatidentiteit vormt volgens de literatuur het tentoonspreiden van een zekere antipathie jegens de overheid – vaak de politie –, die wordt gezien als vertegenwoordiger van het systeem waardoor jonge mensen zich buitengesloten voelen. Uit de gesprekken met professionals blijkt dit proces bij meiden in Delfshaven beduidend minder te spelen dan bij de jongemannen.

> "Ik denk dat de meiden zich daar toch wel afzijdig van houden. Want 'ik heb niets met justitie, dus ik hoef er ook niet bang voor te zijn. Ik doe niets illegaals, of wat niet mag. Ik heb niets te verbergen.'" *(Professional Delfshaven)*

De meiden die hun antipathie tegen overheidspartijen wel laten merken, doen dit soms vanwege negatieve ervaringen die zij zelf met dienders hebben gehad.

> "Ja, doen ze wel. Politie wordt niet gezien als vriend: geen positieve ervaring met de politie. Ze voelen zich niet gehoord, niet erkend. Overigens, de positieve ervaringen worden niet verteld. Daarnaast zijn veel jongeren sceptisch over de corona-aanpak." *(Professional Delfshaven)*

> "Ik hoor ze daar niet positief over praten, maar ook niet heel negatief. Soms is er wel angst voor de politie. Bijvoorbeeld bij een meisje bij een agent thuis was langsgekomen. Dat werd heel eng gevonden. De politie kwam voor haar oudere broer, die een vriendin van haar oudere zus had bedreigd omdat hij vond dat hun zus door haar toedoen het verkeerde pad op ging. De zus liep vaak van huis weg en ging met mensen om die hij niet zag zitten. Hij vroeg dan aan de zus: 'Wat doe je onze familie aan?" *(Professional Delfshaven)*

Een professional stelt dat meiden die vanuit het verleden negatieve ervaringen – zoals de afwezigheid van ouders of het opgroeien in een onveilige omgeving – hebben gehad, vervolgens autoriteitsproblemen krijgen die ervoor zorgen dat ze "kunnen knallen tegen alles".

Waar voor sommige meiden negatieve ervaringen met de overheid ten grondslag lijken te liggen aan hun houding jegens dienders, lijken meiden echter vooral te willen voldoen aan de geldende gedragsverwachtingen met betrekking tot de omgang met overheidspartijen. De geïnterviewde professionals schetsen hoe ze dit terugzien in manier waarop meiden in Delfshaven op hun social mediaprofielen teksten als "omerta [zwijgrecht]" en "snitches get stitches" plaatsen. De houding van de jongens in Delfshaven richting de politie lijkt een belangrijke rol te spelen in de manier waarop meiden zich opstellen. Een van de respondenten licht dit proces toe.

> "De wijkagent mag bij gratie dichtbij komen, maar de collega's van 'busjes' kunnen ze niet luchten of zien. Busjes komen alleen bij melding, dus komen boetes geven en of wegsturen. Die hebben daardoor een slecht imago en weinig vertrouwen. Het

> vertrouwen moet worden gewonnen, persoonlijke aandacht is belangrijk. Ook meiden hebben een groot wantrouwen in de overheid. Het slechte gedrag van henzelf of de groep wordt ontkend. Ze nemen het hoe dan ook op voor de jongens. Je moet van de groep afblijven." *(Professional Delfshaven)*

Een aantal van de geïnterviewde professionals benoemt, tot slot, in de gesprekken de negatieve impact van de coronaregels op de relatie tussen jongeren en (vertegenwoordigers van) de overheid.

Ook uit de gesprekken met de meiden kwam naar voren dat een beperkt deel van de jonge vrouwen in Delfshaven hun antipathie jegens de overheid naar voren brengt, al tekenen zij aan dat dit veel minder gebeurt dan bij hun mannelijke leeftijdsgenoten.

> "Is een kleine groep, maar het is er wel denk ik. De relatie met de politie is niet alleen minder problematisch dan bij mannen, meiden zijn over het algemeen ook gewoon minder problematisch. Eerlijk, als je op straat ziet.. het gebeurt wel, er gebeuren wel dingen, maar ik denk dat het gewoon minder is en daarom valt het ook gewoon minder op." *(Jongedame Delfshaven, 18 jaar)*

> "Voor zover ik weet hebben de meiden die ik ken wel af en toe problemen met justitie, maar niet zoals de boys, dat ze elke keer worden gestopt en zo. Dus ik snap bij heel veel van die dames niet waar die haat voor de autoriteiten vandaan komt, dat ze daar ineens helemaal schijt aan hebben. *Like*, jij hebt geen problemen met ze, zij hebben geen problemen met jou. Waar komt dit vandaan? Dat is toch ook wel de muziek die ze luisteren, de situaties die je ziet gebeuren." *(Jongedame Delfshaven, 22 jaar)*

De negatieve houding tegenover overheidsfunctionarissen is in sommige gevallen het gevolg van negatieve ervaringen met het systeem, bijvoorbeeld doordat iemand die zij kennen (in hun ogen) op een onbehoorlijke manier is behandeld door de politie.

> "Ik denk dat sommige meiden dat ook wel hebben. Ik heb zelf geen haatgevoelens maar ik vind ze ook niet leuk of zo. Ik heb er niets mee. Ze doen hun werk, klaar. Gewoon, ja wel, ik snap het wel, want sommige mensen hebben een broer of een neef die hard is aangepakt, dat ze daardoor politie gaan haten. Door wat in hun omgeving is gebeurd. Dat hoort gewoon zo, nieuwe regel of zo. Het is niet iets nieuws, iedereen haatte vroeger ook al de politie." *(Jongedame Delfshaven, 21 jaar)*

In de gesprekken werden de openbaar geworden Whatsappgesprekken van de politie naar aanleiding van de moord op Hümeyra Öz door de respondenten regelmatig naar voren gebracht. De gebeurtenissen – ook de moord zelf – lijken veel impact te hebben gehad in de buurt en de verschenen chatberichten lijken de verhoudingen tussen meiden – maar eigenlijk alle jongeren – en de politie op scherp te hebben gezet. Een van de meiden vertelt daarover het volgende.

> "Ik denk wel dat veel jongeren nu wel denken van 'ja fuck hun, we hebben niets meer aan hun. Als zij zo voor ons praten. Wat moeten wij nog respect voor hun hebben?' De meisjes, maar ook andere jongeren. Het gaat om Black Lives Matter en over Humeyra en we hebben dingen gehoord wat er met zeg maar getinte mensen is gebeurd, dus ik denk wel dat de meerderheid van de jongeren nu denken van 'wat moet ik nu respect naar jou toe tonen als jij geen respect voor mij hebt?'" *(Jongedame Delfshaven, 16 jaar)*

De spanning die de racistische uitlatingen van agenten – en het feit dat zij mochten aanblijven – teweeg hebben gebracht, is ook online duidelijk merkbaar. Binnen onze online etnografie was dit bijvoorbeeld merkbaar onder een post over excuses van de Rotterdamse politie aan het adres van de familie van Hümeyra, gepost op het onder jongeren populaire Instagramaccount @cestmocro.

Meiden vragen zich onder de post openlijk af of de straf die de agenten hebben gekregen passend is en of niet alle agenten die zich aantoonbaar racistisch uitlaten zouden moeten worden ontslagen. Het valt op dat de toon waarin de meiden zich uitlaten jegens de politie aanmerkelijk fatsoenlijker is dan wat we normaal bij hun mannelijke leeftijdsgenoten terugzien.

Net als de professionals, stellen de geïnterviewde meiden dat de houding van meiden tegenover met name de politie in veel gevallen niet veel te maken heeft met negatieve ervaringen. Meiden lijken vooral te willen voldoen aan de gedragsverwachting die voorschrijft dat men een zekere afkeer tegen de overheid communiceert.

> "Sommige meisjes zie je wel stoer doen tegen de overheid. Gewoon dat ze zeggen 'fok de popo' en zo, 'ik ben niet bang voor ze'. Meestal zie je dat online, dat ze zeggen 'ik

heb schijt aan ze' en zo. Ze hebben niet eens per se ruzie met de politie, ze willen dan gewoon meer stoer doen denk ik." *(Jongedame Delfshaven, 12 jaar)*

"Ik hoor wel op *Insta* soms negatieve dingen die worden gezegd over de politie door meiden. Gewoon ook 'fuck de politie' en 'ze zijn racisten' en zo. Ik denk niet dat ze zelf iets hebben meegemaakt, ik denk dat het meer is om erbij te horen. Vroeger deed ik dat zelf ook. Dan dacht ik zo van: 'ja, de politie haat echt op iedereen'. En toen had ik een situatie waarin ik de politie nodig had en toen besefte ik zo van: 'het is niet zo'. Het hoort niet zo te zijn eigenlijk. Misschien zijn er wel situaties waarin het misging met de politie, maar op zich is niet iedereen zo. Dus niet iedere politieagent. Dat ik dat eerst dacht kwam door mijn vriendinnen waarmee ik vroeger omging. Die zeiden allemaal slechte dingen over de politie en over wat zij hadden meegemaakt en zo. Terwijl ik eigenlijk nooit eerder met de politie iets had meegemaakt. Dus ik dacht ook al gelijk: 'oh de politie zal wel slecht zijn'." *(Jongedame Delfshaven, 19 jaar)*

"Soms zie je weer een foto van politie. Dan zijn mensen gewoon rustig aan het rijden en dan controle en dan meteen een foto met 'fuck de politie'. Terwijl; je bent gewoon aangehouden omdat ze gewoon aan 't checken zijn." *(Jongedame Delfshaven, 21 jaar)*

"Vroeger merkte je het wel dat als er politie langskwam dat iedereen dan raar ging doen, weg ging lopen of rennen, terwijl je niks doet. Er is niks. Je staat gewoon te praten in een groepje. Gelijk chaos, politie, loop weg, capuchon op, terwijl er is niks. Gewoon beetje stoer doen, capuchon op. Maar dat was toen ik 12 was, toen ik op basisschool zat." *(Jongedame Delfshaven, 21 jaar)*

Net als de professionals, vermoedt ook een aantal meiden dat de opstelling van jongens hierin sturend is. Met andere woorden: meiden zouden zich met name negatief opstellen tegen dienders omdat ze dit zien bij jongens in de buurt.

"Absoluut. Ja. Kijk weetje, wat ik zelf vind is dat de meiden van tegenwoordig gewoon meer een beetje de boys daarin beginnen na te praten. Ik vind dat het niet originele ideeën van zichzelf zijn, maar meer gewoon van: 'oh ja m'n vriend zit vast: fuck de politie dit dat'. Wanneer politie voorbij komt stoer doen: 'Fuck de overheid'. Inderdaad wanneer hun mattie vast zit, 'free dit free dat'. Bla bla dat ik denk: 'ja? Weet je zeker free hem?'" *(Jongedame Delfshaven, 22 jaar)*

Een van de geïnterviewde jongedames zegt zich niet te herkennen in het beeld dat meiden zich afzetten tegen de politie, maar stelt wel dat veel meiden niet graag in contact treden met dienders

"Ze zetten zich niet af tegen de politie, maar het zijn ook geen types die heel snel naar de politie zullen gaan. Dat heb ik ook gemerkt in Delfshaven." *(Jongedame Delfshaven, 20 jaar)*

Lokaliteit

Volgens de literatuur hechten jongemannen die zich binnen een straatcultuur begeven veel waarde aan het communiceren van een connectie met hun eigen buurt en het afschilderen van deze plek af als een gevaarlijke en achtergestelde omgeving. Uit de gesprekken blijkt dat professionals dit proces maar in beperkte mate terugzien bij de meiden in Delfshaven. Een aantal professionals geeft aan dat het communiceren van de connectie met de buurt vooral als een jongensding gezien dient te worden.

> "Bij de jongens heb je dat echt wel. Als je uit Spangen komt, dan kom je uit Spangen! Maar bij die meiden heb ik dat eigenlijk nog niet voorbij zien komen. Ik volg van alles uit Spangen, toen met die drillrap enzo. De postcode daar is 2726, dus als ik daar op zoek op Instagram, dan kom ik eigenlijk alleen maar jongens tegen. Dus die verbondenheid met de wijk zie ik bij meiden niet echt terug." *(Professional Delfshaven)*

Een aantal professionals herkent de trots voor de buurt bij meiden wel in de manier waarop zij op hun social mediaprofielen de toevoeging 'west' achter hun naam plakken, om hun verbinding met Rotterdam West te expliciteren. In sommige gevallen is de trots van de meiden in Delfshaven volgens de respondenten echter eerder gericht op familie of etnische- of geloofscultuur.

> "Ze voelen zich erg verbonden met eigen buurt. Geen idee waarom ze zo verbonden zijn met de buurt waar ze zijn opgegroeid. Misschien omdat familie hier woont? Daarnaast halen ze ook hun identiteit uit de buurt. Maar op wat voor een manier ze dat doen, kan ik niet echt onder woorden brengen." *(Professional Delfshaven)*

> "Nee, eerder trots op Rotterdam en op hun eigen cultuur. Op hun geloof, ze identificeren zich daarmee. Ze zijn ook trots op familie, er is veel wij-gevoel. Turkse kinderen voelen zich ook vaak Turks. Ze spreken die taal ook en weten veel over het land van herkomst van de ouders." *(Professional Delfshaven)*

Waar het uiten van een zekere trots voor de buurt bij sommige meiden wordt herkend, geven de geïnterviewde professionals unaniem aan dat de meiden in Delfshaven hun wijk – in tegenstelling tot de jongens – niet afschilderen als een gevaarlijke plek. Waar de jongemannen in Delfshaven trots lijken op de achtergesteldheid van hun wijk, benadrukken meiden vaker de positieve aspecten van de buurt.

> "Ja, ze zijn erg trots op eigen buurt. Dit geldt met name voor de jongens. Ook meiden zijn trots op spangen, maar meer om met spangen positieve stappen te maken naar het verbeteren van de buurt." *(Professional Delfshaven)*

Ook in de gesprekken met de meiden blijkt het claimen van lokaliteit niet voor alle meiden in Delfshaven dezelfde waarde te vertegenwoordigen. Voor veel meiden lijkt hun trots voor de buurt niet per se samen te hangen met een negatief stigma, maar eerder met de manier waarop

zij zich thuis voelen in Delfshaven en het feit dat de wijk de afgelopen jaren positieve ontwikkelingen heeft doorgemaakt.

> "Ze gebruiken termen als 'Westside', 'Delfshaven' of 'daar achter Maccie'. Als je gewoon op Instagram kijkt, als je in hun bio kijkt. Dan zie je toch wel 'ja, 010 Delfshaven'. Het is wel echt iets dat ze laten zien, van bijna van 'ja ik ben een soort trots op mijn wijk want wij komen van niks en wij staan daar wel'. Ik heb daar persoonlijk niet veel mee. Ik zie dat niet helemaal van wat mensen daar zo stoer aan vinden. Wat ik van die anderen begrijp is: ze zijn hier opgegroeid, ze hebben de wijk gezien hoe het eerst was, toen het er nog slechter aan toe was en zo. En dat ze nu zeggen: wij hebben het gemaakt omdat ze een beetje geld in hun zak hebben. 'Wij zijn van Delfshaven, wij zijn hier hard geworden, wij gaan het hier nu goed doen voor de mensen'. Zulke dingen. Dat maakt voor hun het verschil, dat ze denken dat ze van helemaal niets komen. En dat ze daarom zeggen: 'hier worden mensen hard gemaakt dus wij gaan deze buurt nu weer goed maken met die hardheid'." *(Jongedame Delfshaven, 22 jaar)*

> "Ik ben wel trots op mijn wijk, ja. Ik ga niet zeggen van 'Hè waarom woon ik hier?' of zo. Dat kan je niet zeggen. Ik weet niet, ik ben hier gewoon gewend. In Noord zou ik bijvoorbeeld echt niet kunnen wonen, daar is het gewoon anders. Kijk in Noord, ik weet niet. Het is gewoon anders. Ik was pas nog bij mijn vriendin haar moeder in Noord, ik kwam thuis, ik zei wel tegen mijn moeder 'het is echt anders'. Ik voel me echt veilig hier. Ook al hoor je soms criminaliteit dit dat, maar ik voel geen angst of zo. Dat ik denk dat ik niet in het donker buiten kan lopen of zo." *(Jongedame Delfshaven, 15 jaar)*

Een aantal respondenten geeft aan wel degelijk te herkennen dat meiden het stoer vinden hun buurt af te schilderen als een gevaarlijke plek, al tekenen zij aan dat dit minder gebeurt dan bij hun mannelijke leeftijdsgenoten. Uit de woorden van de geïnterviewde meiden lijkt dit een manier om zichzelf te beschermen, omdat het andere mensen kan afschrikken.

> "'Ja ik kom van daar', 'oh ze heeft zeker broers, haar broers komen ook van daar. Ik moet zeker uitkijken'. Meiden gebruiken dat onderling dus ook. Ik denk ook dat mensen trots zijn op waar ze vandaan komen. Vooral de negatieve dingen. Tegenwoordig hoef je niet eens te zeggen, gewoon: 'ik kom van Delfshaven'. Dan weten mensen genoeg. Meestal zeggen mensen: 'ik kom van West', 'Waar West? Oh Delfshaven of Spangen', dan denken mensen wel van: 'oh ja, je komt van daar'. Dus Delfshaven heeft wel een naam. Eigenlijk is dat overal in Rotterdam wel zo, alle wijken." *(Jongedame Delfshaven, 21 jaar)*

> "Dan vertellen ze wat er allemaal in Delfshaven gebeurt. Bijvoorbeeld als hier iets is gebeurd ofzo, dan zeggen ze van 'ja er is hier gisteren iemand gestoken' of zo en dat vinden ze dan stoer om te vertellen" *(Jongedame Delfshaven, 12 jaar)*

> "Ja, ik herken dat wel. 'Ik kom van Driehoek' zeggen ze dan, 'Delfshaven' ook wel. Dan zijn het soms van die wijken tegen elkaar soort van. Over Delfshaven wordt dan gedacht:

> Oh dat is wel een hele erge, enge buurt. Er zijn wel meiden die dat doen, maar heel veel minder dan jongens." *(Jongedame Delfshaven, 19 jaar)*

Het hierboven beschreven proces viel ook binnen onze online etnografie te onderscheiden. Meiden lijken de reputatie van hun buurt te gebruiken om zich te beschermen of in de hoop met rust gelaten te worden.

Uit de gesprekken kwam ook heel duidelijk een keerzijde van het negatieve stigma van Delfshaven naar voren. Waar de reputatie van de buurt mannen kan voorzien in een zekere geloofwaardigheid, stelt een aantal meiden dit juist als een last te ervaren.

> "Ik zeg niet met trots dat ik uit Delfshaven kom, dan word ik meteen gezien als 'straatwijf'. Dames uit Rotterdam zullen niet 1, 2, 3 zeggen dat ze uit Delfshaven komen. Rotterdam West wordt meteen gelinkt aan.. dat je een troepwijf bent. Je bent troep want je komt uit Delfshaven. Voor jongens is dat stoer, maar voor vrouwen juist niet." *(Jongedame Delfshaven, 15 jaar)*

Waar jongens het in het licht van hun performance van straatidentiteit waarderen om als 'tuig' te worden bestempeld, is het label 'troep' voor vrouwen juist desastreus voor hun imago.

Seksuele masculiniteit

Op basis van de literatuur vormt het communiceren van seksuele veroveringen en seksuele prestaties voor straat georiënteerde jongeren een voorname manier om hun mannelijkheid te bevestigen. Met betrekking tot dit onderdeel van de performance van straatidentiteit lijkt de presentatie van meiden het duidelijkst te verschillen van die van hun mannelijke leeftijdsgenoten. Waar we in de vorige paragraaf zagen dat jongens aan anderen vooral de indruk proberen te wekken dat zij seksueel actief zijn en gemakkelijk meiden kunnen *scoren*, lijken de gedragsverwachtingen voor jonge vrouwen hier haaks op te staan. Professionals geven aan dat het grootste gedeelte van de meiden zich graag presenteert als iemand die zich juist kuis gedraagt.

> "Wat betreft seksualiteit is de norm voor meiden toch anders dan voor jongens in de straatcultuur. Voor meiden is nog altijd de norm dat het niet stoer is om veel jongens te hebben gehad. Meiden letten op hun imago. Ze willen niet overkomen als 'makkelijk'. Dat is ook de reden hun 'Hans' niet op de foto's staan die ze posten van hun luxe levensstijl. Alles gaat zoveel mogelijk stiekem. Ze zeggen bijvoorbeeld ook tegen hun ouders dat ze ergens waren met een nichtje of een vriendin, terwijl ze uit waren met een jongen." *(Professional Delfshaven)*

In de praktijk blijken echter niet alle vrouwen aan deze gedragsverwachtingen te willen of kunnen voldoen. Sommige vrouwen benutten volgens een van de professionals hun seksualiteit om bij jongens specifieke dingen voor elkaar te krijgen.

> "Hoe gaan dames met deze 'macht 'om? Sommigen maken er handig gebruik van: ze gebruiken hun vrouwelijke kanten om dingen gedaan te krijgen bij jongens, bijvoorbeeld 'ritselen'. Dit doen ze door te flirten, maar ook door tijdens een onenigheid tussen jongens het op te nemen voor één van beiden en er vervolgens wat terug voor te verwachten van die jongen voor wie ze het opneemt. Echter, het is een enkeling die dit op deze manier doet, ze zijn ondervertegenwoordigd." *(Professional Delfshaven)*

De manier waarop meiden hun seksualiteit presenteren is logischerwijs feminiener dan de meer masculiene wijze waarop mannen dat doen. Vanuit het idee "vrouwelijk te willen zijn" streven meiden binnen hun performance echter soms stereotype beelden na die professionals zorgen baren. Deze meiden proberen zich zowel on- als offline uitdagend te kleden of gedragen, maar zichzelf tegelijk te presenteren als 'onbereikbaar' voor de jongens.

> "In de tijd van Hümeyra was er een groep die zich 'High class' meiden noemde. Er waren ruzies op social media en meiden die in dure auto's stapten. Dat is inmiddels minder. Er zijn projecten ingezet zoals 'Girls talk' voor meiden waarin ze werken aan eigenwaarde, grenzen stellen, seksuele weerbaarheid." *(Professional Delfshaven)*

> "Tegelijkertijd maak ik me ook zorgen over de stereotypen over wat een leuk meisje is en waaraan meiden graag willen voldoen: dikke lippen, grote billen. Ook daarom posten meiden sexy pics. [...] Je ziet niet dat meiden zozeer opzichtig consumeren, maar wel dat ze pronken met hun lichaam. Ze posten sexy beelden en willen vervolgens vooral uitstralen dat ze niet makkelijk te krijgen zijn. 'Hard to get' spelen." *(Professional Delfshaven)*

> "Maar ik weet dat meiden op school filmpjes mochten maken. Ze filmden elkaar tijdens het doen van seksueel getinte dansjes. Die filmpjes staan online. Ik zie ook op straat, dat ze zulke uitdagende dansjes doen.' *(Professional Delfshaven)*

> "Ze ziet dan ook meiden die zich zo kleden dat het verkeerde aandacht van jongens trekt terwijl ze zegt dat niet te willen. Strakke, korte kleding, diepe decolletés. Meiden moeten leren duidelijk grenzen aan te geven. Vaak motiveer ik meiden om aangifte te doen als er grenzen zijn overschreden." *(Professional Delfshaven)*

De professionals geven aan zich in het bijzonder zorgen te maken om meiden die zich presenteren als promiscue en die door jongens in meer of mindere mate worden misbruikt.

> "Naast het feit dat meiden een bepaalde 'macht' kunnen hebben, zijn er meiden in de groep die het 'sletje' zijn. Dit is geen bewuste keus, maar dit is van die meiden meer een manier om erbij te horen. De 'sletjes' zijn zichtbaar binnen de Antilliaanse en Kaapverdische groep, maar niet bij de Marokkaanse groep. Maar die zijn wel er! Meiden die zich zo presenteren hebben vaak een problematische thuissituatie, LVB, financiële

problemen, familie in gevangenis en zijn vrij jong seksueel actief. Op hun 13e of 14e." *(Professional Delfshaven)*

"In de drillrapgroepen zie je geen meiden in de kern van de groep, namelijk de groep die geweld gebruikt. Je ziet ze wel in clips terugkomen, meer als gebruiksvoorwerp. Het verwachtingspatroon dat ik voor de meiden in deze groepen zie is het zijn van accessoire. Ze hebben geen actieve rol in groep, maar ze zijn nodig voor seksuele lusten, dat zie je ook in clips. Heel stereotype." *(Professional Delfshaven)*

"Deze meiden vinden vaak dat ze geen 'nee' mogen zeggen maar ook niet claimend mogen zijn." *(Professional Delfshaven)*

Dat het feit dat specifieke meiden worden gezien als promiscue niet altijd te wijten is aan hun eigen performance, wordt duidelijk uit een voorbeeld dat door een van de professionals wordt gegeven. Het seksuele imago van meiden blijkt door jongeren onderling gebruikt te worden om statusposities in de buurt te bevechten.

"Meiden zijn achter elkaars rug vaak jaloers. In het geval van het 13-jarige meisje waren ze jaloers op haar ronde vormen waardoor ze er veel ouder uitzag dan dat ze was. Meiden maken zo'n meisje dan bij jongens zwart achter haar rug door te zeggen dat ze 'makkelijk' is. Daarmee hopen ze dat jongens op haar afknappen. Ironisch genoeg heeft dat zwartmaken juist vaak een tegengesteld effect. Jongens denken dat zij dan vast ook kans maken bij zo'n makkelijk meisje en gaan haar daardoor juist aandacht geven." *(Professional Delfshaven)*

Als gevolg van de geldende gedragsverwachtingen – en het feit dat de verwachtingen voor meiden lijken te conflicteren met die van jongemannen – is er volgens professionals een zorgelijk seksueel speelveld ontstaan waarop niet altijd even goed zicht kan worden verworven.

"Je weet niet wat er echt gebeurt, je hebt meer een onderbuikgevoel. Waar alcohol is, drugs wordt gebruikt en waar meiden bij zijn… Je hebt een onderbuikgevoel. Je vraagt aan meiden of alles goed gaat, of ze dingen moeten doen die ze niet willen doen… Maar daar gaan ze niet op in." *(Professional Delfshaven)*

Een van de geïnterviewde professionals stelt wel enigszins zicht te hebben op de manier waarop de hierboven beschreven performances tot uiting komen in daadwerkelijk contact tussen jongeren.

"De seksuele contacten tussen meiden en jongens zijn heel vluchtig en worden via social media gelegd met kandidaten in heel Nederland en soms zelf België. Ik gebruik een stappenplan om te praten over seks. Dat loopt van (1) contact maken, via (2) elkaar leren kennen en (3) intimiteit, zoals knuffelen uiteindelijk naar seksualiteit. In de praktijk slaan jongeren stap 2 en 3 over." *(Professional Delfshaven)*

De manier waarop jongeren binnen Delfshaven hun seksualiteit invullen lijkt soms te botsen op de meer behoudende thuiscultuur waarmee veel jongeren te maken hebben.

> "Soms ontstaan ook lastige situaties van meisjes die seksueel contact hebben gehad met een jongen. Achteraf zegt ze dan dat het tegen haar wil is gebeurd, omdat ze er spijt van heeft of bang is voor de gevolgen thuis. De jongen raakt dan in de knoop omdat hij van iets wordt beschuldigd terwijl hij dacht dat ze instemde met de seks die ze hadden." *(Professional Delfshaven)*

Ook als we met de meiden spreken, blijkt de manier waarop jonge vrouwen in Delfshaven zich presenteren wezenlijk af te wijken van die van de jongens. Waar jongens zich druk tonen met het communiceren van zoveel mogelijk 'veroveringen', blijkt voor vrouwen monogamie juist status op te leveren.

> "Voor meiden is het stoer om gewoon één boy te hebben, dat is wel stoer. Maar niet om veel jongens te hebben" *(Jongedame Delfshaven, 12 jaar)*

Waar bij mannen een duidelijk ideaal bestaat met betrekking tot de manier waarop zij hun seksualiteit presenteren – waarbij zij zo goed mogelijk proberen te voldoen aan het stereotype 'heteroseksuele player' (De Jong, 2007: 164-165) – geven de respondenten aan dat dit voor meiden minder eenduidig is.

> "Het verschilt echt per dame. Waar het bij mannen eigenlijk voor allemaal hetzelfde: als je heel veel dames regelt ben je de man. Is het bij dames best wel verdeeld. Je hebt een aantal dames die zeggen: als jij heel veel wordt geregeld, dan wordt ze meteen gezien als goedkoop type. Maar je hebt ook dames die hartstikke onzeker zijn van zichzelf en die zien dat als voorbeeld. Dus die vinden haar wel *de bom*. Als jij gewoon zeker van jezelf bent, zul je niet zo snel denken: 'oh dat meisje dat 40/50 jongens heeft op *Snap*, dat is een dame waar ik naar opkijk'. Zij kijken misschien weer naar andere dingen op. Een dame die een studie heeft, haar baan heeft et cetera. Maar een dame die onzeker is kijkt naar haar en denkt: 'oh zij krijgt heel veel aandacht, oh zulke *Snaps*'. Dus bij ons vrouwen is dat heel verdeeld." *(Jongedame Delfshaven, 20 jaar)*

De verdeeldheid waar deze respondente over spreekt kwam ook naar voren in de andere gesprekken die met meiden zijn gevoerd, waarin verschillende type performances naar voren kwamen. Net als de professionals spraken de respondenten van meiden die zich presenteren als 'hard to get'.

> "Kijk, tegenwoordig is het zo ze willen zich allemaal heel sexy kleden en zo. Maar toch op een bepaalde manier laten weten van je kan mij niet krijgen want ik ben beter dan jij. Het is niet per se waar, maar het is wel een bepaald beeld dat ze willen geven. Van 'oke ik ben tof, ik loop in m'n dure kleding, decollete'tje, je ziet m'n kont ditdat.' Allemaal leuk en aardig, maar je kunt niet aan mij komen. Als je tegen me praat is het 'nee iel, zwerver'. Het is toch een bepaalde vorm van dat je aandacht krijgt, maar dat je

> die aandacht niet hoeft terug te geven. Meiden willen gewoon meer het idee hebben van; als ik het wil, dan kan ik het krijgen. Ik hoef alleen maar zo [knippen in vingers] te doen." *(Jongedame Delfshaven, 22 jaar)*

Uit een van de dubbelinterviews ontstond een mooie discussie tussen twee respondenten die licht schijnt op deze verschillende manieren waarop wordt aangekeken tegen de manier waarop vrouwen hun seksualiteit presenteren. De onderzoeker vroeg de respondenten of meiden meer gewaardeerd worden als zij zich losbandig voordoen, of juist wanneer zij zich 'hard to get' opstellen.

> Respondent 1: "Als een meisje zich als een slet gedraagt, wordt dat het meest gewaardeerd. Maar dan krijgt ze geen respect. Wel in je gezicht, dan gaan ze doen dat je belangrijk bent en heel leuk, maar dat is niet de realiteit. Om echt respect te krijgen zou je als vrouw meer *hard to get* moeten doen"
>
> Respondent 2: "Niemand boeit op straat of jij *hard to get* bent als die gene jou niet wilt."
>
> Respondent 1: "Ja maar als je slet bent word je toch niet…"
>
> Respondent 2: "…maar je krijgt ook geen respect omdat je geen seks hebt, niemand gaat voor jou applaudisseren hoor!"
>
> Respondent 1: "Ja maar als slet word je wel gewoon snel aangesproken en zo"
>
> Respondent 2: "Maar ze praten nu over respect, je weet toch wanneer boy zegt…"
>
> Respondent 1: "...ja maar dan krijg je voor allebei geen respect"
>
> Respondent 2: "Ik denk dat je als vrouw geen respect krijgt, niet op dezelfde manier als je man bent van dat je veel geld hebt ofzo."
>
> Respondent 1: "Nee als vrouw krijg je dat niet"
>
> Interviewer: "Hoe kan een vrouw wel respect krijgen binnen die setting?"
>
> Respondent 1: "Ik denk dat vrouwen onder elkaar wel tegen elkaar op kijken van 'zij heeft een leuke man' of 'zij ziet er leuk uit', of 'zij heeft dit of dat'. Maar echt naar elkaar op kijken zoals mannen dat onder elkaar doen, zo doen wij dat niet"
>
> Interviewer: "Is er geen manier voor vrouwen om hoger te komen in de pikorde?"
>
> Respondenten gezamenlijk: "Nee"
>
> Interviewer: "Dat is dan een beetje een trieste conclusie als ik dat hoor, wat moeten jullie dan doen binnen die wereld om gezien te worden als een stoere meid of zo?."

> Respondent 2: "Dat willen wij helemaal niet. We willen niet gewaardeerd worden door mensen van straat. Liever door familie en zo. Wat mensen binnen die straatcultuur van me denken boeit me niet." *(Jongedames Delfshaven, beiden 18 jaar)*

Volgens deze twee zelfde respondenten draait veel in de manier waarop naar vrouwen wordt gekeken om uiterlijk, al plaatsen zij dit wel in een bredere context.

> Respondent 1: "Ik denk dat jongens niet per se knap hoeven te zijn om meisjes te kunnen krijgen. Ja ik denk dat meisje wel echt knap moet zijn, als je als meisje geld hebt en je bent lelijk maakt dat niet uit. En als jongen hoef je niet per se knap te zijn."
>
> Respondent 2: "Ja maar dat is niet alleen straatcultuur, een man is niets als die niet succesvol is en een vrouw niets als ze niet knap is. Dat is niet echt zo, maar dat is hoe mensen dat zien. Als een vrouw er goed uitziet is het gewoon goed. Dat is niet typisch straatcultuur. Ja dat is overal zo. Het is niet eerlijk, absoluut."
>
> Interviewer: "Maar ik denk dat binnen die bredere samenleving intelligentie ook wel wordt gewaardeerd, of een goede baan…"
>
> Respondent 1: "Ja als je die gene goed leert kennen is het voor de man ook wel belangrijk als je intelligent bent. Maar als iemand jou gewoon zo op straat ziet boeit het niemand dat je intelligent bent maar of je er goed uit ziet."
>
> Respondent 2: "Ja, precies, maar ik denk dat binnen die straatcultuur is het ook; mensen willen gewoon neuken, om het zo maar te zeggen. Mensen zijn niet op zoek naar een vrouwtje of zo snapje. Dat komt wel, maar dat komt later. Dat zoeken ze niet in de wijk."
>
> Respondent 1: "Weet je hoe vaak het met Marokkaanse jongens gebeurt dat ze gewoon hier zo met meisjes gaan spelen en vervolgens gewoon een meisje uit Marokko halen." *(Jongedames Delfshaven, beiden 18 jaar)*

Ook andere geïnterviewde meiden benoemen het belang dat uiterlijk voor vrouwen vertegenwoordigt.

> "Ik denk dat meisjes er vooral mooi uit willen zien om aantrekkelijk te zijn. Make up, mooie kleren, mooie schoenen, mooie alles zeg maar. Waardoor meisjes ook aangetrokken worden door mannen. Als een meisje veel jongens aantrekt wordt ze door jongens vooral een hoer gevonden. Soms ziet een meisje er gewoon leuk uit omdat ze dat zelf wil, zonder dat ze aandacht zoekt en dan wordt ze een hoer gevonden. Terwijl ze gewoon niks doet. Vrouwen zeggen dan: 'ze loopt aandacht te zoeken'. Vrouwen worden onderling door elkaar wel veel gehaat, merk ik. Dat heeft denk ik veel te maken met onzekerheid en jaloezie." *(Jongedame Delfshaven, 21 jaar)*

Hoewel uit bovenstaande bespreking duidelijk naar voren komt dat de ideale performance voor vrouwen verre van eenduidig is, lijken de geïnterviewde meiden het erover eens dat er

ten opzichte van de manier waarop mannen zich presenteren in grote mate sprake is van een dubbele moraal.

> "Ik denk wat stoer wordt gevonden is dat 'ie eigenlijk elk meisje kan fixen dat 'ie wil. Bij een jongen wordt dan helemaal niet gezegd dat hij een hoer of een slet is. En de meiden vinden het ook minder erg als een jongen met meerdere meisjes naar bed is gegaan, dan wanneer een meisje met meerdere jongens naar bed is gegaan." *(Jongedame Delfshaven, 19 jaar)*

> "Als ze 'ja' zeggen op alles wat de man zegt, ik denk dat de man dat geweldig zou vinden. Haar naam wordt dan wel genoemd van 'ja ze is makkelijk, ze is dat en dat' maar een meisje die 'ja' zegt is wel een pluspunt voor jongens. Maar als een vrouw overal 'ja' op zegt denk ik als vrouw wel: 'waar is je zelfrespect?' Je zelfrespect moet echt hoog liggen vind ik. Ik vind dat je jezelf gewoon moet zijn." *(Jongedame Delfshaven, 16 jaar)*

> "Meiden showen niet echt met jongens, zo van 'ja ik heb met hem gechilld'.. jongens gaan gelijk slecht denken over dat meisje. Als een meisje heeft gechilld met heel die vriendengroep, is ze gelijk verpest. Niemand gaat haar dan meer serieus nemen. Bij jongens boeit het niet, maar voor meiden is het gelijk verpest: 'Nee man, ze heeft met iedereen gechilld, zeg wollah je gaat met haar?!' Zo is dat voor meiden." *(Jongedame Delfshaven, 15 jaar)*

Waar losbandigheid mannen status oplevert, wordt van vrouwen verwacht dat zij zich 'rustig' gedragen. Een van de geïnterviewde meiden beantwoordde de vraag wat een jonge vrouw in Delfshaven moet doen om gewaardeerd te worden wat dat betreft veelzeggend.

> "Gewoon thuis zitten, ik weet niet. Ze waarderen het als een meisje rustig is, niet te druk is op straat. Niet te veel zeg maar op bepaalde plekken begeven waar bepaalde mensen zijn." *(Jongedame Delfshaven, 21 jaar)*

Deze gedragsverwachtingen – en meer specifiek de dubbele moraal – kwamen ook in ons online onderzoek overduidelijk naar voren in de manier waarop vrouwen online werden bejegend. Vrouwen worden regelmatig uitgemaakt voor 'kech', 'hoer' of 'slet' als zij (profiel)foto's of teksten posten die volgens jongens niet voldoen aan de normen die voor vrouwen zouden gelden. In sommige gevallen gaat het hier om content die enige naaktheid bevat, zoals een foto met een blote buik, decolleté of strakke kleding. In de meeste gevallen worden meiden door jongens echter aangesproken op zaken die nog veel minder om een oordeel vragen, zoals het dragen van make-up of het überhaupt verkondigen van hun mening. De meiden wordt online bijzonder weinig ruimte geboden zich überhaupt ergens mee te bemoeien. Veelzeggend is onderstaande reactie van een jongeman op een meisje dat aangaf zichzelf knap te vinden.

Ook de overtuiging dat voor mannen hele andere standaarden gelden dan voor meiden, is online veelvuldig terug te zien. Een duidelijk voorbeeld van deze dubbele moraal vormen de reacties op een post van wederom het Instagramaccount @cestmocro, waarover meerdere van onze respondenten vertelden. Een jongedame reageert op de vraag of je geld zou neerleggen voor een hartoperatie voor je ex-partner met het volgende antwoord.

De reactie van de dame wordt direct opgevolgd door een bericht van een jongeman die insinueert dat de dame in kwestie er veel exen op heeft nagehouden, waarmee hij zinspeelt op haar promiscuïteit. In de reacties die volgen wordt door een andere dame aan de jongen gevraagd hoeveel exen hij zelf dan wel niet gehad heeft, waarna een andere jongen haar herinnert aan de volgens hem geldende dubbele moraal.

Opzichtige consumptie

Tot slot speelt ook het openlijk etaleren van rijkdommen een belangrijke rol binnen de performance van straatidentiteit van jongemannen. Volgens de geïnterviewde professionals speelt dit opzichtig consumeren ook in de presentatie van vrouwen een rol. Volgens de respondenten hechten vrouwen echter minder belang aan het etaleren van hun rijkdom en gebruiken ze hier bovendien deels andere artikelen of symbolen voor dan jongens. Sommige professionals benoemen hierbij – net als bij de mannen – een focus op merkkleding, maar in de gesprekken werden ook tassen, nepkleding, nepnagels en schoenen genoemd als symbolen die vrouwen belangrijk vinden. Volgens de professionals levert het dragen van dergelijke accessoires meiden status op.

> "Het is sowieso een hype onder jongeren om merkkleding te dragen. Als het geen bovenkleding is, dan is het schoenen, tas.. ik ben niet goed in merken, of iets wel of niet nep is. Maar opvallend is dat veel jongeren merkkleding dragen. En dat is bij jongens en meiden, maar ook bij alle afkomsten. Als je dure merkkleding hebt is dat een soort status in een groep. Dan is het de vraag: 'waar haal je het vandaan?' Daar kan ik geen antwoord op geven… *(Professional Delfshaven)*

Uit bovenstaand citaat wordt bovendien duidelijk dat professionals soms niet begrijpen hoe deze jonge meiden aan zulke dure spullen komen. Een aantal andere respondenten stelt dat sommige meiden hiervoor mannen uit de buurt gebruiken.

> "Uit eten gaan, merkkleding, hoge eisen aan uiterlijk, dure make-up, VIP-tafel bij het uitgaan. Allemaal dingen die meiden belangrijk vinden en ze ook nastreven. Soms zetten ze daar jongens bij in. Waarom is dit zo belangrijk? Voor status binnen de groep en op school." *(Professional Delfshaven)*

> "Op social media wordt ook vaak een ideaalbeeld neergezet van een relatie. Meiden laten foto's zien van zichzelf met hun vriend waarop ze net dure spullen hebben gekregen. De realiteit is: als dat je ideaal is als meisje, dan kom je al gauw uit op een crimineel vriendje." *(Professional Delfshaven)*

> "Voor vrouwen geldt hetzelfde. Als zij behoren tot leden van groep; als een jongen in dure merkkleding loopt, dan steekt hij het meisje ook in dure kleding." *(Professional Delfshaven)*

In sommige gevallen wordt de opzichtige consumptie van meiden in Delfshaven niet door hun partners gefinancierd, maar putten zij uit alternatieve bronnen van inkomsten. Opvallend vaak benoemden professionals dat sommige meiden hun opzichtige consumptie financieren met inkomsten uit activiteiten die in meer of mindere mate kunnen worden aangemerkt als prostitutie.

> "Die meid gaf aan dat ze geld wilde en zich daarom prostitueerde. Ze had die keuze zelf gemaakt. Je merkt daaraan dat aanzien onder deze meiden heel belangrijk is." *(Professional Delfshaven)*

> "Er zijn ook meiden die hun dure levensstijl etaleren op social media. Ze posten dan foto's van zichzelf in een duur restaurant, Aqua Asia bijvoorbeeld, of in een dure Mercedes. Met die foto's kunnen ze ook een 'schijnwereld' creëren. Het kan bijvoorbeeld zijn dat ze toevallig een kennis hebben met zo'n wagen ermee op de foto gaan. [...] In overeenstemming met 'straatcultuur' ambiëren veel meiden in Delfshaven een dure levensstijl. Die kunnen ze op twee manieren krijgen. Door zelf de criminaliteit in te gaan of door zich te laten fêteren door 'sugar daddies'. Dat laatste is vaker het geval dan het eerste. Sugar daddies worden binnen de straatcultuur 'Hansjes' genoemd, naar het nummer 'Hans betaalt de schade'. Meiden posten vervolgens foto's van duur eten en prijzige drankjes, maar zorgen ervoor dat 'Hans' er niet opstaat. [...] Meiden doen er alles aan om een luxe leven te kunnen leven, ook als dat betekent dat ze seksuele handelingen moeten verrichten bij een 'Hans' of zich moeten prostitueren. Er zijn meiden die daarover ook open zijn en erover posten op social media." *(Professional Delfshaven)*

> "Meiden komen soms aan geld voor deze uitgaven door prostitutie, of in contact komen met volwassen mannen die veel geld hebben. Beide heb ik zelf niet meegemaakt, maar meer van horen zeggen. Ze komen aan geld door dingen te doen voor mannen, die ze eigenlijk niet willen doen. Dat kan van alles zijn. Ik hoop dat ze zich als slachtoffer ziet, maar ik ben bang dat ze denkt van, dat ze het ompraat van, dat ze geen slachtoffer is. Dat ze dat zichzelf aanpraten. Daar ben ik bang voor. Hoe ze zichzelf wel zien? Tsja, ik denk dat ze de knop omdraait. Ze denkt er niet over na. Dat ze er ook niet over praat, maar gewoon doet. Ze focust op wat het oplevert en verder schakelt ze het uit." *(Professional Delfshaven)*

Volgens de geïnterviewde professionals is de opzichtige consumptie onder meiden grotendeels terug te voeren op de onderlinge competitie die ze ervaren, die soms al met de paplepel wordt ingegoten. Meerdere professionals benoemen in de gesprekken de manier waarop ouders het idee van "wat vindt de buitenwereld van mij?" overbrengen op hun kinderen.

> "Hoort ergens in de basis ook bij dat het gezin aan de buitenwereld niet te kort wilt doen, dat ze het niet goed hebben. Dus je ziet vaak in zo een woning toch de grootste TV hangen, terwijl der niet eens een bank staat. Ze hebben allemaal een smartphone, maar aan een laptop voor school ontbreekt het. Daarin merk je dan toch wel dat er ook vanuit huis opgelegd wordt om wel status te hebben, ook al heb je schulden.. dat is in de straatcultuur net zo goed. Als wij feitelijk gaan zien en in de woning komen, zien we gezinnen waarvan de jongen bijvoorbeeld maar één trainingspak hebben. Voor ons een

> voordeel, want we herkennen ze altijd op de camera's. Ook merk je dat er in de straatroof niet een telefoon wordt gestolen, maar een paar schoenen bijvoorbeeld." *(Professional Delfshaven)*

Hoewel een van de professionals de competitie tussen meiden verrassend genoeg bestempelt als iets goed, ziet hij toch ook wel een aantal zorgelijke elementen.

> "Bij meiden in Delfshaven ligt de nadruk meer op geld. Het draait om: 'wat straal je uit?'. Wellicht door de leefwereld waar zij zich in bevinden. Bij allochtone meiden wordt in hun leefwereld veel vergeleken, dit gebeurt al door de ouders. Bijvoorbeeld: het buurmeisje heeft een 9 voor de toets, waarom heb jij een 6? [...] Het is erg competitief en er is veel (onderlinge) bewijsdrang. Dit wil zeggen: 'als zij mooie schoenen heeft, moet ik dat ook', 'als je een goed cijfer hebt, dan wil ik dat ook', 'als je geld verdient, dan wil ik dat ook'. Ik vind dat overigens niet negatief, het is namelijk gezond: je haalt het positieve in elkaar naar boven, gezond onderdeel van de ontwikkeling. Dat je elkaar positief stimuleert om het beste uit jezelf te halen. Echter, er zijn ook valkuilen. Bijvoorbeeld: sommige meiden hebben rijkere ouders, deze meiden krijgen dingen van hun ouders. De armere meiden kunnen die meiden niet evenaren, maar toch proberen ze het door bijvoorbeeld al hun salaris uit te geven aan die schoenen. En wat als er niet voldoende geld is om die meiden te evenaren? Meiden kunnen soms heel ver gaan voor iets wat zij willen: meiden zijn heel beïnvloedbaar en kwetsbaar. Ze gaan de verkeerde kant op, bijvoorbeeld door premium snapchataccounts te nemen waarop ze intieme beelden delen voor geld. Ook veelgebruikt is *Onlyfans*. Meiden verdienen 4000 tot 5000 euro per maand." *(Professional Delfshaven)*

Ook in deze laatste quote komen heel duidelijk activiteiten naar voren die kunnen worden aangemerkt als (lichte) vormen van prostitutie. OnlyFans is een platform waarop gebruikers geld kunnen verdienen als zij abonnees aantrekken, wat vaak gebeurt door het tonen van seksueel getint materiaal. 'Snapchat Premium' is een vergelijkbaar fenomeen dat door gebruikers van Snapchat zelf is bedacht en waar het platform niet aan meewerkt. Met andere woorden: 'Snapchat Premium' is geen bestaande dienst van het platform. Gebruikers kunnen vaak voor een paar euro een abonnement nemen, waarmee zij zich verzekeren van seksueel getint of pornografisch materiaal van degene op wie zij zich abonneren – of denken te abonneren.

Uit de gesprekken met de meiden in Delfshaven komt een wisselend beeld naar voren met betrekking tot opzichtig consumeren. Een aantal respondenten stelt dat voor vrouwen het pronken met geld of bezittingen minder belangrijk is dan voor hun mannelijke leeftijdsgenoten. Een van hen beschrijft hoe vrouwen geld vooral functioneel gebruiken, en niet zozeer om mee te pronken.

> "Ik denk dat jongens het belangrijker vinden. Weet je wat het verschil is tussen jongens en meisjes? Wij vinden geld niet belangrijk. We moeten wel geld hebben zodat we leuke

> dingen kunnen doen, leuke dingen kunnen kopen. Maar jongens is het 'als je geen geld hebt heb je geen leven'. Mensen gaan over je heen lopen, mensen gaan je niet zien staan, meisjes gaan je niet willen. Dat is hoe hun denken, maar bij ons is dat niet. Als we geld hebben en we kunnen wat leuks doen, doen we dat. Als we wat leuks kunnen kopen, kopen we dat. Als we geen geld hebben, doen we dat niet." *(Jongedame Delfshaven, 18 jaar)*

Volgens deze respondent is het kunnen tonen en uitgeven van geld voor jongens dus aanmerkelijk meer van belang voor hun positie in de buurt dan voor jonge vrouwen. Een van de andere respondenten schetst dat vrouwen bovendien een stuk verstandiger met hun 'snelle geld' omgaan dan de jongemannen in Delfshaven.

> "Ik heb wel het gevoel dat vrouwen verstandiger met hun snelle geld omgaan dan mannen, niet altijd. Aan de andere kant ik zie die *meids* ook die dingen kopen: dikke kleding, dure sieraden, nieuwste telefoon. Maar ik zie wel, tenminste de dames die ik ken die zulke dingen doen, ze sparen ook. Ik zie veel van die jongens die blijven maar uitgeven, uitgeven, uitgeven. Maar ik zie wel dames die hebben een bepaald doel ik hun hoofd, willen ze een nagelsalon beginnen of iets met haren gaan doen. Gaan ze geld aan de kant zetten. Ze gaan wel uitgeven, maar ze zetten ook geld aan de kant. En na een tijd beginnen ze gewoon wit hun zaakje, en ze doen wel dingen aan de zijkant, maar ze hebben tenminste wel wit wat op papier. In tegenstelling tot de mannen, waar zij heel vaak gewoon in dat systeem blijven en niets wit op papier doen." *(Jongedame Delfshaven, 22 jaar)*

Waar de respondenten die hierboven aan het woord komen schetsen dat vrouwen minder waarde hechten aan opzichtig consumeren, onderschrijven veel van de meiden – net als de professionals eerder – de concurrentiestrijd die onder meiden in Delfshaven gaande zou zijn met betrekking tot het etaleren van met name (dure) kleding. Uit hun verhalen rijst een beeld waarin vrouwen wel degelijk veel waarde hechten aan de indruk die zij maken op anderen aan de hand van hun bezittingen.

> "Wat ik wel merk is dat dames nu wel heel erg hebben 'ik moet ook een Gucci, ik moet ook Louis Vuitton hebben, ik moet ook Chanel sneakers hebben'. Bij ons is het een beetje in mate. Sommige vrouwen zijn helemaal van top tot teen merk en dan denk ik: 'ik heb jou gewoon in de Jumbo zien werken, hoe kom je daar aan?' Maar goed, ieder zijn eigen ding. En je hebt gewoon dames die er hard voor werken om iets te kunnen kopen. Die er niet per se bij willen horen, maar die het gewoon mooi vinden. Vrouwen kunnen daar heel erg in concurreren, zeker in de Marokkaanse cultuur: 'als zij een Louis Vuitton-tasje heeft, dan móet ik m ook hebben'." *(Jongedame Delfshaven, 20 jaar)*

> "Haha, ik heb nog nooit iemand gezien met Zeeman kleding ofzo. Het is altijd het duurste merk. Of het moet een merk zijn. Schoenen tegenwoordig, ik zie bijna niemand met Zaraschoenen. Ik draag het nog wel heel vaak, omdat ik ze leuk vind. Maar bij

anderen zie ik Nike, Adidas, Gold Bananas, Gucci, Fendi" *(Jongedame Delfshaven, 15 jaar)*

"Die meiden concurreren ook heel erg met elkaar. Bijvoorbeeld; dit is een Zara jasje he [wijst naar haar jasje], zo'n ander meisje heeft die ook. Dus zo'n meisje vroeg aan een ander meisje kan je dat artikelnummer naar mij sturen zodat bij Zara kan je hem gewoon scannen en dan krijg je hem gelijk. En toen riep een ander meisje in de aula; 'nee niet geven want dan gaat ze weer zelfde kopen'. En ik had dat gehoord en dat meisje zei 'hier neem de mijne maar'. Snap je? Maar dat zie je ook vaak: 'nee ik heb hem al eerder gekocht'. Meiden gunnen elkaar minder. Er is meer jaloezie en concurrentie. Ook toen had ik nieuwe merkschoenen besteld en die had ik toen aan op school, en toen kwam een ander meisje 4 weken later met diezelfde schoenen. Kwamen er allemaal meiden naar me toe; 'ja ze heeft dezelfde merkschoenen als jij gekocht he'. Haha laat haar aandoen, boeit mij niet. En dat meisje, ze voelt zeg maar dat die andere meisjes over haar praten, komt ze naar mij toe; 'je vindt het toch niet erg dat ik dezelfde schoenen heb?' Ik zeg; 'nee man, waarom zou ik dat erg vinden?'." *(Jongedame Delfshaven, 15 jaar)*

"Het is bij de meiden wel anders dan bij de jongens, want vrouwen showen denk ik alleen bij meisjes zeg maar, dat ze het beter hebben dan zij natuurlijk. Je wilt jezelf hoger laten zien dan anderen." *(Jongedame Delfshaven, 18 jaar)*

"Tuurlijk, ik merk wel dat de een beter wil zijn dan de andere. Of het nu meisjes zijn of jongens. Iedereen wil hogerop komen. Meiden doen dat onderling vooral met *merk*" *(Jongedame Delfshaven, 19 jaar)*

Waar we zagen dat bij de jongens het opzichtig consumeren gestalte kreeg aan de hand van cashgeld, kleding, auto's en andere luxeproducten, lijkt voor vrouwen met name het dragen van merkkleding van belang. In de gesprekken hebben we uitgevraagd welke merken en welke kledingstukken voor vrouwen binnen Delfshaven daarin specifiek statusverhogend werken. De respondenten noemden merken als Yeezy, Balenciaga, Louis Vuitton, Canada Goose, Parajumper, Alexander McQueen, Gucci en Fendi, en meer gebruikelijke – maar binnen straatculturen traditioneel populaire – merken als Nike en Adidas. Volgens de geïnterviewde meiden zijn met name jassen en schoenen van deze merken bevorderend voor de performance van vrouwen. Een van de respondenten schijnt licht op de mogelijke verklaring hiervoor.

"Het draait vooral om schoenen en jassen. Kleding dat duur is bij vrouwen, dat merk je niet zo snel. Bij jongens zie je de logo's vaak, maar bij vrouwenkleding niet. Jassen kun je wel zien, maar aan een broek, t-shirt of trui zie je niet zo snel of 'ie duur is" *(Jongedame Delfshaven, 18 jaar)*

Het dragen van specifieke kleding werkt niet in alle gevallen statusverhogend, maar blijkt uit de gesprekken ook andere associaties met zich mee te kunnen brengen. Een van de geïnterviewde meiden geeft zicht op de manier waarop het dragen van bepaalde

kledingstukken door meiden in Delfshaven door jongemannen wordt gelinkt aan specifiek gedrag.

> "Er is nu een hoofddoek, Bylima, als je die draagt ben je de bom. Maar als je die draagt word je door de heren meteen geassocieerd. Dan ben je een afgetrapte vrouw, volgens hen. Die hoofddoek kost 60 tot 100 euro. De jongens in de wijk hebben een bepaald beeld over meisjes die goedkoop zijn en meisjes die niet goedkoop zijn. Dus meisjes die heel snel te regelen valt en ander soort meisjes. Daar hebben ze bepaalde kledingstukken aan gelinkt… dat is niet terecht, want ik ken genoeg meiden die er misschien wel zo uitzien, maar die laten zich echt niet ompraten door eentje die zegt dat je er leuk uitziet." *(Jongedame Delfshaven, 20 jaar)*

Dat dit proces ook vice versa gebeurt, wordt duidelijk uit het vervolg van haar relaas.

> "Maar dames zelf ook, wij hebben ook een bepaald beeld van de jongens. Wij knappen bijvoorbeeld zwaar af op Louis Vuitton-tasjes. Wij hebben ook een bepaald beeld gecreëerd. Ik knap ook af op jongens die de hele dag rondjes rijden in hun huurbak. Ik zeg altijd: 'soort zoekt soort'." *(Jongedame Delfshaven, 20 jaar)*

Net als de professionals benoemen de jongedames dat de presentatie van meiden niet altijd even echt hoeft te zijn. In de eerste plaats speelt nepmerkkleding daarin een belangrijke rol. Volgens een aantal respondenten dragen meiden merkkleding om mee te kunnen draaien in de hierboven beschreven concurrentiestrijd, ondanks het feit dat ze deze financieel eigenlijk niet kunnen bijbenen. In de gesprekken komt echter ook een interessante manier naar voren waarop social media een rol spelen in het opzichtig consumeren.

> "Zeg maar, zo'n oude vriendin wil rijk lijken. Ze maakt screenshots van foto's en zegt: 'ik heb dit gehaald', terwijl het niet zo was. Of dan deelt ze bijvoorbeeld een foto van een hele grote mooie douche, en zegt ze: 'ik ben verhuisd, dit is mijn nieuwe douche'. Of van een hele grote inloopkast: 'dit is mijn inloopkast, ik ga het nog inrichten'. En bijvoorbeeld toen had ze opeens allemaal Dior make-up. […] Ze wil veel aandacht. Op een gegeven moment was de leugen zo uit de hand gelopen dat er bijna een gevecht was op school." *(Jongedame Delfshaven, 15 jaar)*

> "Veel mensen staan ergens in de stad en dan lopen ze ergens en dan filmen ze de winkels. Of dat je in dure winkel staan en dan maak je een foto van dat je in de winkel staat, maar je maakt geen foto van wat je hebt gekocht. Of foto van de tassen van merken die je hebt gekocht, gewoon kleine dingetjes ." *(Jongedame Delfshaven, 21 jaar)*

Meiden blijken aan de hand van posts op social media de indruk te wekken dat zij producten van specifieke merken hebben aangeschaft, terwijl voor andere gebruikers niet altijd duidelijk wordt in hoeverre dit echt zo is. Social media bieden jongeren op deze manier nieuwe kansen voor het neerzetten van hun performance van straatidentiteit, maar vergroten tegelijk de twijfel over de echtheid van deze presentaties.

5.2 Stereotype performances van meiden in Delfshaven

Zoals in het theoretisch kader naar voren kwam, valt er voor jongemannen die zich binnen een straatcultuur begeven duidelijk één stereotype performance van straatidentiteit te kenschetsen. In paragraaf 4.1 beschreven we dat de geïnterviewde meiden deze performance ondubbelzinnig terugzien bij hun mannelijke leeftijdsgenoten in Delfshaven. De manier waarop vrouwen zich binnen de setting van de straat presenteren is op basis van de literatuur minder eenduidig. Zoals beschreven in het theoretisch kader vallen niet één, maar grofweg drie stereotypen performances te onderscheiden: 'good girls' die zich kuis en vrouwelijk presenteren, 'one of the guys' die zich naar de gedragsverwachtingen van jongemannen presenteren en 'bad girls' die in hun presentatie vrouwelijke stijlelementen combineren met meer masculiene aspecten. Los van het feit dat deze frames subjectief zijn en vaak niet gebaseerd op persoonlijke ervaringen van de jongens die ze hanteren, moge duidelijk zijn dat de manier waarop meiden zich presenteren niet een-op-een valt onder te brengen in deze drie categorieën. Met andere woorden: geen enkele jongedame die zich binnen de setting van de straat begeeft zal volledig voldoen aan een van deze stereotypen. Sommige meiden zullen in zijn geheel niet onder een van deze categorieën kunnen worden geschaard, terwijl andere meiden binnen hun performance wellicht elementen uit verschillende stereotypen combineren. Het categoriseren van performances kan ons echter helpen bij het beter doorgronden van gender- en identiteitsvraagstukken die binnen straatculturen een belangrijke rol lijken te spelen.

Omdat de hierboven benoemde stereotypen met name zicht geven op de frames die *jongens* hanteren voor het categoriseren van meiden die zich binnen straatculturen begeven, is het interessant om te bekijken in hoeverre deze archetypen vallen te herkennen in de woorden van de geïnterviewde *meiden* binnen dit onderzoek. In deze paragraaf bespreken we vier stereotype performances van meiden uit Delfshaven die naar voren komen uit de bespreking in de vorige paragraaf.

Rustige meid

In de bespreking van de performance van straatidentiteit van meiden in Delfshaven in de vorige paragraaf valt in de eerste plaats overduidelijk de typering van 'rustige meid' te herkennen, die grote gelijkenissen vertoont met de in literatuur beschreven identiteit van 'good girl'. Uit de woorden van de respondenten wordt duidelijk dat het grootste gedeelte van de meiden binnen Delfshaven zich presenteert langs deze identiteit, om hiermee binnen deze setting gerespecteerd te worden. Het stereotype 'rustige meid' lijkt hiermee het meest dominante frame. Dit is in lijn met de literatuur, waarin gesteld wordt dat verreweg de meeste vrouwen die zich binnen straatculturen begeven zich bedienen van de performance van 'good girl'. De identiteit van 'rustige meid' of 'good girl' komt voort uit de traditionele genderrollen die binnen straatcultuur vaak sterk van kracht zijn. Als gevolg hiervan is een van de kenmerkende gedragsverwachtingen van deze performance dat meiden zich super vrouwelijk dienen te

gedragen. Deze vrouwelijkheid loopt als een rode draad door de beschrijvingen in de vorige paragraaf. Met name met betrekking tot de elementen van de performance van straatidentiteit die kunnen worden getypeerd als 'masculien', valt op dat deze door vrouwen vrijwel niet worden uitgedragen. Zo schetsen de respondenten dat het meiden in Delfshaven over het algemeen geen punten oplevert om zich gewelddadig te presenteren, hun betrokkenheid bij criminaliteit te communiceren of hun wijk af te schilderen als een gevaarlijke plek. Volgens de respondenten levert het meiden binnen de lokale straatcultuur vooral respect op als zij zich in meerdere opzichten zo onopvallend mogelijk gedragen. Een van de quotes uit de vorige paragraaf illustreert deze verwachting.

> "Gewoon thuis zitten, ik weet niet. Ze waarderen het als een meisje rustig is, niet te druk is op straat. Niet te veel zeg maar op bepaalde plekken begeven waar bepaalde mensen zijn." *(Jongedame Delfshaven, 21 jaar)*

Ook een andere respondente schetst hoe van meiden binnen Delfshaven vooral wordt verwacht dat zij zich onopvallend en vrouwelijk gedragen.

> "Ja ik vroeg een keer een jongen van 'stel je voor wat zou je ervan vinden als een meisje zou vechten met een ander meisje om jou?' Hij zei 'nee man dat kan echt niet, dat is echt een afknapper'. En toen hoorde je de andere jongens praten 'noo wat gaat een meisje om dit dat' snap je. Dus ik denk dat ze vechten ook niet zo stoer vinden bij meiden. Ze zeggen ook zo van: 'een meisje moet gewoon een dame blijven'. Moet gewoon netjes zijn, ze mogen geen straattaal zeggen, ze mogen geen 'broer' zeggen tegen een jongen. Dat vinden zij allemaal raar. Ik denk dat ze dat alleen een afknapper vinden." *(Jongedame Delfshaven, 15 jaar)*

In lijn met wat in de literatuur wordt beschreven over 'good girls', geven de respondenten aan dat van meiden wordt verwacht dat zij 'serieus' zijn en zich focussen op de toekomst. Een van de respondenten schetst hoe deze eigenschappen maken dat een 'rustige meid' wordt gezien als 'trouwmateriaal'.

> "Ik denk dat het niet zozeer gaat om stoer, ik denk meer dat ze de beste lijken door alles goed op een rijtje te hebben soort van. Dat ze niet iets doen wat niet mag. De andere meiden bepalen dat. Als ze niet op feestjes is, als ze niet drinkt, als ze geen drugs gebruikt, als ze geen seks voor het huwelijk heeft of zo, als ze een hoog niveau [onderwijs] doet of zo, als ze dat allemaal doet, dan is zij de beste soort van. Bij de meiden denk ik. Is heel anders dan bij de jongens. Het omgekeerde eigenlijk. Alles wat een jongen doet en stoer is, dat is het beste voor hun. Maar bij meisjes is dat andersom. Je moet echt precies alles het omgekeerde doen van wat jongens doen. Ik denk dat voor de jongens ze dan denken: 'dit is misschien het meisje waarmee ik zou kunnen trouwen' of zo. Want de andere meisjes worden dan als vuil behandeld soort van. Zo van: 'oh ik heb het al met haar gedaan, die is niets meer waard'. Dat is wat ik denk dat jongens denken. Ja ik denk het wel. Ook door meiden ook wordt dat heel vaak gezegd." *(Jongedame Delfshaven, 19 jaar)*

Het meest duidelijk komt de performance van 'rustige meid' naar voren met betrekking tot seksualiteit. In de vorige paragraaf zagen we dat het om door anderen gezien te worden als 'rustige meid' – en daarmee gerespecteerd te worden binnen de straatcultuur van Delfshaven – voor meiden belangrijk is zich te presenteren als iemand die weinig (romantische) contacten met jongens onderhoudt of heeft onderhouden. 'Rustig zijn' heeft vanuit dat idee dus ook nadrukkelijk betrekking op de seksuele moraal van meiden. In de gesprekken werd deze seksuele moraal door verschillende meiden verbonden aan het begrip 'trots'.

> "Sowieso moet je je trots hoog houden. Gewoon, als je geen niet echt groot verleden in dit gebied hebt. Want verleden is echt belangrijk hè. Als jij een verleden hier hebt, als jij met iemand hier contact hebt. Iedereen komt er achter. Dat is wel echt te merken hier." *(Jongedame Delfshaven, 19 jaar)*

> "Gewoon je moet respect hebben, je moet trots hebben, je moet niet makkelijk over komen. Je merkt echt verschil tussen makkelijke dames hier en dames die gewoon echt rustig zijn en hun dingen doen, dat merk je wel. En zoals ik al eerder zei: de verhalen gaan hier snel rond, dus je weet echt wel wie goed zijn en wie niet." *(Jongedame Delfshaven, 20 jaar)*

Volgens de literatuur houdt de vrouwelijkheid die van 'good girls' wordt verwacht ook in dat zij fysiek aantrekkelijk zijn voor mannen. Meiden dienen zich niet alleen te gedragen als een dame, maar er ook op en top vrouwelijk uit te zien. Ook deze gedagsverwachting komt overduidelijk naar voren in de woorden van de geïnterviewde meiden in Delfshaven. In paragraaf 4.1 zagen we dat uiterlijk een belangrijk onderdeel uitmaakt van de performance van vrouwen. Een van de respondenten vat de gedragsverwachting hieromtrent kernachtig samen.

> "Ja je moet gewoon mooi zijn, je moet een mooi lichaam hebben, mooie spullen dragen en gewoon mooie spullen hebben. Super vrouwelijk. Ik denk gewoon kleding en ik denk dat ze er zelf ook gewoon goed uit moeten zien, zonnebank gewoon en naar de kapper, nagels." *(Jongedame Delfshaven, 18 jaar)*

Al met al lijken op basis van de interviews veel van de meiden in Delfshaven zich te profileren als 'rustige meid', wat betekent dat zij zich zo kuis en vrouwelijk mogelijk presenteren en dat zij bijzondere aandacht besteden aan hun fysieke voorkomen.

One of the guys

Naast de performance van 'rustige meid' valt binnen de presentaties van meiden in Delfshaven nog een ander stereotype te herkennen. Een aanmerkelijk kleiner gedeelte van de meiden lijkt zich op basis van de interviewgesprekken te presenteren als 'one of the guys', dat in de literatuur ook wel 'she-male' wordt genoemd. Om deze performance vorm te geven, bedienen deze meiden zich – tegengesteld aan wat we zagen bij 'rustige meiden' – van kenmerken die

over het algemeen worden gezien als meer 'masculien'. Met andere woorden: vrouwen die zich presenteren als 'one of the guys' proberen zich meer te profileren als mannen, met als doel dezelfde positie te kunnen innemen als mannen. In de interviewgesprekken met de meiden werden op verschillende momenten jongedames besproken die zich volgens de respondenten meer presenteerden 'zoals de jongens'.

> "Je hebt wel een aantal stereotypes die eruit schieten. Bijvoorbeeld: 'hee ik heb gister die neergestoken'. En 'ik was daarbij'. Maar dat zijn de dames die bij de mannen willen horen, die zijn niet echt de dame-dames." *(Jongedame Delfshaven, 20 jaar)*

> "Ik denk weer gewoon de kleine groep, net als in het begin bij dat 'geweld'. Zulke wijven noem ik ook gewoon manwijven. Is een kleine groep, maar het is er wel denk ik." *(Jongedame Delfshaven, 18 jaar)*

> "Ik had wel een vriendin, die woont hier in Delfshaven. Ze had een heel kort lontje. Zij droeg wel altijd messen bij zich. En bij mij probeerde ze daar wel stoer over te doen, van: ik heb een mes bij me, ik heb broers die in de drugs zitten. Dat soort dingen. En dat ze ook iemand heeft gestoken. Maar ik weet op zich niet of dat waar is. Ik zag dat ze heel vaak ruzie kreeg met andere meiden en zo. En dat ze dan als ze ruzie kreeg altijd eindigde met: 'je weet echt niet met wie je te maken hebt!' En toen ik dat zag ik dacht gelijk; ik kan hier niet mee omgaan." *(Jongedame Delfshaven, 19 jaar)*

> "Ik denk dat dat meer is bij de dames die al met criminaliteit te maken hebben gehad. Die in dat circuit zitten. Dus ook contact hebben met die jongens. Die zoiets hebben van: ik ga me beter maar zo gedragen, zodat ik bij de jongens hoor. Dan dat ze mij gaan gebruiken. En daar komt dat van: 'kom maar niet aan me' vandaan." *(Jongedame Delfshaven, 20 jaar)*

> "Als je bij jongens kijkt dan is misschien 90 procent van de jongens zo, en graag wilt laten zien dat je geen spelletje met ze kan spelen. En ik denk dat het bij dames ook zo is, maar dat het gewoon 10 procent is ofzo. Denk niet dat je veel van zulke meiden hebt." *(Jongedame Delfshaven, 18 jaar)*

De meiden die meer voldoen aan de gedragsverwachtingen van jongens worden door de respondenten betiteld als "niet echt dame-dames" of zelfs als "manwijven". Uit de literatuur blijkt dat niet alleen het voldoen aan specifieke gedragsverwachtingen, maar ook het gebruik van esthetische elementen die worden gezien als mannelijk, kan bijdragen aan de identiteit van 'one of the guys'. Dit kwam in ons onderzoek met name naar voren binnen onze online etnografie, waar we regelmatig meiden aantroffen die gebruikmaakten van straattaal en scholden met kanker, zaken die door respondenten eerder werden betiteld als mannelijk (en agressief).

Ook uit de gesprekken met professionals kwamen een aantal prachtige voorbeelden naar voren van hoe de performance van 'one of the guys' – door een van de respondenten zelfs

precies zo genoemd – binnen Delfshaven nadrukkelijk te onderscheiden valt. Een van de professionals noemde meiden die zich gewelddadig opstellen en met geld showen "een bepaald soort meiden, een beetje jongensachtiger". Onderstaand citaat sluit naadloos aan op wat er binnen de literatuur over dit stereotype beschreven wordt.

> "Bij meiden zijn het vooral zorgen voor het loskomen van ouderlijke structuren. En als ze er van los komen zie je ook wel eens dat zij er tegen op moeten boksen tegen de jongens op straat. De meiden die je op straat ziet, zijn wel echt *one of the guys*. Ze worden geaccepteerd door de jongens als ze gewoon hun mannetje staan en af een toe een paar tikken uitdelen. Dan worden ze niet als lustobject gezien, maar als gelijke. Dan worden ze soort van met rust gelaten. Dan heb je dus de meiden binnen de straatcultuur die door de jongens zijn opgenomen. En zij zullen ook echt elkaar beschermen. Dus als jij zo sterk als meid ben om in die positie te komen, dan ben je gelijk een stuk veiliger. Ben je kwetsbaar of wil je dat niet, dan sta je voor moeilijkere vraagstukken." *(Professional Delfshaven)*

Al met al blijkt een beperkte groep meiden binnen Delfshaven zich te profileren als 'one of the guys', waarbij zij zich zoveel mogelijk proberen te presenteren naar de gedragsverwachtingen die voor mannen gelden en de meer esthetische stijlelementen die daarbij komen kijken omarmen. Deze meiden lijken door jongens meer gezien te worden als "gelijke", maar worden door andere meiden over het algemeen beschouwd als minder vrouwelijk.

Hard to get

In de beschrijvingen van de manieren waarop meiden binnen Delfshaven zich presenteren, kwam ook regelmatig de term 'hard to get' voorbij.

> "Als een meisje zich als een slet gedraagt, wordt dat het meest gewaardeerd. Maar dan krijgt ze geen respect. Wel in je gezicht, dan gaan ze doen dat je belangrijk bent en heel leuk, maar dat is niet de realiteit. Om echt respect te krijgen zou je als vrouw meer *hard to get* moeten doen" *(Jongedame Delfshaven, 18 jaar)*

Volgens de respondenten is er een specifieke groep meiden die zich – net als 'rustige meiden' – overduidelijk vrouwelijk presenteert. Het verschil tussen beide stereotypen is echter dat deze groep zich niet zozeer 'onopvallend' profileert, maar juist uitdagend. Een van de quotes uit de vorige paragraaf vat deze manier van profileren treffend samen.

> "Kijk, tegenwoordig is het zo ze willen zich allemaal heel sexy kleden en zo. Maar toch op een bepaalde manier laten weten van je kan mij niet krijgen want ik ben beter dan jij. Het is niet per se waar, maar het is wel een bepaald beeld dat ze willen geven. Van oke ik ben tof, ik loop in m'n dure kleding, decollete'tje, je ziet m'n kont ditdat. Allemaal leuk en aardig, maar je kunt niet aan mij komen. Als je tegen me praat is het 'nee iel, zwerver'. Het is toch een bepaalde vorm van dat je aandacht krijgt, maar dat je die

> aandacht niet hoeft terug te geven. Meiden willen gewoon meer het idee hebben van; 'als ik het wil, dan kan ik het krijgen. Ik hoef alleen maar zo [knippen in vingers] te doen'." *(Jongedame Delfshaven, 22 jaar)*

Zoals duidelijk wordt uit bovenstaande beschrijving, combineren meiden die zich presenteren als 'hard to get' het feminiene voorkomen van 'good girls' met de meer masculiene branie van 'one of the guys'. Deze beschrijving van 'hard to get' doet denken aan het in de literatuur beschreven stereotype van 'bad girl', waarbinnen vrouwen in hun voorkomen volledig voldoen aan het plaatje van 'sexy vrouw', maar er niet voor zullen terugdeinzen op een meer masculiene manier te reageren op ongewenste toenadering of provocaties van mannen. Zoals we zagen in de vorige paragraaf maken professionals zich zorgen over deze performance van meiden.

> "Tegelijkertijd maak ik me ook zorgen over de stereotypen over wat een leuk meisje is en waaraan meiden graag willen voldoen: dikke lippen, grote billen. Ook daarom posten meiden sexy pics. [...] Je ziet niet dat meiden zozeer opzichtig consumeren, maar wel dat ze pronken met hun lichaam. Ze posten sexy beelden en willen vervolgens vooral uitstralen dat ze niet makkelijk te krijgen zijn. 'Hard to get' spelen." *(Jongedame Delfshaven, 15 jaar)*

Al met al kunnen we op basis van de beschrijvingen in de vorige paragraaf stellen dat er binnen Delfshaven een beperkte groep meiden is die zich presenteert als 'hard to get'. Hiermee wordt niet bedoeld dat zij enkel onbereikbaar zijn voor jongens, maar dat zij zich uitdagend profileren om eventuele avances van jongemannen vervolgens af te wijzen.

Promiscue meid

In de beschrijvingen van de performances van meiden uit Delfshaven in de vorige paragraaf komt overduidelijk nog een vierde stereotype naar voren. Respondenten beschrijven een specifieke groep meiden die een zekere positie inneemt binnen de straatcultuur van Delfshaven door zich promiscue te presenteren. In tegenstelling tot meiden die zich presenteren als 'rustige meid' of 'hard to get', profileren promiscue meiden zich juist als seksueel gewillig en actief. Waar ook 'one of the guys' in sommige gevallen pronken met hun seksualiteit, gebeurt dit bij 'promiscue meiden' – in tegenstelling tot de masculiene presentatie van 'one of the guys' – overduidelijk op een feminiene manier. In de literatuur over straatcultuur wordt het stereotype van 'promiscue meid' vaker beschreven, al wordt het – in tegenstelling tot de performances van 'good girl', 'one of the guys' en 'bad girl' – niet benoemd als een performance van straatidentiteit. De reden hiervoor is gelegen in het feit dat meiden met deze manier van presenteren weliswaar van alles voor elkaar krijgen, maar over het algemeen geen 'respect' verwerven – waarop performances van straatidentiteit normaal gesproken gericht zijn. Onderstaande – eerder aangehaalde – quote van een van de respondenten beschreef dit voor de setting van Delfshaven.

> "Als een meisje zich als een slet gedraagt, wordt dat het meest gewaardeerd. Maar dan krijgt ze geen respect. Wel in je gezicht, dan gaan ze doen dat je belangrijk bent en heel leuk, maar dat is niet de realiteit." *(Jongedame Delfshaven, 18 jaar)*

In lijn met de bevindingen van Harding (2010: 164) beschrijven meiden dat binnen Delfshaven op een specifieke manier naar 'promiscue meiden' wordt gekeken. Meiden die zich langs dit stereotype presenteren worden over het algemeen niet gezien als geschikte personen om een relatie mee aan te gaan. Omdat jongens binnen Delfshaven volgens de respondenten echter lang niet altijd uit zijn op romantische relaties, kunnen meiden die zich langs dit stereotype presenteren echter wel degelijk populair zijn. Onderstaande quotes uit de vorige paragraaf maken dit duidelijk.

> "Ja, precies, maar ik denk dat binnen die straatcultuur is het ook, mensen willen gewoon neuken, om het zo maar te zeggen, mensen zijn niet op zoek naar een vrouwtje ofzo snap je. Dat komt wel, maar dat komt later." *(Jongedame Delfshaven, 18 jaar)*

> "Meiden zijn achter elkaars rug vaak jaloers. In het geval van het 13-jarige meisje waren ze jaloers op haar ronde vormen waardoor ze er veel ouder uitzag dan dat ze was. Meiden maken zo'n meisje dan bij jongens zwart achter haar rug door te zeggen dat ze 'makkelijk' is. Daarmee hopen ze dat jongens op haar afknappen. Ironisch genoeg heeft dat zwart maken juist vaak een tegengesteld effect. Jongens denken dat zij dan vast ook kans maken bij zo'n makkelijk meisje en gaan haar daardoor juist aandacht geven." *(Professional Delfshaven)*

In de vorige paragraaf zagen we eveneens dat meiden die zich presenteren als 'promiscue' door jongens gewaardeerd worden, maar dat zij ook vooral ondergeschikte positie innemen.

> "Naast het feit dat meiden een bepaalde 'macht' kunnen hebben, zijn er meiden in de groep die het 'sletje' zijn. Dit is geen bewuste keus, maar dit is van die meiden meer een manier om erbij te horen. De 'sletjes' zijn zichtbaar binnen de Antilliaanse en Kaapverdische groep, maar niet bij de Marokkaanse groep. Maar die zijn wel er! Meiden die zich zo presenteren hebben vaak een problematische thuissituatie, LVB, financiële problemen, familie in gevangenis en zijn vrij jong seksueel actief. Op hun 13e of 14e." *(Professional Delfshaven)*

> "In de drillrapgroepen zie je geen meiden in de kern van de groep, namelijk de groep die geweld gebruikt. Je ziet ze wel in clips terugkomen, meer als gebruiksvoorwerp. Het verwachtingspatroon dat ik voor de meiden in deze groepen zie is het zijn van accessoire. Ze hebben geen actieve rol in groep, maar ze zijn nodig voor seksuele lusten, dat zie je ook in clips. Heel stereotype." *(Professional Delfshaven)*

Al met al blijkt er op basis van de beschrijvingen van de manier waarop meiden zich binnen de straatcultuur van Delfshaven presenteren een groep meiden te zijn die zich presenteert als 'promiscue'. Volgens zowel de geïnterviewde meiden als de professionals worden deze meiden

binnen de setting van de straat weliswaar *gewaardeerd*, maar worden zij – in tegenstelling tot meiden die zich presenteren 'rustige meid', 'one of the guys' of 'hard to get' – niet *gerespecteerd*.

5.3 Resumerend

Hoewel de performance van straatidentiteit voor jongemannen in Delfshaven een belangrijkere rol lijkt te spelen dan voor meiden, wordt uit de gesprekken duidelijk dat ook laatstgenoemden beïnvloed raken door de aanwezige straatcultuur. Ook voor jonge vrouwen is overduidelijk sprake is van een 'apenrots', waarop zij proberen zo hoog mogelijk te geraken door te voldoen aan de geldende gedragsverwachtingen. Een aantal van de elementen van de performance van straatidentiteit van jongemannen worden door de respondenten herkend in de manier waarop meiden zich binnen Delfshaven presenteren. Ook meiden blijken zich binnen hun presentatie een gewelddadig imago aan te meten, hun antipathie jegens de overheid te etaleren, hun buurt te 'representen' en opzichtig te consumeren. Hoewel deze elementen door meiden op een andere – vaak meer vrouwelijke – manier worden ingevuld, vallen op een hoger abstractieniveau overeenkomsten te ontdekken met de manier waarop mannen zich presenteren. De meer masculiene elementen als het claimen van hun betrokkenheid bij de illegale economie, het afschilderen van hun eigen buurt als een gevaarlijke plek of het zinspelen op hun seksuele activiteiten blijven in de performance van meiden grotendeels achterwege. Deze blijken uit de woorden van de meiden met name statusverhogend te werken voor jongemannen, en niet zozeer voor meiden. Hoewel de performance van straatidentiteit van meiden dus overeenkomsten vertoont met die van jongens, zijn er ook nadrukkelijk verschillen te ontdekken.

Bovendien wordt op basis van dit hoofdstuk duidelijk dat er voor meiden – in tegenstelling tot de jongens – niet per se één stereotype performance geldt. In de manier waarop meiden in Delfshaven zich presenteren vallen overduidelijk drie verschillende performances te herkennen die we kennen uit de literatuur. Verreweg de meeste meiden lijken zich te presenteren als 'rustige meid', wat betekent dat zij zich zo kuis en vrouwelijk mogelijk presenteren en dat zij bijzondere aandacht besteden aan hun fysieke voorkomen. Deze meiden schikken zich naar de klassieke genderrollen die binnen straatculturen prominent aanwezig zijn. Naast de identiteit van 'rustige meid', blijken meiden zich ook op een andere manier te kunnen presenteren om mee te tellen binnen de straatcultuur van Delfshaven. Een aanmerkelijk kleiner deel van de meiden presenteert zich als 'one of the guys', waarbij zij zich zoveel mogelijk proberen te presenteren naar de gedragsverwachtingen die voor mannen gelden en de meer esthetische stijlelementen die daarbij komen kijken omarmen. Deze meiden weigeren zich te schikken naar de rol van 'good girl' en streven ernaar een gelijke positie in te nemen ten opzichte van de jongens. Een eveneens klein gedeelte van de meiden presenteert zich als 'hard to get', waarmee niet zozeer wordt bedoeld dat zij enkel onbereikbaar zijn voor jongens, maar dat zij zich uitdagend profileren om eventuele avances van jongemannen vervolgens af te wijzen. Binnen

het onderzoek kwamen ook meiden naar voren die zich presenteren als 'promiscue', maar die hiermee – ondanks het feit dat het hen wel degelijk iets kan opleveren – niet per se stijgen op de sociale ladder.

Belangrijk is om in de eerste plaats nogmaals te benadrukken dat we hier te maken hebben met stereotypen. Deze vallen weliswaar overduidelijk te herkennen in de woorden van de respondenten, maar geven geen limitatieve opsomming van de manieren waarop meiden binnen de straatcultuur van Delfshaven zich (kunnen) presenteren. Sommige meiden zullen in zijn geheel niet onder een van deze categorieën kunnen worden geschaard, terwijl andere meiden binnen hun performance wellicht elementen uit verschillende stereotypen combineren. Hoewel het uitlichten van stereotypen van waarde is voor de analyse van dit onderzoek, zouden deze categorieën daarom nadrukkelijk geen eigen leven moeten gaan leiden (vgl. Harding, 2010: 186). In de tweede plaats wordt uit de beschrijving van de stereotypen duidelijk dat deze met name zicht geven op de frames die jongemannen in Delfshaven hanteren voor het categoriseren van de presentaties van vrouwen. Hoewel we in dit onderzoek nadrukkelijk de meiden aan het woord hebben gelaten, valt uit de manier waarop zij de verschillende gedragsverwachtingen bespreken op te maken dat deze in grote mate door de jongemannen zijn bepaald.

6. De positie van meiden binnen de straatcultuur van Delfshaven

Uit de interviewgesprekken met zowel professionals als jongeren kwamen niet alleen inzichten naar voren over de manier waarop meiden zich presenteren, maar ook nadrukkelijk over de positie die zij innemen binnen de straatcultuur van Delfshaven. In onderstaande paragraaf bespreken we achtereenvolgens welke positie meiden innemen ten opzichte van elkaar (6.1), welke positie zij innemen ten opzichte van jongens (6.2), welke invloed het digitale domein heeft op hun positie (6.3), hoe (on)zichtbaar meiden zijn (6.4) en hoe sommige meiden zich tussen twee werelden lijken te begeven (6.5). De ervaringen van professionals en meiden worden door elkaar heen gepresenteerd.

6.1 De positie van meiden ten opzichte van elkaar

Uit de interviewgesprekken kwam heel duidelijk naar voren dat meiden in Delfshaven het niet altijd even makkelijk maken voor elkaar. Zoals in de vorige paragraaf reeds naar voren kwam, lijken meiden onderling veel competitie te ervaren.

> "Meiden vormen geen front, terwijl ze dat wel zouden moeten doen. Er is veel onderlinge concurrentie." *(Professional Delfshaven)*

Verschillende respondenten geven zicht op de voornaamste reden waarom meiden elkaar soms zo naar het leven staan. Volgens zowel de geïnterviewde professionals als de meiden heeft veel te maken met onzekerheid.

> "Gewoon wanneer meiden onzeker zijn over zichzelf en ze zien iets wat een ander misschien wel heeft wat zij niet hebben, dan gaan ze daar gemeen over doen. Gewoon zorgen dat je daar onzeker over wordt, omdat zij daar onzeker over zijn. Ze reflecteren hun gevoelens heel erg op jou. En ze zeggen ook gewoon alles. Dus sommige dingen komen heel hard aan voor bepaalde meisjes. En zeker in een maatschappij als dit waarin iedereen elkaar ziet als competitie, komen sommige dingen heel hard aan. Waardoor ze weer hebben: 'oke ik moet harder gaan', of 'ik moet dit of ik moet dat'." *(Jongedame Delfshaven, 22 jaar)*

Op basis van de laatste zin van bovenstaande quote rijst het vermoeden dat de competitie tussen meiden wellicht ook voordelen met zich meebrengt. Zoals ook duidelijk werd in paragraaf 4.2 werd dit in de interviewgesprekken met zowel de professionals als meiden een aantal keer naar voren gebracht. Meiden zouden elkaar door te wedijveren naar een hoger niveau stuwen. Een van de geïnterviewde meiden geeft echter zicht op hoe dit effect vaak maar tijdelijk is.

> "Kijk, ik merk er is ook heel veel competitie onder de vrouwen zelf. Dat ze beter willen zijn, meer geld willen verdienen, dat ze willen doen alsof ze alles op een rijtje hebben en zo. Ja dat zorgt er gewoon voor dat er gewoon ook soms nare situaties zijn van 'oh

> ja eh ik kan jouw man nemen, ik heb jouw man geregeld'. Dat ze daar ruzie over krijgen. Of van 'ja jouw man wil mij want ik heb dit, ik heb dat bla bla bla, ik zie er beter uit'. Maar aan de andere kant denk ik ook wel, weet je wat het grappige is: die vrouwen die empoweren elkaar ook weer een soort van. Omdat het toch wel weer vrouwen zijn en ze zien van: 'oke, dit leven is toch een bepaald soort hard, wij vrouwen hebben elkaar, want die mannen daar kunnen we niet op rekenen'. En dat ze dan toch weer shit samen gaan doen. Maar ja, dan uiteindelijk, kom je weer op een bepaalde gunfactor. En daar gaat het dan weer mis. In eerste instantie werken ze samen om vooruit te komen, en dan op een gegeven moment – wanneer de rest van de competitie wegvalt – dan blijven ze tegen elkaar, en daar gaat het mis." *(Jongedame Delfshaven, 22 jaar)*

De respondent illustreert deze dynamiek desgevraagd met een praktijkvoorbeeld uit Delfshaven.

> "Een meisje hier van Delfshaven, zij maakt altijd eten. Zij is vorig jaar begonnen met eten maken, net voor corona. Ging ze thuis bezorgen en zo. Super lekker eten. En als je op haar Snapchat kijkt, gewoon iedereen die zij kent die nu een business begint of zo, alle vrouwen die zij kent ze is ze dood aan het promoten dit dat. Wanneer een van haar vriendinnen weer haren doet en een actie heeft, zij *gooit* het meteen. En zo is het andersom ook. Maar dan op een bepaald punt, wanneer ze merkt 'hee die persoon verdient meer dan ik', dan stopt ze met die persoon te posten. Dan krijgen ze daar onderling ruzie om. Dan denk ik: 'oke ze zijn er op een bepaald soort manier voor elkaar', maar als ze merken 'hee diegene gaat dikker dan ik, of beter dan ik', dan is dat meteen klaar." *(Jongedame Delfshaven, 22 jaar)*

Waar bovenstaand voorbeeld kan worden opgevat als enigszins onschuldig, geven respondenten in de interviews ook zicht op hoe meiden onderling bijzonder gemeen kunnen zijn.

> "Kan bijvoorbeeld gaan over uiterlijk. Maar meiden, als zij gemeen willen zijn, ze gaan hoe dan ook over relaties beginnen. Als zij weten jij hebt een vent, dat is iets waarmee je een dame gaat pakken. 'Hee jij hebt toch een vent? Ik heb hem vorige week nog geneukt'. 'Hij vroeg vorige week nog mijn nummer'. Kijk als dames zijnde, als je dat hoort, je voelt je meteen voor schut gezet. Dus jouw zelfvertrouwen gaat meteen naar beneden. En je probeert je nog groot te houden. Maar dan, krijg je daar weer ruzie over thuis. Denken ze weer: 'fuck die mannen', gaan ze weer domme dingen doen. Of ja weet je dat ze, bijna gewoon pestgedrag als ze je tegenkomen. Zo van: 'oh je haar is lelijk'. Altijd afgeven op iemand. 'Ik zie dat je nog steeds die kapotte schoenen draagt'. Echt meiden-gemeen." *(Jongedame Delfshaven, 22 jaar)*

Een van de respondenten geeft een voorbeeld van hoe meiden soms ontzettend ver gaan in het zwartmaken van anderen, en welke verstrekkende gevolgen dit kan hebben.

> "Wat er ook heel veel onder dames gebeurt, wat ik echt heel erg vind, is dat ze kinderbescherming voor elkaar bellen. Ja, want dan weten ze.. dan zijn ze bijvoorbeeld vriendinnen met elkaar geweest, maar op een gegeven moment hebben ze ruzie gekregen. Maar dan weten ze van 'oh die vriend is een dealertje', of wat dan ook. En dan bellen ze kinderbescherming: 'ja en die en die d'r vriend die is gewoon dealer, en dat kind zit daar gewoon, en er wordt vanuit huis gedeald bla bla bla'. En dan komt de kinderbescherming, komt jeugdzorg effe langs, en dan ben je je kind kwijt. En daarna hebben die vrouwen helemaal niks meer te verliezen…dus wat ga je doen? Domme dingen… zijn gewoon dames van 23, 24 hoor. Zijn jonge dames die hun kind kwijtraken." *(Jongedame Delfshaven, 22 jaar)*

Zowel de geïnterviewde meiden als de professionals stellen dat de concurrentiestrijd – en met name het gemene gedrag onderling – een zware wissel trekt op veel meiden in Delfshaven. Een van de professionals schetst dat social media hierin een katalyserend effect kunnen hebben.

> "De invloed van social media is vooral bij meiden heel groot. Meiden zijn onzeker en krijgen veel over zich heen op social media. Ze bezorgen elkaar een negatief zelfbeeld terwijl ze elkaar heel hard nodig hebben." *(Professional Delfshaven)*

Al met al wordt duidelijk dat er onder meiden binnen de straatcultuur van Delfshaven een onderlinge concurrentiestrijd woedt die op sommige momenten problematische vormen aanneemt. De manier waarop meiden elkaar naar het leven staan leidt tot veel onzekerheid en bezorgt meiden een negatief zelfbeeld. In de gesprekken geven zowel professionals als jonge vrouwen bovendien zicht op hoe de rivaliteit veel onderling wantrouwen veroorzaakt. De manier waarop meiden elkaar zwartmaken en naar beneden proberen te halen leidt tot een sociaal onveilige omgeving.

6.2 De positie van meiden ten opzichte van jongens

In de vorige paragraaf zagen we dat meiden het elkaar onderling behoorlijk lastig kunnen maken. In de gesprekken werd ook veelvuldig gesproken over de positie die jonge vrouwen innemen ten opzichte van hun mannelijke leeftijdsgenoten. Veel van de professionals beschrijven dat meiden bezig lijken aan een inhaalslag ten aanzien van de jongens, waarbij zij mondiger, actiever en onafhankelijker zijn.

> "Het is positief dat er minder verschil is tussen jongens en meiden, meiden hebben een sterkere rol gekregen. Ze laten zich de kaas niet van hun brood eten en letten meer op hun eigen grenzen." *(Professional Delfshaven)*

> "Hun zelfbeeld, opkomen voor zichzelf is positief. Dat wordt ook gestimuleerd op school. Ze hebben gesprekken en les over 'De baas over je lichaam ben je zelf'. Meiden

zijn mondiger dan vroeger. Dat vinden wij – volwassenen – niet altijd makkelijk. Dan hoor ik een collega zeggen: 'ze had echt een grote mond.' In sommige gevallen vind ik dat juist goed. Dat een meisje zegt: 'Ik heb daar geen zin in.' Als ze dat hier zegt, zegt ze dat hopelijk ook in andere situaties.'" *(Professional Delfshaven)*

"Ik heb de rol van 'dames' in de straatcultuur zien veranderen. Waren ze vroeger vooral slachtoffer, tegenwoordig vechten ze en zijn ze rebels thuis. Ze zijn sportiever geworden, komen meer voor zichzelf op. Er zijn activiteiten op school waarin leerlingen leren rappen. Inmiddels bestaan de deelnemersgroepen voor de helft uit meiden. En meiden durven nu ook gewoon de concurrentie aan met jongens." *(Professional Delfshaven)*

"In het verleden waren meiden meestal het slachtoffer. Ze werden als slachtoffer gezien en mannen dader. Maar nu worden meiden ook vaker dader. Meiden die zelf hun zaakjes regelen." *(Professional Delfshaven)*

Vermeldenswaardig is ook de rol die professionals meiden toedichten in het positief beïnvloeden van de dynamiek van een groep. Op basis van de gesprekken blijkt de positie van meiden ten opzichte van de jongens te kunnen helpen in het de-escaleren van specifieke situaties. De professionals geven echter zicht op dat deze positie slechts is voorbehouden aan een aantal meiden, die hun invloed in veel gevallen ontlenen aan (familie)relaties.

"Juist als er meiden bij komen, dan verandert de samenstelling van de groep. Ook de *vibe* van de groep verandert. Dan is het anders, jongens willen niet meer tot overlast zijn. Als er meiden in het spel komen, dan zien we dat de groep verdwijnt. Meiden geven een positieve draai in een groep. Maar ze kunnen ook zeggen tegen de jongens: 'doe ff normaal man'. Zeker een meisje dat goed ligt in een groep heeft veel invloed. Als je status hebt en jongens jou mogen, een populair meisje… *(Professional Delfshaven)*

"Meiden zijn goed in staat om situaties te dempen of de-escaleren. Bij jongens onderling is er veel sprake van macho cultuur, maar als er dan vrouwen bij komen dan zie je dat dat invloed heeft op de sfeer. Als er een meid bij komt uit hun eigen omgeving, dan is zo'n meid veel beter in staat op de boel te sussen dan de politieagent. Hoe gaan dames met deze 'macht' om? Sommigen maken er handig gebruik van: ze gebruiken hun vrouwelijke kanten om dingen gedaan te krijgen bij jongens. Dit doen ze door te flirten, maar ook door tijdens een onenigheid tussen jongens het op te nemen voor één van beiden en er vervolgens wat terug voor te verwachten van die jongen voor wie ze het opneemt. Echter, het is een enkeling die dit op deze manier doet, ze zijn ondervertegenwoordigd." *(Professional Delfshaven)*

Op basis van wat hierboven door professionals wordt gesteld, lijken de verschillen tussen jongens en meisjes binnen de straatcultuur van Delfshaven kleiner te zijn geworden. Toch schetsen professionals dat meiden in veel gevallen binnen deze cultuur nog steeds een positie

‘in de periferie’ innemen. Met name ten opzichte van jongens nemen meiden absoluut geen gelijkwaardige positie in.

> “In zijn algemeenheid is er een grotere mondigheid bij dames, de tweede, derde generatie is mondiger. Ze hebben ook veelal gestudeerd. Ze eisen hun rechten op en pikken het niet meer dat ze zo in een hoekje worden gezet. Binnen die straatcultuur zie je dat eigenlijk nog niet terug. Nee, niet dat ze daar actiever zijn en zich meer mee gaan bemoeien. In de straatcultuur worden meiden echt nog als minder gezien. Ze lopen daar echt nog 30 stappen achter in de emancipatie” *(Professional Delfshaven)*

> “De positie van meiden is in deze wijk heel fragiel. Meiden willen aandacht, jongens spelen daar handig op in. Hun kwetsbaarheid is voor anderen een middel om iemand te pesten of wraak te nemen.” *(Professional Delfshaven)*

> “Op straat heerst een cultuur van onveiligheid voor meiden. Er is veel seksuele intimidatie dat varieert van nakijken, fluisteren tot verbale en fysieke intimidatie. Vervolgens doen meiden thuis online sexy poses op social media en lopen daar ook het risico ‘aandacht van verkeerde ogen’ te krijgen.” *(Professional Delfshaven)*

> “In Delfshaven zijn jongens nog dominant. Dat heeft ook te maken met de bevolkingssamenstelling die overwegend Marokkaans is. In Beverwaard en Spangen bijvoorbeeld wonen overwegend Antilianen en Surinamers. Hier zijn meiden veel dominanter aanwezig in het bepalen van de normen en waarden die gelden op straat. Dat is heel lokaal bepaald.” *(Professional Delfshaven)*

Al met al lijken meiden op basis van de gesprekken met professionals binnen de straatcultuur van Delfshaven overduidelijk een achtergestelde positie in te nemen ten opzichte van hun mannelijke leeftijdsgenoten. Dit beeld komt overeen met wat de meiden in de interviewgesprekken vertelden over de verhoudingen tussen jongens en meisjes. Ook zij stellen dat voor meiden binnen Delfshaven andere gedragsverwachtingen lijken te gelden en dat zij zich in de publieke ruimte – zowel on- als offline – niet altijd even senang voelen. De positie van meiden is niet gelijkwaardig aan die van mannelijke leeftijdsgenoten. De specifieke problemen die meiden ervaren als gevolg van deze ongelijkwaardigheid worden in hoofdstuk 7 uitgebreid besproken.

6.3 Meiden in een hybride werkelijkheid

Uit de interviewgesprekken komt naar voren dat de straatcultuur van Delfshaven overduidelijk gezien dient te worden als een hybride cultuur: een cultuur waarin on- en offline dwars door elkaar heen lopen en constant invloed op elkaar uitoefenen. Deze dynamiek wordt door een van de respondenten treffend geïllustreerd.

> "Ik zie dat mensen problemen hebben met elkaar en dat ze het online beginnen te gooien in de hoop dat mensen misschien een kant kiezen of wat dan ook. En dat dat probleem zo wordt uitgebreid dat ze in realiteit wel iets móeten doen omdat ze op internet al zo groot hebben gepraat. Bijvoorbeeld: 'die gaat met die z'n vent'. Of 'jij hebt mijn vent geneukt'. Bla bla bla. Dan wordt dat vrolijk op Snapchat gegooid van: 'zij is een hoer, zij neukt mijn man bla bla'. Vervolgens denkt dat andere meisje weer van: 'oke hier moet ik op reageren, want zij exposete mij voor de hele wijk', voor iedereen die zij heeft op Instagram of Snapchat of Facebook. Weet je. En dat gaat dan heen en weer, tot op een gegeven moment.. want je hebt ook altijd mensen aan de zijlijn die een beetje beginnen te stoken. Van 'ja ik zou het echt niet accepteren man, je kan niet zo over je heen laten lopen', 'ja als je niks doet nu, laat je echt zien dat je pussy bent bla bla bla'. Dus dan gaan ze elkaar in het echt opzoeken, om die confrontatie toch wel te laten zien van.. eh, ik ben de baas in deze situatie. En dan gaan dames gewoon met elkaar vechten en zo, dat ik denk van 'what the fuck gebeurt hier?!'" *(Jongedame Delfshaven, 21 jaar)*

Niet alleen in dit voorbeeld, maar eigenlijk in het hele onderzoek lopen social media als een rode draad door de verhalen van zowel professionals als meiden. Duidelijk wordt dat de publieke ruimte van Delfshaven niet alleen wordt gevormd door de fysieke straat, maar dat ook nadrukkelijk het online domein een belangrijke rol vertegenwoordigt in de levens van meiden in Delfshaven. Een van de respondenten verklaart daarover het volgende.

> "Wat offline gebeurt, gebeurt online ook. Online groter en stoerder dan offline als je tegenover elkaar staat. Dat is gewoon een feit. Maar ik vind het geen twee verschillende werelden." *(Professional Delfshaven)*

Ook de professionals onderschrijven volmondig de belangrijke rol van social media binnen de levens van de meiden in Delfshaven. Volgens een van de professionals reikt die impact veel verder dan de jongeren zelf soms doorhebben.

> "De meiden weten precies van anderen waar iedereen is. Deze informatie halen ze van Snapchat. Ze hebben zelf amper meer door hoeveel die online wereld hun offline wereld beïnvloedt!" *(Professional Delfshaven)*

De vraag die zich opdringt is wat de belangrijke rol van social media doet met de positie van meiden binnen de straatcultuur van Delfshaven. In de gesprekken kwam dit onderwerp ruimschoots aan bod. In de eerste plaats schetsen verschillende respondenten de mogelijkheden die het gebruik van platformen als Snapchat, YouTube en Tiktok meiden bieden. In een van de dubbelgesprekken vertellen twee meiden over hoe zij via social media nieuwe mensen leren kennen.

> "En via apps heb ik ook soms gewoon dat ik mensen leer kennen. Bijvoorbeeld via *Snap*. Dan worden ze gepromoot en dan voeg ik ze toe en dan gaan we gewoon kletsen

> eigenlijk. Gewoon voor de gezelligheid. Gewoon vragen hoe elkaars dag was en zo." *(Jongedame Delfshaven, 12 jaar)*

> "Ik zit bijvoorbeeld in een Ramadangroep. Daarin praten we over van alles. Als je iets moeilijk vindt of je moet een keuze maken of zo en je zegt het in die groep, dan zegt iedereen gewoon wat hij vindt." *(Jongedame Delfshaven, 12 jaar)*

In het vervolg van het gesprek leggen de meiden uit dat ze deze mensen in eerste instantie leren kennen via Snapchat en dat het contact zich pas verplaatst naar Whatsapp wanneer ze deze internetvrienden "goed goed" kennen. Om te bepalen of degene met wie ze contact hebben ook daadwerkelijk degene is die hij of zij zegt, hebben de meiden altijd eerst contact via FaceTime. In sommige gevallen spreken de meiden uiteindelijk ook af met deze contacten, maar in sommige gevallen blijft het contact beperkt tot online.

Uit bovenstaand voorbeeld blijkt duidelijk de meerwaarde van het gebruik van social media voor de controle die meiden hebben over hun eigen sociale contacten. Ook in veel andere gesprekken gaven meiden zicht op de manier waarop zij aan de hand van social media meer controle ervaren over wie zij wel en niet binnenlaten in hun sociale leven. Snapchat lijkt hierin keer op keer te dienen als een soort 'voorportaal' aan de hand waarvan meiden bepalen of ze mensen dichterbij willen laten komen.

> "Als ik het zo beter kan uitleggen, als ik een jongen echt leuk vind geef ik mijn nummer en als ik gewoon diegene niet echt zo leuk vind en ik wil toch niet 'nee' zeggen of zo dan geef ik mijn *Snap*, zo moet je dat zien." *(Jongedame Delfshaven, 18 jaar)*

> "Ik heb een gesloten account en ik laat alleen mensen toe die ik ken. Ik krijg geen rare berichten of zo. Ik doe echt alleen mensen toevoegen waar ik vaker mee heb gesproken. Niet dat ik ze één keer heb gezien en dat ik ze gelijk op mijn *Insta* heb, dat niet." *(Jongedame Delfshaven, 19 jaar)*

De hierboven geschetste dynamiek raakt aan de bevindingen van Lane (2019: 38) die stelt dat specifieke genderrollen binnen straatcultuur op social media weliswaar in stand blijven, maar dat meiden in het online domein meer controle ervaren. Op basis van de interviewgesprekken lijkt deze controle voor meiden in Delfshaven echter slechts gedeeltelijk op te gaan. Opvallend genoeg gaven meiden aan veelvuldig te worden lastiggevallen op LinkedIn, het platform dat bedoeld is voor zakelijk gebruik. Omdat gebruikers op dit platform over het algemeen hun eigen naam gebruiken – en vaak geen connectie nodig is om iemand te kunnen benaderen – blijkt de eerder benoemde controle hier grotendeels afwezig. Ook op platformen als Snapchat, Whatsapp en Instagram blijkt de controle van meiden over hun online contacten echter lang niet altijd op te gaan. Meiden geven aan door de mogelijkheid dat zaken (tegen hun zin in) worden gedeeld juist een *gebrek* aan controle te ervaren.

> "Ik denk dat het als meisje in Delfshaven ook online [net als offline] niet prettig is, want jongens kunnen gesprekken doorsturen. En meestal komen andere meiden er ook achter, en dan wordt er weer geroddeld. Dat je dan met een jongen praat of zo. Ik weet

> niet of het uitmaakt wat voor gesprekken het zijn. Het is wel het ergst als het gesprekken zijn die kunnen leiden tot een naaktfoto of zo. Ik denk dat dat wel het ergste is. Maar zelfs alleen praten zou ook al erg zijn eigenlijk. Want dan zijn meiden bezig met jongens, soort van. En ik weet niet, dat wordt niet altijd goed gezien door andere meiden. Vooral wanneer het een jongen is met een slecht imago voor de meiden. Als 'ie in de drugs zit of veel meiden heeft gehad. En zij praat er dan mee, dan wordt er ook heel slecht over haar gedacht. Dan denken ze gelijk van: 'oh zij is weer net als een van de andere meiden met wie hij omging'. Als je met een 'goede jongen' praat is dat minder snel erg." *(Jongedame Delfshaven, 19 jaar)*

Waar meiden op social media dus weliswaar controle ervaren over het toelaten en afhouden van specifieke personen, blijven zij zich in het online contact dat zij onderhouden kwetsbaar voelen. De respondenten stellen dat het online domein – net als de fysieke buitenruimte – voor meiden geen prettige plek is. Opvallend vaak kwam in de interviews de rol van wachtwoorden binnen dit proces ter sprake. Veel meiden blijken – als ultiem teken van hun vriendschap – elkaars wachtwoorden te kennen. Het feit dat andere mensen toegang hebben tot hun social media-accounts maakt de positie van meiden extra kwetsbaar. Een van de professionals illustreert hoe dit in de praktijk soms misgaat.

> "Dat zijn dan in de basis vriendinnen van elkaar, maar dan gebeurt er weer iets, waardoor de relatie verbroken wordt en met een simpele klik staat van alles online. De drempel daarvoor is echt heel erg laag. Voor degene die het online gooit, zou het statusverhogend werken. Zo van, 'ik heb haar even lekker *exposed* en kijk even hoe belangrijk ik nu ben'." *(Professional Delfshaven)*

Uit de gesprekken kwamen twee manieren naar voren waarop meiden hun online kwetsbaarheid het hoofd proberen te bieden. In de eerste plaats stellen meiden dat zij hun online gedragingen aanpassen, om negatieve gevolgen te voorkomen.

> "Ja ik ben heel voorzichtig met wat ik allemaal zeg en stuur naar mensen, maakt niet uit of het jongens zijn of meiden. Want ja, op zich alles staat op internet en kan makkelijk gescreend [gescreenshot] worden, en je kan er echt niet van af. Het is echt *moeilijk* om op internet ergens vanaf te komen. Dus ik doe daar echt heel voorzichtig mee. Ook bij de meiden. Je denkt dat je heel makkelijk met iemand kan praten, maar het kan zijn dat ze dan die dingen die jij vertrouwd zegt dan door gaat vertellen aan andere meiden. En dat wil ik absoluut niet. Ik ben daarvoor niet bang bij mijn echte goede vriendinnen, maar met alle andere mensen ben ik heel voorzichtig. Met mijn vriendinnen heb ik dat vertrouwen. Maar andere meiden waarmee ik net vriendinnen ben geworden of niet heel lang of zo, dan doe ik daar wel heel voorzichtig mee met wat ik allemaal zeg. […] En meestal als ik foto's plaats dan is het echt meer van mijn gezicht, nooit echt mijn hele lichaam. Dat doe ik bewust. Ik denk dat ze dan zouden roddelen over mij van: 'hee kijk haar lichaam, het is misschien veel te dun'. Want dat heb ik heel vaak gehoord van meiden, dat ze mij heel dun vinden. En ik kan daar niet tegen. Ik word daar verdrietig

> en onzeker van. Dus dan doe ik dat bewust niet, want dat wil ik gewoon niet." *(Jongedame Delfshaven, 19 jaar)*

Veel meiden geven aan online zo voorzichtig (en onzichtbaar) mogelijk te zijn, om te voorkomen dat een berichtje, foto of video tegen hun zin in wordt gedeeld met anderen. De tweede manier waarop meiden proberen te voorkomen online in een kwaad daglicht te worden gesteld, is door social media grotendeels te vermijden. Veel van de geïnterviewde meiden geven aan maar heel beperkt gebruik te maken van social media en vooral zelf heel weinig te posten. Een aantal respondenten stelt de alomtegenwoordigheid van social media voornamelijk als een last te ervaren. Op de vraag wat volgens hen zou gebeuren als social media er niet meer zouden zijn, gaven zij de volgende tekenende antwoorden.

> "Ik denk een *hele rust*. Ik denk dat exposen niet meer zou bestaan, het aantal zelfmoordplegers minder was, minder roddel, niet iedereen zou elkaar kennen. Geloof mij, er zijn mensen die mij kennen, waarvan ik niet eens weet wie ze zijn. Het zou een hele rust zijn. Maar mijn gevoel zegt dat het alleen maar meer gaat worden. Er komt bijvoorbeeld weer een nieuwe app waar iedereen op zit." *(Jongedame Delfshaven, 15 jaar)*

> "Minder bedreigingen. Ik heb daar zelf geen last van, maar anderen wel. Exposen en zo. Die dingen zijn echt bij social media gaan horen" *(Jongedame Delfshaven, 12 jaar)*

Al met al blijken social media de positie van meiden binnen de straatcultuur van Delfshaven op verschillende manieren te beïnvloeden. Social media meiden geven meiden in de eerste plaats meer controle over hun sociale contacten en over wie zij wel en niet dichtbij laten komen. Social media kunnen langs deze weg een buffer vormen tegen opdringerig gedrag van jongens. Desalniettemin blijken social media op basis van de verhalen van respondenten de positie van meiden voornamelijk te bemoeilijken. Het gebruik van social media maakt meiden kwetsbaar, omdat hun online uitingen gemakkelijk tegen hun zin in kunnen worden gedeeld. Meiden blijken zich aan te passen aan deze realiteit door zich online voorzichtig en zoveel mogelijk buiten het zicht te bewegen, of door social media zoveel mogelijk te vermijden. Net als de offline buitenruimte van Delfshaven, vormt het online domein voor meiden in grote mate een sociaal onveilige omgeving.

6.4 De (on)zichtbaarheid van meiden

De positie van meiden binnen de straatcultuur van Delfshaven wordt ook deels bepaald door hun zichtbaarheid. Uit de interviewgesprekken komt naar voren dat meiden minder zichtbaar zijn in de publieke ruimte dan jongens. Volgens een van de professionals "hoort hangen op straat gewoon niet bij meiden". Vrijwel alle professionals wijzen erop dat meiden minder zijn terug te zien binnen het straatbeeld van Delfshaven.

> "Wat voor een meiden zijn dit? Er zijn twee soorten meiden: meiden die helemaal niet op straat komen en zich met name thuis terugtrekken en meiden die meer onderdeel uitmaken van een grotere straatcultuur. Er is maar een klein clubje van de meiden die echt zichtbaar op straat gezien worden." *(Professional Delfshaven)*

> "De dominantie van jongens viel mij ook op tijdens de bijeenkomst 'Wapens de wijk uit'. Er waren zo'n 80 jongens en 5 meiden. Waar zijn die tienermeiden dan? Ze zijn niet op het plein waar ouders ze vanaf het balkon kunnen zien. Terwijl je ze liever op het plein zou hebben dan op de Schiedamseweg of thuis achter social media, zonder toezicht en met alle gevaren van dien." *(Professional Delfshaven)*

Een van de professionals vermoedt dat meiden liever binnen zijn omdat de buitenruimte voor hen niet voelt als een veilig plek.

> "Ik zeg niet dat ze helemaal niet aanwezig zijn op straat, ze lopen wel op straat. Maar het is niet dat ze echt in een groep op een plein gaan hangen. Ik weet niet waarom dat is. Ik merk wel dat, als ik met meiden spreek, ze heel graag een plek willen hebben waar ze zich veilig voelen. En dat is binnen." *(Professional Delfshaven)*

Veel professionals van verschillende partijen onderschrijven bovenstaande bewering dat meiden eigenlijk nooit in groepen worden aangetroffen. Als meiden wel in het straatbeeld verschijnen, is dat vaak alleen. Volgens een van de respondenten vallen de meiden die wel gezien worden onder te brengen in drie groepen.

> "Ik maak twee rondes per dag waarin ik met een collega de wijk in ga. Ik zie voornamelijk jongens tijdens deze rondes. Maar de meiden die ik zie, kan ik duidelijk in verschillende categorieën plaatsen. Je hebt de jonge meiden van 10 tot 12 jaar. Zij giechelen veel en zijn bezig met filmpjes maken voor Tik Tok. Dan heb je de wat oudere meiden van 13 tot 16 jaar. Zij doen veel aan *window shoppen*, jongens kijken. En dan heb je nog 16+. Die zie je erg weinig, zij gaan namelijk naar andere wijken om daar te chillen, werk of ze zijn thuis. […] In de middaguren zijn jongere meiden actief, van 10 tot 15. Ze zijn veel met elkaar in gesprek, video's maken, bewegen, voetballen. In de avonduren zijn het meer de oudere meiden actief op straat. […] Als ze dan wél in de avonduren aanwezig zijn dan doen ze: hangen, soms met jongens chillen. Maar ze gaan dus vooral veel naar andere wijken, omdat ze niet gezien willen worden, omdat ze bang zijn dat men gaat praten." *(Professional Delfshaven)*

De bewering dat meiden van 16 jaar en ouder grotendeels buiten het zicht van instanties blijven, wordt onderschreven door een aantal andere professionals.

> "Vanaf 15 jaar zie je ze minimaal." *(Professional Delfshaven)*

> "Ik werk op de pleinen met jonge kinderen, ook meisjes. Vanaf een jaar of 14 zien we meisjes niet meer. Deze zijn dan vooral binnen om hun moeder te helpen thuis." *(Professional Delfshaven)*

> "We komen heel weinig meiden tegen in groepen. De enkele meiden die ik zie zijn 14-16 jaar oud." *(Professional Delfshaven)*

Volgens een aantal professionals zorgen social media ervoor dat meiden minder zichtbaar zijn in de buitenruimte. Meiden zouden elkaar online – buiten het zicht van professionals – opzoeken. De mate waarin professionals zicht zeggen te hebben op dit online gedeelte van de publieke ruimte verschilt wezenlijk. Waar sommige professionals aangeven veelvuldig online te monitoren en in contact te staan met jongeren, geven anderen aan in zijn geheel geen zicht te hebben op wat er zich online afspeelt. In ieder geval stellen professionals dat de verplaatsing van meiden richting het online domein de onzichtbaarheid zou hebben vergroot en dat hen dit grote zorgen baart. Het feit dat meiden zich minder in de buitenruimte laten zien zorgt er in de eerste plaats voor dat zij voor professionals moelijker te bereiken zijn.

> "Op straat hangen weinig meiden dus daar lukt contact maken niet." *(Professional Delfshaven)*

> "Ik maak me zorgen over de onzichtbaarheid van meiden, omdat ik daardoor ook niet kan zien als een meisje afdwaalt. Bij jongens is dat makkelijker te merken omdat ze dominant aanwezig zijn op straat." *(Professional Delfshaven)*

> "Nu gaan we met de jongeren in gesprek op straat, maar er zullen voldoende jongeren zijn die thuis zitten. Die bereiken we niet. Er zijn genoeg jongeren die we niet bereiken. […] Meiden zijn moeilijk te bereiken, het is een lastige doelgroep. Moeilijk om over de drempel heen te krijgen om mee te doen met een activiteit. Je ziet ze bijna niet op straat. Dus en ik merk dat je vooral bij meiden, dat ik heel veel moet investeren om hen over een drempel heen te krijgen om ze bij een activiteit voor meiden te krijgen." *(Professional Delfshaven)*

> "Ik ben bezorgd dat meiden 'kwijt raken' voordat ze bij ons in het vizier komen. Dat ze afgezonderd online bezig zijn en zonder toezicht onder invloed komen van verkeerde anderen. Ik hoor ook vaak van moeders die niet weten waar hun dochter uithangt en heel bezorgd zijn." *(Professional Delfshaven)*

Volgens verschillende professionals is het gevolg van het feit dat meiden moeilijker te bereiken en monitoren zijn dat de problematiek – wanneer deze uiteindelijk in beeld komt – vaak al vergevorderd is.

> "Voor de meiden maak ik mij het meeste zorgen over 'dat wat we niet zien'. En wat zit er in die meiden wat best wel zorgelijk is maar waar ze zelf mee rond lopen en blijven rond lopen. Krijgen ze daar bijvoorbeeld een trauma van, of krijgen ze een heel groot

exces en slaan ze door in crimineel gedrag. En hebben we daarin in de aanloop daarheen weinig kunnen constateren wat er dan ineens is. Bij de jongens werkt dat anders. Zij hebben ruzie, maar zeggen 5 minuten later 'biertje' en dan is het allemaal weer koek en ei. Maar bij de meiden blijft dat veel langer etteren. Dus kortom: wat we niet zien, daar maak ik mij zorgen over." *(Professional Delfshaven)*

"De kloof tussen jongerenwerk en hulpverlening was heel groot, is in de laatste jaren wel kleiner geworden. Maar het wijkteam is opgeschaalde hulp. Vanaf welk moment komen jongeren in beeld bij het wijkteam? Wat is er al aan vooraf gegaan? Er moet écht wat aan de hand zijn, voordat jongeren in beeld komen bij het wijkteam." *(Professional Delfshaven)*

"Persoonlijk vind ik dat er heel veel aandacht is voor jongens en problematiek rondom hen. Maar je ziet dat er steeds meer problematiek bij meiden gaande is en het verschil is minimaal. Meiden belanden bijvoorbeeld ook in de drugswereld. Ze komen in dat soort zaken terecht. En omdat ze zo moeilijk te bereiken zijn is dat heel gevaarlijk. Kan goed mis gaan. Jongens zie je op straat, maar dat doen meiden niet. Die hangen niet op plein, dus die moet je op een andere manier bereiken. Dit gaat vaak via scholen, dat lukt ook wel. We hebben goed contact met scholen, dat is een goede ingang. Maar het kost veel tijd en je moet veel investeren om vertrouwensband met hen te krijgen. Dus er wordt veel gedaan voor jongens, maar er moet ook veel gedaan worden voor meiden. Daarom ben ik daar op gaan inzetten." *(Professional Delfshaven)*

Uit de gesprekken blijkt het niet alleen voor professionals moeilijk om jonge vrouwen te bereiken, maar blijven de problemen van meiden in sommige gevallen in zijn geheel buiten zicht.

"Wat misschien nog moeilijker is, is de vraag: 'wat zit er in de meiden, wat zij niet uiten?' Voor heel veel meiden hier in de wijk is er een grote drempel om problemen met ouders te bespreken. Mogelijk stappen ze nog wel naar een leraar toe. Ik denk dat er grote sleutelposities bij docenten liggen. Ook naar de jongens toe. Dat het een leraar moet zijn, maar ergens ook wel een vertrouwensmaatje. En dat we op die manier wel langzamerhand de zorgen in kaart kunnen brengen. Maar dat is nog wel het moeilijkste: wat zit er in die kopjes?" *(Professional Delfshaven)*

"Er is een grote tendens dat meiden niet praten over hun problemen. De reden dat de meiden het niet tegen ouders willen praten, komt doordat meiden zich zeer verantwoordelijk voelen voor de familie. Belangrijk om de eer hoog te houden." *(Professional Delfshaven)*

Het feit dat meiden minder op straat zijn heeft niet alleen tot gevolg dat professionals moeilijker in contact kunnen komen, maar kan volgens respondenten ook eenzaamheid bij de meiden zelf tot gevolg hebben.

> "Ik merk dat er onder meiden veel eenzaamheid is. Ze zitten veel op hun kamer, hebben weinig contact met hun ouders en – zeker sinds corona – ook weinig met leeftijdgenoten. Ik zie meiden die alleen maar binnen zitten, liefst op hun eigen kamer, weinig vriendschappen hebben op school. Soms komt er dan ook een aanmelding van school of ouders die aan de bel trekken. Oudere meiden ziet ze vaker met een depressieve stoornis." *(Professional Delfshaven)*

> "Ook als we met jongeren op straat in gesprek gaan, dan zeggen ze ook: 'er is niets te doen op dit moment, het is saai'. Tijdens de online lessen merkten we dat er veel eenzaamheid is onder de jongeren. Daar maak ik me wel zorgen over. Nu gaan we met de jongeren in gesprek op straat, maar er zullen voldoende jongeren zijn die thuis zitten. Die bereiken we niet." *(Professional Delfshaven)*

Al met al kunnen we op basis van de gevoerde gesprekken stellen dat meiden vanaf een bepaalde leeftijd in grote mate onzichtbaar zijn in het publieke domein. Deze meiden zijn hierdoor voor professionals moeilijk te bereiken, waardoor eventuele problematiek vaak te lang doorspeelt. Omdat meiden hun problemen vaak ook niet uiten aan anderen, maken professionals zich zorgen over de positie van deze meiden binnen de straatcultuur van Delfshaven.

6.5 Leven in twee werelden

In de interviewgesprekken kwam naar voren dat sommige meiden met een Marokkaanse achtergrond niet alleen te maken hebben met de gedragsverwachtingen uit de straatcultuur van Delfshaven, maar daar bovenop de invloed van een deel van hun eigen gemeenschap ervaren. Deze meiden lijken zich in sterke mate te begeven in een 'gemeenschap bínnen een gemeenschap'. In de gesprekken kwam veelvuldig naar voren dat deze meiden onder invloed van een deel van de Marokkaanse gemeenschap in Delfhaven een andere positie innemen binnen de straatcultuur van Delfshaven dan andere meiden.

> "Vrouwen hier in Delfshaven hebben ook een grote onzekerheid, maar op een ander gebied. Ze voelen zich heel erg verantwoordelijk. Ze willen altijd verantwoording afleggen. Dan heb ik het echt over Marokkaanse dames. Wat ik merk is dat heel veel dames hier in twee werelden leven. Ik vind dat best wel triest om te zien. Ze weten niet hoe ze zich moeten gedragen. Moeten ze zich gedragen als een meisje uit Nederland? Hier geboren en getogen? Of moeten ze zich gedragen zoals haar familie haar wil zien? En dat wekt echt veel onzekerheid. […] Meiden snakken heel erg naar aandacht. Positief of negatief; aandacht is aandacht. En vooral als je een heel onzeker meisje bent. Het maakt niet uit van wie je aandacht krijgt.. Ze willen gewoon aandacht, die ze thuis niet krijgen. Die vragen ze dan buiten.." *(Jongedame Delfshaven, 20 jaar)*

Volgens de geïnterviewde meiden krijgen sommige jonge dames met een Marokkaanse achtergrond te maken met het oordeel van een deel van de gemeenschap, wat volgens hen gepaard gaat met veel roddel en achterklap.

> "Want als wij iets gaan doen, bijvoorbeeld op een date met een jongen of zo, dan is dat minder erg dan als een Marokkaans meisje dat zou doen. Want dan zou er meteen heel slecht over haar gepraat worden. Eigenlijk wordt er dan door de meiden zelf slecht over gesproken, door de jongens, en door de ouderen eigenlijk. Zelfs wanneer ze gaat wandelen met een jongen of zo. Ik denk dat als ze dat zou doen, dat ze heel vies worden aangekeken. [...] Vooral met jongens zijn vinden ze niet kunnen. Maar ook als ze bijvoorbeeld laat buiten zijn, dat ze dan ook heel raar worden aangekeken van: 'waarom ben je nog laat buiten?' Of als ze op feestjes zijn. En sowieso denk ik dat drinken en andere soort dingen heel slecht worden gezien, als ze dat zouden doen. Dus bij die Marokkaanse meiden wordt er ook nog geroddeld. Ik denk niet dat ze bij mij zouden roddelen van: 'hee ik zag dat meisje hier buiten.' [...] Ik denk dat ze vooral wat meer aandacht moeten geven aan het geroddel. Ik weet niet hoe ze dat zouden moeten doen want het is echt heel moeilijk. Maar ik denk dat dat het meeste effect heeft op meiden. Want ze kunnen er onzeker van worden of heel boos. Heel veel dingen kunnen er eigenlijk gebeuren als er wordt geroddeld. Je wilt je beter laten uitzien, uitkomen, dan andere meiden. Door andere meiden naar beneden te halen kom je zelf hoger te staan. Dat is binnen de Marokkaanse cultuur nog sterker, dat heb ik ook veel van die meiden gehoord. Zij hebben er wel het meeste last van. Want als ik kijk naar hoe ik met mijn Kaapverdische vriendinnen naar buiten ga, dan is dat wel heel anders dan wanneer ik met mijn Marokkaanse vriendinnen naar buiten ga. [...] En vooral ook omdat ik heel veel met m'n Marokkaanse vriendinnen ben, dan is het wel moeilijker om me niks aan te trekken van mensen. Want volgens mij doen mijn vriendinnen dat ook niet, ze trekken zich heel veel aan van andere mensen. Dus ik doe dat ook gewoon. Terwijl als ik met m'n vriendinnen van andere afkomsten ben, dan trek ik me iets minder aan van wat er gebeurt of zo." *(Jongedame Delfshaven, 19 jaar)*

Uit bovenstaande quote wordt duidelijk dat de invloed van dit deel van de Marokkaanse gemeenschap in Delfshaven niet voorbehouden blijft aan meiden die zelf een Marokkaanse achtergrond hebben. Ook meiden met een andere culturele achtergrond raken soms beïnvloed door de gedragsverwachtingen die binnen deze gemeenschap dominant lijken. Volgens sommige respondenten leiden de hierboven beschreven roddels ertoe dat sommige meiden met een Marokkaanse achtergrond dingen 'stiekem' gaan doen, wat door een aantal respondenten wordt betiteld als 'schijnheilig'.

> "Ik durf het bijna niet te zeggen, maar ik vind dat Marokkaanse meisjes daar heel schijnheilig in zijn. Want als ik moet zeggen hier in Delfshaven wie de grootste groep is onder de meiden hier die het wel geregeld heeft, dan zou ik toch wel zeggen de Marokkaanse meiden. Dat ze hun zaakjes aan de zijkant hebben, dat ze toch wel het snelle leven hebben. Geld dit dat. Dat ze toch wel met bepaalde jongens omgaan

waardoor zij dat leven kunnen onderhouden. [...] Wat ik zie is dat ze gewoon naar een andere stad gaan en daar nog net zo raar doen, dus, weet je wat het is, ik heb natuurlijk Snapchat en dat is waar je het wel ziet. Dat is heel makkelijk. Op Snapchat heb je natuurlijk een publiek verhaal waarop je dingen kunt delen, maar je kunt tegenwoordig ook verhalen maken die bepaalde mensen alleen kunnen zien. Wat de dames dan doen. Dan maken ze een verhaal aan dat alleen dames kunnen zien, waarmee ze omgaan en zo. En daar zetten ze dan al die gekke dingen op. Zijn ze in een keer weekendje hotel met twee, drie boys. Zijn ze in een keer daar, ballonnen. Dit dat. Zie je in een keer een tafel vol met geld liggen. Dat ik denk van: 'ja maar dat deel je niet publiek. En daarom kun je praten zoals je praat, omdat niet iedereen het weet'." *(Jongedame Delfshaven, 22 jaar)*

De geïnterviewde meiden beschrijven ook dat sommige meiden met een Marokkaanse achtergrond meer last ervaren met betrekking tot (seksuele) straatintimidatie. Niet alleen lijken deze meiden meer in de gaten te worden gehouden en te worden aangesproken, ook kunnen zij hun negatieve ervaringen vaak niet delen binnen de familie of gemeenschap.

"In Delfshaven word je soms nog wel eens lastig wordt gevallen door mannen. Weet je wat het ergste is, het gaat ook om familie. Bijvoorbeeld jouw familie woont hier en je wordt achtervolgd door een auto. En wij zijn dan bijvoorbeeld bang dat je je familie ziet. Dan blijven ze toch plakken. Het is geen schande, maar het is wel een beetje respect. Mijn familie hoeft niet te zien hoe ik word versierd door een jongen. Dat hoeft niet, het ziet er niet uit vind ik. Ook al kan ik er eigenlijk niets aan doen.." *(Jongedame Delfshaven, 19 jaar)*

"Ik denk dat het niet uitmaakt welke afkomst je hebt, dat je alsnog wordt lastiggevallen. Er zijn een paar vriendinnen en als ik met hun loop dan word ik meer lastiggevallen dan wanneer ik met een andere vriendin loop. En ik zie vaak dat dat vaak Marokkaanse meisjes zijn. Want als ik met mijn Kaapverdische vriendinnen buiten ga lopen dan heb ik dat echt heel veel minder. Ik heb het wel, maar niet echt zoveel als de Marokkaanse meiden. Ik zou eerlijk gezegd niet weten hoe dat komt. Marokkaanse meiden worden echt meer in de gaten gehouden dan bijvoorbeeld ik of mijn Kaapverdische vriendinnen of zo." *(Jongedame Delfshaven, 19 jaar)*

"Nou want soms loop ik met m'n vriendin, was echt een paar weken terug, liep ik met haar. En toen voelde zij zich echt niet prettig omdat zij door een paar Marokkaanse jongens aangestaard werd en gewoon echt heel de tijd vanaf de overkant. Gewoon echt dat ze zich er niet prettig bij voelde. Ze zijn dan gewoon met zijn tweeën aan het lachen en aan het praten over je. En zij voelde zich daardoor ongemakkelijk. Ze zijn haar vooral een beetje in de gaten aan het houden. Ik merk wel aan haar dat het voor haar lastiger is in Delfshaven, terwijl ik dat niet heb. En ik kom thuis en ik zeg het gewoon. Ik ben een persoon, ik kom thuis en ik zeg het gewoon. Zo van: 'weet je wat ik vandaag heb meegemaakt? Weet je wat er is gebeurd? Hee oma, weet je wat er is gebeurd?' Ik kan

wel echt veel dingen thuis kwijt. Tegen mijn vader zou ik het minder snel doen. Hij is ook anders. Van: 'huh, wat deed je daar zo laat?' Hij is ook traditioneler. Maar als hij mij op straat zou zien en er zou iets gebeuren, dan zou hij niet boos op mij worden. Maar meer naar die andere mensen toe, zo van: 'wat ben je nou aan het doen?'" *(Jongedame Delfshaven, 21 jaar)*

"Ja, kijk ik ga niet voor je liegen, dat is wel zo. Iedereen in de Marokkaanse cultuur gewoon hier in de wijk wordt heel erg in de gaten gehouden. Als een meisje naar buiten stapt, ze gaat ergens naartoe met de meiden of zo, reken er maar op dat haar neef of haar broer het binnen een uurtje weet. Dat is wel zo. Maar ja, aan de andere kant, ik zie dat het hun ook niet tegenhoudt van de dingen die ze doen dus." *(Jongedame Delfshaven, 22 jaar)*

In de interviewgesprekken komt ook heel duidelijk het bestaan van een dubbele maat naar voren; voor sommige jongens met een Marokkaanse achtergrond zouden andere gedragsverwachtingen gelden dan voor sommige meiden.

"Marokkaanse jongens zijn sowieso een beetje hypocriet. Want die vinden dat zij alles mogen doen.. die mogen alles, maar niemand mag wat. Ik ken persoonlijk dames die het daar echt moeilijk mee hebben gehad, die daar echt *struggles* mee hebben gehad. Ik kreeg ook altijd van alles en nog wat naar m'n hoofd gesmeten. Ik heb daar een sterk karakter door opgebouwd door de jaren heen. Maar de dames die daar nog in zitten.. ik vind het echt zielig. In dat wereldje, die nog met de verkeerde jongens omgaan. Voor aandacht. Ze willen er niet uit want dan hebben ze alsnog een probleem. Want dan wordt alsnog alles naar buiten gebracht. Ze denken: 'dan maar 'binnen', dan krijg ik aandacht en zit ik safe'." *(Jongedame Delfshaven, 20 jaar)*

"Mijn neef mag bijvoorbeeld gewoon met hun vriendin bij ons thuis komen en eten. Maar mijn nicht mag nooit met haar vriend komen. Ze mag niet eens een vriend hebben. Bij hun is het dus minder erg. Ze gaan het ook niet erg vinden als een jongen een kind voor het huwelijk heeft. Maar een meid is dat een heel ander verhaal…een meisje mag bijvoorbeeld niet uitgaan op een oudere leeftijd maar een jongen weer wel. Maar de Islam zegt niemand mag uitgaan, een meisje niet en jongen niet. Ik weet ook niet waarom dat bij jongens wordt goedgekeurd. Het is gewoon zo zijn ze allemaal opgegroeid, en zo worden wij ook opgegroeid. […] Het is ook echt in onze cultuur; een jongen mag echt veel meer dan meisje. Wij zijn dat ook gewend. Ik heb een Kaapverdiaanse vriendin en zij zei ook: 'ik ga jullie nooit begrijpen'. Ze zei: 'waarom mag jij niet en jouw neef wel?' Dus ik zeg: 'ja, ik begrijp het ook niet'." *(Jongedame Delfshaven, 15 jaar)*

"Ik ben echt gezegend met mijn moeder. Stel je voor je broer ziet het, ik weet wat er gaat gebeuren hoor. Die komt bont en blauw thuis. Ik heb in mijn middelbare schooljaren meegemaakt dat de meisjes werden opgehaald door hun broers en daar gewoon voor het plein in elkaar werden geslagen. En waarom? Omdat die broers

> erachter waren gekomen waar ze mee bezig waren. Terwijl dat meisje helemaal niks heeft gedaan hè. Ik weet nog, het was een hele rustige dame en ook al zou ze die dingen doen, lekker belangrijk. Maar ze kreeg gewoon klappen op het schoolplein. En dat was dan weer de broer, die wil zich zo opstellen naar de andere gasten in de wijk van 'mijn zusje kan dit niet flikken. Ik ga haar klappen geven.' Het is echt zielig. Het is echt moeilijk. Voor de dames dan. Voor de heren lijkt het allemaal paradijs.. bij hen wordt alles verbloemd. Bij hen is alles normaal." *(Jongedame Delfshaven, 20 jaar)*

Hoewel de gedragsverwachtingen binnen een deel van de Marokkaanse gemeenschap in Delfshaven in bovenstaande voorbeelden vooral worden bekrachtigd door mannen, stellen verschillende respondenten dat vrouwen in Delfshaven net zo goed bijdragen aan het in stand houden hiervan.

> "Ik ben een beetje verwesterd opgevoed. Nou ja, niet verwesterd. Ik heb wel mijn geloof en cultuur meegekregen. En ik ben wel heel erg open naar mensen toe. En heel veel Marokkaanse gasten kunnen daar niet tegen. En Marokkaanse dames keuren je ook meteen af, hebben ook gelijk een afkeur naar je toe. Zo van; 'oh je beledigt ons'. Nee dit is geen belediging, het is gewoon hoe ik ben opgevoed." *(Jongedame Delfshaven, 20 jaar)*

Al met al wordt uit de bovenstaande beschrijving duidelijk dat sommige meiden in Delfshaven met een Marokkaanse achtergrond een lastigere positie lijken in te nemen dan andere meiden, omdat zij – behalve met de mores van de straat – te maken krijgen met sterke gedragsverwachtingen vanuit een deel van hun eigen gemeenschap. Deze verwachtingen lijken niet voorbehouden aan deze meiden zelf, maar beïnvloeden in sommige gevallen ook de meiden met wie zij omgaan. De bewegingsvrijheid van sommige meiden met een Marokkaanse achtergrond lijkt op basis van de interviews niet alleen aanmerkelijk kleiner dan die van meiden met een andere achtergrond, maar ook dan die van hun mannelijke leeftijdsgenoten.

6.6 Resumerend

Op basis van de interviewgesprekken blijken meiden binnen de straatcultuur van Delfshaven – in lijn met de literatuur – een complexe en overwegend ondergeschikte positie in te nemen. In de eerste plaats blijken meiden elkaar veelvuldig te beconcurreren. De manier waarop meiden elkaar naar het leven staan leidt volgens de respondenten tot veel onzekerheid, bezorgt meiden een negatief zelfbeeld en veroorzaakt veel onderling wantrouwen. In de tweede plaats nemen meiden op basis van de gesprekken overduidelijk een achtergestelde positie in ten opzichte van hun mannelijke leeftijdsgenoten. Meiden krijgen te maken met andere gedragsverwachtingen en hun positie is absoluut niet gelijkwaardig aan die van de jongemannen in Delfshaven. De sociale onveiligheid die hieruit voortkomt wordt door meiden

niet alleen in de fysieke buitenruimte, maar ook nadrukkelijk in het online domein ervaren. Meiden lijken deels als gevolg van deze sociale onveiligheid de publieke (on- en offline) buitenruimte te vermijden, waardoor zij zich in grote mate onttrekken aan het zicht van professionals.

Tot slot werd uit de gesprekken duidelijk dat sommige meiden in Delfshaven met een Marokkaanse achtergrond een lastigere positie innemen dan andere meiden, omdat zij – behalve met de mores van de straat – te maken krijgen met sterke gedragsverwachtingen vanuit een deel van hun eigen gemeenschap. De bewegingsvrijheid van deze meiden lijkt op basis van de interviews niet alleen aanmerkelijk kleiner dan die van meiden met een andere achtergrond, maar ook dan die van hun mannelijke leeftijdsgenoten.

7. De betrokkenheid van meiden bij zorgwekkende thema's

In de gesprekken met zowel professionals als meiden hebben we in de eerste plaats getracht zicht te krijgen op de contouren van een straatcultuur binnen Delfshaven, de manier waarop vrouwen zich daarbinnen presenteren en welke positie zij innemen. De bevindingen uit deze gesprekken werden in het vorige hoofdstukken gepresenteerd. In het vervolg van de interviews hebben wij de respondenten gevraagd naar zorgwekkende thema's binnen deze setting waarbinnen meiden een rol van betekenis spelen. Professionals en meiden schetsen dat jonge vrouwen in Delfshaven in meer of mindere mate – en op verschillende wijzen – betrokken zijn bij geweld (5.1), drugs (5.2), vermogensdelicten (5.3), roddelen en pesten (5.4), prostitutie (5.5) en seksuele (straat)intimidatie (5.6). In de gesprekken kwam naast deze thema's ook *exposing* nadrukkelijk naar voren, maar de bevindingen omtrent dit onderwerp zijn door de onderzoekers van hogeschool Inholland opgetekend in een eigenstandige rapportage (Schram, Eysink Smeets & Hendriksen, 2021). In onderstaande paragrafen komen steeds eerst de professionals en daarna de meiden uit Delfshaven aan het woord.

7.1 Meiden en geweld

In de gesprekken met zowel professionals als meiden kwam naar voren dat meiden op verschillende manieren betrokken zijn bij het thema geweld.

Het beeld van professionals

Uit de gesprekken met professionals komt in de eerste plaats naar voren dat meiden betrokken zij bij geweld op straat. Volgens een van de professionals organiseren meiden zogenaamde 'bitch fights', waarbij andere meiden soms in de val worden gelokt. Deze gevechten zouden vervolgens worden gefilmd en online worden gedeeld. Volgens de respondent gaat het hierbij niet per se om het vernederen van een van beide meiden, omdat er over en weer rake klappen worden uitgedeeld.

> 'Na een bitch fight is het ook gewoon weer klaar. Pas hadden we in Delfshaven een paar meiden die een paar weken na zo een *bitch fight* weer vriendinnen waren…" *(Professional Delfshaven)*

Een aantal andere respondenten geeft echter ook nadrukkelijk zicht op straatgevechten – die door hen wederom vaak 'bitch fights' worden genoemd – waarbij het er niet per se eerlijk aan toe gaat.

> "Waar meiden wel een prominente rol in spelen is tegenwoordig straatgevechten. Dit zijn ruzies die onderling tussen meiden zijn ontstaan en worden uitgevochten. Soms worden zulke gevechten georganiseerd via social media, voornamelijk Snapchat. Maar het komt ook voor dat meiden worden gelokt door (ex)vriendinnen bijvoorbeeld om af te spreken

en dan tegen een groep meiden aan loopt die ze volledig losslaan." *(Professional Delfshaven)*

"In Middelland waren er een aantal jaar geleden meiden die andere meiden opdracht gaven om 'af te rekenen' met meisjes. Dat betekende in de praktijk dat meisjes in elkaar werden geslagen, bedreigd en achtervolgd door meiden die zij niet kenden. Een aantal meisjes heeft aangifte gedaan. Het ging om groepen van zo'n 10 vriendinnen in verschillende samenstellingen. Dit was puur een aangelegenheid van meiden. Er waren geen jongens bij betrokken. Het ging om groepen van 10 vriendinnen in verschillende samenstelling. Een aantal meisjes dat klappen had uitgedeeld, is aangehouden. De slachtoffers waren bang. Juist het feit dat zij de meiden die hen in elkaar sloegen niet kenden, leidde tot angst. Ze vroegen zich steeds af uit welke hoek de volgende klappen zouden komen." *(Professional Delfshaven)*

"Er was een vechtpartij tussen meiden van drie verschillende basisscholen. Aanleiding voor het gevecht is dat het slachtoffer iets negatiefs had gezegd over een nichtje van iemand. Het was meer een *bitch fight*; grote woorden, maar weinig inhoud. Dat meisje die de ruzie heeft opgezocht, had medestanders verzameld, ook meiden van andere scholen. Het gevecht vond plaats op straat, niet bij een van de basisscholen. Het was niet per se afgesproken, maar ze waren haar waarschijnlijk gewoon op straat tegengekomen en dachten dat het een goede kans was om haar te pakken. Het slachtoffer wordt omsingeld door de groep, uitgedaagd, geschopt en geslagen. Niemand roept om hulp, een heel aantal mensen staan erom heen en hitsen de boel op. Situatie is beëindigd door iemand die op straat langs kwam. De vechtpartij is gefilmd en online gezet op Facebook en Instagram. De politie heeft het filmpje geanalyseerd en gekeken wie heeft meegedaan. Dit is in samenwerking gegaan met de scholen. Het duurde even voordat de namen boven tafel kwamen. Daarna kon de gehele groep aangepakt worden. Uiteindelijk bleken er acht meiden van tussen de 11 en 14 bij betrokken te zijn als dader, slachtoffer, filmer, kijker en ophitser." *(Professional Delfshaven)*

Zoals duidelijk wordt uit bovenstaande casussen spelen social media een centrale rol in zowel het ontstaan als de escalatie van deze conflicten. In sommige gevallen worden social media volgens professionals ook bewust ingezet door geweldplegers om slachtoffers van het geweld te vernederen.

"Er was een casus van een meisje van 14, die zich voordoet als een 16-jarige. Ze is behoorlijk beïnvloedbaar, omdat ze eigenlijk bij de jongens op straat wil horen. En daarom dingen gaat doen. Al het geld dat ze krijgt van haar moeder voor boodschappen of iets dergelijks geeft ze ook uit aan dure merkkleding om erbij te horen. Ze loopt veel met oudere jongens van 16-17 jaar. Zodra ze met vriendinnen uit de klas is doet ze stoer, zo van 'ik ben al 16 en seksueel actief'. Zo komt ze in situaties waarin ze jongens bevredigt op school. Dit is gefilmd. En wordt verspreid. Ze voert seksuele handelingen uit om erbij te horen en ze houdt zich veel bezig met uiterlijk

vertoon. Bij een van de jongens dacht ze dat hij verliefd op haar was. Hij deed ook alsof ze een relatie hadden en maakte daar misbruik van. Hierdoor is onenigheid ontstaan tussen haar en de jongen. Zij is toen met twee vriendinnen en twee jongens naar zijn huis gegaan en heeft zij hem geslagen in zijn gezicht. Dit is gefilmd door een vriendin van haar en online gezet op social media. Dit was een bewuste actie met het doel hem te vernederen." *(Professional Delfshaven)*

"Ik heb een voorbeeld van een casus van een meisje hier uit de wijk, die staat een ander meisje eerst uit te schelden, dan moet ze sorry zeggen anders krijgt ze een klap. Op een gegeven moment krijgt ze als een soort van *bitch fight* allemaal klappen. Een omstander heeft dat weer staan filmen. En dus daar hebben we heel lang het slachtoffer niet van in beeld gehad. We wilden weten wie het was en hadden gehoopt dat zij aangifte ging doen, want we wisten wel wie de verdachte was. Via school of moeders van die leerlingen krijgen wij dan zo'n filmpje binnen. Uiteindelijk valt de verdachte door de mand door een nog grotere steekpartij in het centrum, waar twee meiden een jongen neersteken. *(Professional Delfshaven)*

De steekpartij waaraan in de laatste casusbeschrijving wordt gerefereerd, werd ook door andere professionals te berde gebracht. Bij dit incident – dat ook breed is uitgemeten in de media – was een jongedame van toen 17 jaar betrokken, die niet woonachtig is in Delfshaven maar veel in het gebied te vinden is. De reden voor deze steekpartij is volgens een van de professionals een opgelopen onenigheid tussen twee jongeren die elkaar uit de wijk kennen. Een andere professional geeft zicht op de dynamiek hierachter.

"Begin zomer vorig jaar is er bijvoorbeeld op Westkruiskade een jongen neergestoken door een meisje. Het meisje dat gestoken heeft, had ruzie met jongen van de Kruiskadegroep. Ze komen elkaar tegen, het latere slachtoffer bemoeit zich er mee en wordt uiteindelijk neergestoken door het meisje. Meiden hangen dus om de groep heen, zijn geen onderdeel van de kern, maar kunnen wel betrokken worden bij conflicten. Die jongen die is neergestoken door het meisje, was één van de leiders van de desbetreffende groep. Deze jongen wordt nu door andere rivaliserende groepen gepest dat hij is neergestoken door een meisje, het neersteken heeft dus een deuk aangebracht in zijn imago. Dit leidt vervolgens tot nieuwe ruzies, want hij reageert daarop. Het meisje dat hem had neergestoken is een probleemgeval, hangt veel op straat met een aantal vriendinnen, ze was ook verdachte in een aantal andere geweldszaken, lost conflicten vaker op met geweld." *(Professional Delfshaven)*

Opvallend was dat een van de professionals stelt dat het mannelijke slachtoffer door een vriendin van de verdachte werd vastgehouden, zodat laatstgenoemde hem kon neersteken. De verdachte zou zichzelf sinds het incident online profileren als 'the most hated'.

Naast dit incident kwam messengeweld in de gesprekken met professionals als breder thema opvallend vaak naar voren. Wanneer professionals spraken over daadwerkelijke steekincidenten waarbij meiden betrokken waren, werd vaak verwezen naar de twee incidenten

die ook in de media breed zijn uitgemeten – de steekpartij op de Kruiskade en de moord op de 15-jarige Alice. Hoewel de daadwerkelijke steekincidenten waarbij meiden uit Delfshaven betrokken zijn beperkt lijken te blijven tot deze twee incidenten, stellen professionals dat het dragen en tonen van messen een breder probleem is. Respondent 7 vertelt dat er op Instagram video's rondgaan waarin meiden ruzie hebben en messen tonen. Ook andere professionals onderschrijven het bezit en het tonen van steekwapens door meiden in Delfshaven.

> "Een jaar geleden heeft een meid een jongen gestoken. De aanleiding was rivaliteit over een jongen die zij leuk vonden. Het ging helemaal om niets. Messengeweld zie je laatste tijd in zijn algemeenheid toenemen, maar ook meiden zijn hier dus actiever in. Niet per se in het daadwekelijk steken, maar vooral in het dreigen ermee. Het wordt online als machtsmiddel gebruikt, maar het daadwerkelijk uitvoeren doen ze niet vaak. Ik heb maar twee keer meegemaakt dat dat is gebeurd. Ik heb vaak screenshots gezien van gesprekken waar die dreigingen in stonden. Ik ga dan vaak in gesprek met de meiden die dreigen. Uit dat gesprek blijkt dan vaak: dit meisje zal nooit die dreiging uitvoeren. Het is vooral bewijsdrang naar anderen." *(Professional Delfshaven)*

> "Een tiener is verwikkeld geraakt in ruzies en vechtpartijen met leeftijdgenoten. Zij rivaliseert met een groep meiden over o.a. jongens en status. Deze meiden zijn voor een gedeelte schoolgenoten en de kwestie is op enige moment geëscaleerd. Zo hebben er vechtpartijen in de wijk plaatsgevonden en is haar huis bekogeld. Hierbij heeft zij een mes tot haar beschikking gehad en deze in een aantal gevallen meegenomen naar school. Via het online domein heeft zij deze ingezet bij het uiten van bedreigingen. Zo is zij op beeld te zien met een kapmes, waarbij zij zwaaiende bewegingen maakt. De vechtpartijen hebben niet geleid tot ernstige verwondingen, maar een interventie heeft daarvoor aan te pas moeten komen. Zowel de agressoren als de slachtoffers waren in deze casus meiden. De tiener is uiteindelijk overgeplaatst naar een andere school" *(Professional Delfshaven)*

Waar bovenstaande quotes verwijzen naar concrete incidenten waarbij meiden steekwapens in hun bezit hebben en deze etaleren, lijkt een aantal professionals ook vooral te verwijzen naar de bredere zorgen om messengeweld die ook in de media veelvuldig hoorbaar zijn.

> "Pasgeleden was er een situatie in Delfshaven waarin een meisje werd neergestoken door een ander meisje. Er is helaas messengeweld. Het is een trend om een mes op zak te dragen. Ook bij meiden. Ik denk wel dat dat ene incident heel schokkend was, maar ik denk niet dat ze daarom nu geen mes meer op zak dragen. Dus het zou zomaar weer kunnen gebeuren. Dat hoop je niet, daar zetten we ook op in. We hebben voorlichting. Je hoort ze zeggen: 'dat draag ik voor mijn eigen veiligheid', maar dat is natuurlijk niet zo. Het is stoer doen. Ik denk meer dat het te maken heeft met hun imago, het imago dat ze naar buiten brengen" *(Professional Delfshaven)*

Tot slot gaf een van de geïnterviewde professionals zicht op een casus van seksueel geweld.

> "Er vonden op een gegeven moment groepsverkrachtingen plaats in kelderboxen. We weten dat twee meiden van 14 jaar hier slachtoffer van zijn geworden, maar we vermoeden zelfs drie of vier. Deze meiden hebben een migratieachtergrond waardoor er sprake was van een hoge taboesfeer. De slachtoffers werden geronseld door andere meisjes. Het idee was dat het makkelijker is als meisje om contact met meisjes te leggen. Vriendschap tussen meisjes wordt ook makkelijker geaccepteerd door ouders. Vrouwelijke ronselaars werden door jongens in geld of goederen betaald door jongens. Ik was als wijkagent in deze zaak echt verrast door de normen en waarden van deze meiden. Hoe kun je anderen meiden zo verraden? Jongens zien het ook niet als iets ernstigs, ze zien het niet als verkrachting. De seksuele moraal is veranderd en vervaagd. Veel kinderen groeien op op straat. Het is lastig om nader uit te zoeken. 'Snitchen' brengt jongeren in gevaar." *(Professional Delfshaven)*

Het beeld van meiden

Net als de professionals lieten ook meiden zich in de gesprekken veelvuldig uit over de betrokkenheid van jonge vrouwen bij straatgevechten. Een aantal van de respondenten vertelt hierbij over incidenten die zij zelf hebben meegemaakt.

> "Ik vind geweld niet normaal, maar het is wel vaker voorgekomen dat mensen mij hebben geslagen. Maar ik zeg je eerlijk ik heb ook mensen als eerste geslagen ook vaak. Het komt voor, maar toen was ik ook wel wat jonger. Toen ik tiener was, in de puberteit. Vechtpartijtjes, vooral op school ook gewoon. Het liep wel goed af, niet dat iemand in het ziekenhuis belandde. [..] Ik heb twee jaar geleden nog wel zoiets meegemaakt. Ik was bij een toko om eten te halen. Toen was er een jongen, hij komt ook uit de buurt. Toen werd hij boos op mij, ging hij mij uitschelden, zei hij 'wat had je dan?'. Toen ging hij tegen mij schreeuwen, uitschelden. 15 jongens uit Spangen. Ik ben echt een persoon van 'als je mij slaat maakt niet uit, als ik jou maar een paar terug heb gegeven dan is het goed'. Want ik ga mezelf niet laten slaan. Of je nou een meisje of een jongen bent. Uiteindelijk hebben een paar oudere jongens het voor me opgenomen. De vrienden van de jongen die tegen mij schreeuwde zeiden ook niks. Ze stonden om hem heen maar ze zeiden niks, terwijl ik zou denken dat die jongens ook allemaal een zusje of een nichtje hebben. Maar ze waren gewoon meer aan het kijken en aan het wachten op een moment waarop ze konden filmen. Dat is wel wat ik zag. Gewoon ze waren aan het wachten zodat iets viraal kon gaan." *(Jongedame Delfshaven, 21 jaar)*

Hoewel in bovenstaande casus een meisje en een jongen tegenover elkaar stonden, stelt een van de andere geïnterviewde meiden dat dit een uitzondering betreft. Volgens haar vinden ruzies vaak plaats tussen meiden onderling en kennen deze ruzies daarmee ook een belangrijk verschil ten opzichte van conflicten tussen mannelijke leeftijdsgenoten.

> "Ik heb nog nooit een gevecht gezien tussen meiden en jongens. Meestal tussen meiden-meiden, jongens-jongens. Maar meestal bij meiden is het na het vechten nog steeds roddelen. En bij jongens is het één keer vechten en het is klaar. Bij meisjes, het is vechten, praten, praten, praten. Vijf maanden later praten ze nog steeds over de situatie." *(Jongedame Delfshaven, 15 jaar)*

Zoals ook uit de verhalen van de professionals naar voren kwam, benoemen ook veel meiden het belang van mobiele telefoons en social media voor de dynamiek van de gevechten die plaatsvinden.

> "Dan zie ik in hun story, '16u pleintje, kom dan'. Zulke dingen. Als er een gevecht is op school, dan zijn er heel veel mensen die gelijk komen kijken. Telefoon erbij, filmen. De volgende dag zie je jezelf vechten op het verhaal van iemand anders. Zo gaat dat. Meestal gaat het over roddels. Over meisjes gewoon, jongens, 'ik heb gehoord dat'… Terwijl het helemaal niet waar is. Zulke roddels." *(Jongedame Delfshaven, 15 jaar)*

> "Soms ontstaat een gevecht omdat iemand een mening heeft over een foto, dat ze 'kapot lelijk' zeggen op een foto. Tegenwoordig als je kijkt op TikTok, je ziet de ergste comments. 'Zo lelijk', 'je forceert met je lippen', 'doe wat rustiger', zulke dingen. Mensen willen hun mening uiten, of ze zijn gewoon jaloers." *(Jongedame Delfshaven, 15 jaar)*

> "Ik ken zelf geen meiden die ruzies starten via Insta, maar ik heb wel video's en screenshots gezien. Ik krijg dat dan door via groepsgesprekken of een vriendin zegt dat. Of het wordt laten zien op school. Het komt uiteindelijk op Insta terecht" *(Jongedame Delfshaven, 16 jaar)*

Een van de respondenten schetst op basis van haar eigen ervaring hoe online dreigingen niet altijd leiden tot offline escalaties. In sommige gevallen blijken meiden zich online groter voor te doen dan ze in werkelijkheid zijn.

> "Kijk online durven sommige mensen veel meer te doen dan offline. Als ik iets zeg via app, kan ik dat ook gewoon zo in jou gezicht zeggen. Maar bij andere mensen is dat vaak anders. Er was een meisje dat soms komt in Delfshaven. Ze zei de hele tijd tegen mij via app van 'ja ik ga jou echt een kankerharde klap geven als ik je zie' en zo. Maar toen stond ik gewoon voor haar en toen durfde ze niks te doen. Zegt ze tegen mij 'als je mij aanraakt, dan gaan we zien wat er gebeurt met jou'. Toen had ik haar schouder expres aangeraakt en toen deed ze alsnog niets.." *(Jongedame Delfshaven, 12 jaar)*

Een van de respondenten gaf zicht op hoe vechtpartijen niet alleen op straat, maar soms ook op school plaatsvinden. Onderstaand voorbeeld maakt duidelijk dat niet iedere vechtpartij navolging krijgt op social media.

> "Pas nog een meisje bij mij op school. Ze gingen huilen op de wc over een jongen. En toen kwam zo'n ander meisje die zei tegen haar: 'ja je moet niet huilen om hem hij praat toch met veel meiden tegelijk'. En dat meisje die ging huilen ging dat tegen die jongen

> zeggen. En toen werd die jongen helemaal boos en toen zei hij tegen haar 'waarom moet je dat tegen haar zeggen?' En blablabla. En toen zei dat meisje die tegen dat huilende meisje zei zie van 'nee dat heb ik niet gezegd, wollah' dit dat. En dat andere meisje zei dus van 'heb je wel gezegd'. En toen liep het helemaal uit de hand met iedereen eromheen. Toen geschreeuw 'ik heb dit niet gezegd, echt niet, leugenaar'. Het was daarna gewoon klaar, het is ook niet verder gegaan op social media. Ze hebben elkaar wel verwijderd op *Snap*, maar verder niks." *(Jongedame Delfshaven, 15 jaar)*

Waar in de gesprekken met professionals steekwapengeweld veelvuldig naar voren kwam, bleef dit thema in de gesprekken met de meiden opvallend genoeg grotendeels achterwege. Een van de respondenten vertelde dat zij in Delfshaven ooggetuige was van een steekpartij tussen twee jongemannen en bovendien de 15-jarige Alice die om het leven kwam bij een steekincident via via kende.

> "Ik kende haar niet persoonlijk maar wel via *Insta* en *Snap*, ik heb wel met haar gepraat, want vriendinnen van mij zaten op Lentiz college, dus van wat ik heb gehoord is dat zij een vriendin had maar haar vriendin was zo jaloers, er ontstond ruzie en toen heeft ze haar gestoken. Ik ben er van geschrokken en dat merkte ik ook bij andere mensen. Ik weet dat ze een herdenkingstocht hebben gelopen. [..] Ik vond het wel echt heftig dat een meisje een ander meisje steekt. Maar als ik nu weer iets op straat zou zien gebeuren zou ik wel denken; 'dit zag ik vorige keer ook'. Waarschijnlijk zie ik het over een week nog een keer.. het lijkt wel alsof ik het dan minder heftig ga vinden. [..] Toen ik die steekpartij heb gezien, heb ik dit tegen een vriendin gezegd, zo van 'what the fuck ik zag net iemand die gestoken werd'. Maar ik heb het niet tegen mijn moeder gezegd. Dan zou ze me de week erna niet eens meer alleen naar de Jumbo laten gaan…" *(Jongedame Delfshaven, 16 jaar)*

Over meiden en geweld

Uit de verhalen van de respondenten blijken meiden ten aanzien van geweld voornamelijk betrokken bij straatgevechten, waarbij opvalt dat met name professionals melding maken van de rol die steekwapens in deze conflicten zouden innemen. Waar het geweld soms beperkt blijft tot dreigen, komen uit de gesprekken ook veel casussen naar voren die uitliepen op daadwerkelijk fysiek geweld. Op basis van de gesprekken zijn meiden bij deze gevechten betrokken als toeschouwer, facilitator, slachtoffer of opstoker, maar in de meeste gevallen ook nadrukkelijk als agressor of dader. Zoals op meer plekken in dit onderzoek, bleken ook met betrekking tot geweld social media een centrale rol in te nemen in de dynamiek en het verloop van incidenten. Volgens respondenten worden social media in de aanloop naar vechtpartijen gebruikt om elkaar uit te dagen of de boel op te stoken, maar na afloop van het geweld ook nadrukkelijk om slachtoffers online te *shamen*.

7.2 Meiden en drugs

In de gesprekken met zowel professionals als meiden kwam naar voren dat meiden op verschillende manieren betrokken zijn bij het thema drugs.

Het beeld van professionals

Met betrekking tot de betrokkenheid van meiden bij drugs blijken professionals er wisselende beelden op na te houden. Verreweg de meeste professionals geven aan geen signalen te hebben over actieve deelname van meiden binnen het drugscircuit. Een uitspraak die een professional uit de strafrechtsketen tijdens een van de interviews deed is in dat opzicht tekenend: "Minderjarige meiden in Rotterdam? Ik kom ze niet tegen in het kader van drugscriminaliteit". Toch schijnt een aantal professionals licht op de manier waarop meiden hier wel degelijk betrokken lijken bij het thema drugs. Volgens een van de respondenten "worden meiden ingezet als drugskoerier". Ook een andere professional laat zich uit over deze betrokkenheid.

> "Meiden spelen een steeds belangrijkere rol in de drugscriminaliteit. Meiden verkopen en/of transporteren drugs, wel vaak in opdracht van een man. Meisjes kunnen meer maken, worden minder in de gaten gehouden door politie. Meisjes in dure auto's vallen minder op, dan mannen in dure auto's. Het beeld van meisjes is dat ze onschuldig zijn en hier wordt gebruik van gemaakt." *(Professional Delfshaven)*

Een van de andere respondenten onderschrijft het verhaal dat meiden worden ingezet omdat deze gemakkelijker buiten het zicht van de instanties zouden kunnen bewegen. Hij wijst bovendien op een zekere kwetsbaarheid bij een van de dames bij wie hij dit zag gebeuren.

> "Uit gesprekken met meerdere bronnen is gebleken dat er een dame uit het gebied betrokken is geweest bij het vervoer en de verkoop van diverse soorten drugs. De achterliggende gedachte is dat meiden minder snel gecontroleerd of gefouilleerd worden. Het gaat ook om een kwetsbare dame die vermoedelijk licht verstandelijk beperkt is. Doordat zij diverse overheidsschulden had, was dit voor haar een makkelijke manier om geld te verdienen." *(Professional Delfshaven)*

Ook een andere respondent vertelt over de manier waarop meiden in de criminaliteit belanden, waarbij zij soms een rol vervullen binnen de drugsketen.

> "Ik zie meiden die de verkeerde vrienden opzoeken: in shisha-lounges rondhangen en met jongens omgaan die in het criminele circuit actief zijn. Sommige meiden zijn zelf betrokken bij criminaliteit door bijvoorbeeld onderdak te bieden aan een crimineel vriendje, crimineel geld te bewaren of drugs te testen." *(Professional Delfshaven)*

Uit bovenstaande voorbeelden wordt duidelijk dat vrouwen met name een faciliterende functie vervullen ten opzichte van mannen die zich bezighouden met drugscriminaliteit. Volgens een

geïnterviewde professional nemen vrouwen in sommige gevallen echter een belangrijkere positie in dan in eerste instantie werd verwacht.

> "Zo was er een onderzoek naar drugshandel. We troffen een vrouw aan met drie mannen. De mannen werden opgepakt en de vrouw werd de opdracht gegeven voor de kinderen te zorgen. Gedurende het onderzoek bleek echter dat het vrouw een hele belangrijke rol speelde binnen de drugscriminaliteit. Vrouwen zijn veel belangrijker dan in eerste instantie doet voorkomen. Dit zie je ook in witwaszaken: je richt je op mannen, maar ondertussen tref je wel huizen aan vol met dure vrouwenkleding.. vrouwen spelen dus wel degelijk een rol." *(Professional Delfshaven)*

Uit de gesprekken wordt echter vooral duidelijk dat professionals *vermoeden* dat meiden een belangrijkere rol innemen binnen harddrugscriminaliteit dan tot nu toe werd aangenomen, maar dat zij dit niet altijd kunnen hardmaken. Tekenend daarvoor is de interactie met een van de respondenten die stelt dat meiden "een steeds belangrijkere rol innemen binnen drugs". Volgens haar praten meiden hier echter niet over: "ze doen veel dingen stiekem, dat doen ze met name om snel geld te verdienen". Op de vraag welke rol zij dan precies innemen binnen drugscriminaliteit, antwoordt de respondent: "ik zou het niet weten".

Naast bovenstaande uitspraken over de betrokkenheid van meiden bij harddrugs, werd in de gesprekken opvallend vaak gesproken over lachgas. Verschillende respondenten schetsen in de eerste plaats dat meiden lachgas gebruiken.

> "Er was een meid met wie het niet goed ging en die veel lachgas gebruikte. We zagen haar instappen bij een jongen in de auto van wie ik weet dat hij uit Delfshaven komt. Lachgas wordt wel vooral door mannen gedaan. Dat heeft ermee te maken dat meiden niet in auto's zitten om te chillen met elkaar." *(Professional Delfshaven)*

Een andere respondent schetst dat het gebruik van lachgas door meiden soms zorgwekkende vormen aanneemt: "een meisje was zwaar verslaafd aan lachgas en uiteindelijk is ze uit huis geplaatst".

Op basis van de interviewgesprekken met professionals blijken meiden niet alleen lachgas te gebruiken, maar blijken zij ook actief in de handel van de softdrug. Afspraken om lachgas te (ver)kopen zouden vooral via Snapchat worden gemaakt. Verschillende respondenten vertelden over een vrouwelijke lachgasverkoopster die binnen Delfshaven enige bekendheid geniet.

> "Er is een verkoopster actief die op diverse online platforms lachgas aanbiedt. De dame in kwestie promoot ook een status van welvarendheid en onafhankelijkheid. Zij heeft een profielfoto van een meid met een bivakmuts en hakken. Hiermee tracht zij een bepaald beeld te uiten van een gangsterdame. Ze werft specifiek meiden om lachgas voor haar te verkopen. Waarschijnlijk omdat de pakkans bij meiden kleiner is. Dit doet zij doormiddel van oproepen via onder andere Snapchat. Dit kan – zeker voor vrouwen

> – ook heel risicovol zijn. Lachgasverkoop gebeurt meestal 's nachts. Het risico op beroving is dan aanwezig. Meiden lopen dan met serieuze geldbedragen buiten." *(Professional Delfshaven)*

Een van de respondenten schetst van minimaal vier meiden te weten dat zij op deze oproep zijn ingegaan. Hij schetst zich hierover zorgen te maken omdat het een "eenvoudige vorm van straathandel betreft die een bepaalde levensstijl verheerlijkt". Volgens de respondent zou met de toetreding tot deze markt de afstand naar serieuzere vormen van criminaliteit worden verkleind.

Het beeld van meiden

Net als de professionals, stelden ook de geïnterviewde meiden niet veel te merken van de betrokkenheid van jonge vrouwen bij het thema drugs. Slechts een aantal respondenten liet zich hier in de interviews over uit. Een van de meiden stelt dat er veel softdrugs worden gebruikt onder minderjarige dames. Opvallend genoeg heeft geen enkele van de andere respondenten hier iets over verklaard, ook niet als hen specifiek gevraagd werd naar de betrokkenheid van meiden bij drugs. Twee andere respondenten onderschreven het verhaal over de dame die online lachgas aanbiedt – door hen 'lachgasqueen' genoemd. Volgens hen zoekt deze verkoopster online nieuwe handlangers, waarbij alleen meiden zouden mogen reageren. Drie andere respondenten lieten zich iets uitgebreider uit over de actieve rol die meiden zouden vertolken binnen drugscriminaliteit in Delfshaven.

> "Verkopen. Drugs verkopen. Kijk dat doen ook heel veel dames, like het zijn niet meer tegenwoordig de boys die op de hoek staan, maar tegenwoordig als jij gewoon een grammetje bestelt komt er gewoon een dame in een dure wagen voor je huis hoor, dat je echt denkt van: 'oke, dat is ook weer nieuw'." *(Jongedame Delfshaven, 22 jaar)*

Volgens een van de andere respondenten worden meiden betrokken bij de handel in drugs omdat zij minder aandacht zouden trekken van instanties.

> "Ik heb gehoord dat meisjes gewoon minder opvallend zijn, vooral als het meisje gewoon er leuk uitziet en ze is gewoon minder opvallend. Ze kan dan makkelijker verkopen. Stel je moet kiezen tussen Mo'tje met zijn Gucci-pet en een meisje dat er gewoon leuk uitziet, je gaat eerder voor dat meisje kiezen omdat zij minder snel wordt aangehouden als ze langs de politie rijdt dan die jongen. Je kunt haar dus beter laten dealen. Ik denk dat Mo'tje met Gucci-pet gewoon eerder wordt aangehouden." *(Jongedame Delfshaven, 18 jaar)*

Een van de andere respondenten onderschrijft deze gang van zaken en voegt daaraan toe dat meiden ook aantrekkelijk zijn voor mannen om te betrekken bij de handel in drugs omdat zij niet altijd even goed op de hoogte zijn van het geld dat hiermee wordt verdiend. Volgens de respondent zullen meiden hierdoor relatief goedkoop zijn om in te zetten.

> "Kijk bepaalde dames gaan om met jongens, hebben relatie met jongens die daar natuurlijk al in zitten. En de kans dat zo'n boy vast komt te zitten is natuurlijk groot, want ja; je doet een risicovol vak. Maar wat er dan gebeurt is dat ja bepaalde mannen hebben dan de verwachting van hun vrouwtje dat zij de business effe oppakken totdat zij terug zijn, omdat ze hun matties niet vertrouwen, of ze hebben op dat moment niemand die voor ze klaar staat. En dan rolt een meid er snel in, en dat is een wereld waar je niet snel uitkomt. Want.. snel geld, dit dat. Je ziet het hier; meids hier in de straat rijden in dikke Mercedessen. En als je kijkt naar wat zij doen voor werk. Ze hebben gewoon een uitkering, weet ik veel wat. Maar dan maken ze gewoon rondjes voor hun vriend. Effe snel over de grens, want dat is toch veel beter dan met 1 boy, of 2 boys. De kans dat jij wordt gestopt.. het is veel makkelijker om twee meiden te sturen. En dat is het. Het is veel makkelijker om twee meiden te sturen, want ten eerste: heel veel van die meiden weten niet eens om wat voor bedragen het gaat. En als zij dan een bepaald bedrag horen denken zij 'oh dat is lekker verdiend'. Maar voor die boys is dat gewoon effe lekker snel. Is maar een klein percentage. Voor je het weet, doe je drie, vier ritten per maand, en voordat je het weet zit je gewoon *locked up* als dame zijnde. Zowel in dat systeem als in de cel. Hoe dan ook; je blijft vastzitten in dat systeem. Het is moeilijk om daaruit te komen, gewoon moeilijk. Want als je op een gegeven moment met bepaalde mensen omgaat, je weet hoe het is, je weet hoe het is snel geld verdienen, dan.. *(Jongedame Delfshaven, 22 jaar)*

Door een van de andere respondenten werd verder ingegaan op de positie die meiden binnen de drugscriminaliteit innemen ten opzichte van jongens. Volgens haar nemen meiden steevast een ondergeschikte, afhankelijke positie in.

> "Ik ga je zeggen meisjes die in de criminaliteit zitten waarvan ik weet dat ze dat doen is me wel opgevallen dat het nooit meisjes zijn die voor zichzelf werken. Het zijn wel altijd meisjes die voor iemand anders werken. Voor een jongen of een man. Ik weet dat er gewoon jongens zijn die voor zichzelf werken, maar bij meisjes is dat niet het geval. Als meisje is het ook moeilijker om voor jezelf te denken van: 'hé, vandaag ga ik kilo's pushen'. Ik weet dat het voor jongens makkelijker is om connecties te krijgen en om aan iets te komen. Ik denk dat meisjes meer voor anderen werken gewoon" *(Jongedame Delfshaven, 18 jaar)*

Over meiden en drugs

Op basis van de gesprekken met professionals en meiden lijken jonge vrouwen in Delfshaven op verschillende manieren betrokken bij drugs. In de eerste plaats valt op dat het gebruik en de verkoop van lachgas een aantal keren expliciet naar voren wordt gebracht. Specifiek valt de rol van de zogenaamde 'lachgasqueen' op, die volgens zowel geïnterviewde professionals als meiden jonge dames zou ronselen voor de handel in de softdrug. Volgens een aantal respondenten zijn meiden actief betrokken bij de handel in harddrugs. De reden hiervoor zou

gelegen zijn in de overtuiging dat zij aantrekkelijk zijn voor mannen om mee te werken. Meiden zouden minder opvallen en bovendien goedkoper zijn omdat zij minder verstand hebben van de waarde van de drugs die zij vervoeren. Volgens verschillende respondenten werken meiden die betrokken zijn bij de handel in harddrugs eigenlijk altijd voor een man, en niet zelfstandig.

Uit de gesprekken werd echter ook vooral duidelijk dat een groot deel van de geïnterviewde meiden met betrekking tot het thema drugs bijzonder gesloten is. Uit de dynamiek van de gesprekken werd in sommige gevallen duidelijk dat de meiden minder vertelden dan ze over dit thema wisten. Zo twijfelden meiden bij het geven van antwoorden of overlegden sommige respondenten die samen geïnterviewd werden over of zij specifieke dingen zouden vertellen, waarna zij steeds tot het oordeel kwamen dat ze dat niet gingen doen. Op basis van deze bevindingen – en de hierboven besproken respondenten die wél hun licht schijnen op de betrokkenheid van vrouwen bij drugs – lijkt er met betrekking tot dit thema binnen Delfshaven meer aan de hand dan uit de gesprekken naar voren kwam.

7.3 Meiden en vermogensdelicten

In een aantal gesprekken met zowel professionals als jonge vrouwen kwam ook de rol van meiden binnen vermogensdelicten naar voren.

Het beeld van professionals

Een van de professionals gaf zicht op de manier waarop twee meiden uit Delfshaven recentelijk zowel dader als slachtoffer zijn geworden van een vermogensdelict, toen zij online werden benaderd door een jongen die zich naar verluidt bezighield met *crypto currency*.

> "Via Snapchat zagen zij een berichtje van een jongen, die zat in de crypto currency, om snel geld te verdienen door je bankgegevens en pincode beschikbaar te stellen. Ze dachten; we kijken eerst even of dit klopt en betrouwbaar was. Het desbetreffende account werd ook gevolgd door influencers, dus het leek betrouwbaar. De aanbieder zou in de crypto's zitten en dat leverde zoveel op dat die dat uit wilden laten uitkeren. Maar als je grote bedragen in één keer wilt laten uitkeren moet je belasting betalen. Dus riep hij mensen op om bankgegevens beschikbaar te stellen voor een vergoeding van 2.000 euro. Deze twee meiden gingen op dit verzoek in. Een koerier haalde de bankpas op en de pincode was eerder al gegeven. Er werd 7.500 euro gestort en werd er snel weer afgehaald. Dus ze hebben er niks aan gehad. Dit geld werd cash opgenomen. Dit hele proces rook naar witwassen. De meiden zijn schuldig aan het beschikbaar stellen van hun bankrekening, maar tegelijk ook slachtoffer omdat ze zijn opgelicht. Influencers spelen in deze casus een belangrijke rol omdat ze berichten van dit account *repostten*, zelfs met afdrukken van bijschriften van hun bankrekening." *(Professional Delfshaven)*

Een andere respondent schetst een voorbeeld van meiden met een 'islamitische achtergrond' die door jongens worden gedwongen om zich schuldig te maken aan vermogensdelicten.

> "Maar wat je wel veel ziet, en dat zijn eigenlijk allemaal meiden met een islamitische achtergrond, die zich binnen een groep moeten gedragen volgens bepaalde regels. Maar dat doen ze niet, en dan worden ze onder druk gezet om seksuele handelingen te verrichten, mee te doen aan marktplaatsoplichtingen, telefoonabonnementen af te sluiten. Kijk, op het moment dat dat gebeurt, dan kan je er meer mee. Maar dan zitten ze zelf vaak al aan de verkeerde kant van de trekker." *(Professional Delfshaven)*

Waar in bovenstaande casussen de meiden kunnen worden aangemerkt als slachtoffer, blijken zij uit de verhalen van professionals niet zelden ook zelf dader van vermogensdelicten. In sommige gevallen gaat het hierbij om relatief onschuldige (winkel)diefstallen.

> "Als je het hebt over criminele gedragingen bij meiden, dan begint het met bij de Action; lippenstiften pikken. Of bij de Albert Heijn twee blikjes Redbull, dat begint redelijk klein. Bij jongens begint het vaak met een fietsendiefstal of joyriden op een scooter. Bij meiden begint het vooral bij winkeldiefstallen. Maar dat houdt meestal ook wel gewoon weer op. Meestal na een jaar of twee als die meiden stabieler zijn, houdt dat ook wel weer op. Ik baal er wel van dat wij ook gewoon heel veel dingen niet zien." *(Professional Delfshaven)*

> "Er waren twee meisjes en we kwamen erachter dat hun hele schoolklus vol zat met gestolen spullen We hebben ze bij de kraag gevat en een gesprek met hun ouders en de wijkagent georganiseerd. De meiden hebben de gestolen spullen terug moeten brengen naar de winkels waar ze vandaan kwamen en hebben een excuusbrief geschreven aan de winkeliers. De ouders hebben de schade vergoed. Nadien hebben we deze meiden goed in de gaten gehouden. Ik denk dat de stevige aanpak er aan heeft bijgedragen dat de meiden het nu hartstikke goed doen op school en zich netjes gedragen. Het is belangrijk dus soort zaken 'groot' te maken door ook de wijkagent en ouders meteen na het incident te betrekken. Dat gaat als een lopend vuurtje onder jongeren en heeft een afschrikwekkend effect" *(Professional Delfshaven)*

> "Er zijn meiden die het slim doen. Die laten jongens iets voor zichzelf stelen, dat ritselen ze. Meiden stelen zelf soms ook, winkeldiefstal of woninginbraak. Online zicht op crimineel gedrag van de meiden is er weinig. Waar je meiden wel veel ziet is in situaties waar criminele jongeren bankrekeningen zoeken om geld wit te wassen: 1.000 euro wordt gestort op de bankrekening, dit geld moet je vervolgens pinnen en dan mag je 100 euro houden. Vaak werken meiden hier ook aan mee. " *(Professional Delfshaven)*

Naast deze meer klassieke delicten, blijken meiden ook relatief moderne vermogensdelicten te plegen. Zoals we al vaker zagen in dit onderzoek blijken meiden voor de uitvoer hiervan gebruik te maken van de mogelijkheden die het digitale domein hun bieden. In beide casussen gebruiken meiden de belofte van seksuele omgang voor het afpersen van slachtoffers.

> "Ik heb online waargenomen dat een dame van 19 jaar online zogenaamde 'premium' foto's en video's aanbiedt, waarmee wordt gedoeld op seksueel getinte beelden van haarzelf. Mannen kunnen hier dan een abonnement op nemen. De klanten worden geblokkeerd nadat de betaling is gedaan." *(Professional Delfshaven)*

> "Een tijdje geleden was er een dame van rond de 20 jaar die jongeren afperste voor financieel gewin. Op een wijze wat onder jongeren vaker te zien heeft zij geïnvesteerd in de relatie met haar beoogde slachtoffers. Zij heeft bij deze jongens en mannen de indruk gewekt seksuele interesse te hebben. Uiteindelijk heeft zij met hen afgesproken en nadien de communicatie via Whatsapp of Instagram voortgezet. Op enige moment heeft zij haar slachtoffers zover gekregen om seksueel getinte informatie op te sturen. Eenmaal in bezit begon de werkelijke afpersing. Zij dreigde de informatie te delen of te openbaren aan een groot publiek online. Slachtoffers voelden zich in het nauw gedreven en gingen in op de dreigementen. Zij kochten zichzelf uit de situatie." *(Professional Delfshaven)*

Het beeld van meiden

Ook de geïnterviewde meiden benoemden de betrokkenheid van meiden bij vermogensdelicten. Een van de respondenten benoemt een aantal delicten waarbij vrouwen betrokken zijn.

> "Er zijn zoveel dingen. Ook meiden die hun pinpas beschikbaar stellen voor mannen om er geld op te laten storten. Meisjes die andere dames fixen voor hun pinpas om er geld op te laten storten. Of meisjes die vragen dan aan andere meisjes van 'Eh, kun jij niet KvK-nummer aanvragen dan kunnen we dit en dat doen' en voordat je het weet is je pas leeg en krijg je een brief van politie dit dat." *(Jongedame Delfshaven, 22 jaar)*

Dezelfde respondent vertelt zich zelf ook wel eens schuldig te hebben gemaakt aan een vermogensdelict, door marktplaatsfraude te plegen.

> "Ik heb natuurlijk ook domme dingen gedaan om aan geld te komen. Toch mensen belazeren, en zulke dingen vroeger. Wat ik deed was.. er was een vriendje van mij, die had dan mijn marktplaatsaccount; ging die neppe dingen op verkopen, weetje die betaling innen en daarna ging die *op de blok*. En omdat het via mijn account ging, hup kreeg ik ook mijn deel. Wanneer ze hadden betaald werden ze geblokt, klaar. Je kon daar toen veel geld mee verdienen. Kijk nu is die internetcriminaliteit met aanbetalingen en zo is natuurlijk beter gecontroleerd, maar een paar jaar terug was dat nog veel minder, waardoor je mensen veel makkelijker kon oplichten. Toen die tijd zat daar best wel geld in." *(Jongedame Delfshaven, 22 jaar)*

Verderop in het gesprek schijnt deze respondent licht op hoe vrouwen in sommige gevallen ook betrokken zijn bij vermogensdelicten die uiteindelijk door mannen worden gepleegd.

> "Kijk mannen willen vaak het idee geven dat vrouwen onder hun staan, maar ik zal je zeggen; heel veel van die plannen van de mannen valt in duigen als ze de vrouwen niet zouden hebben. Heel veel van die jongens die overvallen en zo doen, die tips komen voornamelijk van de vrouwen. Als ze de vrouwen niet hebben, reken maar dat de helft dan vastzat. Gewoon zulke dingen. En dat ik denk: je kunt het zien alsof de vrouwen niet veel doen, dat ze zeg maar onder hun staan. Maar heel vaak zijn ze gewoon met meesterbrein achter het plan hoor. Ze zijn eigenlijk heel belangrijk." *(Jongedame Delfshaven, 22 jaar)*

Waar in de bovenstaande voorbeelden vrouwen een rol als (mede)dader innemen, schetsen meerdere meiden hoe zij slachtoffer zijn geworden van vermogensdelicten, met name van identiteitsfraude. In deze casussen bleken ook de daders echter jonge vrouwen uit Delfshaven.

> "Iemand had blijkbaar zin om account te maken met mijn naam en toen ging hij mensen dm'en die ik ken. Of gewoon mensen uit de buurt. Berichtjes als 'Ey, kankerzwerver' en dit dit. Of ze zeiden dat ik een relatie had met iemand. En dan gingen ze die persoon ook dm'en en diegene werd dan boos op mij. Ze hadden mijzelf ook een dm gestuurd en vroegen wie ik was.. toen zei ik mijn naam. En toen ik daarna vragen terugstelde, bleken ze allemaal informatie over mij te weten. Ik heb diegene daarna gewoon uitgescholden en gezegd van 'als je wat te zeggen het, kom naar mij toe'. Toen zeiden ze van 'sorry sorry, dit dat, dit dat' en toen hadden ze het account verwijderd. Maar dit gebeurt vaker. Pas geleden nog. Iemand had toen foto's van zo'n meisje die bij ons op school zat gedaan en toen gezegd van 'wie wilt met mij dit dat' en toen ging ze jongens berichtjes sturen. En de jongens dachten dat zij dat was, maar dat was zij niet. Mensen doen dit omdat ze jaloers zijn. Ze denken dat zij hierna nu niet meer tegen die jongens durft te praten, dat willen ze bereiken." *(Jongedame Delfshaven, 12 jaar)*

Over meiden en vermogensdelicten

Hoewel in de gesprekken niet bijzonder veel werd verteld over de betrokkenheid van meiden bij vermogensdelicten, schetsten de respondenten een aantal inzicht gevende casussen afkomstig uit Delfshaven. Wanneer meiden in beeld komen bij vermogensdelicten, blijken zij in veel gevallen als dader (of tipgever) betrokken. De delicten die zij plegen variëren van relatief onschuldige delicten als diefstal, tot serieuzere delicten als fraude of afpersing. Zoals bij vrijwel alle thema's in dit hoofdstuk het geval is, blijken social media ook in de uitvoer van vermogensdelicten een centrale rol in te nemen.

7.4 Meiden en roddelen & pesten

In de interviewgesprekken met meiden benoemden zij een aantal keer expliciet hoe het roddelen en pesten hun dagelijks functioneren in Delfshaven bemoeilijkt. Ook professionals

zien de negatieve impact van deze thema's op de manier waarop jongeren met elkaar omgaan. Omdat niet altijd even duidelijk wordt op welk punt roddelen overgaat in pesten, worden beide thema's hieronder gezamenlijk besproken.

Het beeld van professionals

In de gesprekken met professionals kwamen de thema's roddelen en pesten aanmerkelijk minder aan bod dan in de interviews met meiden. Toch uiten een aantal professionals hun zorgen over dit gedrag. Met name benoemen zij de invloed van social media op de dynamiek van incidenten waarin roddelen en pesten centraal staan.

> "Die roddelcultuur, met name bij Turkse meisjes en in mindere mate bij Marokkaanse meisjes, dat is dan rampzalig als er een roddel over je wordt verspreid. Als je dan zo stom bent om een foto van jezelf te maken die dan ook nog verspreid wordt en onder ogen komt van je familie, dan zet je jezelf wel heel klem." *(Professional Delfshaven)*

> "Ik maak me er zorgen over dat jongeren de consequenties niet overzien van hun daden. Het doorsturen van een foto of het plaatsen van lelijke woorden over iemand is met een klik gebeurd. Bovendien staan ze niet oog in oog met degene die ze schade berokkenen. Ze zien niet wat de gevolgen zijn van hun daden voor de ander. Ze zien de emoties van de ander niet en zien dan ook niet wanneer iets wordt opgevat als een grap of als een belediging. [...] Pesten is verplaatst naar social media zoals WhatsAppgroepen en vindt minder plaats op school in de klas en op pleinen. [...] Lief en leed delen op social media. Dat doen meiden veel meer dan jongens. Bij ruzie wordt al die gedeelde informatie tegen hen gebruikt. De hele klas weet het dan en zij wordt de pispaal. [...] Ze hebben geen flauw benul van waar ze mee bezig zijn, geen begeleiding vanuit huis. Ouders weten niet wat op Snapchat en zo gebeurt. Ze maken makkelijk contact op social media en verdwijnen erin. Meiden doen zich op hun telefoon veel groter voor dan ze waarschijnlijk zijn. Ze bouwen een muur om zich heen bouwen en hebben het gevoel controle te hebben." *(Professional Delfshaven)*

> "We hebben nu weer een casus, wat in principe heel onschuldig is. Er was een collage gepost op ik weet niet eens meer welke social. Maar waar te zien is dat het meisje voorovergebogen staat en waar je ziet dat ze met der billen aan het schudden is. En met het omkleden met de gym gaat de hoofddoek af en die komt ook in die collage terecht. Die foto's worden dan op social media geplaatst. Dat zijn dan in de basis vriendinnen van elkaar, maar dan gebeurt er weer iets, waardoor de relatie verbroken wordt en het ook met een simpele klik allemaal online staat, dan is de drempel echt heel erg laag." *(Professional Delfshaven)*

> "Meiden zijn online erg gehaaid, er is veel sprake van online pesten. Dit doen ze met behulp van valse accounts, maar ook door te pesten via via, met als doel: 'ik zeg het lekker wel, maar je weet niet wie ik het ben'. Het heftige aan online pesten is dat het

> 24/7 door gaat en dat het anoniemer is. Vroeger was pesten alleen op school en je wist wie het was. Dit maakte het meer 'beheersbaar' dan nu: het is er altijd, je wordt er altijd mee geconfronteerd en je weet niet wie het doet. Ik maak me grote zorgen over dat online pesten." *(Professional Delfshaven)*

Respondenten geven aan dat het online pesten en roddelen minder zichtbaar is voor professionals, moeilijker te ontlopen is voor jongeren zelf en bovendien door jongeren veel makkelijker kan worden gedaan zonder dat zij de consequenties (hoeven) zien. Met name meiden met een culturele achtergrond met een hoge taboesfeer blijken vatbaar voor deze vormen van zorgwekkend gedrag. Bovendien valt op dat meerdere professionals stellen dat jongeren niet altijd even 'digiwijs' genoeg zijn.

Het beeld van meiden

In verschillende gesprekken kwam naar voren hoe roddelen en pesten voor meiden van negatieve invloed zijn op de vrijheid die zij ervaren in hun sociale omgang. Een van de respondenten schetste wat het effect kan zijn van dit problematische gedrag, dat zij zelfs betitelde als het thema dat de grootste impact heeft op meiden in Delfshaven.

> "Ik denk dat ze vooral wat meer aandacht moeten geven aan het geroddel. Ik weet niet hoe ze dat zouden moeten doen want het is echt heel moeilijk. Maar ik denk dat dat het meeste effect heeft op meiden. Want ze kunnen er onzeker van worden of heel boos. Heel veel dingen kunnen er eigenlijk gebeuren als er wordt geroddeld. Je wilt je er beter laten uitzien, uitkomen, dan andere meiden. Door andere meiden naar beneden te halen kom je zelf hoger te staan. Dat is binnen de Marokkaanse cultuur nog sterker, dat heb ik ook veel van die meiden gehoord. Zij hebben er wel het meeste last van. Want als ik kijk naar hoe ik met mijn Kaapverdische vriendinnen naar buiten ga, dan is dat wel heel anders dan wanneer ik met mijn Marokkaanse vriendinnen naar buiten ga." *(Jongedame Delfshaven, 19 jaar)*

Roddels hebben vaak betrekking op het (vermeende) seksuele gedrag – meer specifieke een zekere 'oneerbaarheid' – van meiden. Een van de respondenten beschrijft hoe roddels kunnen ontstaan over de omgang die meiden met jongens hebben gehad.

> "Ik denk dat ze het tegen één persoon vertellen die ze vertrouwen en alsnog wordt dat doorverteld. En zo gaat het *door door door*. Je kan het tegen je beste vriendin zeggen: 'hé niet tegen iemand anders zeggen'. Maar dan heeft die beste vriendin contact met iemand anders en zegt: 'ik mocht het eigenlijk niet zeggen, maar ik vertrouw jou..' zo gaat het. Ze vertellen het toch door. En daar ontstaat dan een roddel door, of een ruzie." *(Jongedame Delfshaven, 15 jaar)*

Volgens veel meiden moet de reden voor dit geroddel gezocht worden in jaloezie. Meiden roddelen over andere meiden omdat zij zich geïntimideerd voelen, met als doel de ander naar beneden te halen.

> "Ik denk bij de meisje dat, als ze korte kleding dragen, er gelijk een gezicht is op haar. Dat ze direct op een andere manier bekeken worden, dus niet op een mooie manier, maar als in, 'ze heeft geen zelfrespect, ze draagt dit..' Weet je, dat er zo naar hun wordt gekeken, terwijl dat helemaal niet zo is. Ik denk meer de meiden die zo naar hen kijken. De jongens ook, maar zo niet echt. Meer de meiden, meiden hebben meer vooroordelen. Dan dat ze het meisje eerst leren kennen zodat ze weten waarom ze dat dragen. Op school denkt iedereen van: 'mijn god, wat heb jij aan? Dat kan ik echt niet aantrekken, echt te kort'. Maar de volgende dag is het precies hetzelfde. Dan dragen ze dat ook. Ze willen haar belachelijk maken, of ze zijn jaloers. Omdat zij bijvoorbeeld zelf die kleding niet kunnen aantrekken." *(Jongedame Delfshaven, 15 jaar)*

> Kan bijvoorbeeld gaan over uiterlijk. Maar meiden, als zij gemeen willen zijn, ze gaan hoe dan ook over relaties beginnen. Als zij weten jij hebt een vent, dat is iets waarmee je een dame gaat pakken. 'Hee jij hebt toch een vent? Ik heb hem vorige week nog geneukt. Hij vroeg vorige week nog mijn nummer.' Kijk als dames zijnde, als je dat hoort, je voelt je meteen voor schut gezet. Dus jouw zelfvertrouwen gaat meteen naar beneden. En je probeert je nog groot te houden. Maar dan, krijg je daar weer ruzie over thuis. Denken ze weer: 'fuck die mannen, gaan ze weer domme dingen doen'. Of ja weet je dat ze, bijna gewoon pestgedrag als ze je tegenkomen. Zo van: 'oh je haar is lelijk'. Altijd afgeven op iemand: 'ik zie dat je nog steeds die kapotte schoenen draagt'. Echt meiden-gemeen. *(Jongedame Delfshaven, 22 jaar)*

> "Meiden onderling... het is lastig, ik heb veel contact verbroken met mijn vriendinnen. Eén van mijn oudere beste vriendinnen. Als je naar haar zou kijken, dan zou je denken dat ze een heel stil meisje is, maar als je met haar bent merk je dat ze heel veel kan roddelen. Echt heel heftig roddelen, stalken bijna. Foto's en screenshots maken en laten zien, 'weet je dit dat..?' Zo'n persoon is zij. Dus ik denk dat het is met wie ze omgaat en uit jaloezie. Zij mag zelf geen korte kleding dragen.." *(Jongedame Delfshaven, 15 jaar)*

> "Vrouwen zijn gemeen onderling. Gewoon wanneer meiden onzeker zijn over zichzelf en ze zien iets wat een ander misschien wel heeft wat zij niet hebben, dan gaan ze daar gemeen over doen. Gewoon zorgen dat je daar onzeker over wordt, omdat zij daar onzeker over zijn. Ze reflecteren hun gevoelens heel erg op jou. En ze zeggen ook gewoon alles. Dus sommige dingen komen heel hard aan voor bepaalde meisjes. En zeker in een maatschappij als dit waarin iedereen elkaar ziet als competitie, komen sommige dingen heel hard aan." *(Jongedame Delfshaven, 22 jaar)*

Zoals uit bovenstaande voorbeelden duidelijk wordt, kunnen meiden onderling bijzonder gemeen zijn. Verschillende respondenten schetsen hoe het roddelen en pesten in sommige gevallen kan escaleren en kan leiden tot fysieke confrontaties.

> "Vooral veel roddelen onder elkaar. Zijn samen vriendinnen en dan roddelen ze over een andere vriendin die net 2 minuten weg is. of wat ik veel heb gemerkt en wat ik zelf vroeger ook had; jouw vriendin heeft ruzie met een meisje, dan heeft gelijk de hele vriendengroep ruzie met dat ene meisje en ook weer met de vriendengroep van dat andere meisje. En dan ben je op een feestje en je kent dat meisje niet eens en dan heb je ruzie met haar omdat je vriendin ruzie met haar had en dan is daar een hele spanning en dan gebeurt daar iets. Dan kijkt ze net een beetje vies naar je en dan word je weer boos. Je weet toch: 'kijk ze kijkt vies'. En dan gaan je vriendinnen ondertussen al *Snappen* van 'ja dat ene meisje is hier, en ze kijkt echt vies naar je' en dan gaan ze jou alweer een beetje ophypen, waardoor jij nog bozer wordt. En dan loopt ze per ongeluk tegen jou aan omdat iemand haar duwt en dan ga je met haar vechten. Omdat jouw vriendin ruzie had en daar is een spanning. Terwijl je haar niet eens kent, je weet niet eens of ze lief is of niet. Dit heb ik vroeger genoeg meegemaakt, echt veel. Terwijl als ik nu terugdenk: er was niets aan de hand, je kent haar niet eens." *(Jongedame Delfshaven, 21 jaar)*

> "Op een gegeven moment kwam iemand naar mij toe en zei, je hebt ruzie met die… Terwijl dat helemaal niet waar is. Weetje… Er wordt gepraat over jou. Er waren meiden die dat gingen verzinnen, omdat ze dachten dat ik zou gaan vechten, terwijl ik daar helemaal niet… Ik heb nooit gevochten met iemand, ik ben daar helemaal niet van. Er zijn mensen die houden van ruzies creëren. Heel vaak wordt er dan gezegd 'ohh, pik je dat?' *(Jongedame Delfshaven, 15 jaar)*

In sommige gevallen escaleert het roddelen niet zozeer doordat een confrontatie volgt, maar door de aard van de roddel. Een van de respondenten beschrijft hoe meiden onderling ontzettend ver gaan in het verspreiden van desinformatie over elkaar en welke vergaande consequenties dit kan hebben.

> "Wat er ook heel veel onder dames gebeurt, wat ik echt heel erg vind, is dat ze kinderbescherming voor elkaar bellen. Ja, want dan weten ze.. dan zijn ze bijvoorbeeld vriendinnen met elkaar geweest, maar op een gegeven moment hebben ze ruzie gekregen. Maar dan weten ze van 'oh die vriend is een dealertje', of wat dan ook. En dan bellen ze kinderbescherming: 'ja en die en die d'r vriend die is gewoon dealer, en dat kind zit daar gewoon, en er wordt vanuit huis gedeald bla bla bla'. En dan komt de kinderbescherming, komt jeugdzorg effe langs, en dan ben je je kind kwijt. En daarna hebben die vrouwen helemaal niks meer te verliezen…dus wat ga je doen? Domme dingen… zijn gewoon dames van 23, 24 hoor. Zijn jonge dames die hun kind kwijtraken." *(Jongedame Delfshaven, 22 jaar)*

Een aantal van de geïnterviewde meiden gaf in de gesprekken zicht op het effect dat het roddelen onder meiden in Delfshaven heeft op hun eigen dagelijkse doen en laten.

> "Ik heb een gesloten account en ik laat alleen mensen toe doe ik ken. Ik krijg geen rare berichten of zo. Ik doe echt alleen mensen toevoegen waar ik vaker mee heb gesproken.

Niet dat ik ze één keer heb gezien en dat ik ze gelijk op mijn insta heb, dat niet. En meestal als ik foto's plaats dan is het echt meer van mijn gezicht, nooit echt mijn hele lichaam. Dat doe ik bewust. Ik denk dat ze dan zouden roddelen over mij van: 'hee kijk haar lichaam'. Het is misschien veel te dun. Want dat heb ik heel vaak gehoord van meiden, dat ze mij heel dun vinden. En ik kan daar niet tegen. Ik word daar verdrietig en onzeker van. Dus dan doe ik dat bewust niet, want dat wil ik gewoon niet." *(Jongedame Delfshaven, 19 jaar)*

"Ik doe nog steeds wel wat ik leuk vind. Als ik gewoon op date wil dan doe ik dat. Als ik naar een feestje wil en iets wil gaan drinken, dan doe ik dat ook gewoon. Qua kleding.. als ik bijvoorbeeld.. nu de zomer eraan komt, dan ga ik meestal op vakantie en dan durf ik wel gewoon korte jurkjes en zo aan te doen. Maar hier in Nederland, vooral hier in Delfshaven, vind ik dat minder prettig. En dan ga ik wel gewoon met iets langere kleding naar buiten. Ja. Voor het geval dat meiden iets erover gaan zeggen of zo. Bijvoorbeeld als ik met een kort jurkje naar buiten zou lopen dat ze dan zouden zeggen: 'wow, kijk hoe ze naar buiten gaat'. Dat wil ik gewoon vermijden. Eigenlijk is het wel erg. Maar ik vind het erg als ze dat zouden zeggen." *(Jongedame Delfshaven, 19 jaar)*

Over meiden en roddelen & pesten

In zowel de gesprekken met professionals als met meiden kwam naar voren dat roddelen en pesten een belangrijk onderdeel uitmaken van de sociale arena waarin jonge vrouwen in Delfshaven zich dagelijks begeven. Het online domein blijkt een belangrijke rol te spelen in de dynamiek van deze gedragingen. De aanwezigheid van social media zorgt ervoor dat het gedrag zich grotendeels aan de ogen van professionals onttrekt, dat het gemakkelijker wordt om anderen te pesten en dat het daarmee tegelijk moeilijker wordt voor anderen om deze dynamiek te ontlopen. Volgens de geïnterviewde meiden moet de oorzaak van roddelen en pesten worden gezocht in jaloezie. Meiden halen elkaar naar beneden om er zelf beter uit te komen. De respondenten geven aan dat het roddelen veel impact heeft op de manier waarop meiden met elkaar omgaan en waarop zij zich binnen de sociale arena van Delfshaven bewegen. In sommige gevallen kan roddelen leiden tot serieuze gevolgen, doordat fysieke confrontaties ontstaan of doordat de aard van de roddels slachtoffers in de problemen brengt. Meiden geven aan hun gedrag aan te passen om te voorkomen dat er over hen geroddeld wordt.

Meiden lijken op basis van de gesprekken betrokken bij roddelen en pesten als slachtoffer, maar ook nadrukkelijk als opstoker, toeschouwer of dader.

7.5 Meiden en prostitutie

In de gesprekken met zowel professionals als meiden kwam naar voren dat meiden op verschillende manieren betrokken zijn bij het thema prostitutie.

Het beeld van professionals

In veel van de gesprekken met professionals kwam de betrokkenheid van meiden in Delfshaven bij het thema prostitutie aan bod. De respondenten geven verschillende voorbeelden van hoe meiden in de prostitutie terecht komen, waarbij opvalt dat de vrijwilligheid waarmee dit gebeurt per geval verschilt. Enerzijds wordt benoemd dat meiden in de prostitutie terecht komen vanwege de situatie waarin ze verkeren en waarin zij geen andere weg zien dan zichzelf te prostitueren. Prostitutie is in die gevallen geen vrijwillige keuze.

> "Vaak is het zo dat meiden daar naartoe [prostitutie] afglijden, nadat ze *exposed* zijn. Omdat de familie haar vogelvrij heeft verklaard en de hoop heeft opgegeven dat het nog goed kan komen met haar. Doordat meiden zo openlijk hun levensstijl posten en open zijn over hoe ze die hebben verkregen, verlaagt dat ook de drempel voor andere meiden. " *(Professional Delfshaven)*

> "Ook zijn er signalen dat sprake is van gedwongen prostitutie. Binnen de Somalische en Eritrese gemeenschap schijnt daar onderling veel over gepraat te worden, maar het is moeilijk er de vinger achter te krijgen." *(Professional Delfshaven)*

> "Dat gesprek deden we in eerste instantie zonder ouders, omdat we weten dat het heel gevoelig ligt. Wat we dan merken, is dat zo'n meisje gevangen zitten in twee culturen, de Turkse en de Nederlandse. Ze had seks gehad met een jongen. Dat was opgenomen en werd vervolgens als pressiemiddel gebruikt." *(Professionals Delfshaven)*

Volgens verschillende professionals wordt duidelijk dat de traditionele 'loverboyproblematiek' – waarbij een jongen een meisje verliefd probeerde te maken om haar vervolgens te prostitueren – vandaag de dag andere vormen aanneemt.

> "Voorheen veinsde een jongen liefde om haar vervolgens gaandeweg in de prostitutie te brengen. Nu gaat het vaak via sexting, wordt een meisje vervolgens met (naakt)beelden onder druk gezet om seks te hebben. Meiden die dit overkomt zijn vaak heel beïnvloedbaar doordat ze niemand hebben en vaak een laag IQ hebben." *(Professional Delfshaven)*

> "Er is sprake van Loverboys 2.0: het is niet meer het klassieke verhaal van jongens die meisjes inpalmen en haar vervolgens in de prostitutie brengen. Het zijn nu bijvoorbeeld jongens die telefoonabonnementen afsluiten op naam van een meisje dat verliefd op ze is. Meiden die daar slachtoffer van worden, zeggen dan: 'maar mevrouw: ik heb geen cadeautjes aangenomen.' Zo'n fenomeen als Loverboys is continu in beweging. Tegenwoordig zijn er ook Lovergirls et cetera." *(Professional Delfshaven)*

> "Maar het ronselen van prostitutie, dat speelt veel meer in Delfshaven. Dat is zorgwekkend, vooral omdat het een jonge leeftijd is. Ik heb toen begrepen dat het komt omdat de drugshandel niet goed gaat en dat ze nu daarom meiden ronselen voor prostitutie. En als je hele kwetsbare meiden hebt in de wijk en ze vinden het allemaal belangrijk om dure kleding te dragen en ze krijgen geld met prostitutie.. dan heb je een gevaarlijke situatie." *(Professional Delfshaven)*

> "Meiden – in opdracht van een jongen of hun vriend – die andere meiden ronselen om prostitutie in te gaan. Meiden die ronselen krijgen geld en aanzien. Het crimineel zijn wordt tegenwoordig zo verheerlijkt. Als je een kindje vraagt uit de buurt: wat wil je later doen? Dan reageert dat kind: 'drugsdealer worden'. De mindset is: 'als je iets doet wat niet mag, dan ben je populair'." *(Professional Delfshaven)*

Dit laatste wordt herkend door twee andere geïnterviewde professionals die bevestigen dat meiden andere meiden ronselen: "Ze denken: dan hoef ik die seks zelf niet meer te hebben.". Hoewel de meiden uit bovenstaande voorbeelden feitelijk slachtoffer zijn van prostitutie, stipt een van de professionals aan dat zij zichzelf niet per se op deze manier zien.

> "Ik hoop dat zo een meisje zich als slachtoffer ziet, maar ik ben bang dat ze denkt van, dat ze het ompraat van, dat ze geen slachtoffer is. Dat ze dat zichzelf aanpraten. Daar ben ik bang voor. Ik denk dat ze de knop omdraait. Ze denkt er niet over na. Dat ze er ook niet over praat en gewoon doet. Ze focust op wat het oplevert en verder schakelt ze het uit." *(Professional Delfshaven)*

Naast de hierboven besproken voorbeelden van gedwongen prostitutie beschrijven professionals meiden die bewust kiezen voor het hebben van seks met verschillende mannen, vanwege de financiële voordelen die dat met zich meebrengt. Voor deze meiden lijkt er geen sprake van dwang, maar eerder van een keuze die zij zelf maken.

> "Dat meiden zichzelf online plaatsen op een platform als kinki.nl en dan voor geld seks hebben met mannen. Maar ook dat ze omgaan met mannen die geld hebben. Mannen die geld maken door drugs. En die mannen betalen hun tickets en nemen hen mee op vakantie." *(Professional Delfshaven)*

> "In het gesprek dat we met deze meiden hadden, gaven aan dat ze ermee door wilden gaan. Ze doen het voor geld, het is makkelijk verdienen. Seks heeft dan niks meer met liefde te maken." *(Professionals Delfshaven)*

Het lijkt erop dat het stigma rondom het hebben van betaalde seks met mannen aan verandering onderhevig is, gezien de openheid waarmee sommige meiden over hun bezigheden communiceren.

> "Je ziet dat meiden steeds meer in dat wereldje belanden en zich er ook niet voor schamen om dat te vertellen… het is lastig, ik denk, het is belangrijk hoe je eruit ziet,

> hoe je je kleedt, dure kleding. Dat soort dingen spelen ook mee. Meiden zijn vaak kwetsbaar." *(Professional Delfshaven)*

> "Er zijn meiden die daarover ook open zijn en erover posten op social media." *(Professional Delfshaven)*

Een aantal professionals liet zich in de interviews uit over de aanpak van prostitutie-problematiek onder meiden in Delfshaven. Zonder uitzondering benoemen zij hierbij het belang van in gesprek gaan met de meiden in kwestie. Als het hierbij gaat om een meisje dat (vermoedelijk) reeds actief is binnen de prostitutie, moet dat gesprek volgens hen erg voorzichtig worden gevoerd. Meiden vinden het lastig om over dit thema te praten omdat hun familie er vaak niet van afweet. Volgens de geïnterviewde professionals is preventie op dit thema van wezensbelang, bijvoorbeeld door met meiden in gesprek te gaan over zaken als seksualiteit, normen en waarden. Een van de professionals geeft aan dat er in het verleden een speciaal programma bestond voor oud-slachtoffers van loverboys met de naam Jonge Meiden Zelfstandig, maar dat dit – tot haar spijt – niet meer bestaat. Een van de geïnterviewde wijkagenten vertelt over hoe zij zelf ooit undercover afsprak met een meisje van 17 uit Delfshaven waarvan werd vermoed dat zij zichzelf prostitueerde. Ze wilde erachter komen of er sprake was van dwang of mensenhandel.

> "Die meid gaf aan dat ze geld wilde en zich daarom prostitueerde. Ze had die keuze zelf gemaakt. Later maakte ik iets soortgelijks mee met een meisje met een hoofddoek. Ik merk dat onder zulke meiden aanzien belangrijk is. Ik denk dat ze tot zo'n wereld toetreden omdat ze daar – in tegenstelling tot thuis – het gevoel hebben controle te hebben. Ook als dat feitelijk niet zo is." *(Professional Delfshaven)*

Het beeld van meiden

In de gesprekken met meiden viel op dat zij prostitutie vrijwel niet noemden als zorgwekkend thema waarbij hun leeftijdsgenoten in Delfshaven betrokken zijn. Op basis van de interviews wordt niet duidelijk of meiden hier werkelijk geen weet van hebben, of dat zij zich niet graag uitlaten over dit thema. In tegenstelling tot de andere geïnterviewde meiden, bleek een van de respondenten opvallend open.

> "Weet je wat het is, voor dames is het makkelijker om op een andere manier geld te verdienen. Sekswerkers. Als je weet hoeveel dames hier in Delfshaven sekswerk doen, daar kan ik gewoon letterlijk van huilen, dat vind ik echt heel erg. [Respondent barst in tranen uit] Nou gewoon, meisjes die hun lichaam verkopen via internet, die gewoon schijt hebben, die aan de drugs gaan, weet je, omdat ze domme dingen doen omdat ze snel geld willen. Gewoon ook vriendinnen van mij die ik gewoon zie aftakelen dat ik denk van 'jezus, dat is wat dat leven met je doet'. Het is gewoon heftig. Ze gaan gewoon in de prostitutie. Kijk weet je wat het is, die meisjes denken makkelijk over prostitutie. Ze denken: 'snel geld verdienen'. Maar wat je stuk voor stuk bij die meisjes ziet op een

gegeven moment; ze beginnen eerst gewoon rustig met blowen, dan gaan ze pilletjes doen, dan zitten ze ineens aan de snuif, dit dat. Dat je denkt: 'jezus, dat is heftig man'. Zo zijn ze van 'een beetje leuk leven in de sekswereld' gekomen in de drugswereld. Ja dat is wel heel heftig. Gewoon meisjes die met verkeerde jongens omgaan. Hun vriendje komt vast te zitten, maar de business moet doorgaan. En dan gaan ze in een keer voor hun vriend weet ik veel wat verkopen, en zo zitten ze ook weer in een wereld waar je bijna niet uitkomt." *(Jongedame Delfshaven, 22 jaar)*

Op de vraag hoe gemakkelijk het is voor dames om tot deze wereld toe te treden, antwoordde de respondente als volgt.

"Per direct! Als jij vandaag nog met sekswerk wilt beginnen, dat kan vandaag nog. Je gaat vandaag nog die 500 euro in je zak steken. Je zet gewoon een advertentie online. Misschien ken je mensen die erin werken of zo, je vraagt gewoon 'hee kan ik misschien een dagje met jou checken? Dan krijg je ook een deel van wat ik verdien bla bla bla'. Nou dat meisje zegt maar al te graag: 'kom een dagje met mij mee'. Zij denkt dan: 'meer geld voor mij'." *(Jongedame Delfshaven, 22 jaar)*

In bovenstaande voorbeelden lijken meiden zich op basis van vrijwilligheid te wenden tot de wereld van prostitutie. Volgens de respondente moet deze toetreding echter meer gezien worden als 'een bepaalde gedwongen keuze' en belanden sommige meiden dieper in deze problematiek dan ze van tevoren hadden kunnen inschatten. Zij schetst op basis van iemand die zij persoonlijk kent hoe dit proces in zijn werk kan gaan.

"Kijk heel veel meiden doen het ook vrijwillig. Tenminste, vrijwillig. Een bepaalde gedwongen keuze. Van: 'ja ik heb toch wel geld nodig dit dat'. Kijk van heel veel meiden weet ik; ze zijn er zelf mee begonnen. Dat ze zelf toch wel dachten van: 'ik flik dit wel effe, het is maar voor even, het gaat om het geld.' [...] Kijk dat sekswerk, dat is het enige waarvan ik echt zeg 'dat is echt een probleem', dat gaat me echt heel erg aan het hart. Voornamelijk omdat het gewoon hele jonge dames zijn. En ze weten nog niet eens wat voor effect het gaat hebben op de rest van hun leven. Ik weet dat er ook minderjarige dames zijn die het doen. Ik zie gewoon wat het effect wel op vriendinnen is. Gewoon een meisje, die kende ik al voordat ik in Rotterdam woonde, kende ik haar al. Gewoon van toen ik hier gewoon chillde, uitging af en toe dit en dat. Toen kende ik haar al, toen deed ze dat werk al. Als je nu naar haar kijkt: ze is haar kind kwijt, ze snuift, ze zit aan de alcohol. Dat mooie meisje dat zij vroeger was, is zij niet meer. Als je met haar praat; ze is helemaal de weg kwijt. Ze weet niet waar ze het over heeft. Het enige dat zij doet is schreeuwen, schreeuwen, schreeuwen. Ze nodigt onmin mannen uit in haar huis, haar huis is een kankerbende [emotie loopt hoorbaar op]. Elke keer als ik daar kom, ik ben twee, drie uur bezig met schoonmaken, en de volgende dag is het weer net zoals hoe ik daarvoor kwam. Dat je echt denkt van.. die prostitutie heeft haar gewoon helemaal kapot gemaakt. En op een gegeven moment – ze wilde dat toen niet voor zichzelf toegeven – maar toen is ze coke gaan gebruiken. En dan zegt ze: 'ja maar het helpt

soms gewoon dat ik wakker kan blijven' dit en dat. Maar wat ze niet vertelt is dat het ook gewoon helpt om haar pijn te bedrukken en dat ze het daarom gebruikt. En zo gaat ze steeds meer gebruiken. En nu werkt ze gewoon om haar verslaving te kunnen onderhouden. Het geld dat ze verdient gaat niet meer naar dure dingen, de huur dit en dat. Ze vraagt een creditcard aan en letterlijk twee dagen later staat ze 3.000 in de schuld met haar creditcard. Dat ik denk van: 'dat is gewoon een fokking hard leven'. Iedere keer dat ik bij haar kom, dat haar kind gewoon blij is omdat hij weet dat hij nu gewoon normaal avondeten krijgt. Dat er gewoon voor hem wordt gekookt, dat er iemand is die hem in bed stopt. Dat vind ik echt heel erg. [Respondent begint te huilen] Want vroeger was zij niet zo. En dat haar kind nu gewoon haar niet eens meer wil spreken, hij is 7 en hij walgt van zijn moeder.. dat is een heel hard leven. Nu, als je met haar praat.. Zij is zij niet meer.. haar ziel is er helemaal uit. Als je in haar ogen kijkt; je ziet een zwak hoopje ellende.[...] Ze was 18 of 19 toen ze met prostitutie begon. Weet je wat het is, prostitutie is geen probleem, maar je moet mentaal sterk in je schoenen staan. Je moet weten wat de consequenties ervan zijn, je moet weten waar je aan begint, dat het niet alleen maar leuk 'hihi haha snel geld' is, want er komen ook situaties waarin jij misschien gaat vrezen voor je leven, ook al doe je het op een witte manier. Zelfs in die clubs, in privéhuizen, achter de ramen. Want je weet niet wie er bij jou komt, dat weet je niet. Tegenwoordig, de meeste dames die hebben al zoveel issues met zichzelf, en dan gaan ze zulk werk doen.. dan denk ik: dat kán ook niet goed aflopen.." *(Jongedame Delfshaven, 22 jaar)*

Waar in bovenstaand voorbeeld sprake lijkt van een vrijwillige keuze voor prostitutie waarin jonge meiden zichzelf lijken te verliezen, schetst de respondent ook een – wederom aangrijpend – voorbeeld van een onvrijwillige manier waarop een van haar vriendinnen in de prostitutie is beland.

"Ja een vriendin van mij, van haar weet ik het. Kijk zij ging op een gegeven moment om met een jongen. Ze had gewoon haar zaakjes op orde. Ze heeft gewoon een kindje, ze is jong, ze gaat nog naar school dit dat. 21 jaar. En op een gegeven moment, ze ging om met een jongen. En ze was net een bedrijfje gestart met schoolboeken verkopen, deed ze dan via *drop shipping* of zoiets, maar dat ze dan schoolboeken ging verkopen. Nou goed, op een gegeven moment raakte haar vriend steeds meer erbij betrokken en zo. Op een gegeven moment zegt hij: 'nou goed, we kunnen een goede investering doen'. En twee weken later krijgt ze een brief van de politie en van de belasting dat ze 200.000 euro schuld heeft, dat er allemaal boeken zijn besteld via haar bedrijf en dat dat nooit is betaald. En zij heeft die boeken nooit gezien. Dus ja, die vriend van haar zegt: 'neeee, we zijn bedonderd door die mattie van mij blablabla'. Maar ja, zij is jong, ze heeft een kind, ze moet haar kind voeden. Wat gebeurt er, hij zegt 'ja weet je wat we kunnen doen?' En met 'we' bedoelde hij natuurlijk 'jij'. 'Ja we kunnen een advertentie online zetten. Het is even kut, maar het is wel snel geld. Het is maar voor even.' Ja... En een jaar verder en ze zit nog steeds in de prostitutie. En nu zegt ze zelf van: ja ik wil niet

stoppen, het is lekker geld, ik heb toch schijt aan mannen bla bla bla, en dat klinkt allemaal leuk.. maar ik geloof haar niet. Ik zie haar gedrag, ze heeft tegenwoordig echt woede-issues, geen geduld meer voor dingen en zo. Gewoon.. [...] Sinds kort weet haar moeder er ook van. Want die ex van haar die haar dus in die problemen heeft gezet, die probeert haar leven te verwoesten, dus die heeft laatst haar moeder een leuk berichtje gestuurd met een screenshot van een seksadvertentie. Dus haar moeder weet het nu ook. Ze blijft het doen want ze heeft het geld nodig.. om die schuld af te betalen, maar het is gewoon een verslaving voor haar. In haar hoofd heeft ze dat geld nodig. Want ze wil elke dag winkelen, ze wil elke dag uit eten. [...] Die jongen is inmiddels haar ex. Op een gegeven moment had zij natuurlijk door wat daar was gebeurd, hoe naar ze was bedonderd. En toen heeft ze hem daarop aangesproken, en hij bleef maar ontkennen. En op een gegeven moment is er iets gebeurd in het huis waar zij werkte. Dat er mannen daar aan de deur kwamen met van 'ja je hebt mij bedonderd met geld'. En toen kwam ze er dus eigenlijk achter dat die vriend van haar via de telefoon waarmee zij werkte mannen aanbetalingen liet doen en zo, en hij stak dat geld in zijn zak. Dus op een gegeven moment kreeg zij problemen met allemaal mensen van 'joh, je hebt mij laten betalen en je bent nooit gekomen' en zo. Toen is ze weer naar hem toe gegaan met: 'joh, wat is dit? Eerst dit en nu zet je me al zo in de problemen, en nu loop je nog meer van mij te stelen terwijl ik al in de problemen zit'. Toen heeft ze het gewoon afgekapt en toen is hij gewoon helemaal gek geworden. Want nu valt er niets meer op haar te verdienen, want zij wil niet meer delen. En hij wordt gewoon helemaal gek. Filmpjes van dat 'ie bij de garage staat, dat ie zegt van 'ja ik ga je auto in de fik steken'. Nou, dat ie haar moeder er bij betrokken heeft dus, zulke dingen." *(Jongedame Delfshaven, 22 jaar)*

Omdat met betrekking tot prostitutie de culturele achtergrond van meiden die hierin belanden soms een rol speelt – waarbij de taboesfeer waarin seksuele handelingen in sommige culturen verkeren een belangrijke plaats innemen – hebben we in het interview ook gevraagd of de respondent verschillen ziet in de culturele achtergrond van meiden die in de prostitutie belanden. Zij verklaarde hierover het volgende.

"Mijn vriendin uit het voorbeeld van net is Surinaams. Marokkaanse meiden zitten in een hele andere cultuur. Maar aan de andere kant, kijk dat vertellen ze wel, maar het is ook zo, als jij bijvoorbeeld op die sites gaat kijken voor prostitutie en zo. In deze wijk zie je bijna alleen maar Marokkaanse meiden, bijna alleen maar. Die zijn er niet allemaal in gelokt zoals mijn vriendin, die staan daar meestal vrijwillig op. Maar het zijn natuurlijk geen foto's met gezicht of zo. Meisjes bewerken foto's of gebruiken niet hun echte foto's weetje. En het is makkelijk om, kijk als je bijvoorbeeld van Delfshaven zelf komt, is het makkelijk om bijvoorbeeld in Zuid ergens een huis te zoeken waar je daar kunt werken. Zodat je toch weer minder snel mensen tegenkomt uit je eigen buurt. Maar als je gaat kijken, heel veel mensen blijven hier gewoon in de wijk, omdat ze weten kijk; als je zulke dingen gaat doen, mannen gaan ook bang zijn dat ze iemand gaan

tegenkomen. Dus die gaan het ook verder zoeken. Dus ik ken gewoon meids hier, die werken gewoon vanuit hun eigen huis. Dan zijn de kinderen naar school, en dan hup gaat die advertentie online. Dat is iets waarvan ik misschien wel het meest schrok toen ik überhaupt eerst naar Rotterdam kwam. Ja want, waar ik vandaan kom gebeuren zulke dingen natuurlijk ook, maar daar heb je natuurlijk de hoerenstraat. Waar ik vandaan kom is dat het ding, daar gaan de mannen gewoon naartoe. Maar als je hier komt is het gewoon een heel netwerk online waar mannen gewoon heel makkelijk via een advertentie gewoon effe een belletje komen doen en binnen een paar minuten staan ze voor je deur. Dat ik echt denk van…" *(Jongedame Delfshaven, 22 jaar)*

Over meiden en prostitutie

Op basis van de gesprekken met zowel professionals als meiden lijken jonge vrouwen in Delfshaven betrokken bij het thema prostitutie. Hoewel veel professionals zich hierover uitlieten, viel op dat zij hier vaak niet in hun eigen beroepspraktijk tegenaan zijn gelopen. Na doorvragen bleken zij de verhalen vaak 'van horen zeggen' te hebben. Bovendien bleken sommige professionals niet met zekerheid te kunnen stellen dat de casuïstiek in Delfshaven heeft plaatsgevonden, wat bemoeilijkt wordt doordat onder andere de Afdeling Vreemdelingenpolitie, Identificatie en Mensenhandel (AVIM) aangeeft dat minderjarige meiden vaak niet actief zijn in hun eigen gebied. Toch geven de verhalen van professionals – zeker in combinatie met de indringende beschrijvingen van de geïnterviewde jongedame op basis van eigen waarnemingen – wel degelijk aanleiding te vermoeden dat meiden in Delfshaven betrokken zijn bij prostitutie.

Op basis van de beschrijvingen van respondenten lijken meiden in sommige gevallen vrijwillig in de prostitutie te stappen. Meiden kiezen ervoor op een snelle manier geld te verdienen en kunnen aan de hand van advertentiesites gemakkelijk toetreden tot dit circuit. De openheid waarmee dit gebeurt verschilt. Niet alle meiden lijken het stigma dat rust op het hebben van betaalde seks te ervaren, aangezien professionals schetsen dat sommige meiden hun betrokkenheid bij prostitutie openlijk communiceren. Zowel professionals als de jongedame schetsen dat meiden – ondanks hun vrijwillige toetreding – vaak dieper in de prostitutie belanden dan zij vooraf hadden kunnen voorzien.

In sommige gevallen lijken meiden gedwongen in de prostitutie te belanden. De manier waarop dit gebeurt lijkt veranderd, aangezien het klassieke loverboyverhaal door professionals niet langer wordt herkend in de praktijk. Meiden die onvrijwillig in de prostitutie belanden worden vaak afgeperst met naaktbeelden of op andere manieren onder druk gezet. Wat onveranderd blijft is het feit dat meiden die in de prostitutie belanden vaak een zekere kwetsbaarheid hebben. Uit de gesprekken kwam naar voren dat deze meiden bijvoorbeeld geëxposed zijn, een laag iq hebben, niet goed liggen bij hun familie of een laag zelfbeeld hebben.

Meiden blijken niet alleen binnen de prostitutie actief als slachtoffer of als vrijwillige prostitué, maar ronselen volgens professionals ook andere meiden voor het uitvoeren van deze handelingen. Vaak gebeurt dit nadat zij eerst zelf slachtoffer zijn geweest van gedwongen prostitutie en proberen zij langs deze weg aan deze situatie te ontsnappen.

7.6 Meiden en seksuele (straat)intimidatie

In tegenstelling tot een aantal andere zorgwekkende thema's, bleken de geïnterviewde meiden heel open over het thema seksuele (straat)intimidatie. In de gesprekken kwam dit thema – samen met *exposing* – het vaakst aan bod. Ook professionals schenen – zij het beperkt – licht op wat zij in Delfshaven terugzien met betrekking tot dit thema.

Het beeld van professionals

Verschillende professionals benoemen in de gesprekken dat de buitenruimte van Delfshaven voor meiden niet geldt als een veilige plek.

> "Op straat heerst een cultuur van onveiligheid voor meiden. Er is veel seksuele intimidatie die varieert van nakijken, fluisteren tot verbale en fysieke intimidatie." *(Professional Delfshaven)*

Dit gevoel van onveiligheid kan ten grondslag liggen aan het feit dat meiden in de buitenruimte – zeker vanaf de leeftijd van 15 jaar – grotendeels onzichtbaar zijn, zoals ook in hoofdstuk 6 naar voren kwam. Professionals geven aan dat meiden met name slachtoffer zijn van seksuele intimidatie door jongens en mannen. Hoewel de respondenten aangeven dit gedrag in de buitenruimte te signaleren, is er weinig zicht op individuele daders en slachtoffers. Volgens de professionals is het lastig om hierover met meiden in gesprek te gaan. Het zogenaamde *dark number* bij zedendelicten is volgens een van de respondenten hoog.

> "Er zijn wel incidenten, maar waar zijn de slachtoffers? Wordt het binnenshuis gehouden? Waar blijft het? Ik heb er nog steeds geen antwoord op. Maar ik merk wel: als er één de drempel over is, dan… Dus als iemand een goede ervaring heeft met jongerenwerk, politie of een andere hulpverleningsinstantie dan heeft dat een positief effect op anderen. Jongeren kunnen elkaar dus op die manier positief beïnvloeden." *(Professional Delfshaven)*

Het beeld van meiden

In tegenstelling tot in de gesprekken met professionals, komt het thema seksuele (straat)intimidatie in de interviews met de meiden in Delfshaven veelvuldig ter sprake. Veel van de meiden geven aan regelmatig te worden lastiggevallen door jongens of mannen. Op basis van de interviewgesprekken blijkt deze intimidatie zich op een aantal manieren te openbaren.

In verschillende gesprekken komt naar voren dat de intimidatie door jongens zich niet beperkt tot de fysieke buitenruimte. Ook op social media krijgen meiden allerlei oneervolle voorstellen naar hun hoofd geslingerd. Omdat reeds in hoofdstuk 5 en 6 is ingegaan op deze specifieke dynamiek, ligt de focus in deze paragraaf zoveel mogelijk op de fysieke straat van Delfshaven. In de eerste plaats beklagen meiden zich erover dat zij op straat stelselmatig worden aan- en nagestaard door mannen. Opvallend genoeg benoemen meiden dat dit gebeurt door mannen van eigenlijk alle leeftijden. Zo vertelden twee meiden van 12 dat zij op de dag van het interview nog waren nagestaard door een man van minimaal 50 jaar oud. Naast het nastaren stellen meiden dat zij veelvuldig worden nageroepen op straat. Een van de respondenten geeft aan wat dit met haar doet.

> "Ik word er echt boos van. Ik vind het echt storend gewoon. Ik wil gewoon rustig over straat lopen zonder dat ik toe word geschreeuwd. Ja. Ik word er niet bang van, want op zich hebben ze nooit iets gedaan bij mij of zo, nooit aangeraakt of zo. Dat niet. Dus ik weet niet of het als het ooit gebeurt, of ik er dan ooit wel bang van ga worden. Maar op zich nu is het alleen boos zijn dat het gebeurt." *(Jongedame Delfshaven, 19 jaar)*

Een van de respondenten geeft wat meer zicht op hoe dergelijke interacties met jongens er op de straat van Delfshaven aan toe gaan.

> "Overdag hoor ik ook opmerkingen, bijvoorbeeld als ik aan het lopen ben, en ze willen mijn aandacht soort van. En ik ben niet iemand die dat fout gaat vinden wat die jongens zeggen en heel boos gaat reageren. Ik ben iemand die het gewoon negeert. En dan worden ze boos. Maar ik zie wel dat het in de avond veel erger wordt. Er wordt altijd wel iets gezegd. Nee het is niet altijd, soms eigenlijk. Echt niet vaak bij mij. Ik denk, gewoon, niet elke dag, drie keer per week. Als ik hier aan het lopen ben. Dan staat er meestal een groep jongens en dan gaan ze schreeuwen: 'hee meisje, mag ik je telefoon?', 'Meisje, meisje, kom eens hier'. Maar dan reageer ik meestal niet en dan worden ze boos en dan: 'oke dan niet, loop maar verder lelijkerd'. Deze jongens zijn rond de 16, 19 jaar. *(Jongedame Delfshaven, 19 jaar)*

Naar aanleiding van de vraag of zij ook wel eens wordt lastiggevallen door mannen ouder dan deze leeftijd, beschrijft de respondente dat deze 's avonds 'aan de beurt' zijn.

> "Ouderen zijn meestal in de avond. Ja en dan gaan ze meestal met de auto zeg maar meelopen met mij, ja, en dan gaan ze ook hele tijd schreeuwen 'meisje kom hier naartoe, kom in de auto'. Zulke dingen. Maar dat maak ik echt heel weinig mee, want ikzelf loop niet heel vaak in de avond. Ik weet niet of dat bewust of onbewust is, omdat ik weet dat ze me dan gaan volgen of zo. Maar ik doe dat niet heel vaak. Ik ga sowieso niet alleen, want mijn ouders vinden dat niet fijn. Dus dan ben ik wel met iemand altijd. De jongens die dit doen zijn altijd in een groep. Dat ze dit doen als ze alleen zijn heb ik eigenlijk nog nooit meegemaakt. Ik denk dat ze dan ook wat meer aandurven, en ook dat ze laten zien van 'hee, ik durf het'. En dan gaan ze meestal lachen allemaal, maar ik

> weet niet of het dan voor die jongen uitlachen is of dat ze mij aan het uitlachen zijn." *(Jongedame Delfshaven, 19 jaar)*

Zoals ook al duidelijk werd in bovenstaande beschrijving worden meiden in Delfshaven in sommige gevallen niet alleen nageroepen door jongens, maar ook achtervolgd. In sommige gevallen gebeurt dit te voet.

> "Ik ken een oudere man, gewoon ook een Marokkaanse man. Ik zag hem op Schiedamseweg maar hij kende mijn moeder zijn broer. Hij zag er best wel slecht uit en zo en hij ging mij ook achtervolgen van de Schiedamseweg tot mijn huis. En toen bleef die me achtervolgen en toen zei die tegen mij 'mag ik je nummer'? Maar hij was echt oud, ik zeg tegen hem 'ik heb geen telefoon'. Dus ik dacht hij sprak met mij omdat hij mijn oom kende. Dus ik had het tegen mijn moeder gezegd en zij had het tegen haar broer gezegd.. die man kende mij ook gewoon. En toen had mijn oom met hem gepraat van ja laat mijn nichtje met rust en toen deed hij het niet meer." *(Jongedame Delfshaven, 15 jaar)*

In de meeste gevallen waarbij meiden beschrijven dat zij worden achtervolgd gebeurt dit echter met de auto. Jongens rijden naast meiden en vallen hen vanuit de auto lastig, zoals duidelijk wordt uit onderstaande casusbeschrijving.

> "'s Avonds ben ik sowieso niet alleen, want dat vinden mijn ouders niet fijn. Dus dan loop ik meestal met een vriendin of m'n zusje. Zij is 17 en ze lijkt wat ouder dan ik, dus dat is wel vervelend. Want dan gaan ze ons ook heel vaak achtervolgen en schreeuwend zeggen: 'meisjes, komen jullie in de auto? Kom hier naartoe, ik wil je Snapchat.' Of zo. Dat meestal. En overdag blijven jongens meestal gewoon in hun groepje staan, maar 's avonds heb ik vaak meegemaakt dat het in de auto is. Dat zij in de auto zitten en dat ze dan meerijden soort van, met ons. En dan op een gegeven moment zijn ze het zat, en rijden ze weg. Ik reageer helemaal niet, mijn zusje ook niet. Ik heb wel eens een paar vriendinnen die heel boos reageren op hen. En dan krijgen we soms hele boze reacties terug. Want ik heb een vriendin die kan daar echt absoluut niet tegen en dan zegt ze: 'ga weg man, wat doe je hier? Ben je zo zielig dat je onze aandacht wil?' En dan krijg je hele gekke reacties terug. Van 'Kankerhoer, ga dan oprotten'. Dat krijgen we dan terug. En als ik helemaal niet reageer dan blijven ze meestal schreeuwen, schreeuwen, schreeuwen. En uiteindelijk raken ze het zat en meestal hoor je dan zo van 'oke dan niet, hoer', maar niet altijd, meestal gaan ze ook gewoon zelf wegrijden. [...] In de avond heb ik het wel altijd meegemaakt eigenlijk. Dus altijd als ik over straat ga dan gebeurt dit wel. Ik word er vooral boos van. Er lopen minder mensen op straat, dus het is zeg maar minder voor schut gezet door hen. Maar ik vind het niet minder erg, want ze volgen ons wel met de auto en dat vind ik wel heel vervelend. Want op zich zou ik gewoon naar huis kunnen lopen, maar dan weten ze waar ik woon. En dat is ook helemaal niet fijn. Dus als ik zie van 'oh we zijn vlakbij waar ik woon', dan probeer ik wel altijd ergens anders naartoe te lopen dan mijn eigen huis. Want ik wil echt niet dat ze

> weten waar ik woon. En als het hier gewoon is.. want hier op Schiedamseweg heb ik het ook wel heel vaak meegemaakt, dan loop ik gewoon heel veel sneller en probeer ik straatjes in te gaan waar zij niet in kunnen. Dus eigenlijk ben ik best wel bezig met mijn gedrag aanpassen. Ik heb er nooit zo over nagedacht eigenlijk. Het is heel normaal geworden, je krijgt altijd wel iets naar je toegeschreeuwd. Hoeft niet dagelijks te zijn, maar je krijgt het wel vaak." *(Jongedame Delfshaven, 19 jaar)*

Waar het naroepen en achtervolgen vaak op zichzelf staande acties betreffen, beschrijven meiden ook hoe zij soms door dezelfde persoon voor langere tijd worden lastiggevallen. Zoals blijkt uit onderstaande schets kan dit stalken soms jarenlang doorgaan.

> "Ik heb ervaring gehad met een jongen die mij niet met rust wou laten. Die gewoon achter mij aan blijft gaan. Mijn ouders en school weten daar ook van. Hij zit al jaren bij mij op school. Het is eng, maar je weet ook niet meer wat je moet doen.. ik heb zelfs school zelfs betrokken. Dat hij geen contact met mij mocht hebben. Op een gegeven moment was het stil. Op een gegeven moment kreeg ik allemaal insta-verzoeken van hem, op TikTok, op Snapchat. Dan denk ik: 'wat ga ik doen'? Mijn ouders kunnen naar zijn ouders gaan bijvoorbeeld, maar het is aan de jongen zelf of hij ermee stopt op niet. Het zijn zijn daden. Dat kan niemand voor hem bepalen. Hij woont letterlijk achter mij. Ik had ook tijdens de basisschool, we zitten nu op de middelbare school, maar dat ik naar huis liep en dan rende hij voorbij en dan floot hij heel hard, roept mijn naam en dan loopt 'ie door. En dat gebeurde elke keer weer. Toen zei ik tegen mijn moeder: 'het is echt heel vervelend'.. Weet je, het begon bij 'verliefd'. En dan.. hij is *obsessed* geraakt. Ik zei tegen hem: 'waarom zoek je niet iemand anders? Ik wil geen relatie hebben. Wat heb ik daar aan. Ik ben 15'. Toen zei hij: 'ik kan niemand vinden zoals jij. Nee, ik ga je niet laten..' en zo. Dan krijg je echt rillingen. Dan denk ik van 'nee'. Het begon toen ik 12 was, toen we nog op de basisschool zaten. Op een gegeven moment begon hij groepjes van zijn klas te sturen en te zeggen: 'ja, hij is verliefd op jou. Hij wil verkering'. Toen reageerde ik: 'nee dat wil ik niet'. Dat gebeurde heel vaak. Om de week kwam er wel iemand die hij naar mij toe stuurde. Ik had nog geen telefoon. Ik was toen nog bezig met barbiepoppen." *(Jongedame Delfshaven, 15 jaar)*

Waar de overstap van de basisschool naar de middelbare school de respondente de nodige ruimte had moeten bezorgen, bleek de jongen naar dezelfde middelbare school te gaan.

> "Ik denk dat dat kwam doordat ik ook daar heen ging. Dat is tegen hem verteld. Daarna werd mijn nummer aan hem gegeven. Ik had toen inmiddels een iPhone. [...] Op een gegeven moment heb ik mijn nummer veranderd. En toen was ik naar school gegaan en toen heb ik ze ingelicht. Toen werd hij erop aan gesproken. Maar toen was het al twee jaar bezig. Toen heeft hij mij een paar maanden met rust gelaten en toen begonnen de *Insta-dm'tjes* weer. Hij stuurde verzoeken en ik weigerde het. Hij stuurde het weer, dus ik dm-de hem van 'waarom verstuur je verzoeken als ik je weiger? Ben jij die persoon die mij niet met rust laat?' Toen zei hij 'nee ik ken jou niet'. Terwijl hij

> gewoon zijn eigen naam gebruikte. En mijn klasgenoten zeiden ook dat hij het was. Toen heb ik hem weer een bericht gestuurd en gezegd dat hij mij met rust moest laten. Toen is het gestopt, maar een paar weken later begon hij op Tiktok. Hij heeft letterlijk drie accounts aangemaakt om mij te volgen. Ik heb hem telkens geblokkeerd. Ik denk dat hij me nog steeds volgt, maar dan met andere naam. Op een gegeven moment heb ik al mijn sociale media verwijderd. Toen had ik wel rust. Even alles achter me laten." *(Jongedame Delfshaven, 15 jaar)*

Uit de verhalen van de meiden wordt duidelijk dat de mate waarin iemand wordt lastiggevallen per jongedame verschilt. Zo beschrijven een aantal meiden dat hun positie in de wijk ervoor zorgt dat zij niet of minder worden geïntimideerd. Een van de geïnterviewde meiden vertelt dat zij door de familie waaruit zij komt een bepaalde naam op straat heeft, waardoor jongens haar met rust laten. Een andere respondente beschrijft iets vergelijkbaars.

> "Ja, weet je wat ik ook merk, als ze weten wie je bent, van welke familie je komt, ze kennen je familie, mijn oom is hier echt bekend. Ze weten dat ze niet met mij kunnen proberen. Maar mensen die ik niet ken, dus klanten die daar komen die ik niet ken, die zijn wel weer heel anders. Die kunnen jou bijvoorbeeld lastig vallen." *(Jongedame Delfshaven, 19 jaar)*

Naast de maatschappelijke positie van meiden, lijkt ook hun culturele achtergrond mee te spelen met betrekking tot de thematiek van intimidatie. Hoewel alle meiden – met verschillende achtergronden – aangeven te worden lastiggevallen, lijken sommige meiden met een Marokkaanse achtergrond door jongens meer in de gaten te worden gehouden. Bovendien lijkt de intimidatie meer invloed te hebben op hen. Een respondent met een niet-Marokkaanse achtergrond schetst daarover het volgende.

> "Bij mij zelf is dit nooit gebeurd, maar wel bij mijn vriendin waar ik bij was. Maar ik werd zeg maar daar boos om omdat ik zag dat zij het niet leuk vond. We liepen zo op straat en er was een auto die langsreed en de hele tijd ging roepen en zo. Voor schut zetten. Ik zag dat zij het echt niet leuk vond want zij werd zeg maar voor schut gezet. Zeg maar bij andere mensen op straat. Ze is een Marokkaans meisje, ze draagt een hoofddoek. En alle andere mensen gingen zeg maar naar haar kijken. Ik zag dat ze het echt niet leuk vond. Dus ik zei: 'rij gewoon door, ze zegt toch nee'. Ik zag aan haar dat ze het niet leuk vond en ze was ook stil. Ik zou me daar als *Cabo* minder zorgen over maken. Ik zou me persoonlijk niet schamen, maar mensen van haar cultuur zouden denken: 'dan moet je daar gewoon niet lopen'. Ik schaam me niet, want ik doe niks. Dus de schaamte moet bij hem liggen en niet bij mij. […] Het is wel anders voor mijn Marokkaanse vriendinnen. Want soms loop ik met m'n vriendin, was echt een paar weken terug, liep ik met haar. En toen voelde zij zich echt niet prettig omdat zij door een paar Marokkaanse jongens aangestaard werd en gewoon echt heel de tijd vanaf de overkant. Gewoon echt dat ze zich er niet prettig bij voelde. Op wat voor manier staarden ze? Je weet dan gewoon dat ze met zijn tweeën aan het lachen zijn en aan het praten zijn over je. En zij voelde

> zich daardoor ongemakkelijk. Ze zijn haar vooral een beetje in de gaten aan het houden." *(Jongedame Delfshaven, 21 jaar)*

Een van de meiden met een Marokkaanse achtergrond schijnt licht op waar dit verschil vandaan lijkt te komen.

> "Weet je wat het ergste is, het gaat ook om familie. Bijvoorbeeld jouw familie woont hier en je wordt achtervolgd door een auto. En wij zijn dan bijvoorbeeld bang dat je je familie ziet. Dan blijven ze toch plakken. Het is niet per se schande, maar het is wel een beetje respect. Mijn familie hoeft niet te zien hoe ik word versierd door een jongen. Ik weet dat ik er niets aan kan doen, maar toch vind ik het er niet uitzien naar mijn familie toe" *(Jongedame Delfshaven, 20 jaar)*

Opvallend genoeg laten meiden tijdens de interviews merken de hierboven beschreven intimidatie in zekere mate te hebben genormaliseerd. Illustratief daarvoor is onderstaande quote van een van de respondenten.

> "Op dit moment ervaar ik niet echt problemen, gewoon fijn. Ik merk wel dat mensen veel naar je kijken, maar op een gegeven moment: je sluit dat af. Je gaat daar niet meer bij stilstaan. Dingen die om je heen gebeuren is gewoon normaal geworden. Het is gewoon normaal geworden dat mensen op elkaar letten en dat je snel ruzie krijgt. Je laat het gewoon op een gegeven moment gaan, het hoort erbij. Je weet waar je bent en als je dat niet fijn vindt dan moet je daar ook niet gaan. Nee ja het hoort er niet bij, maar je weet wat je kan verwachten als je ergens naartoe gaat toch?" *(Jongedame Delfshaven, 21 jaar)*

Naast deze normalisering van de situatie die in Delfshaven is ontstaan omtrent intimidatie, geven meiden ook blijk van de manier waarop zij hun gedrag aanpassen aan deze realiteit.

> "Wat ik als meisje zie is dat ik zeg maar, als je hier een stuk doorloopt en dan heb je gelijk bij dat huisje heb je jongeren, dan denk ik 'oke ik moet oversteken', dat is de enige waar je aan denkt. Als ik hier ook mensen zie, ga ik ook oversteken. Ik hoef dat commentaar niet te horen, ze mogen het onderling zeggen maar ik hoef het niet te horen. Wat ik zelf hoor is 'kijk dan', 'mag ik je *Snap*?', 'mag ik je nummer?', 'kom hier in de auto', 'kom we gaan hotelletje, kamertje pakken'. En dat hoor ik liever niet. Dat mogen ze tussen elkaar zeggen, maar ik hoef dat zeker niet aan te horen. Dit gebeurt eigenlijk altijd wel als ik langs een groep loop." *(Jongedame Delfshaven, 16 jaar)*

Hoewel zij zich aanpast aan de situatie, toont de respondente zich bewust van het feit dat eigenlijk niet zij, maar de jongens hun gedrag zouden moeten aanpassen.

> "Ik vind niet dat een vrouw zich moet veranderen om geen aandacht te trekken van een jongen. Ik vind dat hoeft echt niet. Ik vind dat een man zich moet aanpassen. Want het is wat in hun gedachten om gaat, dat kan ik als vrouw niet vertellen tegen hun, want dat weten hun beter dan ik. Maar ik vind dat zeg maar, wat ik zou vinden als ik langs

> zou lopen en niet hoeft over te steken en dat ze weg zouden kijken, of naar beneden zouden kijken. Dat zou ik echt fijn vinden. En ik denk dat ik ook voor meerdere vrouwen spreek nu." *(Jongedame Delfshaven, 16 jaar)*

Een van de respondenten benoemt een andere manier waarop vrouwen zich aanpassen aan de werkelijkheid in Delfshaven. Zij schetst het te begrijpen dat vrouwen erover nadenken zich te bewapenen, om zich te kunnen beschermen tegen de overlast en intimidatie van mannen.

> "Ik snap wel dat bepaalde vrouwen wapens bij zich dragen, want ze voelen zich onveilig. Een pepperspray of zo, uit verdediging. Ik begrijp het wel dat vrouwen het overwegen om dat te doen. Tegenwoordig laten sommige mensen het niet bij aanspreken, maar ze lopen ook met je mee, achter je aan." *(Jongedame Delfshaven, 21 jaar)*

Over meiden en seksuele (straat)intimidatie

Uit de gesprekken met zowel professionals als meiden wordt duidelijk dat jonge vrouwen binnen Delfshaven veelvuldig te maken krijgen met seksuele straatintimidatie. Het feit dat meiden in de interviews zoveel meer zeggen over dit thema dan professionals, laat wellicht zien dat het vaker voorkomt dan dat door laatstgenoemden wordt gesignaleerd. Waar meiden bij andere zorgwekkende thema's op verschillende manieren betrokken zijn, zijn zij bij seksuele straatintimidatie nadrukkelijk slachtoffer. De intimidatie waarmee meiden te maken krijgen uit zich in aan- en nastaren, naroepen, achtervolgen en in sommige gevallen stalking. Zowel de positie van meiden in de wijk als hun culturele achtergrond blijken van invloed op de mate waarin zij worden lastiggevallen en het effect dat de intimidatie op hen heeft. Sommige meiden met een Marokkaanse achtergrond lijken hierbij kwetsbaarder. Hoewel de meiden aangeven dat zij boos en in sommige gevallen bang worden van de intimidatie, wordt uit de gesprekken duidelijk dat meiden in Delfshaven de ontstane situatie waarin intimidatie aan de orde van de dag is in zekere mate 'normaal' zijn gaan vinden. Meiden passen hun gedrag op verschillende manieren aan om de intimidatie het hoofd te kunnen bieden. Zij gaan chillen in een andere stad, steken de weg over om jongens te ontlopen, komen 's avonds zo min mogelijk buiten of verwijderen hun social media volledig. De seksuele straatintimidatie door jongens trekt een zware wissel op de bewegingsvrijheid van meiden in Delfshaven.

7.7 Resumerend

Als we de betrokkenheid van meiden bij zorgwekkende thema's op een hoger abstractieniveau bekijken, vallen een aantal zaken op. In de eerste plaats blijken de geïnterviewde meiden – op een enkeling na – ontzettend terughoudend in het delen van informatie, voornamelijk wanneer het gaat om gevallen waarbij meiden als dader in beeld zouden zijn – zoals bij 'drugs' of 'vermogensdelicten'. Met name meiden met een Marokkaanse achtergrond tonen zich in de gesprekken bijzonder gesloten.

In de tweede plaats blijken meiden op veel verschillende manieren betrokken bij thema's als drugs, prostitutie en geweld. Uit de verhalen van zowel professionals als meiden blijkt het idee dat meiden met betrekking tot zorgwekkende thema's alleen als slachtoffer in beeld zouden komen achterhaald. Met betrekking tot de verschillende thema's zagen we voorbeelden van vrouwen als facilitator, toeschouwer, opstoker, medepleger en nadrukkelijk als dader. Enkel bij het thema seksuele straatintimidatie lijken vrouwen (vrijwel) uitsluitend betrokken als slachtoffer. In de gevallen waarin vrouwen bij de verschillende zorgwekkende thema's als dader naar voren kwamen, werd uit de beschrijvingen van respondenten wel duidelijk dat zij vaak een ondergeschikte positie innamen ten opzichte van mannen.

Daarnaast valt op dat met betrekking tot de meeste thema's het beeld van professionals grotendeels overeenkomt met wat de meiden in de interviews vertelden. Uitzondering hierop vormt het thema 'seksuele straatintimidatie', dat in de gesprekken met meiden veel prominenter naar voren kwam dan in de gesprekken met professionals.

Zoals ook op andere plekken in dit rapport naar voren kwam, blijkt het digitale domein binnen alle zorgwekkende thema's een centrale plaats in te nemen. Social media beïnvloeden de manier waarop thema's als geweld, roddelen en pesten, prostitutie en seksuele (straat)intimidatie tot uitdrukking komen in de dagelijkse levens van de meiden in Delfshaven.

8. Conclusies & aanbevelingen

Aan het einde van ieder hoofdstuk hebben we steeds de bevindingen van dat betreffende hoofdstuk samengevat. We hebben ervoor gekozen deze bevindingen hier niet te herhalen. In dit laatste hoofdstuk presenteren we een aantal overkoepelende conclusies en geven we antwoord op de centrale onderzoeksvraag. Daarnaast doen we enkele praktische aanbevelingen die voortvloeien uit de resultaten van deze studie.

8.1 Overkoepelende conclusies

Vrijwel alle Nederlandse en internationale literatuur over straatcultuur gaat over mannen. Niet alleen ligt de focus van deze onderzoeken op de gedragingen van mannen, ook zijn zij degenen die worden geïnterviewd, geobserveerd en geanalyseerd. In dit onderzoek kwamen daarom nadrukkelijk de meiden – en de professionals die met hen werken – aan het woord. Centraal binnen deze studie stond de vraag welke rol meiden innemen binnen de straatcultuur van Delfshaven. Om antwoord te geven op deze vraag hebben we achtereenvolgens gekeken naar de manier waarop meiden zich presenteren, de positie die zij innemen en de manier waarop zij betrokken zijn bij zorgwekkende thema's. De vraag die in deze studie centraal staat blijkt geen eenduidig antwoord te kennen: de rol van meiden binnen de straatcultuur van Delfshaven is divers en bovendien complex.

In de eerste plaats wordt duidelijk dat meiden een prominentere rol vertolken binnen straatcultuur dan dat op basis van eerder onderzoek wordt verondersteld. Meiden zijn niet alleen vanaf de zijlijn betrokken, maar maken met hun presentatie, hun positie en hun betrokkenheid bij incidenten een belangrijk onderdeel uit van de straatcultuur in Delfshaven. Het idee dat meiden binnen deze cultuur alleen een rol hebben als lijdend voorwerp of slachtoffer lijkt op basis van de bevindingen in dit onderzoek achterhaald. Met betrekking tot zorgwekkende thema's zagen we voorbeelden van vrouwen met een rol als facilitator, toeschouwer, opstoker, medepleger en nadrukkelijk als dader.

Ook voor meiden lijkt de eerder in dit onderzoek beschreven 'apenrots' in grote mate te gelden. Net als hun mannelijke leeftijdsgenoten proberen meiden zo hoog mogelijk in de pikorde te geraken door zo goed mogelijk te voldoen aan de gedragsverwachtingen die binnen de setting van de straat gelden. Net als bij de mannen is opwaartse mobiliteit niet alleen mogelijk door zelf in aanzien te stijgen, maar ook door anderen naar beneden te halen. Respondenten beschrijven hoe deze concurrentiestrijd onder meiden in Delfshaven in alle hevigheid woedt, met grote persoonlijke problemen tot gevolg. Veel meiden geven aan dat er veel roddel en achterklap plaatsvindt en dat dit veel impact heeft op de sociale vrijheid die zij ervaren. Als gevolg hiervan heerst er in Delfshaven veel onderling wantrouwen.

Hoewel meiden een belangrijkere rol spelen dan we tot nu toe wellicht aannamen, blijken zij in de hiërarchie echter wel degelijk onder hun mannelijke leeftijdsgenoten te staan.

Jongemannen lijken in Delfshaven grotendeels te bepalen welke gedragsverwachtingen gelden en blijken ook met betrekking tot zorgwekkende thema's eigenlijk altijd als 'meerdere' van jonge vrouwen te fungeren. Waar meiden dus een belangrijkere rol lijken te hebben dan we aannamen, lijken de meeste meiden nog steeds een ondergeschikte positie in te nemen ten opzichte van mannen. In de rol die meiden vervullen valt heel sterk de invloed van klassieke man/vrouw-verhoudingen te herkennen die kenmerkend zijn voor straat- en volksculturen (Ilan, 2015). Uit de gesprekken bleken deze verhoudingen in de eerste plaats van belangrijke invloed op de binnen Delfshaven geldende gedragsverwachtingen voor meiden: zij zouden zich zo kuis en vrouwelijk mogelijk dienen te gedragen. Bovendien lijkt de onderschikte positie van vrouwen seksuele (straat)intimidatie in de hand te werken. Meiden worden in de (on- en offline) buitenruimte veelvuldig lastiggevallen door (jonge)mannen. Opvallend is dat de geïnterviewde meiden zowel de specifieke genderrollen als de intimidatie in grote mate lijken te hebben genormaliseerd. Hoewel zij aangeven er in hun dagelijkse doen en laten veel last van te ondervinden, schetsen zij dat het 'wel te doen' is en zeggen zij bovendien 'niet beter te weten'.

De rol van meiden binnen de straatcultuur van Delfshaven lijkt in grote mate het gevolg van bredere onderliggende structuren die niet van de ene op de andere dag gaan veranderen. Hoewel een enkele respondent zich hoopvol en strijdbaar toont, lijken veel meiden geen vertrouwen te hebben in dat hun rol in de nabije toekomst anders zal zijn. Meiden in Delfshaven lijken vooral hun gedrag aan te passen om negatieve consequenties te vermijden. De on- en offline buitenruimte van Delfshaven geldt op basis van dit onderzoek voor veel meiden als een sociaal onveilige omgeving, die zij om deze reden in grote mate ontlopen.

De rol die meiden innemen lijkt ook te worden beïnvloed door hun culturele achtergrond. Sommige meiden uit Delfshaven met een Marokkaanse achtergrond lijken niet alleen te worden beïnvloed door straatculturele gedragsverwachtingen, maar – meer dan andere meiden – ook in sterke mate door de opvattingen vanuit een deel van hun eigen gemeenschap. Deze meiden lijken meer in de gaten te worden gehouden, zich meer 'gepast' te moeten gedragen en worden volgens respondenten ook meer lastiggevallen. Bijkomende lastigheid is dat deze meiden aangeven in zekere mate zelf te worden gezien als schuldige als zij worden lastiggevallen en dat zij eventuele intimidatie minder goed kunnen bespreken met familie. Meiden met een andere dan de Marokkaanse achtergrond geven aan zich in sommige gevallen – vooral wanneer zij met Marokkaanse vriendinnen zijn – ook aan te passen naar de gedragslijnen van een deel van de Marokkaanse gemeenschap in Delfshaven.

In deze conclusie dient ook het belang dat het online domein vertegenwoordigt voor meiden te worden benadrukt. Social media lopen als een rode draad door de leef- en belevingswereld van meiden in Delfshaven, wat gevolgen heeft voor de rol die zij innemen. Hoewel specifieke genderrollen binnen straatcultuur op social media weliswaar in stand blijven, stelt Lane dat meiden binnen het online domein meer controle ervaren in sociale interacties (2019: 38). Op basis van de interviewgesprekken lijkt deze controle voor meiden in Delfshaven echter slechts gedeeltelijk op te gaan, omdat het gevaar van exposing of andersoortige shaming voortdurend

op de loer ligt – zoals uitvoeriger wordt beschreven in het rapport van hogeschool Inholland (Schram, Eysink Smeets & Hendriksen, 2021). In de praktijk blijkt de voorname invloed van social media meiden met name kwetsbaarder te maken.

Tijdens het onderzoek werd ook duidelijk dat er in Delfshaven in grote mate sprake is van een zwijgcultuur, die ook van invloed is op de meiden in het gebied. Waar een aantal respondenten zich open toonden, bleken veel meiden bijzonder terughoudend in het delen van informatie, met name wanneer het aankwam op criminaliteit. Hoewel dit onderzoek een eerste waardevolle inkijk geeft in de rol van vrouwen binnen de straatcultuur van Delfshaven, leeft bij de onderzoekers daarom het gevoel dat we pas net een tipje van de sluier hebben opgelicht over de daadwerkelijke betrokkenheid van meiden bij verschillende zorgwekkende thema's.

Al met al vervullen meiden binnen de straatcultuur van Delfhaven – in lijn met wat hierover eerder is beschreven door andere onderzoekers – een complexe en overwegend ondergeschikte rol. Het beeld over de rol van meiden en de beperkingen die zij ervaren in hun sociale leven dat op basis van dit onderzoek naar voren komt is zorgwekkend en verdient aandacht. Opgroeien binnen de straatcultuur van Delfshaven is op dit moment voor veel meiden een strijd. Om deze conclusie evenwel te besluiten met een positieve noot, eindigen we met een hoopvolle quote van een van de respondenten over de meiden in Delfshaven, waaraan dit rapport zijn titel ontleent.

> "Het zijn *strijders* man. Hoe dan ook; ze laten het gebeuren. En dat vind ik iets heel knaps. Ze hebben allemaal doorzettingsvermogen. En als ze de energie die ze in het negatieve steken, zouden steken in het positieve, zouden hier nu allemaal bazen zitten, CEO's en weet ik veel wat." *(Jongedame Delfshaven, 22 jaar)*

8.2 Aanbevelingen

We besluiten deze studie met een aantal aanbevelingen. Op basis van dit onderzoek naar de rol van meiden binnen de straatcultuur van Delfshaven opperen we een aantal concrete handvatten en doen we suggesties voor vervolgonderzoek.

Heb oog voor de actieve rol van meiden binnen zorgwekkende thema's

Uit de verhalen van de respondenten blijkt het idee dat meiden met betrekking tot zorgwekkende thema's alleen als slachtoffer in beeld zouden komen achterhaald. Op basis van dit onderzoek blijken meiden ook actief als facilitator, toeschouwer, opstoker, medepleger en nadrukkelijk als dader. Volgens een aantal respondenten worden meiden met betrekking tot specifieke vormen van criminaliteit bewust ingezet omdat zij minder zouden opvallen dan jongens. Vanuit het idee dat je pas dingen gaat zien als je weet waarop je moet letten, verdient het aanbeveling om zowel met een preventieve als meer repressieve bril oog te hebben voor

de actieve rol van meiden binnen bijvoorbeeld drugscriminaliteit, prostitutie, geweldpleging en vermogensdelicten. Dit betekent dat meiden bijvoorbeeld vaker dan nu gebeurt zouden kunnen worden gecontroleerd, maar ook dat professionals meer oog hebben voor mogelijk zorgwekkende signalen die duiden op de betrokkenheid van meiden bij dergelijke delicten.

Creëer een meldpunt waar meiden anoniem terecht kunnen

Uit de verhalen van zowel professionals als meiden wordt duidelijk dat jonge vrouwen in Delfshaven soms kampen met problemen waarvan zij het gevoel hebben dat ze deze bij niemand kwijt kunnen. Door de roddelcultuur, het onderlinge wantrouwen, de hoge taboesfeer en de toch al precaire positie van vrouwen, blijven meiden soms (veel) te lang lopen met problemen. Het verdient aanbeveling een laagdrempelig meldpunt te creëren waar meiden anoniem met hun problemen terecht kunnen. Om volledige anonimiteit te kunnen waarborgen zal dit meldpunt waarschijnlijk een digitale vorm moeten krijgen.

Bied cultuursensitieve interventies aan

Op basis van het onderzoek lijkt de rol van meiden in Delfshaven deels afhankelijk van hun culturele achtergrond. Sommige meiden met een Marokkaanse achtergrond lijken binnen het gebied tegen specifieke problemen aan te lopen die andere meiden in mindere mate ervaren. Het verdient daarom aanbeveling cultuursensitieve interventies aan te bieden, waarbij bijzondere aandacht uitgaat naar de rol van meiden die zijn ingebed binnen de Marokkaanse gemeenschap van Delfshaven.

Investeer in online contact met meiden van onder de 15

In het onderzoek kwam duidelijk naar voren dat meiden vanaf een jaar of 15 grotendeels onzichtbaar zijn in de publieke buitenruimte. Tegelijk schetsen professionals meiden van onder de 15 via bijvoorbeeld sport- en spelactiviteiten nog wél te kunnen bereiken. Hier ligt een belangrijke kans om op deze jongere leeftijd (duurzame) contacten aan te knopen. Door jongeren die nog in beeld zijn ook nadrukkelijk *online* aan je te binden – door met ze *geconnect* te zijn via bijvoorbeeld Snapchat, Instagram of Tiktok – kunnen professionals ook met meiden in contact blijven nadat zij mogelijk minder op straat verschijnen. Het verdient aanbeveling nadrukkelijk aandacht te besteden aan het leggen van verbindingen met meiden in het online domein, omdat deze kunnen zorgen voor een duurzame(re) relatie.

Beschouw social media gezamenlijk als integraal onderdeel van het werk

Waar de percepties van professionals en meiden in dit onderzoek in grote mate in elkaars verlengde lagen, was er één punt waarop de verhalen van beide respondentengroepen wezenlijk verschilden. Waar veel professionals bij de bespreking van hun bevindingen spraken over een on- én een offline werkelijkheid, viel op dat in de verhalen van meiden deze werelden volledig door elkaar heen lopen. Om als professionals te blijven aansluiten op de leef- en belevingswereld van jongeren is het belangrijk deze realiteit niet alleen onder ogen te zien, maar hier ook naar te handelen binnen het eigen werk. Uit het onderzoek kwam naar voren dat de mate waarin professionals dit nu doen wezenlijk verschilt. Waar sommige professionals aangeven veelvuldig online te monitoren en in contact te staan met jongeren, geven anderen aan in zijn geheel geen zicht te hebben op wat er zich online afspeelt. Het is belangrijk dat alle ketenpartners social media als een integraal onderdeel van hun werk gaan beschouwen, om gezamenlijk te kunnen blijven aansluiten op de werkelijkheid waarin jongeren zich begeven. Het verdient aanbeveling te komen tot een integrale online aanpak, waarmee vanuit de gemeente naar aanleiding van aanbevelingen uit eerder onderzoek (Roks & Van den Broek, 2020: 137) reeds een start is gemaakt.

Trek externe expertise aan met betrekking tot het werken met meiden

Op basis van de gesprekken met professionals wordt duidelijk dat zij handvatten missen met betrekking tot het werken met meiden. Hoewel er in Delfshaven bij verschillende partijen wel degelijk mensen rondlopen die expertise hebben in het werken met meiden, zijn er veel professionals die aangeven een zekere handelingsverlegenheid te ervaren. Professionals die dit wel beheersen hebben niet altijd de competenties (of simpelweg de tijd) om dit over te dragen aan collega's en ketenpartners. Het verdient daarom aanbeveling een externe partij aan te trekken met specialistische expertise in het werken met jonge vrouwen. Door professionals uit Delfshaven te ondersteunen in het werken met moeders, kinderen en jonge meiden, kan een doorgaande lijn worden gecreëerd en kunnen problemen met betrekking tot meiden in verschillende stadia worden op- en aangepakt.

Herintroduceer preventieve projecten voor meiden

Volgens de geïnterviewde professionals is preventie met betrekking tot seksueel geladen thema's als prostitutie en exposing van essentieel belang. Tegelijk geven zij aan dat programma's die hiervoor ooit bestonden (concreet werd 'Jonge Meiden Zelfstandig' genoemd) – tot hun spijt – zijn verdwenen. Het verdient daarom aanbeveling te onderzoeken welke preventieve projecten in Delfshaven (opnieuw) kunnen worden aangeboden om met meiden in gesprek te gaan over onderwerpen als seksualiteit en normen en waarden. Belangrijk hierbij is dat dergelijke projecten ver wegblijven van zaken die kunnen worden aangemerkt als

victim blaming, maar zich nadrukkelijk richten op het empoweren van jonge vrouwen. De preventieve projecten kunnen mogelijk samenhangen met de externe expertise die in de vorige aanbeveling werd genoemd: mogelijk kunnen externe experts worden aangetrokken die zowel professionals ondersteunen als preventieve programma's aanbieden voor meiden in Delfshaven.

Besteed gericht aandacht aan de seksuele straatintimidatie in Delfshaven

Hoewel uit eerder onderzoek blijkt dat seksuele straatintimidatie in heel Rotterdam een groot probleem is, lijkt het binnen de grenzen van Delfshaven zorgwekkendere vormen aan te nemen dan in andere delen van de stad. Een van de respondenten verklaarde hier buiten het interview over: "zo gauw ik Delfshaven in loop, begint het gesis". Het verdient aanbeveling niet alleen stedelijk, maar ook nadrukkelijk gebiedsgericht aandacht te besteden aan het onveilige klimaat dat in Delfshaven voor meiden bestaat doordat zij op straat – maar ook op social media – veelvuldig worden lastiggevallen. Een mogelijke campagne tegen seksuele straatintimidatie in specifiek Delfshaven zou kunnen worden geborgd binnen een bredere, lopende campagne zoals bijvoorbeeld Geweldig Rotterdam. Belangrijk binnen een dergelijke campagne is dat de aandacht voornamelijk uitgaat naar het strafbare gedrag van mannen en dat meiden niet te maken krijgen met (impliciete) victim blaming.

Suggesties voor vervolgonderzoek

Dit verkennende onderzoek geeft een waardevolle eerste inkijk in de rol die meiden innemen binnen de straatcultuur van Delfshaven. Specifiek met betrekking tot de betrokkenheid van meiden bij zorgwekkende thema's bekruipt de onderzoekers echter het gevoel dat we nog slechts zicht hebben gekregen op het topje van de ijsberg. Vervolgonderzoek zou zich daarom in de eerste plaats moeten richten op het verzamelen van meer inzicht in de betrokkenheid van meiden bij zaken als prostitutie, geweld, drugshandel en vermogensdelicten. Dit onderzoek zou zich daarbij moeten richten op bronnen die meer 'harde' data bevatten, zodat de betrokkenheid van meiden bij dergelijke thema's nog ondubbelzinniger kan worden aangetoond. In de tweede plaats zou vervolgonderzoek zich nadrukkelijk moeten richten op de online werkelijkheid. De inzichten van deze studie geven reden om binnen het onderzoeksdesign een belangrijke plek in te richten voor online dataverzameling en zodoende het belang van social media voor de rol die meiden innemen nog beter te kunnen doorgronden.

Literatuur

Anderson E. (1999). *Code of the Street. Decency, violence, and the moral life of the inner city*. New York: Norton.

Broek van den, J.B.A. (2013). *Van de straathoek naar Facebook. Een onderzoek naar het gebruik van social media door jongeren binnen de straatcultuur*. Rotterdam: Erasmus Universiteit Rotterdam (ongepubliceerde masterscriptie).

Broek van den, J.B.A. (2017). *#(WILD)WEST IS DE PLEK: indruk van de jongeren van de buurt op social media*. Rotterdam: Partner in Crime.

Broek van den, J.B.A. (2019). Veldwerk op je iPad: de meerwaarde van online onderzoek. *Kwalon, 24*(3), pp. 32-36.

Broek van den, J.B.A. (2021). *Weg van de Straat* (Proefschrift in voorbereiding).

Bourgois, P. (1995). *In search of respect: Selling crack in El Barrio*. New York: Cambridge University Press.

Goffman, E. (1959). *The presentation of self in everyday life*. Harmondsworth, Middelsex: Penguin Books.

Hadioui el, I. (2011). *Hoe de straat de school binnendringt*. Amsterdam: Van Gennep.

Hallsworth, S. (2013). *The gang and beyond: Interpreting violent street worlds*. Basingstoke: Palgrave Macmillan.

Harding, D.J. (2010). *Living The Drama: community, conflict, and culture among inner-city boys*. Chicago and London: The University of Chicago Press.

Heimer, K., & DeCoster, S. (1999). The gendering of violent delinquency. *Criminology, 37*, 277–318.

Ilan, J. (2013). Street social capital in the liquid city. *Ethnography*, *14*(1): 3-24.

Ilan, J. (2015) *Understanding Street Culture. Poverty, crime, youth and cool*. London: Palgrave MacMillan.

Jong J.D.A. de (2007) *Kapot moeilijk: een etnografisch onderzoek naar opvallend delinquent groepsgedrag van 'Marokkaanse' jongens*. Amsterdam: Aksant.

Lane, J. (2019). *The Digital Street*. New York: Oxford University Press.

Roks, R.A. (2016) *In de h200d. Een eigentijdse etnografie over de inbedding van criminaliteit en identiteit.* PhD dissertation, Department of Criminology, Erasmus University, Rotterdam.

Roks, R.A. & J.B.A. van den Broek (2017). #HOUHETSTRAAT: straatcultuur op social media? *Tijdschrift over Cultuur en Criminaliteit, 7* (3), pp. 31-50.

Roks, R.A. en J.B.A. van den Broek (2020). *Cappen voor Clout? Een verkennend onderzoek naar Rotterdamse jongeren, drill en geweld in het digitale tijdperk.* Rotterdam: Erasmus Universiteit Rotterdam.

Roks, R.A. en J.B.A. van den Broek (2021). Digital streets, internet banging, and cybercrimes: street culture in a digitized world. In J. Ross (Ed.), *Routledge Handbook of Street Culture* (pp. 357-367). New York: Routledge.

Sandberg, S., & Pedersen, W. (2011). *Street capital: Black cannabis dealers in a white welfare state*. Bristol: Policy Press.

Schram, K., Eysink Smeets, M. & Hendrikse, K. (2021). *'Ik gooi je op Telegram!': de rol van meiden bij exposen in Delfshaven.* Rotterdam: Hogeschool Inholland.

Wilkinson, D.L. (2001). Violent events and social identity: Specifying the relationship between respect and masculinity in inner-city youth violence. *Sociological Studies of Children and Youth, 8*: 231–265.